

1916

III FEJEZET.

Január.

Az 1915 december havi általános helyzet tárgyalásánál láttuk, hogy az oroszok *Iwanow* tábornok főparancsnoksága alatt a „*Pflanzer-Baltin-hadsereg*“ egész vonalán, *gróf Bothmer* német tábornok jobbszárnyával szemben pedig a *Strypa* alsó folyásánál nagy erőket vonva össze, új támadást készítettek elő.

Az első lökés a szövetségeseket december 24-én *Toporoutznál* (*Czernowitztól* észak-keletre) érte, ezt azonban a „*Pflanzer-Baltin-hadsereg*“ véresen visszaverte, mire december hó végén az oroszok *Buczacztól* északra tették át támadásuk színterét, valamint heves harcokat kezdtek a *Styr* és *Kormin* mentén is. Ezen eredménytelen próbálgatásokat nemsokára *Zaleszczykinél* követték hevesebb támadások, majd január első felében a *Styr*, *Strypa*, *Dnyeszter* és az egész besszarábiai határon fellángolt a harc. Az oroszok kisebb sikereket el is értek, azonban a német és magyar-osztrák arcvonal mégis nagyjából változatlan maradt. Az orosz támadások, bár egyes helyeken vad erővel rohanták meg a szövetségeseket, inkább a nagy erővel végrehajtott tapogatódzás jellegét viselték magukon. Ez meg is felelt értesüléseinknek, mert az újonnan behívott orosz milliók még kiképezve nem voltak, a tábori hadsereg pedig a nemrég szenvedett vereségeket korántsem heverte ki.

Január 15-ével az „1916. újévi csatának“ nevezett hadműveletek *Kelet-Galicia* és *Bukovinában* befejezettek tekinthetők. A 19-én kezdődött újabb orosz támadások, bár *Czernowitz* elérése és *Zaleszczykinél* a *Dnyeszteren* való áttörés iránti igyekezet világosan látható volt, korántsem voltak már oly erővel végrehajtvva, mint a hó eleji kísérletek és január hó végével minden eredmény nélkül fejeződtek be.

Ezredünk e hó folyamán az 5. honvédlovashadosztály kötelékében mint a „*Pflanzer-Baltin-hadsereg*“ mozgó tartaléka szerepelt.

*

Január. 1. Az éjjel fagyott, az úttest mindenütt csontkemény. Az újévet minden esemény nélkül a lövészsázadok *Zazulinczen*, vezetékllovak *Pohorloutzon* töltik. Éjjel 11 órakor a vezetékló-parancsnoksághoz érkezett parancs szerint a vezetékllovak holnap reggel 4 órakor *Doroschoutzra* vezetendők, hova *Zazulinczéről* a lövészek is be fognak vonulni. Röviddel a parancs vétele után *Carny Potok* irányából hosszabb ideig tartó heves ágyúfűz hallatszik.

A mai ezredparanccsal *Prónay* őrnagy az ellenség előtt teljesített kiválóan hű magatartásuk elismeréséül *Sülyi Gábor* egészségügyi altiszt-szakaszvezetőt — őrmesterré, *Volontér János* egészségügyi fizedest — szakaszvezetővé lépteti elő.

Január 2. Reggel 4 órakor a tegnap vett intézkedés értelmében a vezetékllovak *Pohorloutzról* *Doroschoutzra* menetelnek, hova még koromsötétben, reggel 6—7 órakor érkeznek

meg és a „Benigni“ hadtestparancsnokság szállását képező kastély mögött a major-udvarban helyezkednek el. A nagy hideg miatt a löveztők szakaszonként tüzet raknak. Nemsokára beérkeznek a távolabb tartalékban volt lövészek is.

A délelőtti folyamán az a hír szivárog ki a hadtestparancsnokságtól, hogy az ellenség *Toporoutz—Rarancenál* vonalainkon áttört és a 23. lovasdandár (6. és 7. honvédhuszárezred) sürgősen odairányított. Dél tájban egyesek már azt is tudni vélik, hogy rövidesen mi is oda megyünk.

Délután 1 órakor megérkeznek a mozgókonyhák és a fizti étkezdé. Utóbbi a falu egyik közelben levő üres házában teríti meg az asztalt és szolgálja fel a fiztikar ebédjét. Délután 3 órakor lóra ülünk és sietve *Dobronoutzra* lovagolunk, ahol a hírek szerint szintén

Menyhárt A. 1.-őrm. felv.

Dobronoutz lát képe a bojanczuki fizti étkezdéből. 1916. január 3.

orosz támadás várható. Mire az *M.-H.=Tatarkához* érkezőnk, már leszáll az est, a hó pedig sűrű pelyhekben kezd hullani. Itt rövid pihenőt tartva átnyergelünk, majd ismét lóra ülve *Bojanczuk—Horoschoutzon* át — kocogunk célunk felé. *Dobronoutzra* érve, a műút és *horoschoutzi* út keresztezésénél szállunk lóról, a lövészosztály megalakul és a falu szélső házaiban elszállásol, a vezetéklovak pedig *Bojanczukra* mennek vissza, ahova este 10 órakor érkeznek be.

Január 3. Borongós, de enyhe idő, délfelé olvad. *Bojanczukon* a vezetéklovak, melyek tegnap a sötétben csak ideiglenesen helyeztettek el, ma a századkörletekre osztott faluban mind fedél alá jutnak. A szép, újonnan épült iskola tantermeit az ezrediroda és fizti étkezdé foglalja le. Az étkezdé ablakából éppen *Dobronoutzra* és a múlt év június 25-én lefolyt nagy harcunk színhelyére látni. Időnkint a most is ott húzódó állások felett 1—1 srappell robban vagy sötét foltot hagyva maga után, gránát csapódik be a szűzféher hóba. Lövészeink délután 5 órakor, mint dandártartalék, a *M.-H.=Wlaikóhoz* rendeltettek.

Január 4. Az ezred, mint tegnap, vezetéklóvaival *Bojanczukon*, lövésosztály a *M.-H.-Wlaikónál*. Állítólag a *dobronoutz-szamuszini* arcvonalrészünkkel szemben két orosz gyaloghadosztály van felvonulóban. Tekintve a védővonalakban levő csekély erőket, e hír aggodalommal tölt el bennünket, azonban — mint később beigazolódott — a hír nem bizonyult valósnak.

Az ezrednapló a mai napon a következő fizti beosztást jegyezte fel:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Beosztott főrzstiszt: *Prónay Sándor* őrnagy.

I. ezredsegédtiszt: *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

II. ezredsegédtiszt: *Topits Alajos* hadnagy.

1. század: *Lipcsy Márton* százados, dr. *Keleti Kornél* tart. főhadnagy, *Baghy László* hadnagy, *Förster Lajos*, *Ádám György* és gróf *Zichy István* zászlósok.

2. század: *Elek Emil* százados, *Apáthy László* főhadnagy, *Kossuth Pál*, *Kossuth Lajos*, báró *Bothmer Ervin* és *Boda Dezső* zászlósok.

3. század: *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, *Rothkugel-Rollershausen István* tart. hadnagy, *bilkei Papp István*, *Szaplonczay Oszkár* és báró *Hazai Béla* zászlósok.

4. század: *Lenk Béla* százados, *Wanke Gusztáv* tart. főhadnagy, *Kükemezey Árpád* nplk.-hadnagy, *Bay Kálmán*, *Kövess Miklós* és *Hankó Ernő* zászlósok.

5. század: *Illésy Ferenc* százados, *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy, *Beretvás Sándor* szkv. főhadnagy, *Hegedüs Dénes*, báró *Köhner Károly* és *Simontits Elemér* zászlósok.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados és *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy.

Utászszakasz: *Papp Lukács* főtiszt helyettes.

Távírészszakasz: *Peller Sándor* zászlós.

Be nem osztott tisztek: *Biró László* főhadnagy, *Bertényi István* hadnagy, *Endre László*, *Katona Ernő*, gróf *Károlyi Mihály*, *Zbóray Sándor* és *Török Lehel* zászlósok.

Létszám: 1. század 125; 2. század 124; 3. század 119; 4. század 122; 5. század 129; utászszakasz 37; távírészszakasz 16 lovas, gp.-osztág — 4 géppuska.

Január 5. Borult idő, olvad, nagy sár. Az ezred mint tegnap. A 2. számú lovashadosztályparancsból értesülünk, hogy Ő Felsége megengedte, miszerint *Prónay Sándor* századosnak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül — a **Legfelsőbb dicséret** tudtul adassék.

Január 6. Helyzetünk változatlan. Vonatunk *Pohorloutzon* van. Innen délelőtt átlóvagal *Bojanczakra Detrich Tibor* zászlós és ujságolja, hogy az orosz nehéz tüzérség tegnap az *oknai* vasúti állomást rommá lőtte, valamint *Pohorloutz* keleti szegélyén és a tó partján is több gránát csapódott be, vonatunkban azonban kárt nem tett. E délután vett hadosztályrendelet *Lenk Béla* századosot egy kiképzőosztághoz elvezényeli, hova már holnap útra kell indulnia. Délután sűrűn havazik.

Január 7. Helyzet, mint tegnap. Reggel északi irányból igen távoli ágyúdörgés hallható. Délben az orosz tüzérség több srappell és gránátot lő *Horoshoutzra*, ahol a 8. honvédhuszárezred vezetéklói vannak. Ugyancsak tüzérségi tüzet kap a *M.-H.-Wlaikónál* álló lövésosztályunk és *Pohorloutzban* lévő vonatunk. Este értesülünk, hogy a 23. lovasdandár (6. és 7. honvédhuszárezred) *Rarancenál* győzelmes kizűzésében vett részt; azonban súlyos veszteséget szenvedett.

Január 8. Említésre méltó esemény nem fordult elő. Az éj folyamán az orosz tüzérség ismételtén lőtte *Pohorloutzot*. Délelőtt 9 óra tájban ellenséges repülőgépet figyelünk meg *Dobronoutz* felől *Pohorloutz* felé szállani. Délben rövid ideig csik.

Január 9. Tekintettel arra, hogy az orosz tüzérség *Pohorloutzot* naponta hosszabb ideig tűz alatt tartja, a hadosztályparancsnokság vonatunkat *Jorkoutz* nyugati szegélyére rendeli. Ezen parancs értelmében a vonat ma reggel 4 órakor elhagyta *Pohorloutzot*, tehát még idejében, mert az éj folyamán is tartó tűz virradatkor annyira fokozódott, hogy a lakosság is

kénytelen volt elmenekülni. Délig körülbelül 500 gránát és srápnell érte *Pohorloutzot*, több házat rombadöntött, a lakosságból pedig egy asszony meghalt, főbben megsebesültek. A *pohorloutzi* pap éppen misézett, amikor a füzérségi fűz tetőpontját érte el, úgyhogy teljes ornátusban volt kénytelen hívei után menekülni. A temetőbe hullott gránátok is több halottat kivetettek sírjukból.

E napról kelt jelentésből megtudjuk, hogy az ezred lovai között rühkór ütött ki. Eddig 26 lovon kétségtelenül meg van a betegség állapítva, 8 ló pedig rühkór=gyanús. A beteg lovak a málhavonának adattak át kezelés végett.

Január 10. Reggel be van borulva és havazik, délfelé kisüt a nap és olvad. A vezetéklóvaknál levő fisztek pihenője ma véget ér és az este érkezett parancs alapján holnap reggel 7 óra 30 perckor indulnak *Pohorloutzra* a lövészsázadok tisztikarát felváltani. A lövészsosztály *M.=H.=Wlaikótól* szintén *Pohorloutzra* irányítottatott és a „*Bekics*“ (102.) gyalogdandár tartalékát képezi.

Dr. Kollarits J. i. thgy. felv.

Egy megriasztott lovasjárőr a szamuszyni Dnyeszter-hajlatban. 1916 január 11.

helyezkedünk el, kissé pihenünk, majd délben a szintén régi helyén: az iskolában működő tisztí étkezdében gyűlünk össze. Még csak a levesnél tartunk, amikor a 102. gyalogdandárparancsnokságtól egy távirati parancsot kézbesítenek, mely a legsürgősebben és kellő óvatosság mellett *Oknára* rendel bennünket. Sietve befejezzük az ebédet, úgyhogy 1 órakor már útban is vagyunk. Délután 3 óra 50 perckor érjük el az *oknai* kastélyt és annak környékén beszállásolunk. *Szaplonczay* századossal és öccsével a temető mellett a sírásónál találunk egy kis szobát, ahol hárman elég kényelmesen elférünk. Este 7 órakor vacsora a kastélyban levő étkezdében. Itt értesülünk arról, hogy a *Szerbia* és *Montenegró* ellen működő csapataink elfoglalták a *Lovcsent*; este 9 órakor pedig itt vesszük a parancsot, mely a századokat azonnal a *Szamuszynnál* húzódo állásokba rendeli előre, ahol *Szeifert* ezredesnél kell jelentkezni.

„Koromsötétben és rettenetes sárban vezet útunk. Az állások felől jövő puskagolyók sűrűn fűtyülnek el mellettünk. Lovam hirtelen elbukik és felállni nem tud, leugrom róla és észreveszem, hogy jobblábába lövést kapott.”

„Elérve a rajvonalba levő ezredparancsnokságot, *Szeifert* ezredes kijelenti, hogy szükség most reánk nincs, tehát feküdjünk le, ahol tudunk. Kiutal a fiszteknek pár üres legénységi fedezéket, huszárjainknak azonban csak kiásott, de be nem fedett gödrök jutottak. Dermesztő hideg szél fúj, a föld csonttá volt fagyva, nem volt egy szál szalma, a fiszteknek kijelölt fedezék tele volt poloskával, tetűvel, úgyhogy sem fent, sem lent pihenésről szó sem lehetett. Fel-alá járkálva töltöttük az éjszakát és hallgattuk a nem messze húzódo rajvonalba pukkanó egyes lövéseket. Néha egy-egy orosz golyó közelünkben is elsüvített.”

Január 12. *Szamuszyni kastély.* Reggel 3 órakor egy eltévedt golyó *Lupszerusz Miklós* szakaszvezetőt karján megsebesíti. Ez óvatosságra intette a szabadban didergőket, akik — bármily visszataszítóak is voltak a kijelölt gödrök — egyenkint behúzódtak. Dél előtt 10

órákor megesett *Szeifert* ezredes szíve állapotunkon és *Szaplonczay* százados kérésére megengedte, hogy *Oknára* visszamenjünk. Miután útunk az ellenség felől belátható volt, rajonkint meneteltünk *Oknára*, így is azonban nem sajnált a muszka tüzéség pár gránátot és srappellét tölünk. *Oknán* mindenki pihenőre tért és estig annál is inkább aludt, mert mindjárt beérkezésünkkor tudatták velünk, hogy estére ismét vissza kell majd mennünk. Ez a parancs azt is közölte velünk, hogy ma éjjel fedezékeket fogunk ásni, de megengedte, hogy századonkint csak egy fiszt menjen ki.

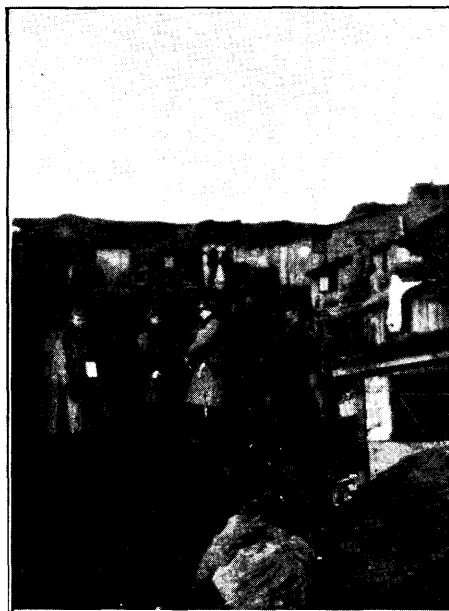
Este 9 órákor indultunk vissza *Szeifert* ezredeshez, aki mindjárt tovább küldött bennünket a *szamuszyni Dnyeszter-kanyarulatban* levő jobbszárnyára, ahol az első vonal mögött az úgynevezett „100 méteres állás“-t kellett megkezdennünk.

Az előttünk fekvő első vonal és az orosz állások között mindössze 30–60 lépés volt a távolság; mi tehát az ellenségtől mindössze 130–160 lépésre dolgoztunk. Szép holdvilágos este volt és messze lehetett látni, a fagyos földet döngető csákányok pedig oly lármát csaptak, hogy a muszka figyelme csakhamar reánk terelődött. Nemsokára sűrűn füttyült és kopogott körülöttünk a golyó, ez azonban a huszárok tempós munkáját mindaddig nem zavarta, amíg egyszerre két ember meg nem sebesült. Ennek láttára az eddig csak vontatott és nem nagyon szívesen végzett munkát lázas igyekezet váltotta fel, úgyhogy rövid idő alatt mindenki nyakig beásta magát a fagyos földbe.

Január 13. Hajnali 2 óra 30 perckor azon hírre, hogy ellenséges támadás várható, abba hagyjuk az ásást és *Szeifert* ezredes álláspontjára megyünk. Itt vagyunk egész nap, azonban a várt támadás elmaradt, mire a sötétség beálltával visszamegyünk tegnapi helyünkre a megkezdett munkát folytatni. Teli hold van. Útunk ma a *szamuszyni* kastély romjai mellett vezet. A valamikor szép, büszke kastély ma csak egy kőhalmaz. Tornyát egy gránát ledöntötte és annak omladékain egy kувik huhog bele az éjszakába. A kastély körüli hatalmas fák megcsonkítva merednek az ég felé, alatta 5–6 sátorlapba varrt, csonttá fagyott holttest várja eltakarítását. Itt van a rajvonalban levő horvát bakák temetője. Apró fehér keresztetek csillannak meg útunk mentén két oldalt a sápadt holdfényben. Meggyorsítjuk lépteinket és sietve hagyjuk el a kísérteties helyet. Munkába állunk és hasonló körülmények között — mint tegnap — éjfélig dolgozunk. Ma is akad egy sebesülés. Éjfél után *Oknára* megyünk vissza — pihenőre.

Endre László zászlós, akit *Szaplonczay* százados pár emberrel a *szamuszyni* kastélyhoz előre rendelt tájékozódás céljából, majdnem szerencsétlenül járt. A kísérteties temetőben, amint a még nekünk is szokatlan látvány hatása alatt pár percre megállt, egy orosz 18 centiméteres gránát vágódott be közelébe, amitől a járőr hanyattesett. *Endre* zászlóst két huszár kaparta ki a reá hullott föld alól, de — szerencsére — az ijedtségen és egy kis légnymáson kívül más baja nem esett.

Január 14. *Okna*. Borús, ködös idő. Dél előtt 11 órákor egy tegnap elesett orosz tisztet temetünk. Neve: *Iwanow Popolyow*. A *szamuszyni* kastélynál levő védőszakasznál tegnap este — mielőtt mi oda munkára érkeztünk — egyedül megrohanta a horvát bakák

Dr. Keleti K. szkv. fhdgy. felv.

Az oknai tartalékállások.

állását. Valószínűleg valamely vállalatra kapott parancsot, de emberei nem követték, ő pedig elvakulva és abban a hiszében, hogy osztaga mögötte van, „Hurrá“-t kiáltva, átvágta magát drótakadályunkon. Látva, hogy egyedül jön, senki sem lőtt reá, úgyhogy baj nélkül elérte a bakák lövészárkát, itt azonban egy közelében álló emberre rásütötte pisztolyát. Erre lelőtték. Megadtuk neki a hősi halottat megillető végtisztességet. Kivonult egy század és megjelentek az összes szolgálatmentes fisztek, a helybeli orosz pap által celebrált szertartás után pedig a kastély kertjében hantoltuk el. Úgy hallottuk később, hogy a temetésről készült fényképeket és *Iwanow* hadnagy halálának körülményeit leírva — *Szeifert* ezredes átdobatta az orosz rajvonalba. Hadd lássák, hogyan becsüljük meg az ellenségben is a hőst!

Délután 4 óra 30 perckor ismét a *szamuszyni* kastélyhoz megyünk munkára. Már amikor a szerszámokat *Szeifert* ezredes álláspontján átvesszük, megsebesül egy huszár, a munka alatt pedig még két huszár sebesül meg könnyebben.

Éjjel 12 órakor visszamegyünk az *oknai* szállásokba.

Január 15. *Okna.* Alig érkezünk „haza“ és térünk pihenőre, reggel 6 órakor — riadó és visszarendeltetünk a \odot 224-es magassági pontra, mert állítólag támadás várható. Az idő megenyhült. Fenecketlen sárban vonszoljuk előre fáradt tagjainkat, de dolgunk egyelőre nem akad és amennyire lehet, az ott levő tartalék-odukban pihenünk. Este 6 órakor folytatjuk a földmunkát a *szamuszyni* kastélynál. A szokásos napi sebesülés ma sem marad el. Este 8 órakor *Horváth János* huszár puskagolyótól súlyosan megsebesül. A golyó balkarját és tüdejét fúrta keresztül.

„Mialatt bekötözöm“, — írja *dr. Takáts* főrsorvos — „egyre azt fájlalja, hogy miért nem harcközben kapta“. „Miért fiam?“ kérdem tőle. „Hát csak azért, mert akkor érvényesebb volna!“ Megnyugtatom, hogy elég „érvényes“ ez így is — és kocsival *Oknára* szállítatom.“

Este 11 órakor abbahagyjuk a szépen előrehaladt munkát és bevonulunk *Oknára*.

Január 16. *Okna.* Délután 6 óráig pihenő, azután tegnapi helyünkre menetelünk és a munkát éjjel 12 óráig folytatjuk.

Január 17. *Okna.* Reggel az *Oknán* velünk együtt beszállásolt tüzérség egy közembere agyonlőtte magát. Rossz híreket kapott hazulról.

Délelőtt 9 óra 30 perckor *Liposcsak* tábornok az állások meg szemlélésére a rajvonalba megy. Délután 5 órától 11 óráig a *szamuszyni* kastélynál futóárkokat készítünk. Közben este 10 órakor esővel vegyes szélvihar tör ki. Az emberek keze pár perc alatt úgy megdermed, hogy a csákány nyelét fogni sem tudják. Koromsötétben, egész úton az esőtől verve, érünk szállásainkra.

Január 18. *Okna.* Délelőtt pihenő. *Kassay-Farkas László* főhadnagy — a hadosztály műszaki előadója — az *oknai* kastély kertjében a kézigránatok használatáról tart előadást. Délután 5 órakor — mint mindennap — ásni megyünk. A huszárok nagyon únják már ezt a foglalkozást, ami harcnak nem harc, de megsebesülni mégis lehet, ezenkívül az éjszakai nyugodalmat rabolja el.

Január 19. *Okna.* Reggel 8 órától szigorú készség, támadást várunk, de ennek dacára a nap zavartalanul múlik el. Este megint ásunk; egy huszár ismét megsebesül.

Január 20. *Okna.* Az esti munkán az „*Illésy-század*“ sebesültvivője megsebesül. Bal fülkagylóját fúrta át a golyó.

Január 21. *Okna.* Délután 2 órakor a vezetékllovaknál eddig pihent fisztek megérkeznek és felváltják a tíz nap óta szolgálatban levőket. Útobbiak *Pohorloutzra* lovagolnak, míg az újonnan jöttek délután 6 órakor a századokat a megszokott munkára vezetik.

Január 22. *Okna.* A lövészszázadoknál ma, az esti munka közben, egy újabb sebesülés. A vezetékllovaknál jártatás. Este *Roskoványi* alezredes szabadságáról *Bojanczakra* érkezik.

Január 23. *Okna.* Roskoványi alezredes az ezredparancsnokságot Prónay Sándor őrnagytól átveszi. A „Lipcsey-század“-nál Oknán munkaközben egy halálos sebesülés.

A 18. sz. lovashadosztályparancs tudatja, hogy egyik ezrednél a kiszállított vadonatúj csizmák talpa kéregpapírból volt készítve. Elrendeli, hogy minden hasonló esetről az ezredparancsnokság jelentést tegyen. Mi ugyan eddig papírtalpú csizmát nem kaptunk, azonban a pótlásul kapott minden felszerelés oly rossz anyagból van készítve, hogy rövid pár nap alatt már hasznavehetetlen. Szidják is a legények amúgy huszárosan a „hadiszállítókat“ és elég volna, ha csak a kívántak századrésze beteljesedne „Isten kiválasztott népén“.

Bojanczukon oly nagy a sár, hogy dr. Takáts főzrsorvos a szállásokon fekvő betegeket lóháton látogatja meg. Ugyancsak lovon járnak a fisztek az étkezdébe is ebédre és vacsorára.

Január 24. Lövészosztály Oknán, vezetékllovak *Bojanczukon*. Borult, hűvös idő. A lovashadosztály rendelkezése szerint a lövészek holnap bevonulnak *Bojanczakra*, ahol az ezred a *Horoschoutzon* elhelyezett 8. honvédhuszárezreddel együtt (19. lovasdandár) a 42. gyalogadosztály tartalékát fogja képezni.

A beérkezett fiszti pótlásból a 19. számú lovashadosztályparancs Kállay Frigyes századost a 8. honvédhuszárezredhez, Biró László főhadnagyot a gyalogosztaghoz vezényli századparancsnokul. Ugyanezen parancs megengedi, hogy január 28-ával 40 fő legénység 16 napra szabadságotassék, 40 huszárt végül az I/5. honvédlóvaslövészosztályhoz vezényel.

Este 9 órakor a *dobronoutzi* hegytetőről egy orosz fényszóró többször megvilágítja *Bojanczukot* és környékét.

Január 25. *Okna* és *Bojanczuk*. Lövészeink a délutáni felváltásra való tekintettel ma nem dolgoznak. Este dr. Keleti Kornél tart. főhadnagy vezetésével a vezetékllovak a gyalogmenetben elindult lövészek elé vezetettek, azonban hogy-hogy nem, elkerülik egymást és a lövészek *Bojanczakra* gyalog érkeznek meg.

A mai napról keltezett ezredparancsal Roskoványi alezredes Matisz Károly őrmestert az ellenség előtt teljesített kiváló szolgálatai elismeréséül törzsőrmesterré lépteti elő.

Ugyanczen ezredparancs a következő fiszti áthelyezéseket rendeli el:

Fritz Lipót tart. hadnagyot, Hegedüs Dénes és báró Kohner Károly zászlósokat az I/5. honvédlóvaslövészosztályhoz; Kükemezey Árpád szkv. hadnagyot, báró Bothmer Ervin és Barabás Emil zászlósokat a 6. honvédhuszárezredhez, végül az ezredben belül: dr. Keleti Kornél tart. főhadnagyot és Pap István tart. hadnagyot az „Elek-század“-hoz, Beretvás Sándor szkv. főhadnagyot az „Apáthy-század“-hoz, Boda Dezső és Török Lehel zászlósokat az „Illésy-század“-hoz, végül Ocskay István önkéntest az „Apáthy-század“-hoz.

Topits Alajos tart. hadnagy szabadságra megy.

Január 26. Dél előtt 9 órakor *Bojanczukon* római katolikus istentisztelet, délután orvosi vizsga. Egyébként pihenő.

Január 27. *Bojanczuk*. Lovaink között a rühkór veszedelmesen terjed és megfelelő fertőtlenítőszer hiányában alig tudunk ellene védekezni. Ma 40 fő legénység, kik a háború kezdete óta megszakítás nélkül a harctéren teljesítenek szolgálatot, szabadságra indul; ugyan-csak szabadságra megy Beretvás Sándor szkv. hadnagy is.

Roskoványi alezredes, ezredpar.-nok az ellenség előtt tanúsított kiváló magatartásuk elismeréséül Tóth József szakaszvezetőt c. őrmesterré, Baghy István tizedest, c. szakaszvezetőt szakaszvezetővé és Zlock Máttyás c. járőrvezetőt tizedessé lépteti elő.

Január 28. *Bojanczuk*. Dél előtt gyakorlat lóháton, délután loápolás és vasalás. Negyven fő legénységet, kinek lovai rühkórban megbetegedtek, a I/5. lovaslövészosztály pótlására útba-indítunk *Kuczurmikra*.

A 23. számú lovashadosztályparancs közli, hogy „Ő Felsége Lichtl Vilmos őrmestert az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű szolgálatai elismeréséül a vitézségi érem szalagján viselendő koronás ezüst érdemkereszttel tüntette ki.“

Bojanczukon föltött napok — dacára a rideg télnek — a szolgálatmentes időben kelle-
mesen telnek. Beberándulunk a közeli *Czernowitzba* fürdeni, bevásárolni és várost látni, vagy
a falu alá húzódó hatalmas erdőségben vadászatunk. Ennek főmestere *Rády százados*, aki
minden alkalommal egy-egy nyúllal tér haza. Ma nagyobb szabású vadászatot rendeznek,
melyen részt vesz *Rády századoson* kívül *Elek* és *Szaplonczay százados*, valamint *Förster*
hadnagy. Dacára azonban a nagy felkészülésnek, csak *Szaplonczay százados* lőtt egy nyulat.
Bár az eredmény nem volt nagy, a gyönyörű, hóval borított erdő, a friss és jó levegő megérte
a fáradságot. Vadászaink este hatalmas étvágygal tértek haza.

Január 29. Bojanczuk. A délelőtt vett távirati parancs értelmében hadosztályunk eddigi
helyén további rendeletig hadseregtartalék. Ez — hacsak a muszka valahol nem kellemetlen-
kedik — azt jelenti, hogy hosszabb ideig egy helyen maradunk.

Az utóbbi napokban eszközölt áthelyezések és létszámkiegynlítése után ezredünk
fizszi beosztása a következő képet mutatja:

Ezredparancsnok: *Roskoványi Dezső* alezredes.

Beosztott főzsfiszt: *Prónay Sándor* őrnagy.

Ezredsegédtsiszt: *Jeszenszky Imre* főhadnagy.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* főzrsorvos.

Beosztott orvos: *dr. Domokos Irnák* tart. segédorvos.

1. század: *Lipcsy Márton* százados, *Baghy László* főhadnagy, *Förster Lajos* tart. hadnagy, *Ádám György*,
gróf *Zichy István* és *Katona Gyula* zászlósok.

2. század: *Elek Emil* százados, *dr. Keleti Kornél* tart. főhadnagy, *Pap István* tart. hadnagy, *Kossuth*
Lajos és gróf *Károlyi Mihály* zászlósok.

3. század: *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, lovag *Rothkugel=Rollershausen*
István, báró *Hazai Béla* tart. hadnagyk, *Szaplonczay Oszkár* és *Simontsits László* zászlósok.

4. század: *Apáthy László* főhadnagy, *Beretvás Sándor* szkv. főhadnagy, *Bay Kálmán* és *Topits Alajos*
tart. hadnagyk, *Kövess Miklós* és *Zbóray Sándor* zászlósok.

5. század: *Illésy Ferenc* százados, *Szilágyi Gábor* tart. főhadnagy, *Bertényi István* hadnagy, *Boda Dezső*,
Török Lehel és *Simontsits Elemér* zászlósok.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados, *Kovács=Sebestény Miklós* tart. főhadnagy és *Hintz Vilmos*
hadnagy.

Utászszakasz: *Pap Lukács* tiszthelyettes.

Távírószakasz: *Peller Sándor* zászlós.

Január 30. Bojanczuk.

A mai ezredparancs közli, hogy: „az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű szolgálataik elis-
meréséül *Borbély János* és *Janák Béla* I. osztályú patkolómestereket *Ő Felsege* a vitézségi érem szalagján visce-
lendő **koronás ezüst érdemkereszttel** tüntette ki“.

Dr. Keleti Kornél tart. főhadnagy áthelyeztetett a 6. h.=h.=ezredhez.

Január 31. Bojanczuk. Délelőtt 10 órakor *Okna* irányából erős ágyúzás hallható.
A géppuskákkal *Carny Potoknál* rajvonalban levő *Rády századost* *Kovács=Sebestény Miklós*
tart. főhadnagy váltja fel.

Február.

E hó folyamán az orosz arcvonalon viszonylagos nyugalom állott be és mindkét részen
csak kisebb helyi jelentőségű csatározások folytak, melyek általában az arcvonal egyes, ked-
vezőtlen állásainak megjavítását célozták. Akna- és tüzérségi harcok, apró előretörések jellemzik
a februári harctevékenységet, melyekben azonban ezredünknek szerep nem jutott.

Február 1. Bojanczuk. Hideg, borult nap. A 10. sz. czredparancsból:

„1. Cs. László Imre géppuskásosztagbeli őrmestert a mai nappal az ellenség előtt tanusított kiválóan vitéz magatartása elismeréséül törzsőrmesterré léptetem elő. Roskoványi s. k., alezredes.“

Február 2. Bojanczuk.

A 27. számú hadosztályparancsból:

„Ő cs. és Apostoli Királyi Felsege legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben adományozni méltóztatott: az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásának elismeréséül a **3. osztályú katonai érdemkeresztet Lenk Béla századosnak** és egyúttal legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismeréséül a **Legfelsőbb dícsérő elismerés Rády József századosnak újjólag** tudtul adassék. Hadosztályparancsnok szabadságon: *Berzeviczy s. k., czredes*“.

Roskoványi alezredes *Prenninger Sándor* őrmestert hadapróddá, *Ocskay István* önkéntesfizedest címzetes őrmesterré; kiváló szolgálataik elismeréséül pedig *Károlyi Kálmán* és *Szabados Albert* fizedeseket címzetes szakaszvezetőkké lépteti elő.

A lisztben mutatkozó nehéz utánpótlásra való tekintettel a hadosztályparancsnokság elrendeli, hogy a jövőben a kenyérliszthez 15% mennyiségben kukoricaliszt kevertessék.

Február 3. Bojanczuk. *Roskoványi* alezredes holnap reggel 8 óra 30 percre az „Elek“ és „Illésy“ századoknál szemlét rendel el, *Kükemezey Árpád* szkv. hadnagyot pedig az „Elek“ századhoz osztja be.

Február 4. Bojanczuk. Reggel 8 óra 30 perckor a tegnap kiadott rendelkezés szerint *Roskoványi Dezső* alezredes az „Elek“ és „Illésy“ századot megsemléli. A főbbi századnál gyakorlat.

Február 5. Bojanczuk. Vasárnap. Dél előtt 9 órakor szentmise. Délben a tisztí étkezében vendégül látjuk: *Berzeviczy Béla* és *Konkoly-Thege Elek* czredeseket, *Rapaich Richárd* vkt. őrnagyot, *Keresztes Arthur* és *Veöreös Sándor* vkb. századosokat. Étlap, mint azt *dr. Takáts* törzsorvos feljegyezte: „Erőleves, özderék, malac-sült, almás- és krémcslepény, fagyalt, feketekávé“. Vendégeink délután 5 órakor távoztak.

Február 6. Bojanczuk. Ködös, hideg idő. Erre való tekintettel pihenő. Délután 4 órától 5 óráig *Dobronoutz* felől heves puskatűz hallatszik.

Február 7. Bojanczuk. Dél előtt kivonulás lóháton, délután gyalog. Este 8 óra 45 perckor mintegy 15 percig tartó ágyúzást hallunk *Dobronoutz* felől.

Február 8. Bojanczuk. Éjjel sűrűn havazott.

Menyhárt A. t. őrm. felv.

Tisztí csoport Bojanczukon 1916 február 10-én.
Lenk százados és neje, *Havass* százados, *Beretvás* főhadnagy, *Práter* alezredes, *Prónay* őrnagy és *Szaplonczay* százados.

Február 9. Bojanczuk. Ő Felsége az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismerésül *Beretvás Sándor* szkv. főhadnagyot és *gróf Batthyány Gyula* tart. főhadnagyot **Legfelsőbb dicsérő elismerésével** tüntette ki.

A 14. számú ezredparancsból:

„1. *Lenk Béla* százados folyó hó 7-ével bevonult és a 4. század parancsnokságát *Apáthy László* főhadnagytól átvette.

2. A 26. honvédegyaloezred kötelékében az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismerésül a **II. osztályú vitézségi érem** adományoztatott: Cs. *Szabó Kálmán* zászlósnak, *Balog József* tizedesnek, *Ciáspár József*, *Bózsa József* és *Bazsik Győr* huszároknak. Valamennyi beosztva a géppuskásosztaghoz.

3. Az ellenség előtt tanusított kiváló magatartásuk elismerésül előléptetem: *Szirák József* (1912) szakaszvezetőt c. őrmesterré, *Mudris Balázs* (1913) és *Udvari Pál* (1913) tizedeseket c. szakaszvezetővé; *Varga Lajos* (1914) c. tizedest tizedes, c. szakaszvezetővé; *Totos Sándor* (1913) huszárt járőrvezető, c. tizedessé; *Vajda Ferenc* (1914) és *Nagy Károly* (1914) huszárokat c. járőrvezetővé. *Roskoványi s. k., alezredes.*“

Menyhárt A. t. őrm. felv.

Az 1916. évi pótlás tisztjei indulás előtt a budapesti laktanya udvarán. *Dr. Viczián Antal*, *Matachovszky Iván*, *Madarassy Andor* önkéntes, *Tanay Ferenc* (polgári ruhában) és apja, *Tanay Frigyes* önkéntes.

Tisztjeink egy része ma nagy hajtóvadászatot rendez. Résztvesznek: *Lipcsey*, *Szaplonczay*, *Rády*, *Lenk* századosok, *Förster* hadnagy és *Domokos Irnák* segédorvos. Nyolcvan hajtót visznek magukkal és úgy tervezik, hogy egész nap kint maradnak. Nagy zsákmányra számítanak. A frissen esett hóban sok őz- és nyúlnyom látszik, a hajtók azonban oly lármával hajtának, hogy minden vad a hetedik határba menekül. Már-már eredménytelenül térnek vissza, mikor *Szaplonczay* százados elcjt egy árva nyulat és ezzel megmenti a vadászheccsületet.

Lenk százados neje férje látogatására *Bojanczuka* érkezik.

Február 10. Bojanczuk. Délután 3 óra 30 perckor az orosz füzérség pár gránátot lő a „*Szaplonczay-század*“ *Horoschoutz* felé eső körletére.

Február 11. Bojanczuk. Igen szép, derült, enyhe idő. Délután 4 óra 30 perckor *Dobronoutz* 458-as felől rövid ideig heves ágyú- és puskatűz hallható.

Február 12. Bojanczuk. A hadosztályparancsnokság értesít, hogy *Fráter Jenő* ezredes és *Bossányi-Havass Tibor* százados *Budapestről* pár nap múlva bevonulnak. Előbbi az ezredparancsnokságot, utóbbi az ezredsegédtisztii teendőket fogja átvenni. Az eddigi 5 lovas-

század 4 századba vonatik össze és osztályokba rendeztetik. Az I. osztály parancsnokságát *Roskoványi Dezső* alezredes, a II. osztályét *Prónay Sándor* őrnagy veszi át.

Lovag Rothkugel=Rollershausen István tart. hadnagy szabadságra távozik.

Február 13. Bojanczuk. *Roskoványi Dezső* alezredes az ezredparancsnokság átadásával kapcsolatban a szolgálatvezető őrmestereket ezredparancsban megdicséri.

A 16. számú ezredparancsból:

„1. A századok szolgálatvezetőinek a lefolyt idő alatt tanúsított buzgó és kötelességű magatartásukért a Legfelsőbb szolgálat nevében köszönetemet fejezem ki.

Ez alkalommal felhívom őket, hogy ez a dícséret szolgáljon nekik buzdításul a jövőben és mint eddig is, legyenek parancsnokaiknak megbízható és ernyedetlen segítői a századok ember- és loanyagának mentől jobb karban való tartását célzó munkájukban. Hosszú oda, hogy az egészségügyi előgondoskodások oly mértékben hajtsanak végre, hogy megbetegedések a legminimálisabbra szoríttassanak.

Roskoványi s. k., alezredes.“

Az új beosztás a tisztikarban is változtatásokat vont maga után:

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* ezredes.

Ezredsegédtiszt: *Bosányi-Havass Tibor* százados.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados, *Jeszenszky Imre* főhadnagy és *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy.

Utászszakasz: *Lenk Béla* százados.

Távírószakasz: *Peller Sándor* zászlós.

I. osztály parancsnoka: *Roskoványi Dezső* alezredes.

1. század: *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, báró *Hazai Béla* és *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy, *Török Lchel* és *Simontsits László* zászlós. Létszám: 6 fiszt, 144 lovas.

2. század: *Elek Emil* százados, *Bay Kálmán*, *Pap István* tart. hadnagy, *Kossuth Lajos*, *Kövess Miklós* és gróf *Károlyi Mihály* zászlós. Létszám: 6 fiszt, 145 lovas.

II. osztály parancsnoka: *Prónay Sándor* őrnagy.

Beszélt orvos: *dr. Domokos Imák* tart. segédorvos.

3. század: *Lipcey Márton* százados, *Bághy László* hadnagy, *Förster Lajos*, *lovag Rothkugel=Rollershausen István* és *Topits Alajos* tart. hadnagy, *Zbóray Sándor* zászlós. Létszám: 6 fiszt, 145 lovas.

4. század: *Illésy Ferenc* százados, *Apáthy László* főhadnagy, *Bertényi István* és *Hintz Vilmos* hadnagy, *Simontsits Elemér* és *Boda Dezső* zászlós. Létszám: 6 fiszt, 145 lovas.

Február 14. Bojanczuk. Derús, fagyos idő. Ma ismét a tisztikar egy része körvadászatot tart. Eredmény: a szokásos egy nyúl.

Február 15. Bojanczuk. A mai ezredparancs minden századnál legénységi fürdők berendezését rendeli el. E célra egy üres szoba és konyha szolgál, ahol a vizet melegítik, a

Menyhárt A. t-őrn. felv.

A pótlás tisztikara útbán a harctérrc. 1916 február hó. Felső sor: *Kovács E., Krajtsik I., Viczián A.*; alsó sor: *Madarassy Andor, Matachovszky I., Szathmáry L., Tanay F. és báró Vécsey Miklós.*

fürdéshez pedig a lakosságtól rekvirálunk teknőket és nagy dézsákat. Naponta 8—10 ember fürödhetik meg, amit a századok sebesültvivői ellenőriznek. Intézkedik az ezredparancs még a fiatal tisztek továbbképzéséről, kiknek *Szaplonczay László* százados a Szolg. Szab. II. Részből, *Illésy Ferenc* százados a Szolg. Szab. I. és III. Részből, *Rády József* százados a Ciyalogsági Ciyakorlati Szabályzatból, *Elek Emil* százados a Lőutasításból, *Apáthy László* főhadnagy a Lőügyből és végül *Botár Dávid* állatorvos a Lőismeretből hetenkint 1—1 órai előadást tartanak.

Tanay Frigyes tart. hadnagy (balról) és fia,
Tanay Ferenc tart. zászlós (jobbról).

Tanay Frigyes, a Vigszínház művésze, mint hadiönkéntes önként jelentkezés folytán lépett be 1916. évben az ezredbe s kiképzése után azonnal a harctérré ment, ahol mint szakasparancsnok teljesített szolgálatot. Nínt ilyen nyerte el a II. oszt. ezüst vitézségi érmet érdemei jutalmául. Níndig jó kedélye sok derős órát szerzett a físzlikarnak, melynek mindenki által szeretett tagja volt. Fia, *Ferenc* rendes serezs újján vonult be, amidőn katonakételes sorba került. Apa és fíú hosszú ideig szolgálak egy századnál mint szakasparancsnokek.

Február 16. *Bojanczuk.* A 12-ike óta várt *Fráter Jenő* ezredcs és *Bossányi-Havass Tibor* százados megérkeznek. Utánuk pár óra mulva — este 7 óra 15 perckor — bevonul egy nagyobb lovaspótlás és vele *Thúry Tibor* főhadnagy, *Szathmáry László* hadnagy, báró *Vécsey Miklós*, *Tanay Frigyes* önkéntesőrmester, valamint *Kovács Emil*, c. é. önk.-őrmester orvosnövendék, *Viczián Andor*, *Madarassy Andor*, *Krajtsik Jenő* és *Matachovszky Iván* önkéntesek, továbbá *Böhm István* tiszthelyettes. Az újonnan jöttek öröme a fízti étkezőben késő éjszakáig együtt maradunk.

Február 17. *Bojanczuk.* Báró *Apor Sámuel* altábornagy szabadságáról bevonul és az I. osztályú katonai érdemkereszttel förtént kitüntetésc alkalmából *Pflanzer-Baltin* báró lovassági tábornok, hadseregparancsnokot táviratilag üdvözlí. A hadseregparancsnok úr a következő táviratban válaszolt:

„Fímlt. *Baron Apor.* Danke Dir und Deiner tapferen schneidigen Division herzlichst für die freundlichen Glückwünsche. *Pflanzer-Baltin* Gen. der Kavallerie.“

Február 18. *Bojanczuk.* A tegnapelőtt érkezett tisztek és önkéntesek beosztatnak az egyes századokhoz. És pedig: *Szathmáry László* tart. hadnagy a géppuskásosztaghoz, *Viczián Andor* önkéntes és *Böhm István* tiszthelyettes az 1., *Thúry Tibor* főhadnagy, báró *Vécsey Miklós* és *Tanay Frigyes* önkéntesőrmester a 2., *Madarassy Andor*, *Krajtsik Jenő* és *Matachovszky Iván* önkéntes a 3. századhoz, végül

Kovács Emil önkéntesőrmester orvosnövendék *dr. Takáts* főrsorvos mellé.

Nagy örömmel vettük ma híruí azt, hogy ezredünk érdemes és mindenki által osztatlanul szeretett „*Péchy bácsiját*“, *Péchy Aladár* százados gt.-t az ellenség előtt teljesített kiváló szolgálatai elismeréséül Ó Felsége a k. é.-k. szalagján viselendő koronás aranyérdemkereszttel tüntette ki. Ószinte szívvel ünnepeltük este az étkezdében, ami annyira meghatotta „*Péchy bácsit*“, hogy elveit szegre akasztva felvonultatott pár üveg féltve őrzött pezsgőt is minden jóval megfómöft raktárából.

Február 19. Bojanczuk. Az ezredparancsnokság esetleges tűzvész megakadályozására intézkedik.

Február 20. Bojanczuk. A hadseregpáncsnokság közli, hogy e hó 14-én a *toporoutz-rarancei* védőszakaszon az oroszok halottaik eltemetése végett fegyverszünetet kértek. A kérelem elutasított. A hadseregpáncsnokság elrendeli, hogy parlamentériül csak olyanok fogadhatók el, kik valamely magasabb parancsnokságtól teljhatalmú felhatalmazással bírnak. Más ilyenek nem tekinthető és elfogadó.

Február 21. Bojanczuk. Erős havazás és hófúvás.

Február 22. Bojanczuk. A tegnapi csett hó — mely az utakat járhatatlanná tette — eltakarításával foglalatoskodunk. Egy-két alacsonyabb istállót a szó szoros értelmében ki kellett ásni a hóból.

Február 23. Bojanczuk. Ma ismét havazik. *Boda Dezső* zászlós betegen kórházba megy.

A 22. számú ezredparancsból:

Dr. Viczián Antal tart. hadnagy.

Kitüntetései: nagyvitézségi érem, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. 1915 májusban vonult be a pótszázadhoz és 1916 januárban ment ki az ezredhez a harcra. Résztvett az oknai áttörés után az ezred összes teljesítményeiben, míg a winográdi ütközetben 1916 június 27-én meg nem sebesült. A háború végéig részben a 4. és 8. h.-h.-ezrednél, részben a géppuskás-tanfolyamban és más mőgöites országgrésbeni beosztásban teljesített szolgálatot.

„1. *Kölber Pál* tart. hadnagy bevonult. Szolgálat-tételre az 1. (*Szaplonczay*) századhoz osztom be.

2. A 7. hadseregpáncsnokság 500/205. sz. rendeletével *Lupszerusz Miklós* szakaszvezetőt, *Csiszár István* és *Bót József* huszárokat a **bronz vitézségi érmmel** tüntette ki. Miután mindhárman sebesülten kórházba távoztak, a vitézségi érmek a pótszázadparancsnokságnak küldettek meg.“

Február 24. Bojanczuk. A 48. számú hadosztályparancsból örömmel értesülünk, hogy *báró Zech Colbert* ezredes, volt ezredparancsnokunkat a hadseregfőparancsnokság Res. No. 3892. sz. rendeletével a 19. honvédelovasadandár parancsnokságával bízta meg.

Este ismét sűrűn esik a hó, éjjel 11 órakor nagy szélvihar tör ki. Az étkezdéből alig tudunk hazamenni.

Február 25. Bojanczuk. A vihar reggel felé csillapul, az utak azonban megint járhatatlanok. Újra nekifekszünk a hólapátolásnak, ami egész nap minden emberünket igénybeveszi.

Dr. Takáts Zoltán törzsorvos a hadosztályegészségügyi intézettől értesítést kap, hogy a napokban beteg odaküldött „*Illésy-századbéli*“ *Horváth Lázár*, *Vincze József*, *Szűcs Ferenc* és *Urbán-Szabó István* huszárokon kiütéses tifusz állapototat meg. Az 50. számú hadosztályparancs közli *Rapaich Richárd* vkszt. őrnagy,

gojzesti és mezőmadarasi *Madarassy Andor* hadnagy.

Kitüntetései: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt. 1915 májusban vonult be a pótszázadhoz. 1916 februárban ment mint h.-őrmester a harcra, s szeptember 12-ig vett az ezred harcáiban részt. Ezután a lövésosztálynál harcolt a hármashatár környékén. Októberben ismét az 1. ezredhez került vissza a rusulói állásokba s itt volt december 29-ig, megbetegedésig. 1917 novemberétől az összemlóság a 3. h.-h.-ezrednél szolgált.

dretomai és nejedli *Krajsik Jenő* t. hadnagy.

1915-ben vonult be önként a pótszázadhoz. 1916 februárban ment ki az ezredhez a harcérre Bukovinába, hol hat hónapig szolgált. 1917-ben mint a Barsmezei Gazdasági Egyesület igazgatóját a katonai szolgálat alól felmentették.

h.o.=vezérkari főnöknek — a budapesti honvédkerület vezérkari főnökévé történt kinevezését. Utódjául *nagyjókai Farkas Jenő* vktb. őrnagy nevezett ki.

Február 26. Bojanczuk. A hó megint egész éjjel sűrűn esett és reggelre mindent oly vastagon eltakar, hogy árkot, utat megkülönböztetni nem lehet. Különösen nehéz helyzetet teremt a nagy hó *dr. Takáts* törzsorvosnak, akinek a kiütéses tifuszban megbetegedett huszárok szállásait kell megnézni és fertőtleníteni. Nagy ügyel=bajjal jut egyik háztól a másikig. Útjában egy polgári családra bukkan, hol szintén fordult elő ilyen megbetegedés.

„Ezeket is el akarom szállítani a *M.H.=Tatarkánál* levő ragálykórház megfigyelőjébe“, — írja *dr. Takáts* — „azonban oly nyomorban vannak, hogy még ruhájuk sincs. *Péchy* századossal néhány ócska köpenyt és pokrócot szedünk részükre össze és csak úgy tudom őket — a többi megfigyelendővel együtt — elküldeni.“

A rettenetes betegség fellépése megdöbbenést keltett és azonnal szigorú óvintézkedéseket léptettünk életbe a terjedés megakadályozására. Az erre vonatkozó ezredparancs a megbetegedett huszárok lakó-

(*Menyhárt A. t. őrmester felv.*)

A fiztői étkezdé Bojanczukon. 1916 február 16. *Havass* szds., *Illésy* szds., *Simontsits L. zls.*, *Kükemezey t. fhdy.*, *Fráter alezr.*, *Roskoványi alezr.*, *Rády* szds., *Elek* szds., *Bay t. hdgy.*, *Péchy* szds. gt., gr. *Zichy t. zls.*, br. *Vécsey* önk., br. *Hazay t. hdgy.*

társait és az egész ház népét a *tatarkai* megfigyelőbe viteti, az érintett házak elé őrséget állítat, az „*Illésy-század*”-ot pedig a főbbi századdal való érintkezéstől eltiltja. Elrendeli végül a szállások fertőtlenítését, kímé- szelését, a legénység hajának lenyírását és végül min- denkit a legnagyobb tisztaságra és óvatosságra int.

Szaplonczay Oszkár tart. hadnagy szabad- ságot kapott, de a nagy hó miatt elutazni nem tud.

Február 27. *Bojanczuk.* A havazás délelőtt 10 óra felé eláll. A századok azonnal a hó elta- karításához látnak.

Február 28. *Bojanczuk.* *Fráter Jenő* ezredes *Kovács Emil* egyéves önkéntes orvosnövendéket március 1-ével egészségügyi hadapróddá lépteti elő. A századok egész nap havat lapátolnak. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy — ki már 26-án szabadságot kapott — a hóvihar elültével ma elindul *Czernowitzba*.

Este *Lenk Béla* százados neje a tisztí étkez- dében van vacsorán. Vacsora után *Tanay Frigyes* önkéntes-örmmester és *Bende* huszár, a „*Lipcsey- század*” tárogatósa és regőse szórakoztatja a társaságot.

Február 29. *Bojanczuk.* Borús, nagyon hideg idő. Fagy. *Dr. Domokos Imák* tartalékos segédorvost a honv. min. 49.925./számú rendelete Budapestre szó- lílja; helyette a hadosztályparancsnokság *dr. Pogány Kálmán* tart. segédorvost helyezi át a 7. h.-h.-czredtől hozzánk. A „*Benigni-csoport*” *Apáthy László* főhadnagyot a március 7-én kezdődő 4 napos gáz- védelmi tanfolyamra elvezényli.

nagykállói *Kállay Frigyes* őrnagy.

A megszótásker mint önként jelentkező közhuszár vonult be és az 1. századdal ment ki a harctérre, hol gyomberhajjal megbetegedvén, hazakerült s itt visszakapta régi főhadnagyi rangját, melyről annak idején politikai okokból lemondott. Még 1914 decemberben a 2. népfelkelőhuszárezrednél nyert alkalmazást és rövidebb megszakításokkal itt volt 1917 januárig. Ekkor Jézsef főherceg Ő cs. és kir. Fensége mellé mint parancs- őrtiszt osztott be, mely beosztásában érte őt a forradalom is.

Március.

A február hó folyamán tartó harc-szünetet március hó elején a magyar-osztrák csapatok

Menyhárt A. t. őrm. felv.

Bojanczuk, 1916 február 18. „*Déchy bácsi*” féltett élelmiszerraktára. *Topits* t. hdgy., *Déchy* százados gt., *Gilevszki* őrm., a „*kulcsár*” és *Papp* t. hdgy.

által *Tarnopol* felé vég- rehajtott előretörés szakí- totta meg. Az ebből szár- mazó harcok azonban csak kis térre szorítottak, loka- lizálva maradtak és némi csekély térelőnyön kívül a harcvonalon nem változ- tattak. Ugyancsak helyi jelentőségű volt 17. és 18-án *Zaleszczykitől* északnyu- gatra az *uscziesszko*i hídfő ellen végrehajtott orosz támadás is, amely az alá- aknázott magyar-osztrák védőcsapatokat légberöpi-

tette és részben a *Dnyeszter* déli partjára szorította vissza. A déli szárnyon uralkodó passzívítással szemben északon — a *keletporosországi* szakaszon — a németek nagy készülődést figyeltek meg és csakhamar nyilvánvalóvá vált, hogy itt egy *Wilna* felé irányuló áttörés szándékoltatik, melynek fő támadási iránya a *Disla* és *Berezina* közötti arcvonalrészt, egy melléktámadás pedig a *Dryswjaty* tó környékét fogja érni.

A tényleg bekövetkezett orosz támadás 16. és 17-én a 10. német (*Eichhorn*) hadsereg közepén vette kezdetét és azt némileg visszaszorította. Az oroszok azonban egységes vezetés hiányában 800—1000 löveg támogatása mellett a kezdő sikert kiaknázni nem tudták és bár 26-ig egyik hadtestet a másik után kergették támadásra, a beérkező német erősítések minden rohamot visszaverve, urai maradtak a helyzetnek, sőt 27-én ellentámadásba mentek át és az elvesztett vonalakat visszafoglalták. Az oroszok ezen harcokban — német becslés szerint — 100.000 embert veszítettek.

Menyhárt A. t.őrn. felv.

Bojanczuk, 1916 február 19. Az ezrediroda. *Fráter* alezredes, *Havass* százados, *Lichtl* és *Forster* tiszthelyettesek.

ezenkívül igen jó bajtárs és kellemes modorú, vidám fiatalember, mindnyájan őszintén sajnáljuk.

Délben a fizti étkezöben búcsúztatjuk az elutazókat, mely alatt oly rettenetes hóvihár kerekedik, hogy nemcsak ők el nem indulhatnak, de haza sem tudunk menni. Együtt maradunk tehát estig és a tanítónőtől kölcsönvett zongorával szórakozunk. *Tanay Frigyes* önkéntes tréfás előadással, *Thúry* főhadnagy és *Topits* zászlós ügyes táncmutatványokkal mulattatják a társaságot, *Simontsits Elemér* zászlós pedig mint cróművész mutatkozik be. Este szünőben van a vihar, ám itt a vacsoraidő, előbb e miatt, később pedig a jó hangulatból kifolyólag, továbbra is együtt maradunk és bizony mi tagadás — megvirrad, mire ki-ki ágyba kerül.

Március 2. *Bojanczuk.* *Dr. Pogány Kálmán* tart. segédorvos — *Domokos Irnák* utódja — bevonul. A tegnap *Bojanczukon* rekedt *Apáthy* főhadnagy és *Domokos dr.* elutaznak.

A mai ezredparancs holnap reggel 6 óra 45 percre az egész ezrednek lóháton kivonulást rendel el. A századok a jelzett időben *Bojanczuk* nyugati kijáratánál, arccal *Jorkoutz* felé menetoszlopban gyülekeznek. Élen az „*Illésy*“ század, mögötte egymástól 100 lépés távolsággal az „*Elek*“, „*Lipcsey*“ és „*Szaplonczay*“ század. Menetcél: a *Zastawnától* 1 km.-re északra fekvő 292-es magaslat. Itt a századok óraszámra egymás mögött fejlődött vonalban keringenek, hogy a havat letapossák és a területet egy eljövendő szemle megtartására alkalmassá tegyék.

*

Március 1. *Bojanczuk.* *Dr. Domokos Irnák* t. segédorvos Budapestre, *Apáthy László* főhadnagy a gáztanfolyamba — *Kremsbe* útra készre vannak. Előbbinek *Fráter* ezredes, ezredparancsnok „a harctéren nehéz időkben kifejtett önfeláldozó magatartása és ügybuzgalmáért“ — a Legfelsőbb szolgálat nevében köszönetét fejezi ki. Az ügyes, képzett, találemény „kis doktort“, aki

A 36. számú hadosztályparancs *Husztli Imre* tart. hadnagy gt.-t ideiglenesen az I/5. lovaslövészosztályhoz vezényli.

Március 3. Bojanczuk. Az ezred reggel 6 óra 45 perckor a tegnap kiadott intézkedés szerint elindul. Feladata a menetcéllal kitűzött \triangle 252-es magassági pont körül a havat letaposni. Itt ugyanis holnap a 23. lovasdandár felett két török császári herceg szemlét fog tartani. A századok oszlopba fejlődve addig járnak a kijelölt területen fel és alá, míg a havat a lovak keményre nem tapossák. Ennek megtörténtével bevonulnak ismét körleteikbe. Hazafelé menet *Kossuth Pál* zászlós lova felbukik és *Kossuth* erős zúzódásokat, valamint csontrepedést szenved.

A holnapi szemle idejére a török hercegek mellé a mai ezredparancs parancsórtsztül *Lenk Béla* századost rendeli ki. A szemleterepet egy szakasszal *Förster Lajos* hadnagy, a *zastawnai* pályaudvart, ahol a hercegek vonata állani fog, egyjáromrel *Thúry Tibor* főhadnagy zárja le. A kíséret részére a „*Lipcsey*“, „*Szaplonczay*“ és „*Elek*“ század 1–1 lovat és 1–1 küldönc=altisz=tet ad.

Az 57. sz. lovashadosztályparancs közli, hogy: „Ő Felsőge legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, miszerint az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül *Baghy László* főhadnagynak a **Legfelsőbb dicsérelismerés** tudtul adassék.“

Menyárt A. I. őrm. felv.

Bojanczuk, 1916 február 22. Hófúvásban a jorkoutzi úton.

Az ezred irattárában talált névjegyzék szerint a következő továbbszolgáló altisztek teljesítenek a harctéren szolgálatot:

Ezredsegédtszti irodában: Förster és Kósa törzsőrmester;

az I. osztálytörzsnél: Matisz Károly törzsőrmester és Juhász őrmester;

„Szaplonczay“ századnál: Pahocsa Imre törzsőrmester és Szekeres Bálint őrmester;

„Elek“ századnál: Hauer törzsőrmester és Benke Sándor őrmester;

II. osztálytörzsnél: Licht Vilmos és Ács őrmester;

„Lipcsey“ századnál: Holop Imre törzsőrmester és Márkus Ignác őrmester;

„Illésy“ századnál: Erdős József törzsőrmester és Tóta János őrmester;

géppuskásosztagnál: Tornai Béla II. osztályú számv.=altiszt, Cs. László Imre törzsőrmester és Vrabel

Péter őrmester.

fávirójármél: Sztrihula János őrmester;

utászszakasznál: Papp Lukács őrmester;

űközetvonalnál: Székely és Szűcs I. oszt. számv.=altiszt, Rigó Balázs, Milankovics, Korodi és Likli őrmesterek;

eléségvonatnál: Deutsch Sámson I. oszt. számv.=altiszt; Lapú Mihály törzsőrmester és Maczkó János őrmester.

Március 4. Bojanczuk. Reggel 5 óra 30 perckor *Sinkow* felől kb. másfél órán át tartó ágyúzás hallható. A török hercegek a 23. lovasdandár felett délelőtt megtartják a

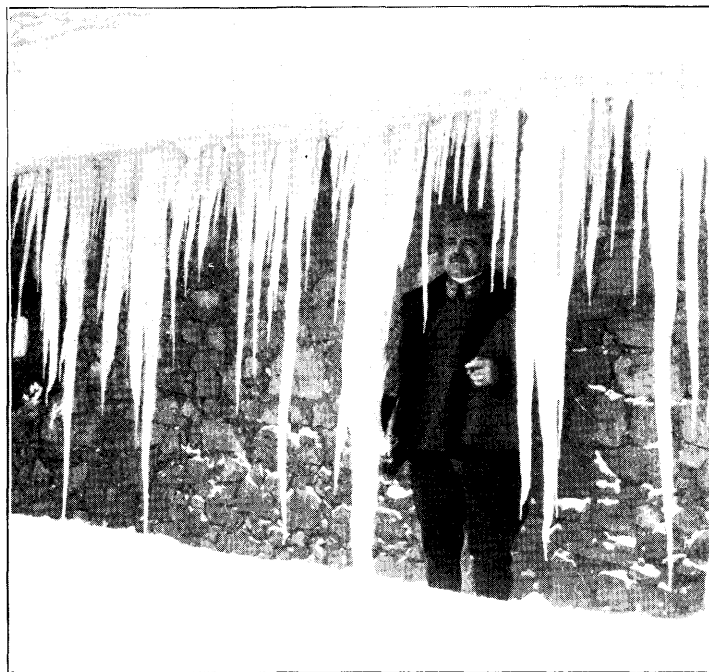
szemlét és a látottak felett meglegedésüket fejezik ki. *Ádám György* zászlós betegen kórházba megy.

Fráter Jenő ezredes *Bota Károly* (1910) tizedest szakaszvezetővé, *Markot Ferenc* (1910) járőrvezetőt és *Lengyel Lajos* (1911) huszárt tizedessé lépteti elő.

Március 5. Bojanczuk. A századok az utakról a havat lapátolják. Az utak leírhatatlan rossz állapotban vannak. *Fráter* ezredes, ki a *Zastawnán* levő hadosztályparancsnoksághoz át akart kocsizni, kénytelen volt *Jorkoutzról* visszatérni.

Március 6. Bojanczuk.

A mai ezredparanccsal *Fráter* ezredes a harctéren tanúsított kiváló magatartásukért *Simon István* (1885)

Menyhárt A. 1.-őrn. felv.

Fráter alezredes a jégcsapok között. Bojanczuk, 1916 február 29.

és *Jeney Mihály* tizedest — szakaszvezetővé; *Ulincki József* (1892) huszár — tizedessé és *Ágócs István* (1878) huszárt — járőrvezető c. tizedessé lépteti elő.

Este értesülünk, hogy folyó hó 8. és 9-én báró *Hazai Samu* gyalogsági tábornok, honvédelmi miniszter és *br. Pflanzner-Baltin* lov. tábornok hadseregparancsnok a hadosztályt meg fogják szemlélni.

Március 7. Bojanczuk. Az utakat javítjuk. A századparancsnokok panaszoznak, hogy a hó és sár nagyon rongálja az amúgy sem jó állapotban levő csizmákat.

Dr. Takáts Zoltán főorvos *Bardio* dr. főfőorvos helyettesítésére a hadosztályfőorvoshoz vezényeltették.

Március 8. Bojanczuk. *Simontsits László* zászlós bete-

gen kórházba távozik. A honvédelmi miniszter szemléje 10-ikére halasztott.

Március 9. Bojanczuk. Előkészületek a holnapi szemlére és kivonulás lóháton.

Március 10. Bojanczuk. Reggel 8 órakor a hadosztály a *Jorkoutztól* északra *Pohorloutz* felé vezető út keleti oldalán gyülekezik. Dél előtt 9 órakor megérkezik báró *Hazai Samu* gyalogsági tábornok, honvédelmi miniszter és báró *Pflanzner-Baltin* lovassági tábornok, hadseregparancsnok. Fogadtatás után a honvédelmi miniszter úr szép beszédet intéz az arcvonal elé szólított kitüntetett legénységhez, majd a tisztikart üdvözli. A szemlét díszmenet fejezi be.

A szemléről a 63. lovashadosztályparancs a következőket közli:

„A Honvédelmi Miniszter Úr és a Hadseregparancsnok Úr Ő Nagyméltóságai a hadosztály felett megtartott szemléjük alkalmával a csapatok magatartása, a felállítás és a díszmenet felett a legteljesebb meglegedésüket fejezték ki.

A Honvédelmi Miniszter Úr Ő Nagyméltóságának különös örömeire szolgált, hogy az 5. honvédelovashadosztályt a háború huszadik hónapjában hadierényekben megedzve, haditapasztalatokban és hadi dicsőségben megyarapodva viszonfláthatta.“

Március 11. Bojanczuk. Borult, szeles, de enyhe idő. Oly nagy a sár, hogy gyalog közlekedni alig lehet.

Március 12. Bojanczuk. Több igyekezettel, mint credményel próbáljuk nap=nap mellett az utakat járhatóvá tenni.

A hadosztályban egyre jobban továbbterjedő rükhör loállományunkat annyira megfogyaszta, hogy a gyalog maradt huszárokból megalakul a II/5. lovaslövészosztály. Ehhez a 64. számú lovashadosztályparancs *Apáthy László* főhadnagyot az ezredtől elvezényli.

Március 13. és 14. Bojanczuk. Az utak javítása.

Március 15. Bojanczuk. Borult, enyhe idő. A hó rohamosan olvad. Tavaszodik.

Az utóbbi időben beállott változások a tisztí beosztást erősen átalakították, miért is közöljük az e napról kelt tisztibecsoztási táblázatot.

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* ezredes.

Ezredsegédtiszt: *Bossányi-Havass Tibor* százados.

Utászszakasz: *Lenk Béla* százados.

Távírószakasz: *Peller Sándor* zászlós.

Ezredorvosfőnök: *dr. Takáts Zoltán* törzsorvos.

Beosztott orvos: *dr. Pogány Kálmán* tart. segédorvos és *Kovács Emil* egészségügyi hadapród.

Gazdasági hivatal: *Péchy Aladár* százados gt.

Élelmezési tiszt: *Husztli Imre* és *Varsányi-Varga Dezső* tart. hadnagy gt.

Tisztí étkezdé vezetője: *Detrich Tibor* zászlós.

Állatorvosok: *Botár Dávid* és *Handley Salamon* állatorvos.

Ciëppuskásosztag: *Ródy József* százados, *Jeszenszky Imre* főhadnagy; *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy, *Hintz Vilmos* hadnagy és *Szathmáry László* tart. hadnagy.

I. osztály parancsnoka: *Roskoványi Dezső* alezredes.

I. osztály segédtisztje: *Topits Alajos* tart. hadnagy.

1. század: *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, báró *Hazai Béla* és *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy, *Török Lehel* zászlós, *Viczán Antal* c. é. önkéntes-örmeister és *Böhm István* fiszthelyettes.

2. század: *Elek Emil* százados, *Thúry Tibor* főhadnagy, *bilkei Papp István* és *Bay Kálmán* tart. főhadnagy, *Kükemezey Árpád* szkv. hadnagy, *Kövess Miklós*, *Kossuth Lajos* és gróf *Károlyi Mihály* zászlós, báró *Vécsey Miklós* és *Tanay Frigyes* önkéntes-örmeister.

II. osztály parancsnoka: *Prónay Sándor* őrnagy.

3. század: *Lipcey Márton* százados, *Baghy László* főhadnagy, *Rothkugel-Rollershausen István* lovag és *Förster Lajos* tart. hadnagyok, *Zbóray Sándor*, gróf *Zichy István* és *Katona Gyula* zászlós, *Madarassy Andor*, *Krajtsik Jenő* és *Matachovszky Iván* c. é. önkéntesek.

4. század: *Illésy Ferenc* százados, *Kölber Pál* tart. főhadnagy *Beretvás Sándor* szkv. főhadnagy, *Bertényi István* hadnagy, *Simontsits Elemér* zászlós, *Prenninger István* és *Ocskay István* c. é. önkéntes.

Március 16. Bojanczuk. Dél előtt kivonulás lóháton, századonkint. Borult, meleg idő, erősen olvad.

Március 17. Bojanczuk. Az utak oly rosszak, a sár oly nagy, hogy tegnap este egy *Dobronoutz* felé igyekvő nehéz taracküteg *Jorkoutzon* elakadt. Még az éj folyamán vett parancs alapján ennek kiszabadítására az ezredparancsnokság *Lenk* százados vezetésével 400 huszárt rendelt ki, akik egész éjen át tartó nehéz munkával reggelre az üteget kényelmetlen helyzetéből kiszabadították.

Március 18. Bojanczuk. Reggel 8 órakor századonkint 50—50 huszár az utak javítására rendeltetik ki; dél előtt 11 órakor református isentisztelet. A hadseregfőparancsnokság ma tudomásunkra hozott rendelete megengedi, hogy tisztéknek 4 havi, legénységnek 6 havi

Dr. Pogány Kálmán Péter tart. segédorvos, később főorvos.

Kitüntetései: ezüst és bronz katonai érdemérem, Károly-csapatkereszt, vöröskereszt II. o. fisztelejfelvénye. Mint az 1. honvédhuszárezred orvosfőnöke 1916 februártól 1918 december közepéig működött az ezred kötelékében.

harctéri szolgálat után rövid szabadság engedélyeztessék. Hadosztályparancsnokságunk ezt azzal egészíti ki, hogy az illetékes fiszteknek 18, a legénységnek 40 százalékát lehet egyszerre szabadsággolni.

Március 19. Bojanczuk. *Gromeszty* felől a nap folyamán főbb ízben erős ágyúzás hallható.

A 70. számú lovashadosztályparancs az utak rendbehozásáról intézkedve, elrendeli, hogy ezredünk a *Bojanczuk—Jorkoutz* közötti utat javítsa meg. Ehhez a falu lakossága is igénybevehető, a szükséges kőanyag pedig a *bojanczuki* kőbányából szerzendő be.

Március 20. Bojanczuk. Az utak javítását a századok *Lenk Béla* százados, utász-

Menyhárt A. László felv.

Báró Hazai Samu honvédelmi miniszter szemléje. *Jorkoutz*, 1916 március 10.

szakaszparancsnok szakszerű felügyelete alatt végzik. *Gróf Zichy István* zászlós betegen kórházba megy.

Március 21. Bojanczuk. Gyönyörű napos, tavaszi idő, amely azonban délután szelesre változik.

A II/5. lovaglövészosztály létszámának kiegészítésére a hadosztályparancsnokság *Szathmáry László* tart. hadnagyot, *Katona Gyula*, *Prenninger István* és *Kövess Miklós* zászlósokat, valamint *Böhm István* tiszthelyettesét az ezredtől elvezényli. (72. számú lovashadosztályparancs.)

A gáztanfolyamból bevonult *Apáthy László* főhadnagynak a hadosztályparancsnokság elrendeli, hogy a „gáztámadás elleni védekezés lényegéről és óvszerek alkalmazásáról“ folyó hó 23—29-ig minden ezrednél és lövészosztálynál előadást tartson. Az előadásokon az összes fisztek és idősebb altisztek megjelenni tartoznak.

Március 22. Bojanczuk. A századok egy része utat javít, más része gyakorol. Este a tegnapi hadosztályparancsral elvezényelt fisztek fiszteletére az étkezőben búcsúvacsera.

Március 23. Bojanczuk.

A 25. számú ezrednapiparancsal *Fráter Jenő* ezredes a háború első napjától kezdve az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásuk elismerésül az alábbi géppuskás-legénységet előlépteti: *Rabovszki József* (1912–335) szakaszvezetőt — c. őrmesterré, *Csider Sándor* (1913), *Schwarz Sándor* (1913) fizedeseket — szakaszvezetővé, *Balog József* (1915–13) c. tizedest — valóságos fizedessé, *Simon Gyula* (1913) és *Barna Nagy József* (1913) huszárokat — járőrvezetővé.

Bertényi István hadnagy az „*Illésy*” századtól áthelyeztetik a géppuskásosztaghoz. *Fördös Vilmos* századost a hadosztályparancsnokság az I/5. lövésosztálytól az ezredhez helyezi vissza.

Március 24. Bojanczuk. Déli 12 órakor a „*Szaplonczay*” század körletében egy ház és a mellette levő pajta kigyullad. A tűz oly gyorsan terjed, hogy a pajtában elhelyezett *Ludmann* főhadnagy 3 lovát és 5 legénységi lovat megmenteni nem lehet. A gyújtogató — egy helybeli paraszt — elmenekül.

Március 25. Bojanczuk. A hadosztályparancsnokság a 23. lovasdandár vezetésével ideiglenesen *Fráter Jenő* ezredest bízza meg. Távolléte tartamára az ezredparancsnokságot *Roskoványi* alezredes veszi át. *Fráter* ezredes *Kuczurmikra* teszi át székhelyét.

A polgári lakosság mezsei munkálatainál a századok segédkeznek. A szántáshoz és vetéshez embereket és lovakat adunk annak, aki arra rászorult. A munkálatokat az ezred körletében *Krajtsik Jenő* hadapródőrmeester — ki a polgári életben gazdasági felügyelő — irányítja.

Március 26. Bojanczuk. Reggel 8 óra 30 perckor katolikus, 11 órakor református istentisztelet. Pihenő.

Március 27. Bojanczuk. A századok utat javítanak, szántanak, a fennmaradó emberek jártatnak. *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy és *Bay Kálmán* tart. hadnagy szabadságra indulnak. Délután az utászszakasz fa- és földmunkára való szerszámokat vételez fel.

Március 28. Bojanczuk. *Ápáthy László* főhadnagy délelőtt a tiszték és idősebb altisztéknek a gáztámaszról és az ez elleni védekezésről tart előadást. *Szaplonczay László* százados és *Detrich Tibor* zászlós szabadságra elutaznak.

Az ezred létszáma 600 lovas.

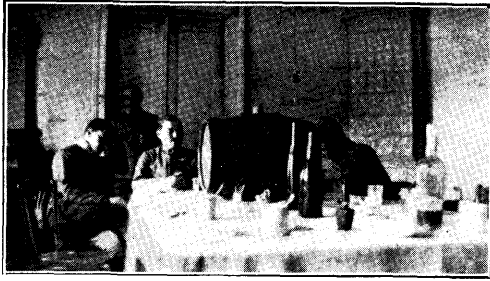
Március 29. Bojanczuk. Gyönyörű, verőfényes tavaszi nap. Délután a századoknál orvosi vizsga.

Március 30. Bojanczuk. Előkészületek a holnap megtartandó lovasjátékokra.

Március 31. Bojanczuk. Délelőtt a tisztikar az étkezde melletti térségen megtartja a régen tervezett lovasjátékokat. A *Prónay Sándor* őrnagy és *Lipcsey Márton* százados által előkészített ünnepély igen szépen sikerül, utána ünnepi ebéd a tisztí étkezdében.

Balról jobbra: báró *Vécsey Miklós* zászlós, *Kölber Pál* főhadnagy és *Kossuth Lajos* zászlós.

Viczián A. t. hhdgy. felv.

Kalinesti-i tisztí étkezde, 1916 április. Bertényi hhdgy., Szathmáry-Király szds., Baghy hhdgy.

tén fellobbanó harcokat mindkét fél egy nagyobb szabású támadás bevezetéséeként tekintette. A harcok később a *wolhyniai* arcvonalra is áterjedtek, azonban itt sem öltöttek nagyobb méreteket. Északon április 28. és 29-én a *Narocz* tótól délre egy szerencsés előretöréssel a németek megjavították vonalukat.

*

Április 1. Bojanczuk. Vasárnap. Déllelőtt 11 óra 30 perckor római katolikus mise. *Fráter Jenő* ezredes *Viczián Antal*, *Tanay Frigyes*, *Madarassy Antal*, *Krajtsik Jenő* és *Matachovszky Iván* hadapródjelölt-örmestereket hadapródokká lépteti elő. A hadseregfőparancsnokság *Moritz Béla* ezredünkbeli, de a 6. h.h.-ezred géppuskásosztagához vezényelt örmesternek az **I. osztályú ezüst vitézségi érmet** újólag adományozza.

Április 2. Bojanczuk. Déllelőtt 11 órakor református istentisztelet. A hadosztályparancsnokságtól vett telefonértesülés szerint 4-én a *Dnyesztvertől* északra az ezred állásba megy.

Roskoványi alezredes a részletes parancsok átvétele végett még a déllelőtt folyamán a hadosztályparancsnokságnál jelentkezik.

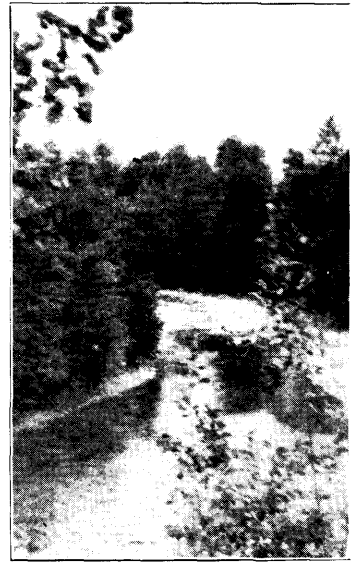
Április 3. Bojanczuk. *Fráter Jenő* ezredes bevonul és átveszi ismét az ezredparancsnokságot. Készülődés a holnapi indulásra.

Fráter ezredes báró *Vécsey Miklós* önkéntes-örmestert népfölkelőhadapróddá lépteti elő.

Április 4. Bojanczuk. Reggel 7 óra 30 perckor az ezred lóra ül és *Bojanczuk* nyugati kijáratánál gyülekezik. Onnan 8 órakor menet *Jorkoutzon* át *Doroschoutzra*. Amint a menetoszlop éle *Jorkoutz* vasútállomáshoz ér, felette két orosz repülőgép jelenik meg és a négyesével menetelő oszlopra bombákat dobnak le. A bombák jobbra-balra 5—600 lépésre fölünk érnek földet és felrobbannak a nélkül, hogy kárt vagy zavart

Április.

A márciusi nagy orosz offenzíva megtörése után a kb. 1200 km. hosszú keleti harcvonalon ismét csend állott be. Helyenkint kis, párnapos harcok ugyan április hó folyamán is előfordultak, azonban ezek rövid idő alatt lefolytak és az általános helyzeten nem változtattak. A hóolvadás, áradások az arcvonal sok helyén minden nagyobb vállalkozást lehetetlenné tettek. Az április hó végén *Újküll* mellett, a *Narocz* tó és *Smorgon* között, a *Serwetsch* mentén, valamint *Kelet-Galiciában* a *Strypa* men-

Szaplonczay L. szds. felv.

A Fekete Czeremosz. Czartoria, 1916 április hó.

Rády százados és neje, *Sibrik* főhadnagy (7. huszárezred), *Prónay* örnagy, báró *Vécsey* zászlós. Czartoria, 1916 április.

okoznának. A sikertelen támadás után a repülők eltűnnek, mi pedig zavartalanul folytatjuk útunkat tovább. Elérve a *Doroschoutz* feletti fensíkot, az ezred délelőtt 11 órakor lóról száll és megalakítja a lövészszázadokat. Az ezekből alakult lövészosztály létszáma: 436 karabély és 4 géppuska.

A *Roskoványi Dezső* alezredes parancsnoksága alatt álló lövészosztály a *Sloteria* \triangle 288-as magaslaton levő tartalékállásokba menettel, ahol mint az első vonalban levő I/5. lovaslövészosztály, illetve mint a védőszakasz tartaléka szerepel. *Roskoványi* alezredesen kívül a lövészosztállyal maradnak: *Topits*

Viczián A. t. fhdgy. felv.
A „malacbanda”.
Tiszti étkezde Kalinesticben.
1916 április.

Alajos tart. hadnagy mint segédírszt, *Lenk Béla* százados, az utászszakasz parancsnoka, *Peller Sándor* zászlós távírószakaszparancsnok, *Varsányi-Varga Dezső* tart. hadnagy gt. élelmezőtírszt és *Kovács Emil* egészségügyi hadapród. A „*Szaplonczay*” és „*Elek*” századból alakult lövészszázadnál: *Elek Emil* százados, *Thúry Tibor* főhadnagy, *Kükemezey Árpád* szk. hadnagy, *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy, *Török Lehel* zászlós, báró *Vécsey Miklós* és *Tanay Frigyes* hadpród; a „*Lipcsey*” és „*Illésy*” századból alakult lövészszázadnál: *Illésy Ferenc* százados, *Kölber Pál* tart. főhadnagy, *Rothkugel-Rollershausen István* és *Förster Lajos* tart. hadnagy, továbbá *Simontsits Elemér* zászlós és *Matachovszky Iván* hadapród; a géppuskásosztagnál *Jeszenszky Imre* főhadnagy és *Hintz Vilmos* hadnagy.

A lövészosztály megalakulása után a vezetéklóvak *Prónay Sándor* őrnagy parancsnoksága alatt *Toutryn*, *Zastawnán*, *Werenczankán*, *Sztawczanon* át *Kadobes-tiebe* menettelnek. A lövészosztály, tekintettel a belátható terepre, csig *Doroschoutzon* marad és csak a parancsnokok mennék előre tájékozódás végett. A szürkületben indulva, a századok este 8 órakor érik el a *Sloteriát*.

A *Sloteriától* mintegy 6–800 lépésre északra húzódnak jobbra *Lyukow*, balra a *Chrepelin*-völgy felé az állások. Lövészosztályunk előtt közvetlen az I/5. lovaslövészosztály, chhz jobbra csatlakozva a *wygodai* erdő szélén a II/5. lovaslövészosztály és a 8. h.-h.-ezred két százada, balra a 8. lovashadosztály, azon túl pedig a 306. honvédgyalogezred van állásban. (Lásd a 37. sz. vázlatot.)

Hadosztályparancsnokságunk *Zazulnicén*.

A 87. számú hadosztályparancs közli, hogy a hadseregpáparancsnokság *Budai János* és *Gál-Feke János* huszárokat az

Keleti K. szk. fhdgy. felv.
Tisztiakar a kastély előtt. *Havass* százados
noje, *Prónay* őrnagy, *Fráter* alezredes *noje*,
Lipcsey százados, *Fráter* alezredes; elől ül:
Husztí hadnagy gt. és *Zbóray* zászlós. Czartoria, 1916 április hó.

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.
Huszárok mezei munkán
Czartoria, 1916 április.

Dr. Viczián A. fhdgy. felv.
Állásépítés.

ellenség előtt tanusított vitéz magatartásuk elismerésül a II. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.

Április 5. Sloteria. Ezredünk a tegnapi nappal két részre szakadt. A lóról szállott századok — mint láttuk — a Sloteria magaslaton vannak tartalékban, vezetéklovaink pedig ma reggel 8 órakor továbbindulva a *Czeremoszmenti Czartoria* és *Kalinestie* községbe menetelnek és ott helyezkednek el. A két rész között mintegy 50 km. távolság van, nem valószínű tehát, hogy egyhamar egycsülhessenek. Mint később látni fogjuk, lovainkat többé nem is láttuk viszont s a háború további időszakait az ezred

Szathmáry-Király Pál
t. szds., cs. és kir. kamarás

gyalog küzdötte végig. **1916 április 4-ike tehát ezredünkre nézve fordulópont és gyalogosításunk szomorú dátuma.** *Történt pedig ez a már előkészületben levő nagy orosz támadás előtt, tehát éppen akkor, amidőn hadseregünknek a lovaságra a legnagyobb szüksége lett volna.*

A Sloterián maradt lövészek a félig romokban heverő elhelyezési körlet, a földalatti férőhelyek kijavítását és kifizetését kezdik meg, a 12 óra 30 perckor Czartoriába és Kalinestiebe érkező vezetékllovak pedig elszállásoltatnak. Amíg kint egy nehéz és verejtékes munka, addig utóbbi helyeken az otlevőkre nézve egy kellemes, csendes és zavartalan időszak vette kezdetét. A lovak és velük levő emberek a környék birtokosainál mezőgazdasági munkára osztattak szét s a huszár visszatérve az ekeszarvához, otthon képzelte magát. A fisztek felügyelve a munkálatokra, lóháton járták a vidéket, szabadidejükben Czernowitzba rándultak vagy a két állomás egymást meglátogatva szórakozott.

Április 6. A sloteriai állásban a nap folyamán az utászok három gránátmentes fedezék

Menyhárt A. 1.őrm. felv.
Az clutazó tisztí hölgyek a sniatyni vasútállomáson 1916 áprilisban. Havass százados és Fráter alezredes neje.

Dr. Keleti szkv. fhdgy. felv.
Állásépítés.

Menyhárt A. L. őrn. felv.

Husvétii áldozás. Baán Frigyes tábori lelkész végzi a Slotérián 1916 április 13-án.

építését kezdik meg; a századok pedig a kapott deszkaanyaggal a férőhelyek lakhatóvá tételét folytatják. Szép, meleg, napos idő van; a munka akadálytalanul folyik, ellenséges behatás nincs.

A vezetékllovaknál a mezőgazdasági munkálatokat *Krajtsik Jenő* hadapród irányítja.

A 89. számú lovashadosztályparancs közli, hogy *Ő Felsége* legkegyelmesebben elren-

A gránátmentes fedezék. Slotéria, 1916 április.

Menyhárt A. L. őrn. felv.

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.
Hadosztályparancsnoki szemle. *Blaskovits* főhadnagy, báró *Zech* tábornok, dandárparancsnok, báró *Apor* altábornagy, hadosztályparancsnok, *Roskoványi* alezredes, ezredparancsnok, *Illésy F.* szds. Slotéria, 1916 április 13.

Rothkugel-Rollershausen István tartalékos hadnagy elvezényeltetik a hadosztálytörzshöz.

Április 8. Sloteria. Az előrevetett futóárkok rendbehozásán reggel 7 órától délután 6 óráig, este 8 órától pedig hajnali 4 óráig 100—100 ember dolgozik.

Szathmáry-Király Pál tart. főhadnagy gazdasági szabadságáról bevonul, a 41. számú ezredparancs szolgálattételre a „*Lipcsey*“ századhoz osztja be.

Április 9. Sloteria. Férőhelyek és az első felvételi állásban fedezékek építése és rendbehozatala. Nappali és éjjeli munka. Borús, meleg idő.

A 92. számú lovashadosztályparancs közli, hogy a

dolni méltóztatott, miszcrint *Illésy Ferenc* századosnak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a Legfelsőbb dicsérő elismerés tudtul adassék.

Április 7. Sloteria. Az utászszakasz naponta kifizűzi a másnap munkába vevendő vonalak és fedezékek helyét. Tekintve az előreláthatólag hosszabb ittidőzést, az állások mögött *Roskoványi* alezredes veteményeskert telepítését határozza el, amit az erre kijelölt hozzáértő emberek azonnal munkába is vesznek. Egy, az állások közelében talált, fel nem robbant orosz srappell — melyet az emberek vigyázatlanul piszkálni kezdtek — felrobban, két huszár szörnyet hal, 7 pedig megsérül. *Lovag*

Viczián A. tart. fhdgy. felv.
Br. Hazai és *Viczián* zls. fedezéke a Slotérián. 1916 április.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.
Tisztikar a Slotérián. 1916 április. *Simontsits E.* zls., *Kölber* fhdgy., *Török* hdy., *Kossuth L.* zls., *Jeszenszky* fhdgy., *Roskoványi* alezr., *Illésy* szds., *Förster* zls.

hadsergparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásukért (Kasperowce) az alábbi kifüntetéseket adományozta :

Az I. osztályú vitézségi érmet: Benke Sándor örmesternek és Bedő Lajos huszárnak.

A II. osztályú vitézségi érmet: Podmaniczky András, Horváth Jenő és Török László szakaszvezetőknek, Bugyi János és Tenke András tizedeseknek, Zsolnai György és Holzmann Mihály huszároknak.

A bronz vitézségi érmet először: Farkas József és Cserstlmayer János szakaszvezetőknek, Varga Lajos tizedesnek, Kroyer Sándor, Vas Ambrus, Körösi Mihály, Tóth Kálmán, Lukács István, Márton János, Puskás Lajos, Szalisznyó József, Medveczky Géza, Laufer Ignác, Korpácsi Lajos, Szlavik Pál, Kálmán András, Majos Pál és Varga II. István huszároknak.

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

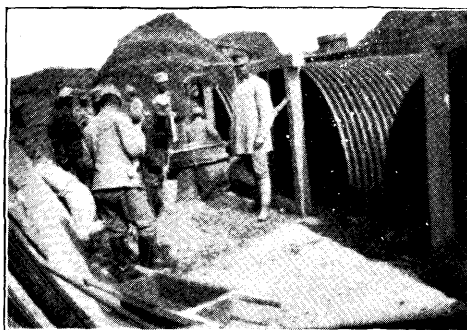
Huszárok mezei munkán. Czartoria, 1916 április.

A bronz vitézségi érmet másodszer: Volontér István és Németh András szakaszvezetőknek, Udvari Pál tizedesnek és Hlidesz János huszárnak.

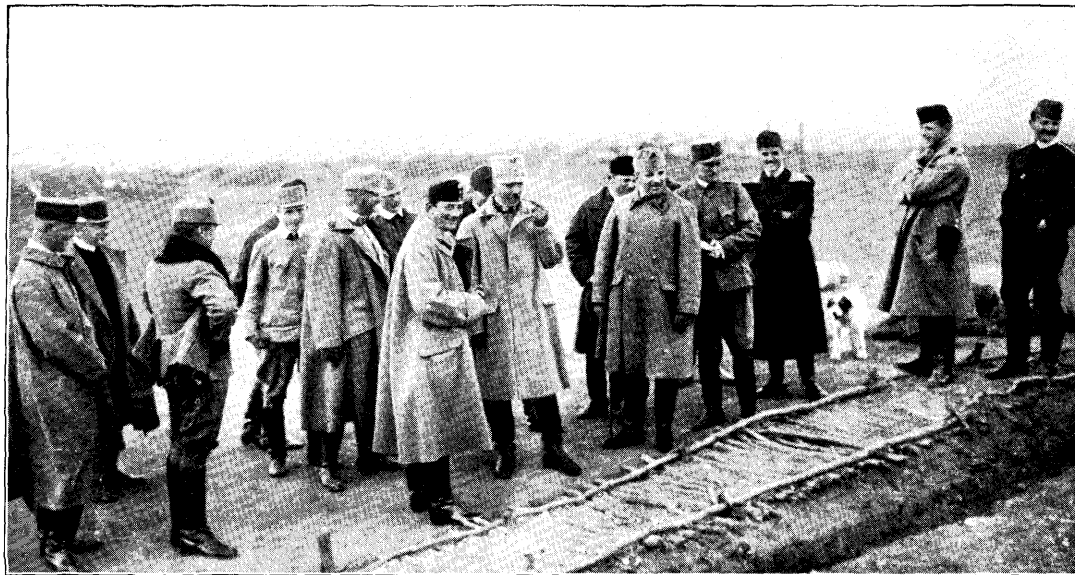
Április 10. Sloteria. A hadosztályparancsnokság 364/ikt. számú rendeletével Kossuth Lajos zászlóst a 8. népf.-huszárosztály 3. századához (Bárczay=különítmény) áthelyezte.

Április 11. Sloteria. Borús, esős idő. Vezetményeskertben munka. Fertőtlenítő és szemétygyűjtőhelyek készítése.

A vezetéklovaknál Czartoria és Kalinestiben 173 ló van mezei munkára kiadva.

Beton rókalukkkészítés.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

Jóny László tbk. dandárparancsnok látogatása a Sloterián (1916 április), amidőn az Illésy-féle „Panama=lak”-ot felfedezi.

Április 12. A *Sloterian* egy osztrák tart. mérnök=hadnagy egy újfajta fúrógéppel bombamentes pincét fúr az egész lövészosztály részére. A benzinmotorral hajtott fúrógép síneken csúszik magától mind előbbre, illetve hatol be a földbe. A kifúrt alagút falait deszka=konstrukció tartja. Állítólag 600 embert lesz képes a most megkezdett bombamentes fedezék befogadni, akik ott a legerősebb pergőtűzet is minden veszély nélkül kivárthatják. A fúrásnál 50 emberünk segítkezik. A munka gyorsan halad, mert a „Bohrer“ hadnagy pár nap múlva már tovább akar innen menni.

Április 13. *Sloteria*. Reggel 9 órakor báró Apor altábornagy báró Zech ezredes és Farkas Jenő őrnagy, vezérkari főnök kíséretében megsejmléli a *sloteriai* álláspontunkat. Délután 2 órától Baán Frigyes tábori lelkész a római katolikus legénységet meggyónatja.

Hintz Vilmos hadnagy szabadságáról a vezetéklovakhoz *Czartoriába* érkezik. Dr. Takáts Zoltán törzsorvos, ki eddig a hadosztályparancsnokságnál teljesített szolgálatot, bevonul,

Menyhárt A. t.=sm. felv.

„Misi bácsi gyere ki!“ Kossuth Lajos és báró Vécsey Miklós zászlós fedezékük előtt. *Sloteria*, 1916 április hó.

azonban mindjárt csomagol is, mert egyévi szakadatlan frontszolgálat után végre szabadságot nyert.

A 96. számú hadosztályparancs értesítése szerint *pazoni Elek Emil századost* Ő *Fel-sege az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása* elismeréséül a **3. osztályú katonai érdemkereszt**tel tüntette ki. Mindnyájan egy szívvel=lélelkel örülünk a kiváló és közszeretben álló bajtársunkat ért kitüntetésnek, aki még arról is nevezetes, hogy még nem vett szabadságot igénybe és a háború első napjától kezdve szakadatlanul a harctéren az első vonalban teljesít szolgálatot. Mint ilyen, nemcsak ezredünkben, de a hadosztály tisztikarában is egyeduról áll.

Április 14. A *Sloterian* levő lövészek délelőtt a rendes munkát végzik, délután folytatják a gyónást. Dr. Takáts törzsorvos *Czartoriából* szabadságra indul. Borús, hűvös idő, a nap folyamán főbbször rövidebb ideig esik.

Április 15. *Sloteria*. Báró Hazai Béla és Bay Kálmán tart. hadnagyk szabadságukról bevonulnak.

Viczián A. t. thgy. felv.
Figyelő.

A 98. számú hadosztályparancsban közzétett 500/503. számú hadseregparancsnoksági rendelet az *ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk* elismeréséül czredünknek az I/5. lovaslövészosztályhoz beosztott alábbi legénységét kitüntette. És pedig:

Az I. osztályú vitézségi érdemmel:
Horák József szakaszvezetőt.

A II. osztályú ezüst vitézségi érdemmel: *dr. Gross Jenő* népf.=segéddorvos-helyettest, *Németh András* főrszörmestert és *Darin Mihály* őrmestert.

A bronz vitézségi érdemmel: *Divon Ferenc*, *Vincze Imre* és *Photovszki Frigyes* szkv.-t, *Markovich Károly*, *Horgos István* és *Kakó Pál* tizedest, *Béni Ferenc* járőrvezetőt, *Horváth Bálint*, *Zacsik Imre*, *Koroknai László*, *Mellar Ferenc*, *Bachmann Ferenc*, *Stifflár Baltazár*, *Argyclán Tamás*, *Becsei József*, *Szabó Gyula*, *Simka József* és *Oreg András* huszárokat.

Viczián A. t. thgy. felv.
Fényszóró.

Április 16. Sloteria. *Illésy Ferenc* százados és *Simontsits Elemér* tart. hadnagy szabadságra utaznak.

Április 17. Sloteria. *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy szabadságáról bevonul, *gróf Károlyi Mihály* zászlós a vezetéklovaktól a lövészosztályhoz rendeltetik ki.

Április 18. Sloteria. A 101. számú hadosztályparancs *bilkei Pap István* tart. hadnagyot és *Zbóray Sándor* zászlóst czredünkötől az I/5. lovaslövészosztályhoz helyezi át. *Kossuth Lajos* zászlós a „*Bárczay-különítményhez*” útbaindul.

Április 19. Sloteria. A hadseregparancsnokság az czredtől 168 lovat a tüzérségnek utal ki. A kiválasztásra hivatott bizottság *Flóhr János* czredes vezetése alatt délután 2 órakor *Kalinesztieben* kezdi meg működését. Igyeckszünk a jobb lovakat megtartani, azonban — sajnos — czredménytelenül. *Szaplonczay László* százados és *Detrich Tibor* zászlós szabadságukról bevonulnak. Előbbi *Kalinesztieben* átveszi az állomásparancsnokságot. *Fényes Lóránd* önkéntes-őrmester az czredhez bevonul és az „*Illésy*” századhoz nyerc beosztást.

Április 20. Sloteria. *Szathmáry-Király Pál* tart. főhadnagy a *Sloteriára* megy és átveszi az „*Illésy*” század parancsnokságát. A hadseregfőparancsnokság rendeletére *Bertvács Sándor* népf.=főhadnagyot, *Kükemezey Árpád* népf.=hadnagyot és báró *Vécsey Miklós* népf.=zászlóst az czredparancsnokság *Budapestre* a pótszázadhoz útbaindítja.

Kolera elleni oltás az „*Elek*” századnál. Sloteria, 1916 április hó. *Menyhárt A. t.=őrm. felv.*

Menyhárt A. t. örm. felv.
Illésy százados nézi Baghy hadnagy torna-
gyakorlatát. Sloteria, 1916 április hó.

A 107. számú hadosztályparancsban közzétett rendelet szerint *Ő Felsége* legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az ellenség előtti vitéz magatartása elismeréséül *szenzi Fördös Vilmos* századosnak a **Legfelsőbb dícsérő elismerés** tudtul adassék. Ugyanczen hadosztályparancs *Fördös Vilmos* századost az I/5. lovaslövészosztály parancsnokságával véglegesen megbízza.

Április 25. Czartoria és Kalinestiebn az állatorvosok a vidéken előfordult takonykór-
esetekből kifolyólag a lovaknál Mellein=próbát alkalmaznak.

Április 26. Czartorián a tüzérség részére átadandó 160 drb. lovat bevagonirozzuk. *Dr. Ehrlich Jakab* ezredorvos, ki *dr. Takáts Zoltán* törzssorvost szabadsága alatt helyettesíti, ma a 7. h.=h.=ezredtől bevonul Czartoriára. *Lipcsey Márton* százados a hadosztálytól a tüzérség részére leadott 160 drb. lóval *Brixenbe* útbaindul.

Április 27. Sloterián a lövészosztály 100 embere a százméteres védőállás kiépítésén dolgozik. *Lenk* százados és *Török Lehel* zászlós a lövészosztálytól a vezetékllovakhoz bevonulnak, ahonnan szabadságot nyervén, azonnal tovább utaznak.

Április 28. A tüzérség részére kiválasztott lovak leadása folytán Czartoriában és Kalinestiebn 58 huszár feleslegessé vált. Ezeket az ezredparancsnokság a lövészosztályhoz küldi ki. Sloterián ma szigorú készültség, mert a kémhírek szerint ellenséges támadás várható.

A 112. lovashadosztályparancs május 1-ével elrendeli a nyári időszámítás bevezetését és azt, hogy április 30-án éjjel 12 órakor az órákat egy órával vissza kell igazítani. A nyári időszámítás szeptember 30-ig tart, amikor az órák éjfélkor ismét egy órával előre fognak igazítani.

Április 21. Sloteria. Baghy László hadnagy szabadságra távozik. A lövészosztály létszáma: 400 karabély és 4 géppuska.

Április 22. Sloteria. Borult, csős idő. *Küke-mezey Árpád* npflk.=hadnagy a Sloteriáról Czartoriára megy, hogy a tegnapelőtti parancs értelmében onnan Budapestre utazzon tovább.

Április 23. Fráter Jenő ezredes, ezredparancsnok az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk, illetve kiváló szolgálataik elismeréséül a következőket előlépteti:

Förster Dénes őrmestert törzsőrmesterré; *Bodarok Sándor* (1910) és *Horváth Jenő* (1912) szakaszvezető c. őrmestereket valóságos őrmesterré; *Szjgyártó Ferenc* szakaszvezetőt, *Tischler János* (1904), *Szabó Lajos* (1906) c. szakaszvezetőket c. őrmesterré; *Zsilaven Antal* és *Nagy Dezső* fizedeseket c. szakaszvezetővé, *Gross Mihály* járőrvezetőt c. fizedessé; *Mayer Ferenc* és *Antalics József* huszárokat járőrvezetővé.

Április 24. Sloteria. *Prónay Sándor* őrnagy *Roskoványi* alezredes felváltására a Sloteriára megy.

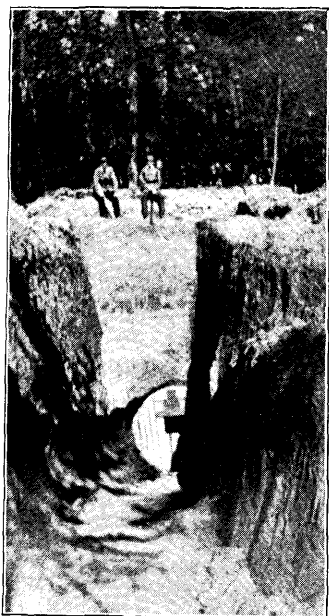

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.
Orosz repülőit üldöző géppuskánk. Sloteria, 1916 április 28.

Április 29. Sloteria. A beérkezett 58 huszárral a lövésosztály létszáma 498 karabélyra szaporodott. A tegnap várt támadás elmaradt. Az erre vonatkozó hír onnan származott, hogy az orosz első vonal felváltására nagyobb csapatok közeledését figyelték meg.

Április 30. Sloteria. Reggel esik, délben kiderül.

Éjjel 11 órakor az órák előreigazítása a rendelet szerint megtörtént.

Viczián A. t. lhdgy. felv.

Rókaljuk.

Sloteria, 1916 május 5.

Lipsket érintve, egy darabon az *Ogjutki csatorna* mentén haladt; innen *Pinsket* félkörben körülveve, a *Styr*, *Kormin* és *Putiloka patak* folyását követte *Olykáig*. Utóbbi helyen az orosz állások a szövetségesek vonalába nyugatra beszőgeltek, azonban a német kézen levő *Dubnótól* megint dél felé vett irányt és *Kremenez*, *Nowo Aleksz-niezen* át *Zalosce* felé tartva, innen a *Strypa* keleti partját követi torkolatáig. *Uscieczkótól* *Oknáig* a *Dnyeszter* északi partja az osztrák-magyar hadsereg kezében volt, *Oknától* pedig délre kanyarodva, *Toporoutz* és *Bojanon* át haladva, a vonal a román határ-

Lórenz Róbert tart. hadnagy.

Kitüntetései: a II. oszt. ezüst és bronz vit. érem, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. 1915 októberben vonult be a pötszázadhoz. 1916 áprilisban ment ki a harctérre, a Sloteriára. Innen június 28-ig az ezred nehéz harcaiból derekasan kivette részét, s bátor magatartásával főbb ízben kitünt. Roschohacznál súlyosan megsebesült, minék következtében szándéka ellenére nem ténylegesíthette magát.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

Tisztálkodás a Sloterián 1916 május hóban.

Dr. Kollarits J. t. hdgy. felv.
Kézigránátot dobó huszár. Sloteria, 1916
április 28.

hoz vezetett. Az 1915. évi őszi és az 1916. évi márciusi harcok után az orosz hadsereg minden erejével a veszteségek és a felszerelés pótlásán, illetve kiegészítésén fáradozott.

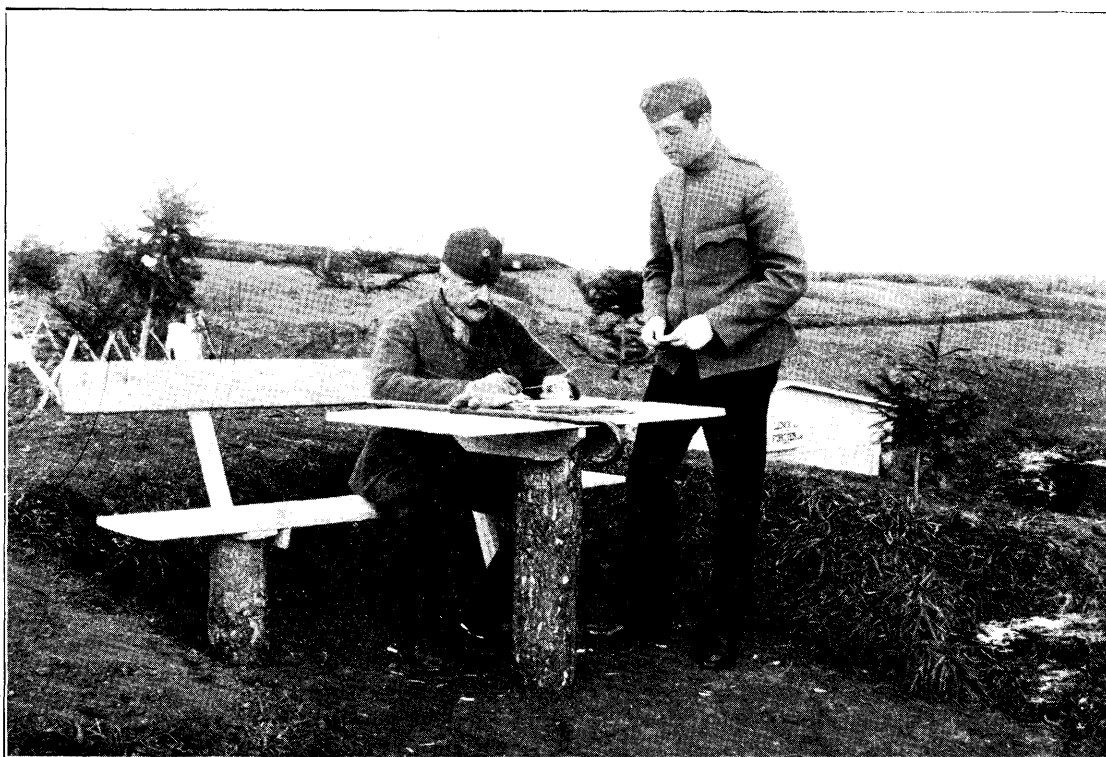
Tüzérségét megsokszorozta és rengeteg löszert halmozott fel, hadseregeinek létszámát pedig az emberek százezreivel erősítette meg.

Természetes, hogy ezen készülődések előttünk sem maradhatak titokban, azonban az olasz harctér annyira erőt kötött le, hogy a

hadsergőparancsnokság a fenyegető veszélyt már semmiféleképpen el nem háríthatta.

Viczian A. t. hdgy. felv.
Egy sír az állások mögött.
Sloteria, 1916 május 5.

Menyhárt A. t.-őrn. felv.
Roskoványi Dezső alezredes és Topits Alajos t. hdgy. Sloteria, 1916 május 5.

Viczián A. t. fhdgy. felv.
Rókaljuk.
Sloteria, 1916 május 5.

Május 1. Gyönyörű tavaszi nap. A *Sloterián* a huszárok a tisztek fedezékci elé kora hajnalban „*májusfát*“ állítottak, melyeket a körülményekhez képest feldisznítottak.

Május 2. Nincs feljegyezni való.

Május 3. *Czartorián Fráter Jenő* ezredes megszemléli a lovakat. A mai ezredparancs *Madarassy Anoor, Matachovszky Iván, Tanay Frigyes, Krajtsik Jenő* és *Viczián Antal* hadapródokat zászlóssá lépteti elő. *Endre László* zászlós és *Lórenz Róbert* c. é. önkéntes bevonult *Budapestről*.

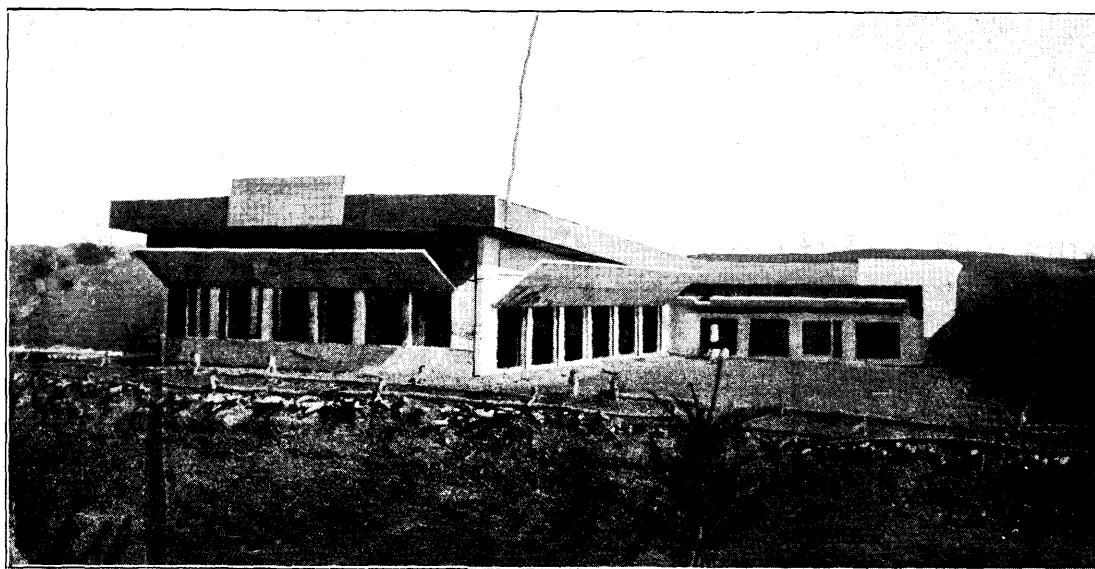
Május 4. *Szaplonczay László* százados, *Ludmann Gábor* főhadnagy, báró *Hazai*

Béla tart. hadnagy, *Endre László* és *Viczián Antal* zászlós a *Sloterián* levő tisztek felváltására *Czartoriából* és *Kalinstiéből* lóháton elindulnak. *Rády József* százados és *Förster Lajos* tartalékos hadnagy szabadságra utaznak.

A 118. számú hadosztályparancs közli, hogy *Ő Felsége az ellenség előtt elesett gróf d'Orsay Aladár* és bonyhádi *Perczel Miklós* főhadnagyoknak a **hadidiszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet** adományozta. (1914 augusztus 17. Gorodok.) Ugyanezen parancs *dr. Ehrlich Jakab* ezredorvost az I/5. lovaslövészosztályhoz helyezi át.

Viczián A. t. fhdgy. felv.
Madarassy és *Lórenz* zászlósok
egy orosz sírnál.
Sloteria, 1916 május 5.

Tiszti étkeзде a *Sloterián*.

Menyhárt A. t. őrm. felv.

Május 5. *Sloteriáról* felváltott fisztek: *Elek Emil* százados, *Szathmáry-Király Pál* tart. főhadnagy, *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy és *Tanay Frigyes* zászlós a vezetéklovakhoz bevonulnak. Búcsúztatásukra, valamint az újonnan érkezettek ünneplésére *Roskoványi* alezredes ünnepi vacsorát rendez. Az ifjúság a földalatti étkezdét tengeralattjárónak nevezi ki, ahonnan a kormányosok parancsára *Baghy* hadnagy és *Endre* zászlós periszkóppá kinevezett üres üvegen át figyelik, hogy merre veszi reggeli sétaútfját parancsnokuk. A fűtő szerepét *Topits Lulu* tölti be oly sikeresen, hogy félóra múlva félmeztelenre kell vetkőzödni a meleg miatt — s a kis rajkályha vörösre izzik.

Sloterián az orosz tüzérség a lövészosztály álláspontját rövid ideig srappnellet lötte.

„A tejgazdaság.“ *Madarassy A.* zls., *Szaplonczay L.* szds., *Prenninger* zls., *Endre L.* zls., *Topits A.* hdgy., *Thúry T.* fhdgy. *Sloteria*, 1916 május 15.

Május 6. A 120. sz. hadosztályparancs elrendeli, hogy a jövőben az ezredek a háború tartama alatt írásbeli közleményeknél csak számaikkal jelöltessenek meg.

Május 7. *Fráter* ezredes délelőtt 10 órakor a *Kalineshtiében* elhelyezett lovakat megsemeleli. *Dr. Pogány Kálmán* tartalékos segédorvos a vezetéklovakhoz *Sloteriáról* visszarendeltetik.

Ő Felsége Pflanze-Baltin báró lovassági tábornok — hadseregparancsnokot — vezér-ezredessé léptette elő.

Május 8. *Sloterián* a lövészosztály 200 embere a „*Fördős-védőszakasz*“ építésén, 30 ember a futóárkok rendbehozásán, 6 fő pedig a *duninowi* kavicsbányában dolgozik. Az ezred létszáma: 498 karabély és 4 géppuska, illetve 597 lovas.

Lipcsey Márton százados *Brixenből* visszaérkezik. *Matachovszky Iván* zászlós vesebaja gyógykezeltetése végett a *czernowitzi* kórházba megy.

Május 9. *Flóhr János* ezredes, a 23. lovasdandár újonnan kinevezett parancsnoka *Czartoriában* és *Kalineshtiében* a lovakat a délelőtt folyamán megsemeleli. Mindent kifogástalan rendben talált. *Lipcsey Márton* százados szabadságra elutazik.

Május 10. *Bertényi István* és *Hintz Vilmos* hadnagyok szabadságukról bevonulnak.

A szemes takarmányban mutatkozó nagy hiány pótlására a gazdasági hivatalok „*Íókétszersültet*“ vételeznek fel.

Május 11. *Illésy Ferencz* százados és *Simontsits Elemér* zászlós szabadságról visszaérkeznek.

Május 12. Délelőtt *Kalinstiében*, délután *Czartorián* az ezred tenyészképes kancái kiválasztatnak. *Illésy* százados és *Simontsits Elemér* zászlós a lövésosztályhoz a *Sloteriára* lovagolnak. *Hintz Vilmos* hadnagyot *Fráter* ezredes az „*Illésy*“ századhoz osztja be.

A 126. számú lovashadosztályparancs közli, hogy *Ó Felsége* legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, miszerint az I/5. lovaslövészosztálynál beosztott *dr. Freysinger István*

Menyhárt A. t-őrn, felv.

Bridgepartie. *Havass T.* százados, *Fényes L.* zászlós, *Lenk B.* százados, *Prónay S.* őrnagy. *Sloteria*, 1916 május 16.

tartalékos hadnagynak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a **Legfelsőbb dicsérő elismerés** tudtul adassék.

Május 13. Hűvös, esős idő.

A *Sloterián* levő lövésosztályunk létszáma : 493 karabély.

Május 14. *Kovács-Sebestény Miklós* tartalékos főhadnagy és *Bertényi István* hadnagy a vezetéklövaktól a lövésosztályhoz mennek. *Dr. Takáts Zoltán* törzsorvos szabadságáról visszaérkezik.

Május 15. *Prónay Sándor* őrnagy szabadságáról visszaérkezik, *Jeszenszky Imre*, *Thúry Tibor* és *Kölber Pál* főhadnagyk a lövésosztálytól a vezetéklövakhöz helyeztetnek át.

A 129. lovashadosztályparancs *dr. Takáts Zoltán* törzsorvost a hadosztályegészségügyi intézet parancsnokságával bizza meg, minek folytán végleg kiválik ezredünkől. Mindnyájan őszinte sajnálattal vesszük tudomásul e hírt, mert *dr. Takáts* törzsorvosban nemcsak ezredünk „*törzstagját*“, de nemesen érző és ritka szeretet és közkedveltségnek örvendő bajtársunkat veszítjük el, aki a háború első percétől és állandóan az első vonalban minden jó és balsorsot

megosztott velünk. Ő az ezred krónikása, aki kis, megviselt zsebkönyvébe mindenre kiterjedő figyelemmel feljegyezte az ezreddel kapcsolatos eseményeket.

Május 16. A hadosztályparancsnokság *Bossányi-Havass Tibor* századost ideiglenesen a 23. lovasdandárparancsnoksághoz vezényeli; az ezredsegédtiszti teendőket *Jeszenszky Imre* főhadnagy veszi át.

Május 17.

A 131. számú lovashadosztályparancs közli, hogy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül a hadseregparancsnokság a II/5. lovaslövészosztályhoz beosztott *Nagy Mátyás* tizedesnek és *Versegi István* huszárnak a bronz vitézségi érmet adományozta.

Május 18. Az 53. számú ezredparancs a fiszteket és legénységet a IV. magyar hadi-kölcson jegyzésére hívja fel. A jegyzések gyűjtésével *Fráter* ezredes a lövészosztálynál *Simontsits Elemér*, a vezetéklovaknál *Krajtsik Jenő* zászlóst bizza meg.

Viczján A. t. hdgy. felv.

Prónay Sándor őrnagy a Slotérián.

Május 19. Nincs semmi említésre méltó esemény.

Május 20. *Sloteria*. *Prónay Sándor* őrnagy a lövészosztálynál felváltja a szabadságra menő *Roskoványi Dezső* alezredest. A hadosztályparancsnokság értesíti a lövészosztályparancsnokságot, hogy *Sturdza* oláh ezredes, a wieni oláh katonai attasé meg fogja szemlélni a sloteriai állásokat.

Május 21. *Sturdza* oláh ezredes *Keresztes Arthur*, *Hausschneider* és báró *Haynerle* vkt. századosok kíséretében délelőtt megtekintí a sloteriai állásokat és a munkában levő fűrógépet. *Roskoványi* alezredes a szemle után a tisztí étkez-dében villásreggelit szolgáltat fel a vendégeknek. *Sturdza* ezredest a látottak nagyon meglepték. Kimért, szűkszávú ember; látszik, hogy minden szavát meggondolja. Látogatásából arra következtettünk, hogy az akkor is már nagyon ingadozó oláh barátság mégis csak megszilárdul és eszünkbe sem jutott arra gondolni, hogy pár hónap múlva a barátságot színlelő bocskorosok is hátba fognak bennünket támadni.

Délután a *Sloteriára* érkezik *Prónay Sándor* őrnagy és *Roskoványi* alezredestől átveszi a lövészosztályparancsnokságot, ahol a segédtiszti teendőket *Ludmann Gábor* főhadnagy látja el. Századparancsnokok a *Sloterián Szaplanczay László*

és *Illésy Ferenc* századosok. *Bossányi-Havass Tibor* százados a 19. lovasdandárparancsnoksághoz elindul.

Május 22. A lövészosztály a *duninowi* állások 237-től a 228-ig terjedő szakaszának kiépítésén dolgozik.

A Budapestről bevonult *Koricsánszky Iván* főhadnagy a II/5. lovaslövészosztályhoz, *Horváth Antal* hadnagy a 7. h.h.ezred géppuskásosztághoz osztatott be.

Május 23. Ma ismét várható támadásról hallunk. Az arcvonal mögött csapateltolások folynak, melyek az *oknai* és a *Dnyesztertől* északra húzódó védőszakaszokat crősítik meg. Mögöttünk a *Zazulnicében* álló 6. h.h.ezred *Sinkowra* helyzetetik át, helyét egy gyalogzászlóalj foglalja el. A hadosztályparancsnokságtól kiszivárgó hírek szerint *Samuszynnál* repülőink nagy orosz csapatösszpontosításokat fgyeltek meg.

Május 24. Délelőtt a *Duninow* környékén álló két ütegünkre az orosz tüzérség kb. 360 srapnell és gránátot lőtt, de egyik sem talált. *Bossányi-Havass Tibor* századost a hadosztályparancsnokság a 19. lovasdandár vezérkaritiszti teendőinek ellátásával bizza meg.

Május 25. *Ocskay István* önkéntes-örrmestert a hadosztályparancsnokság a 6. h.-h.-ezredhez helyezi át.

Május 26. *Roskoványi Dezső* alezredes *Czartoriából* szabadságra utazik.

Május 27.

A 142. számú hadosztályparancs közlése szerint az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül a bronz vitézségi érem adományoztatott: *Pálffy Lajos* II. osztályú fegyvermesternek, *Tóth Árpád* fizedesnek, *Botos Lajos*, *Jonkin István*, *Csizmadia József*, *Kardos Mihály*, *Waldinger Ferdinánd*, *Kvarik Gyula*, *Kis Lajos* és *Hunka János* huszároknak.

Május 28. *Sloteria*. Felsőbb rendeletre a lövészosztály tisztikara a védővonalakat a *Krepelin* szakadéktól egész a *Dnyeszterig* tájékozódás végett bejárja, hogy ellenséges támadás esetén mint tartalék bárhova könnyen a veszélyeztetett pontra találjon.

Május 29. *Sloteria*. A lövészosztály ismét a *duninowi* védővonalak rendbehozatalán dolgozik. *Fráter Jenő* ezredes az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül *Csathó Dénes* (1876) npflk.-fizedest c. szakaszvezetővé, *Bárány Pál* (1909) huszárt fizedessé lépteti elő.

Május 30. és 31. *Sloteria*. A hátsó védővonalak rendbehozatalán dolgozunk. A tüzéségi tűz a szomszédos szakaszokon napról napra erősbödik. Különösen erős *Oknánál*, hol — amint halljuk — nemsokára nehéz harcokra van kilátás.

Június.

A május hóban összevont orosz támadó hadsereg parancsnokságát *Brusilow* tábornok vette át. A *Dnyesztertől* délre *Pflanzer-Baltin* lovassági tábornok hadseregével szemben orosz részről *Leczizky* tábornok, *Tarnopoltól* nyugatra *Bothmer* német tábornokkal szemben *Sacharow* tábornok és *Rowno* környékén *Scherbatschew* tábornok parancsnokolt.

Az orosz támadás június 5-én *Bukovinában* a *Pflanzer-Baltin-hadsereggel* szemben *Oknánál* eddig még nem tapasztalt oly hevességgel indult meg, hogy a magyar-osztrák hadsereg rövid, de hősiés ellenállás után mintegy 5 km.-re kénytelen volt visszavonulni. Az egyidejűleg *Toporoutznál*, valamint a *Strypa* mentén megindult támadásokat a szövetségesek egyszerre visszaverték, 7-én azonban már kénytelenek *Jaslowiecot* az oroszoknak átengedni. *Pflanzer-Baltin* vezérezredes hadserege szüntelen nehéz harcok között lépésről lépésre visszavonulva, 10-éig kiüríti *Bukovina* északkeleti részét és *Zaleszczykit*, 12-én pedig már a *Pruth* és *Dnyeszter* között előnyomuló orosz lovasság bevonul *Sniatynba* és *Horodenkára*; a *czernowitzi* hídfő azonban még tartja magát.

Az orosz lovasság előretörése következtében a *Pflanzer-Baltin-hadsereg* két részre szakadt. Az északi rész a *Kárpátok* és a *Dnyeszter* között, a déli rész pedig a *Pruth* mentén vonult vissza és az orosz túlerőnek engedve, 17-én feladta *Czernowitzot*. Az amúgy is gyenge,

Viczián A. t. hdgy. felv.
Menázsiosztás. Sloteria, 1916.

Viczián A. t. hdgy. felv.
Zenekarunk. Sloteria, 1916

czenkívül a hősi ellenállásban megtizedelt *bukovinai* hadsereggel szemben előnyomuló hatalmas orosz erők 20-án átlélik a *Sereth* folyót, 23-án elfoglalják *Kimpolungot* és feltartóztathatatlannak látszó előnyomulásuk csak *Kirlibaba* és *Jakobenynél* törik meg.

A *Tarnopollal* szemben fellépő orosz erők a hó elején kisebb eredményeket érnek el, a *Rownóból Luck* felé megindított támadás azonban a *bukovinaihoz* hasonló eredményeket hoz és itt sikerül 4. hadseregünk arcvonalát áttörnie, aminek következtében 7-én az orosz erők *Luckot* elfoglalják.

Június hó végén az orosz hadműveletek a *Kárpátokban* a magyar határ ; a *Dnyeszter*

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

Sturda oláh ezredes látogatása. Középen *Sturda* oláh ezredes, mellette *Roskoványi D.* alezredes, háttal *Prónay S.* őrnagy. *Sloteria*, 1916 május 21.

mindkét partján *Lemberg*; *Lucktól* délnyugatra ugyancsak *Lemberg*; *Lucktól* északnyugatra *Kowel* és végül északon *Baranowitschi* felé irányulnak és mindenütt hatalmas túlerővel lépve fel, a szövetséges hadseregeket válságos helyzetbe sodorják.

*

Június 1. Sloteria. Rendbehozva a *duninowi* állásokat, a lövésosztály ismét a *Sloterián* dolgozik. Az ezred irattárában talált fogalmazvány szerint **az ezred legénysége eddig 1 arany, 37 I. osztályú ezüst, 118 II. osztályú ezüst és 189 bronz vitézségi érmet szerzett.** A hadseregparancsnokság szállásmesteri osztálya a húsilletéket naponta és fejenként 400 gr.-ról 300 gr.-ra szállítja le. A 100 gr. különbözet helyett a helyszínen vásárlandó főzeléket kell kiszolgáltatni.

A hadosztályparancsnokság elrendeli, hogy *Roskoványi* alezredes szabadságáról történt bevonulása után az ezred vezetéklövőinek parancsnokságát, *Fráter* ezredes pedig a „*Konkoly ezredes védőszakasz*“ parancsnokságát fogja átvenni.

Június 2. Az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásuk elismeréséül a hadseregparancsnokság *Malla Márton* őrmester és *Kis Balázs* tizedesnek a **II. osztályú ezüst vitézségi érmet**; *Major János* tizedes, *Beke György*, *Garzó János*, *Major Pál* és *Nagy András* huszároknak pedig a **bronz vitézségi érmet** adományozta.

Június 3. *Sloteria*. Élénkülő ágyútűz az egész vonalon.

Június 4. *Sloteria*. *Samuszyn* és *Okna* között fölünk délkeletre egész éjjel heves ágyútűz. Hozzánk a *Sloteriára* oly erősen hallatszik, hogy senki sem tud aludni. Reggel 4 órakor az orosz füzérségi tűz *Oknánál* pergőtűzzé fajul. Reggel 5 órakor lövészosztályunk a hadosztály telefon-

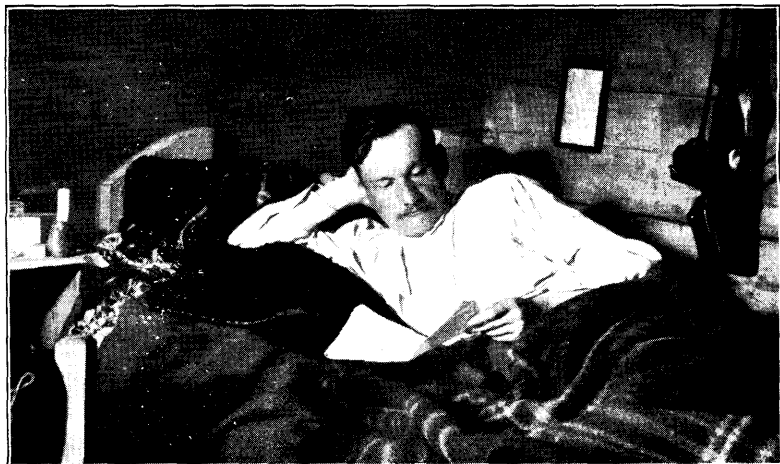

Egy légénységi fedezék belülől. *Sloteria*, 1916 május 21. *Menyhárt A. t. őrm. felv.*

parancsára harckészültségbe helyezkedik és türelmesen várja az elkövetkezendőket. Arcvonalunknak a *Dnyesztertől* északra levő szakaszán teljes csend van. *Okna* azonban, ahol a füzérségi harc jelenleg dühöng, oly közel fekszik, hogy előbb-utóbb ide is át fog terjedni. Tényleg délfelé kapunk már egypár könnyű srpnellt és gránátot, ezek azonban nem okoznak sem veszteséget, sem mélyebb benyomást, mert egész figyelmünket az *Oknánál* folyó és fölünk is jól látható borzalmas harc köti le.

Okna, *Onuth* és *Carny Potok* között húzódó védővonalunkat a füzérségi lövedékek szakadatlanul és czevével árasztják el. A gránát- és srpnellrobbanások oly sűrűn követik egymást, hogy a füst állandóan elborítja az állásokat és többszáz méterre mögöttük is pokollá változtatják a zöldelni kezdő szántóföldeket. Reggel 8 óra tájban az orosz füzérség zárótűzet ad és szórását hátrább, egész *Mitkeu* alá helyezi. Kezdődik a gyalogsági támadás! Látnak a sűrű, többsoros és messze dél felé a távolba vesző orosz rajvonalakat előrehömpölyögni,

százával kattognak a géppuskák, ropognak a fegyverek, majd az ágyúk dörgését, a pokoli koncertben összeolvadó robbanásokat csetverő, szívünkbe markoló „Urráh!” ordítás szakítja meg egy pillanatra és az első orosz vonal ráveti magát pozdorjává lőtt védővonalunkra. Végük van, gondoljuk és lelkünkbe hasít az ott most hősi halált haló bajtársainkért érzett részvét. De nem! — mintha villanyos ütés érintette volna, az orosz első vonal megfordul és megritkulva, fut is már visszafelé. Jön azonban a második hullám! A visszafutók beleolvadnak és új áradat hömpölyög a hős védők felé. Pár halálosan izgalmas perc! Ott vannak megint a romokon küzdők közvetlen közelében. Jó távcsöveinkkel látjuk: betörnek a védők soraiba, a puskaropogás megszűnik, ember ember ellen küzd, a micink nem

pazonyi *Elek Emil* fhdgy., később százados 1916 áprilisban slotériai fedezékében.

Kitüntetései: 3. oszt. katonai érdemkereszt hdm. és kardokkal, ezüst és bronz katonai érdemérem a kardokkal, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. A harcúterén 42 hónapot töltött, melyből az első 20 hónap alatt szabadságot sem vett igénybe. Hosszú szolgálata alatt rövid ideig lovasszázad-alantiszt; azentúl állandóan századparancsnoki szolgálatot teljesített. Résztvett az ezred legnehezebb harcaiban és minden alkalommal bátorsága és körültekintése által kifűntette magát. Legnevezetesebb haditénye az 1915. jún. 25-én Dobroncutznál vívott ütközet, ahol az orosz betörés feltartóztatása legnagyobb részét az ő nevéhez fűződik.

ár nyugat felé. *Mitkeunál* a beérkezett tartalékok feltartják a vesztes tömeget, a délről — *Gromesztj* felől — megindított ellentámadás pedig oldalba fogja és némileg vissza is szorítja a diadal-mámorban úszó ellenséget, az est beállta azonban véget vet az ellentámadás kifejtésének és az ellenfelek az elért vonalban maradvá éjjeleznek. Természetesen a harc most sem szűnik meg végleg és egész éjjel heves puská-, géppuska- és tüzérségi tűz folyik.

Fráter Jenő ezredes *Kovács Emil* egészségügyi hadapródot eddigi kiváló szolgálatai elismeréséül zászlóssá lépteti elő; *Jeszenszky Imre* főhadnagynak 3 heti és *gróf Károlyi Mihály* zászlósnak pedig — az „országgyűlések tartamára” — a mai naptól szabadságot engedélyez.

Június 5. Sloteria. *Okna*, *Onuth* és *Mitkeunál* egész éjjel gyalogsági, géppuska- és ágyútűz folyt. Hírek szerint *Dobroncutznál* az oroszok az *oknai* támadással egyidejűleg szintén támadtak, de az ott álló 3. lovashadosztály visszaverte őket. A nap folyamán *Oknánál* a helyzet nem változik. A beérkezett tartalékok egyelőre megakadályozzák az orosz siker kiaknázását és befűmlik az arcvonalunkon ütött réseket. Az 51. honvédgyaloghadosztály estig öt újabb támadást vert vissza, vesztesége azonban oly nagy, hogy egy újabb lökésnek már ellentállani nem fog tudni. Este 6 órakor a hadosztályparancsnokság tudatja, hogy az éj folyamán valószínűleg ki fogjuk üríteni a *Dnyesztertől* északra húzódó állásokat és a déli partra vonulunk

tágítanak és a vad áradat átcsapni nem tud rajtuk, megtűrik és már gomolyog is visszafelé. Puskáink vígan, szinte győzelemnit-tasan ropognak utánuk, a géppuskák sorokat kaszál-nak le és tüzéreink is ugyancsak közéjük dolgoz-nak. Ám hasztalan minden, jön a harmadik, a negyedik hullám; ezek is megtűrnék, az ötödik azonban mégis átcsap rajtuk és most már feltartóztat-hatlanul zúdul le az *Onuth* és *Mitkeu* felé vezető völgyekbe. Az *oknai* állásokban csendesül a harc és mint a gátat szakított tenger, ömlik az orosz

vissza. Gyorsan megesszük az előkészületeket és szófanul várjuk az indulási parancsot. A várakozás percei rettenetes lassan telnek. Mindenki szótalan és kedvetlen. Sajnáljuk elhagyni egyrészt a szépen berendezett fedezékeket, másrészt a bizonytalan jövő megpróbáltatásaira, a szemünk előtt lefolyt, ránk nézve kedvezőtlen kimenetelű harc következményeire gondolunk, érezzük gyengeségünket és tudjuk, hogy nehéz harcok eredményei forognak most kockán. Este 9 órakor megérkezik végre a parancs. Riadó! Gyülekezünk. Az eső azonban hirtelen meg-
ered, mire ismét visszabújunk a fedezékbe, mert a parancs szerint amúgy is csak éjjel 12 órakor indulhatunk. A *Dnyeszteren* elsőnek a 19. lovasdandárparancsnokság kel át, utána ezredünk és velünk érintkezésben végül az I/5. honvédlövéosztag. Ebből az utóvéd —

Á czechowai fiztli étkezde.

Menyhárt A. 1.-őrm. felv.

egy fél század — hajnali két órakor, a visszamaradó járőrök három órakor indulnak.

A délelőtt folyamán *Elek Emil* és *Lenk Béla* századosok, kik a rajvonal-szolgálatra soron vannak, felváltották *Szaplonczay* és *Illésy* századosokat. Utóbbiak és báró *Hazai Béla* zászlós kocsin *Czartoriába* mennek vissza.

Június 6. Permetező esőben, de minden ellenséges behatás nélkül, a lövészs századok reggel 4 órakor *Duninow—Kulakowce—Grodken* át *Kuleutzba* érkeznek, ahol egy majorban hosszú pihenőt tartanak.

Reggel 5 óra 20 perckor a 19. dandárparancsnokság ezredünket *Kuleutz* északi szegélyétől, a *Repuzinetztől* északra levő *M. H. 115-ig* terjedő *Dnyeszter-szakasz* biztosítására rendeli. Ennek alapján *Prónay* őrnagy a „*Lipcsey-század*“-ot a *Dnyeszter-vonalra* küldi, mely a kiutalt hosszú vonalat 4 táboriőrssel szállja meg; „*Lenk-század*“ *Kuleutz* szélső házaiban főörs és egyben tartalék. Táboriőrseink vonala balra *Zaleszczyky* felé a „*Békéscsoport*“-hoz (21. h.-gy.-h.-o.), jobbra a II/5. honvédlövéosztaghoz csatlakozik. Délelőtt 11 órakor az orosz tüzéség erősen lövi *Repuzinetzet*, valamint a táboriőrök vonalát. Csakhamar a *Dnyeszter* északi partján megjelennek az első orosz járőrök. Ezeket

táboriőrseink tűz alá veszik. Délután 2 órakor egy orosz gránát *Repuzinetzben* tisztí étkezdénk előtt robban fel és megöli *Nagy Dezső* szakaszvezetőt, valamint megsebesít egy huszárt.

A *Dnyeszter* északi partján délelőtt észlelt ellenséges járőrök délután mind sűrűbben jelentkeznek, úgyhogy délután 2—3 óra között már egy egész zárt előőrsvonal, kb. 2 gyalogszázad és több géppuska, áll velünk szemben. Ugyanczen időben a „*Békéssy-csoport*”-nak még a *Dnyesztertől* északra álló része ellen az ellenség rohamot indít, mely azonban — bár eszig hatszor megisméledik — mindannyiszor az állások előtt véresen összeomlik. A rohamok visszaverésében a balszárnyunkon álló táboriőrök, melyek a „*Békéssy-csoport*” előtti terepet derékszög alatt oldalazzák, szintén hathatósan résztvesznek.

Simontsits Elemér tart. hadnagy — mint szemtanú — igen érdekesen írja le az itt megfigyeltket:

„ . . . Úgy kezdődött minden roham, hogy az orosz ágyútűz hirtelen megszűnt és az ellenséges gyalogság, folytonos „Urrázás” közt rohant a dandár „*Békéssy-csoport*”-jának állásai felé. Ez egy ideig teljes tűzszünetben folyt, mert az oroszok a roham alatt nem löttek, a miénk pedig hidegvérrel várták, míg a rohamozók közelebb érnek. Egyszerre csak felszállt egy piros rakéta, ez rendelte el saját tűzérésgünknek a zárótűzet s az ágyúkkal egyidőben megszólalt — örületes hangzavart támasztva — a támadott frontszakasz minden puskája és géppuskája. Egy-két percig folyt ez az örületes fűzés, mire az oroszok kezdtek visszaszaladni. Most zöld rakéta figyelmeztette tűzérésgünket, hogy kövesse a futókat; a puskák elhallgattak, csak a géppuskák csörögtek tovább, míg végre egy fehér rakéta ezt is beszüntette. Ezalatt megjelentek a futó ellenség előtt a kozákok, hogy visszatérjék őket és végül már teljes csendben megszólaltak az orosz géppuskák s jó néhány percig lötték a visszaözönlő saját gyalogságukat. Mi ezt a feledhetetlen színjátékot a front derékszögű törése folytán nagyszerűen látjuk, mert az oroszok mind a hat támadásnál és visszafutásnál valóságos oldalmenetet csináltak előttünk. A felénk eső szárny nem volt messzebb tőlünk 1500 lépésnél. Mind a hat támadás teljesen azonosan, de sikertelenül folyt le.”

Este 10 és 12 óra között czredünk utász=szakasza *Lenk Béla* százados intézkedései szerint és személyes vezetésével a túlsó parton álló ellenség szemeláttára és heves tűze közben felrobbantja a *grodeki* és *repuzinetzi* hidat. A robbantásban *Fényes Lóránd* önkéntes-örmester, *Papp Lukács* füzthelyettes és *Szizgyártó* örmester különösen kifüntették magukat.

Hadosztályparancsnokságunk *Cinkeuban* székel.

Június 7. *Repuzinetz.* (Lásd a 38. sz. vázlatot.) Ma megkezdjük a *Dnyeszter* déli partján elfoglalt állások kiépítését. *Prónay* őrnagy parancsára az egész „*Lipcsey-század*”, mely az „*Elek-század*” által felváltatott, újból rajvonalba megy és a *repuzinetzi* hídtól délre húzódó erdő szegélyét szállja meg. A nap folyamán mindkét részről csak gyenge gyalogsági tűz. Naplemente után a „*Békéssy-csoport*” és „*Lipcsey-századdal*” szemben az oroszok crösítéscset vonnak össze, amiből, valamint a foglyok bemondásából éjjelre nagyobb támadásra következtetünk. Éjjel 11 órakor *Lenk* százados és *Fényes Lóránd* önkéntes-örmester a tegnapi robbantás után még állva maradt hídrészeket *Repuzinetznél* crös ellenséges tűzben felégtek.

Éjfél körül rajvonalkunk megerősítésére beérkezik *Krauthacker* százados vezetésével az I/5. lovaslövészosztálytól egy fél század, valamint az altisztképzőtanfolyam gyalogszázada és egy fél ulánusszázad. Előbbit *Prónay* őrnagy a „*Lipcsey-század*” mögötti erdőben, utóbbiakat pedig *Repuzinetz* északkeleti kijáratánál mint tartalékot helyezi el.

A vezetéklovaknál levő *Topits Alajos* tart. hadnagy fülbajjal a katonai kórházba megy.

Június 8. *Repuzinetz.* Az éjjelre várt támadás elmaradt, e helyett váltakozó hevességű tűzharc folyt egész reggelig. Délelőtt rövid szünet után a csatározás hol itt, hol ott fellobbanva tovább folyik, tűzérésgünk pedig hatásos tűz alá veszi *Bedrykowce* falut, melyben orosz tartalékok gyülekezése figyeltetett meg. Ennek hatása folytán az ellenség kiüríti *Bedrykowcet*.

Délelőtt 11 óra 40 perckor az altisztképzőiskolát, valamint a fél ulánusszázadot valamely magasabb parancsnokság elvonja tőlünk és *Krysczatekre* rendeli. Helyettük délután 3 óra 20 perckor beérkezik az eddig hadosztálytartalékként szerepelt 8. h.-h.-czred, melyből

a „Kraszny“ és „Hermann“ félszázad *Prónay* őrnagy rendelkezése alá lép és *Repuzinetz* északkeleti szegélyén mint tartalék helyeztetik el.

Délután 2 óra 30 perc tájban tűzérési megfigyelőnk jelenti, hogy állandóan nagy orosz gyalogsági tömegek vonulnak főbb párhuzamos vonalon *Wyniatince—Suparka* környékéről keleti irányban.

Este 9 órakor *Prónay* őrnagy egy esetleges éjjeli támadásra megteszi az óvintézkedéseket és a „*Hermann=félszázaddal*“ megerősíti a „*Lipcsey=század*“-ot, a „*Kraszny=félszázad*“-ot pedig a század mögötti erdőben helyezi el tartalék gyanánt. *Krauthacker* százados félszázadával bevonul a *Kuleutzban* levő I/5. lovaslövészosztályhoz.

A ma megjelent 151. számú hadosztályparancs szerint *Ő Felsége az ellenség előtt tanúsított különösen kötelességű szolgálatai* elismerésül *Förster Dezső* őrmesternek és *Rákóczi József* I. osztályú számvivőaltisztnek a **koronás érdemkeresztet** a vitézségi érem szalagján adományozta.

Június 9. *Repuzinetz*. Helyzet változatlan. Az egész vonalon helyenkint fel-fellobbanó járőrcsatározás. Az ellenség az „*Elek=század*“-dal szemben levő *Dnyeszter=szigetet* úszva igyekszik elérni, azonban géppuska- és karabélytűzzel visszaűzik.

Báró Vécsey Miklós hadapród a főrendiház üléseire a rajvonalból elutazik, *báró Orosdy Raoul* és *László* önkéntes a vezetéklövaktól bevonulnak.

A hadosztályparancsnoksághoz a nap folyamán megérkezik az oroszokat *Buczacz* táján ért nagy vereség híre.

A vezetéklövek délután 2 órakor *Czartoriában* egyesítettek.

Június 10. *Repuzinetz*. Kora hajnaltól kezdve keleti irányból erős ágyúzás hallható. Dél előtt 10 órakor a tábori csendőrök felsőbb parancsra *Repuzinetz* lakosságát kilakoltatják. Dél előtt 11 óra 20 perckor a 8. h. h. ezredtől hozzánk beosztott két félszázad kivonatik és *Czinkeura* menettel. A rajvonalba gyenge puskatűz, egyébként nyugalom. 12 óra tájban a hadosztályparancsnokság *Prónay* őrnagyot telefonon értesíti, hogy az orosz *Okna—Doroschoutz—Toutry* irányában vonalainkat átörte és *Zastawna* felé előnyomul. A hadosztály jobbszárnyán az összeköttetés saját csapatainkkal megszakadt. *Prónay* őrnagy ezen szomorú hírt, fokozott éberségre intve a parancsnokokat, adja tovább a századoknak. Az orosz támadás *Oknánál* 4-én vette kezdetét, ma 10-ike, tehát 6 napra volt szükségük, míg végre aránytalanul csekély csapataink felett az orosz tömegek diadalmaskodni tudtak. Később hallottuk, hogy arcvonalunk áttörése után nem egész egy félóra múlva a nyitott résen át egy lovas hadtest zúdult visszavonuló csapataink után és űzte, vágta, ezrével ejtette foglyul a szünet nélkül tartó harcban kimerült katonáinkat, és sem rendezkedésre, sem az előkészített hátsó vonalak megszállására időt nem engedve, oly gyorsan tört előre, hogy az áttörési ponthoz csatlakozó szárnyak visszavonulási útját is elvágta. Ez a sors várt volna mireánk is, ha a visszavonulással késlekedtünk volna. Ezt azonban a hadosztályparancsnokság még idejében kiadta és éjjel 12 órakor kiürítve állásainkat, — az éj leple alatt — *Kadobestien* át *Weren czanka* északi kijáratához menettünk, ahol a hadosztály gyülekezett. Járőreink hajnali 2 óra 30 percgig állásban maradtak és sűrű lövöldözéssel igyekeztek elvonulásunkat leplezni. A *Dnyeszter* északi partján álló és balszárnyunkhoz csatlakozó 21. honvédgyalghadosztály még éjfél előtt elhagyta állásait és *Zaleszczykinél* átkelve a déli partra, *Kadobestietől* nyugatra foglalt állást.

Miután a lövészosztályok a vezetéklövaktól való nagy távolság miatt lóra nem ültethetők, lovasságra pedig égetően szükség van, a hadseregparancsnokság a vezetéklöveknél levő emberekből improvizál magának lovasságot. Így alakul meg ma dél előtt *Czartoriában* a „*Fráter-különítmény*“ 1. honvédhuszárszázada, mely már délután 4 órakor elindul *Horodenkára*. A különítmény működését külön fejezet alatt tárgyaljuk. A visszamaradt emberek és

vezetéklovak felett a parancsnokságot *Szaplonczay László* százados vette át, aki még az éjjel rendelkezésre bocsátott 80 orosz fogollyal és 50 bukovinai polgári egyénnel (czek között főbb nagyszakállú zsidó is volt) menetkészségbe helyezte a visszamaradt vezetéklovakat és málhavonatot. Sem az orosz foglyok, sem a civil lóhajcsárok nem tudtak sem nyergelni, sem lovagolni. A nyergelést a visszamaradt pár fiszt, altiszt és huszár végezte, akik egész éjjel tartó szakadatlan munkával a többszáz lovat reggelre szerencsésen fel is nyergelték. Ekkor azonban következett a nehezebb probléma. Hogyan fogják ezek a lóhoz nem értő emberek a lovakat napokon át vezetni, hogyan fognak útközben átnyergelni, hogyan fognak etetni, itatni és hogyan fogjuk ezeket a megbízhatatlan alakokat megőrizni? Az orosz foglyok az éjjeli nyergelés alatt, valamint később a menet alkalmával igazán dícsértetes készséget tanúsítottak, a rusznyák parasztok és zsidók azonban nemcsak lustáknak, de rosszindulatúaknak is mutatkoztak, igyekeztek elszöködni, úgyhogy éjjelről éjjelre egy üres pajtába összeterelve, husággal felfegyverzett orosz foglyokkal kellett ezt a bandát őriztetni. A muszkák — meg kell vallani — az atyuska parancsára sem teljesítették volna lelkiismeretesebben kötelességüket, amiről a „csuesck“ háta élénk bizonyossággal szolgált.

Június 11. A lövésosztály *Prónay* őrnagy vezetésével reggel 4 órakor eléri *Werenczankát*, ahol *Jóny* tábornoktól, a 19. honvédelvasdandár parancsnokától a következő parancsot kapja (lásd a 38. sz. vázlatot) :

„A hadosztály *Werenczankától* nyugatra *Dabniki* ○ 278-as és *Kadobestietől* nyugatra ○ 257-es magassági pontok között állást foglal. 1. honvédhuszárezred dandártartalék a *Dabniki* ○ 278-as mögött a forráskútánál, dandárparancsnokság innen délnyugatra a ○ 265-ös ponton.“

Reggel 5 órakor az ezred elfoglalja a kijelölt helyet. Mellettünk az I/5. lovaslövésosztály fele szintén tartalék. Előttünk *Dabnikitől* keletre a 6. h.=h.=ezred rajvonalba, ehhez jobbra a 8. h.=h.=ezred csatlakozik. A délelőtt nyugodtan tellik el, délután az előnyomuló orosz járőrök megjelenésére lassú puskatűz az egész vonalon. Hat óra 45 perckor a dandárparancsnokság ezredünket a 6. h.=h.=ezred megerősítésére előrerendeli. Ennek következtében a „*Lipcsey=száza*“ a fél géppuskásosztaggal a rajvonalba megy, „*Elek=száza*“ és a géppuskásosztag másik fele *Prónay* őrnaggyal eredeti állásában marad.

Éjjel 11 óra 30 perckor a dandárparancsnokság az ezred gyülekeztetését rendeli el, valamint, hogy azonnal indulva, meneteljen *Rudolfsdorfra*, ahol az I/5. lovaslövésosztállyal együtt utóvédállást fog elfoglalni. 12 órakor éjjel indulunk és *Kisseleu—Boroutz* ○ 259-en át a ○ 258-as magassági ponthoz menetelünk. (Lásd a 39. sz. vázlatot.)

Június 12. *Rudolfsdorfot* reggel 5 óra 30 perckor érjük el, hol az ezred a téglavető és a ○ 246-os között foglal állást. És pedig „*Elek=száza*“ és fél géppuskásosztag a taligaúttól délre, „*Lipcsey=száza*“ és a géppuskásosztag másik fele a taligaúttól északra, egy szakasz *Endre László* tart. hadnagy parancsnoksága alatt ütegfedeztet.

Délelőtt 9 óra 50 perckor a századnál a dandárparancsnokság rendelkezésére *Prónay* őrnagy rendel a menetkészséget, majd azonnal menet: *Rudolfsdorf—Podwysoka—Toporowcen* át *Targowicára*, ahol a lövésosztály a községtől mintegy 2000 lépésre keletre a 244-es hídtól a ○ 291-es magaslaton át *Targowica* keleti kijáratáig védőállást foglal el. Délután 1 óra 50 perckor „*Elek=száza*“ és fél géppuskásosztag jobbról, „*Lipcsey=száza*“ és fél géppuskásosztag balról rajvonalba fejlődik. Utóbbinak balszárnya az északra álló I/5. lovaslövésosztályhoz csatlakozik. Dél felé, az „*Elek=száza*“ jobbszárnyán nincs összeköttetés.

Délután 2 óra 30 perckor az „*Elek=száza*“ jobbszárnya előtt ellenséges lovasjárőrök mutatkoznak és 3 óra 5 perckor *Elek* százados *Zadubrowce* felől két lovasszáza közeledését jelenti. 4 óra 5 perckor az ellenséges lovasság az „*Elek=száza*“ levegőben lógó jobbszárnyát igyekszik átkarolni, mire *Elek* százados tartalékban álló 4. szakaszát rajvonalba fejlődte.

Az orosz lovasság erre tűzharchoz lóról száll és úgy az „Elek“, mint a „Lipcsey=századdal“ lövéseket vált. Megelőzőleg a 7. h.=h.=ezred egy lovasjárórt küld rajvonalonkon át *Sáry* zászlós parancsnoksága alatt az ellenség felé.

„Hiába figyelmeztettük az imént látott kozákokra“, — írja *Simontsits* hadnagy — „*Sáry* zászlós továbblovagolt és egyenesen karjaik közé szaladt. Pár perc múlva szemünk láttára fogták el az egész járórt a nélkül, hogy segíthettünk volna rajtuk.“

Miután a túlerőben levő ellenség az „Elek=század“ jobbszárnyát teljes átkarolással fenyegeti, *Prónay* őrnagy a dandárparancsnokságtól erősítést, vagy a visszavonulásra parancsot kér. Összeköttetést azonban már nem kap, mert a dandárparancsnokság értesítés nélkül elment, az I/5. lovaslövészosztálytól azonban szerencsére még idejében megtudja, hogy a visszavonulás el van rendelve. *Prónay* őrnagy tehát az „Elek“ és *Lipcsey=századnak* is elrendeli a visszavonulást. Gyülekezés *Targowica* északnyugati kijáratánál. Járőrök századonként visszahagyandók és amíg lehet, tartják az állást, de 30 perc múlva szintén indulhatnak. Hat óra 58 perckor az I. h.=h.=ezred és II/5. lovaslövészosztály a *Soroki* felé vezető karbantartott kocsúton visszafelé menetel, amikor *Erreth* vkb. százados a hadosztályparancsnokság azon parancsát hozza, hogy azonnal vissza a régi állásokba, amelyeket minden körülmények között tartani kell. Visszafordulunk tehát, de *Konkoly* ezredes és *Prónay* őrnagy parancsára nem az elhagyott és semmi kilövással nem rendelkező állásokat, hanem egy hátrább fekvő kedvezőbb vonalat szállunk meg. Az ellenség nem nyomult utánunk. Úgy látszik, a napok óta tartó hajszában ő is elfáradt. Pihenhettünk és végre alhattunk.

Az estefelé *Slobodka Polna* felé kiküldött járőr — éjfélkor bevonul és parancsnoka, *Németh* őrmester jelenti, hogy az ottlevő „Fráter=különítménnyel“ az összeköttetést felkereste.

A *Czartoriában* álló vezetékllovak ma hajnalban azon hírré, hogy a *Pruth* északi partján fekvő *Sniatynba* ellenséges lovasság érkezett, *Jankovich László* ezredes (6. h.=h.=ezred) és *Szaploneczay* százados vezetésével megindulnak *Kalinstien* át a *Kárpátok* felé.

„A lovagolni nem tudó orosz foglyokkal és civilekkel“ — jegyezte fel *Szaploneczay* százados — „kénytelenek vagyunk a szakadó esőben a lovakat gyalog vezettemi. Egy-egy ember 5–6 egymáshoz kötött lovat vezet. Így azonban csak lassan haladhatunk és az oszlopban folytonos szakadások állnak elő. A kevéssé tiszt, altiszt és huszár állandóan az oszlop mellett fel s alá lovagolva nógatja, rendezi az elmaradókat. Midőn megvirrad, *Czernowitz* felől igen közeli ágyúörgés hallható és visszavonuló, rendetlenül menetelő vonatrészekkel, valamint különféle csapatokhoz tartozó sebesültekkel, szökevényekkel találkozunk. Félő, hogy a *Sniatynból* jelzett orosz lovasság nyomunkba ér és becses lönyagunk a kozákok prédájára jut. Nincs más hátra, lóra kell ülni a lövőzetőknek. Megállunk és kiadom a parancsot, amit az orosz foglyok készségesen és örömmel teljesítenek. Nem úgy a civilek, akik sehogysen akarnak lóra ülni. Különösen a zsidók jajveszékkelnek és könyörögnek. Mindez azonban nem használ. A muszka foglyok segítségével hamarosan lóra dobáljuk őket, kezükbe nyomjuk a kantár- és vezetőszárat és továbbindulunk. Néhányan közülük levetik ugyan mindjárt magukat a földre, de csakhamar észretérítjük őket. Nincs is főbbé semmi baj, vígan kocogunk és mire a nap lement, hála a gyors oktatási módszernek, még a kaffánosok is „perfekt úrlovasokká“ váltak; tudtak könnyen ügetni, sőt vágózni is.“

Június 13. Reggel 4 órakor a lövészosztály a ○ 293-es magaslaton át *Sorokira* menetel. *Soroki* nyugati kijáratánál hosszú pihenő. Reggel 7 órakor *Prónay* őrnagy átveszi az I. és 8. honvédhuszárezred lövészosztálya felett a vezetést és a 19. honvédlovasdandár rendeltéreczekkel a 324-es ✕ útkeresztvezésén át *Slobodka Polnára* menetel. Ideérve, a két lövészosztály felváltja a „Fluck tábornok csoport“=jához tartozó és rajvonalba levő „Fráter=különítmény“=t. Az ezred lövészosztálya a falu északi sarkától délre a ✕ 310-esig terjedő védőszakaszban a „Lipcsey=század“=dal és a gépuskásosztaggal rajvonalba fejlődik. „Elek=század“ tartalék *Slobodka Polna* déli szegélyén. A kiutalt szakasz mintegy 3000 lépés hosszú, a megszállás tehát csak támpontszerűleg hajtható végre. Balszárnyunk északon a II/5. lovaslövészosztályhoz, jobbszárnyunk délen a 42. gyaloghadosztályhoz csatlakozik. (Lásd a 40. sz. vázlatot.)

Délután 3 óra 5 perckor jobbszárnyunkon erős ellenséges lovasjárőrök jelennek meg, tüzelésünkre azonban visszavonulnak. Este 10 óra 20 perckor a hadosztályparancsnokság elrendeli a visszavonulást tovább nyugatra. *Jóny* tábornok a II/5. lovaslövészosztályt kivonja, melynek helyét az „*Elek-század*“ foglalja el és északra *Moys* őrnagy csoportjával (6. h.-h.-c.) felveszi az érintkezést. A két század feladata az elfoglalt vonalat holnap délután 5 óráig tartani.

A délután ránszakadt nyári zivatarban bőrig áztunk.

Június 14. Az éjjel zavartalanul — az ellenség alkalmatlankodása nélkül — felt el. Reggel korán *Lipcsey* százados telefonon jelenti, hogy a jobbszárnyunkhoz csatlakozó 42. gyaloghadosztály megkezdte a visszavonulást. Miután mi erre parancsot nem kaptunk, maradunk az elfoglalt helyzetben. *Prónay* őrnagy azonban a jobbszárnyról jövő meglepetések ellen való biztosításul az utászszakaszt a „*Lipcsey-század*“ jobbszárnya mögé rendeli. Reggel 7 óra tájban erősebb ellenséges lovasosztagok jelennek meg előttünk és mintegy 2000 lépésre tőlünk zárt szakaszok és századokkal valóságos tüntető felvonulást rendeznek. Azt kellett hinnünk, hogy a 42. gyaloghadosztály elvonulásából szabadnak vélték már az utat és az újabb előnyomuláshoz rendezkedtek.

Délelőtt 10 órakor saját tüzéség tűz alá veszi *Slobodka Polnát* és rajvonalunkat. Szerencsére rosszul lőnek és nem találnak. Hosszas telefonálás után kiderül, hogy a nekünk rosszul leadott visszavonulási parancs nem délután 5 órára, hanem reggel 5 órára szólt, tüzéségünk tehát joggal nézett bennünket ellenségnek. Természetesen most már mi sem várunk tovább, hanem megkezdjük szintén a visszavonulást. Saját tüzéségünk még ekkor is kételkedik bennünk és *Gwodziec* felől pár srappellt küld búcsúzóul felénk, de elvonulásunkat az ellenség is észreveszi és tüzésége szintén munkába kezd. Két tűz közé szorulva, igyekezünk lőtávolon kívül jutni, ami délután 12 óra 35 perckor — amidőn elérjük *Wynogradot* — sikerül is. *Wynograd* nyugati szegélyén az ugyanide érkezett 6. honvédhuszárezreddel együtt hosszú pihenőt tartunk, melynek leteltével 1 óra 40 perckor *Jármy Elemér* ezredes rendelkezésre mint hadosztálytartalék *Dzurkowra* menetelünk. Menetközben *Rosochacson* délután 2 óra 30 perckor étkezés, 5 óra 30 perckor pedig elérjük *Dzurkowot*, ahol a község keleti szegélyén a századokat együtt tartva, elszállásolunk. (Lásd a 40. sz. vázlatot.)

Elvonulásunkat *Wynogradról* az I/5. gyalogosztág biztosította, melynek „*Lemberkovics*“ százada és az ezredünkbeli *Freysinger István* tart. főhadnagy parancsnoksága alatt levő géppuskásosztág az utánuk nyomuló oroszokat sikeresen feltartóztatta. Ennek volt köszönhető, hogy a hadosztály a *rosochaczi* állások kiépítésére időt nyert. *Freysinger István* tartalékos főhadnagy itteni magatartásáért az ezüst katonai érdeméremmel lett később kitüntetve.

Endre László zászlós 50 emberrel egy üteg fedezetére rendeltetett ki és az ezredtől föbb napra elszakadt.

Június 15. Reggel 3 óra 30 perckor gyülekezve, a lövészosztály *Pruchniszczere* menetel, ahol a községtől délkeletre a ○ 321-es magaslaton dandártartalékként szereplő II/5. honvédlóvaslövészosztályt 5 órakor felváltja. Előttünk a *Czewától* északra a ○ 346-tól ○ 324-es és ○ 293-as vonalat a 8. honvédhuszárezred lövészei tartják megszállva; ehhez északra a 7. honvédhuszárezred csatlakozik. Dandárparancsnokság *Rosochacson* a templomnál. Miután fedezékek nincsenek, sátor-táborot ütünk. (Lásd a 40. sz. vázlatot.)

Június 16. *Czewowa*. Reggel 8 óra 40 perckor balszárnyunk felől erős ágyú- és puska-tűz hallatszik. Itt az ellenséges lovasság megrohmozta *Hanczarownál* beásott és drótsövény mögött álló gyalogságunkat, de erős veszteséget szenvedve visszaveretett. Délelőtt 9 óra 30 perckor az ellenség a 8. honvédhuszárezred jobbszárnya ellen is támadást kezd, mire az itt álló *Kraszny-század*“ megerősítésére a dandárparancsnokság az „*Elek-század*“=ot mögéje tartalékviszonyba rendeli. E parancs értelmében az „*Elek-század*“ a ○ 346-os magaslatra menetel. Az orosz

tüzérségtől, mely a nem messze fölünk felvonult tüzérségünket keresi, a délelőtti folyamán főbb srappell és gránátot kapunk. Egy közénk vágódott gránát megöli *Stift Lajos* ezredbeli huszárt, egy másikat pedig megsebesít.

Június 17. Czehowa. Tegnap helyünkön tartalékállásban vagyunk. Az ellenség a tegnapi sikertelen roham folyományaként *Wynogradot* kiűrtette és a vasútvonal mögé vonult vissza. Az egész vonalon nyugalom. A tegnapi lovasroham színhelyéről jelentik, hogy az állások előtt mintegy 300 döglött ló fekszik.

Június 18. Czehowa. Az ellenség tegnapi visszavonulása következtében hadosztályparancsnokságunk ma támadásba akar átmenni és az éj folyamán kiadott előzetes figyelmeztetéssel a csapatoknál menetkészültséget rendel el. A támadókedv azonban reggelre lelahad és újabb parancs a védővonal megerősítése iránt intézkedik. Délután értesülünk *Czernowitz* elesteről.

Prónay Sándor őrnagy a dandárparancsnokság felszólítására az eddigi hadműveletek alatt tanúsított kiválóan vitéz magatartásuk elismeréséül a 25. sz. lövésosztályparanccsal az alábbi legénységet előlépteti (a hadosztályparancsnokság ugyanis a visszavonulás alatt beadott minden kiüntézési beadványt visszautasított):

Márkus Ignác (1910) és *Kovács Pál* (1911–135) c. őrmestereket valóságos őrmesterré; *Németh János* (1913–255) szakaszvezetőt c. őrmesterré; *Podhraczký Balázs* (1903–180), *Rígó Móric* (1912) és *Janek Géza* tizedeseket szakaszvezetővé; *Balla Károly* (1914) járőrvezetőt és *Kovács Ferenc* (1900) huszárt tizedessé; *Göde György* (1898), *Pum Lipót* (1914–86), *Sarkadi Zsigmond* (1912), *Szemök Ferenc* (1907) és *Sárosi Károly* (1909–222) huszárokat járőrvezetővé.

Június 19. Czehowa és Pruchniszcze között tartalékállásban vagyunk. Semmi különös esemény. A hadosztályparancsnokság elrendeli az első vonal teljes, a második vonalnak pedig támpontszerű kiépítését. Éjjel dolgozunk, nappal pihenünk.

Endre László zászlós, ki 14-én lövegfedezetül lett kirendelve, ma bevonul. Szegényeknek ugyancsak rossz sorsuk volt. Az úteget két ízben is meg kellett menteniök az elfogatástól, de ennek fejében még ellátásukról sem gondoskodtak. *Kolomea* előtt *Endre* zászlós 1½ napig fedezte a város kiűrtését, ami az agyonhajszolt kis csapatot ugyancsak crös próbára tette. Megkönnyebbülés volt számukra, amikor végre bevonulhattak az ezredhez, bár itt sem volt rózsásnak nevezhető a helyzet.

A 26. lövésosztályparanccsal *Prónay* őrnagy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül az alábbi legénységet előlépteti:

Kiss Ferenc (1909) c. őrmestert valóságos őrmesterré; *Török László* (1911–229), *Gyikó Gábor* (1906–56), *Udvari Pál* (1913–375) és *Mudris Balázs* (1913) c. szakaszvezetőt valóságos szakaszvezetővé; *Beke Sándor* (1911–75), *Gross Mihály* (1899), *Gazsovits Imre* (1913), *Varga Lajos* (1911–117) és *Rozgonyi László* (1910–1) tizedeseket szakaszvezetővé; *Béres Elek* (1908) és *Török András* (1906–191) c. tizedeseket valóságos tizedessé; *Balla Odön* (1915) és *Puskás Lajos* (1907–157) c. járőrvezetőket valóságos járőrvezető c. tizedessé; *Pécsi Károly* (1914) és *Szuhinszki Dezső* (1913) c. járőrvezetőket valóságos járőrvezetővé; *Szigyártó János* (1908–171), *Vas Ambrus* (1912), *Márton János* (1913–144), *Dankó Kálmán* (1913–106) és *Budai János* (1914) huszárokat valóságos járőrvezetőkké; *Bessenyei József* (1914), *Komancsik István* (1900–65) és *Forgó Flórián* (1901) huszárokat c. járőrvezetőkké.

Június 20. Czehowa. Tartalékállásban. A nap csendben telik el. Este 8 órától reggelig a második védelmi vonal kiépítésén dolgozunk.

Br. Lévy F. t. hdgy. felv.
Tiszti figyelő Czehowánál 1916 június 24-én.

A mai hadosztályparancs (152) elrendeli:

„Mint hogy az oroszok által használt fojtógázok összetétele ismeretlen, foglyok ejtése alkalmával főrekedni kell orosz gázvédő álarok szerzésére, hogy ezek szerkezetéből az általuk használt gázok összetételére következtetni lehessen.“

Június 21. Czehowa. A mögöttünk álló két tűzérűteg legnagyobb örömünkre elment. Az orosz tűzéség ugyanis czekekkel naponta lövéseket váltott, melyekből gyakran jutott nekünk is egy-egy eltévedt gránát vagy srappnell. Helyettük egy taracküteget kaptunk, amely azonban *Pruchniszcze* déli kijáratánál állott fel és ott azonnal megkezdte a belövést. Éjjel — úgy, mint tegnap — munka a második vonalban.

kisteleki báró Lévy Ferenc
tart. hadnagy.

Kitüntetései: nagy- és kisézüst vit. érem, Károly-csapatereszt és sebesülési érem. 1915-ben vonult be a 1. h. huszárezredhez mint önkéntes. 1916 júniusában ment ki az ezredhez a harcért és szeptemberig minden ütközetből derekasan kivette részét s meg is sebesült. 1917 augusztusáig más csapat kézfélékébe volt beosztva. Ezután ismét az ezred kötelékében szolgált az összecemlálásig mint szakasz-, századparancsnok és félvezetősegéd-tiszt. Hídegvérével minden ütközetben különösen kiüzent.

lovasrohamot intéznek a kozákok, de ezt a géppuskák, még mielőtt az ezred soraiba beférhettek volna, teljesen szétlővik. Éjjelre nagy, általános támadás várható. A nap folyamán pótlást kaptunk, mellyel *Ottlik László*, báró *Lévy Ferenc* tart. hadnagy, *Szinyey-Merse József*, *Barcza Lajos* és *Walter József* önkéntesek is bevonulnak. *Prónay* őrnagy a 30. számú lövésosztályparancsban a következő buzdító sorokat teszi közzé:

„A nehéz és kemény harcok ideje, melyet valamennyien átéltünk, a hadsereg összes tagjaival szemben a legnagyobb követelményeket támasztották és súlyos harcokban fog a közel jövő dönteni a Monarchia és a hadsereg jövőjéről. A közel kétévi harc gyönyörű győzelmeit, összes fáradozásunk gyümölcsét igyekszik az ellenség egész erejének latbavetésével tőlünk elragadni. Ám azok az eredmények, melyeket az ellenség mostanáig átmenetileg elért, nem szabad, hogy a magunkba vetett bizalmat megingassák.

Prónay őrnagy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül *Ács Domokos* (1912) és *Zsilavec Antal* (1900) fizedest szakaszvezetővé lépteti elő.

Június 22. Czehowa. Semmi különös csemény.

Június 23. Czehowa. Saját tűzéség reggel korán közvetlen mögöttünk vesz felállítást, amire a „*Lipcsey*“ század, géppuskaszakasz és utászszakasz kénytelen új tartalékállást foglalni a 296-os magaslat nyugati oldalán. „*Elek*“ század marad régi helyén, a 8. h. ezred „*Krasznay*“ százada mögött. Egész nap az új táborhely berendezésén dolgozunk. *Prónay* őrnagy *Madarassy Andor* zászlóst ideiglenesen a „*Lipcsey*“ századtól az „*Elek*“ századhoz osztotta be szolgálattételre.

Június 24. Czehowa. A 296-os magaslaton *Pruchniszcze* és *Czehowa* között. Nyugalom. A századok az arcvonal mögött zártrendű fegyvelmezőgyakorlatot tartanak. A dandárparancsnokság a 346-os magaslatra nappalra egy tiszt megfigyelőt rendel, mely külön telefonvezetékön közvetlenül a dandárparancsnokságnak jelenti észleleteit. Támadást várunk. A dandárparancsnokság azzal biztat, hogy csak 27-éig kell kitaratnunk, mert útfban vannak már a német segélycsapatok.

Június 25. Czehowa. Változatlanul egy helyben vagyunk. A tőlünk északra levő 21. osztrák Landwehr-geológadosztály ellen az orosz gyalogság c napon több támadást intézett; valamennyi visszaverett. Ugyanekkor az 5. h. ezred hadosztály balszármányán levő 7. h. ezred ellen

Forrón szeretett Uralkodónk és Hazánk iránti szeretetünk legyen czentül is vezérsíllagunk minden gondolatunkban és cselekedetünkben. Ezzel szívünkben akarunk a rohamozó ellenséggel szembeszállani; ez fog valamennyiünket a katonakötelességek legmagasabbfokú teljesítésére ösztönözni.

Sziklaszilárd a meggyőződése, hogy a ránk váró nehéz és kemény feladatról a csoportnak minden tagja meg van győződve és esküjéhez híven utolsó lehelletéig teljesíti kötelességét mint katona és jó hazafi.

Kérjük a Mindenhatót, hogy oltalmát fölünk és igaz ügyünköt meg ne vonja.

Istenben bízza és kemény szívvel akarjuk a harcot végigküzdeni.

Minden egyes csoportbelinek üdvözetemet és a legnagyobb katonaszerecsét kívánom a jövőre.

A bátrakat a szerencse soha el nem hagyja!

Prónay s. k., őrnagy.

Június 26. Czehowa. Táborhelyünket az orosz tüzéség délelőtt hosszabb ideig lövi. Ennek következtében a géppuskától két huszár súlyosan megsebesül, egy ló kimúlik, egy pedig könnyebb sebesülést szenved. A tegnap érkezett 51 fő pótlást *Prónay* őrnagy felérésében a „*Lipcsey*“, felérésében az „*Elek*“ századhoz osztja be.

Június 27. Czehowa. A fölünk északra álló „*Hadfi-csoportnál*“ egésznap erős harc folyik. Nálunk feljegyzésre érdemes esemény nem fordul elő.

A pruchniszcze=czehowai ütközet.

(Lásd a 41. sz. vázlatot).

Június 28. Délelőtt 11 óráig teljes csend. A második védővonaltól végzett éjjeli munka után mindenki sátrában pihen. 11 óra után az orosz tüzéség egy pár srappelt lö az előttünk húzódo állásokra. 11 óra 30 perckor a \odot 346-os magaslaton levő figyelőben álló *Endre László* hadnagy jelenti, hogy amerre a szem onnan ellát, az orosz gyalogság általános előnyomulást kezdett védővonalaink ellen. Csakhamar tényleg fel is tűnik az ellenséges rajvonat, mely elől a 8. h.-h.-ezred jobbszárnyához csatlakozó 53. gyalogezredbeli csapatok lövés nélkül visszavonulnak és a mi tartalékállásaink felé tartanak. *Prónay* őrnagy felismerve az ebből származó veszélyt, lóra kap és a kb. másfél század erejű gyalogság elé vágta, igyekszik azokat visszafordítani és megállásra bírni. Parancsnokuk: *Kovacevich* százados jelenti, hogy az 53. gyalogezred parancsnokságától parancsa van *Turkára* visszavonulni. *Prónay* őrnagy határozott parancsára azonban mégis megszállatja embereivel a \triangle 392-es magaslatot. *Prónay* őrnagy ezután visszalovagol osztályához, amit a gyalogság azonnal felhasznál és rendetlen tömegbe verődve, elhagyja a megszállásra rendelt vonalat és magával rántja az első vonalban álló 8. h.-h.-ezred egy részét is. *Prónay* őrnagy ezt látva, a „*Lipcsey*“ századot a második védővonal jobbszárny támpontjainak megszállására, az „*Elek*“ századot pedig ennek balszárnyához csatlakozva, a visszavonult nyolcasok helyére rendeli. Délután 12 óra 30 perckor a felállítás be van fejezve és a két század a *Pruchniszcze* déli szegélyén és a \odot 346-tól kb. 800—1000 lépésre délre, a dombvonulaton az előnyomuló ellenséget heves tűzharcban feltartóztatja. Közben azonban jobbszárnyunkról a saját gyalogság teljesen elvonult, a balszárnyhoz csatlakozó 8. h.-h.-ezred pedig szintén ingadozni kezd. A helyzet a jobbszárnyon, ahol az erdőben

Barcza Lajos tart. hadnagy.

Kitüntetései: nagy- és kiscsúzt, továbbá a bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem két sávvval, 1915 október 15-én vonult be a péter-századhoz s kiképzése után, 1916 június 22-én Czehowára vonult be az ezredhez, hol pár nap múlva, 28-án megsebesült. Újból 1916 december 10-én ment ki Dorna Watra környékére s alig egy-havi szolgálat után 1917 január 17-én a mestifancstói nehéz harcokban mint géppuskástízt újból megsebesült. Felgyógyulásától az összeomlásig mint géppuskáskatató a megőlt országgrészben felcsített szolgálatot.

gyülekező ellenség átkarolásától lehet tartani, a veszélyesebb; *Prónay* őrnagy kénytelen tehát délután 2 óra 20 perckor más tartalék hiányában a fél „*Elek*“ századot és a géppuskásosztagot a rajvonalból kivonni és a „*Lipcsey*“ század jobbszárnya mögött felállítani.

Délután 2 óra 30 perckor a II/5. lovaslövészosztály *Pruchniszcze* faluból ellentámadást indít az oroszok által elfoglalt védővonalszál visszafoglalására, melyhez — amidőn jobbszárnyunkkal egymagasságba ért — mi is csatlakozunk és az orosz által megszállt második vonal támpontjait kézitusában egymásután visszafoglaljuk, sőt balszárnyunk visszafoglalja a 8. honvédhuszárezred régi elsővonalbeli állásainak is egy részét. Jobbszárnyunk ezalatt *Lipcsey* százados

Dr. Szinyey-Merse József t. h.-h.-hadnagy.

Kitüntetései: II. oszt. ezüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt és a sebesülési érem. Bevonult 1915 okt.-ben az 5. h.-huszárezredhez, innen áthelyeztetett az 1. h.-h.-ezredhez, honnan 1916 júniusban ment ki a harcra. 1917 augusztusban lett hadnagy. A csehówai, bormikui, konstantinowkai és jamnicai ütközetben vett részt, s ez utóbbiban súlyos tüdő-lövést kapott, minek következtében többé harcra nem is mehetett.

kivonatott — szabad. Magunkat meglepetések ellen biztosítandó, *Prónay* őrnagy a rendelkezésre bocsátott II/5. lövészosztálybeli „*Révész*“ századot tartalékviszonyban a jobbszárny mögött húzó patak völgyében állítja fel. A sötétség beálltával az ellenség ismét előre nyomult és felvette velünk az érintkezést, amelyből lassú csatártűz fejlődött, komolyabb összszelűtközésre azonban már sor nem került, mert este 10 óra 45 perckor a hadosztályparancsnokság elrendeli a visszavonulást a *turka-fatowcei* vonalra. Ezen parancs értelmében éjjel 12 órakor minden ellenséges behatás nélkül megkezdjük az állások kiürítését és a legnagyobb csendben elvonulunk.

Ezredünk az e napi súlyos harcban 16 halottat és 80 sebesültet veszett, 14 fő pedig eltűnt. Könnyebb sebesülést szenvedett *Viczián Antal* zászlós és *Barcza Lajos* önkéntes szakaszvezető, súlyos comblövéssel és csonttöréssel megsebesült *Lórenz Róbert* hadapród. A sebesültek között van *Bende* tizedes, a „*Lipcsey*“ század tárogatósa és regőse, kinek balszemét lőtte ki az ellenséges golyó. Jobbszeme is menthetetlenül sérült. „*Hős lélekkel tūri*

vezetésével — ki lóháton megy a rohamozók között előre — a csehówai erdőből veri ki az ellenséget. Ennél *Baghy László* főhadnagy és *Endre László* hadnagy különösen kitűntette magát. A közepén támadó *Simontsits Elemér* hadnagy régi táborhelyünket foglalja vissza, majd nagy lendülettel továbbrohanva, az oroszokat az első vonalból véres kézitusában kiveri. Ugyancsak kiemelkedő *Rapcsák János* szakaszvezető („*Szaplonczay*“ század) magatartása is, aki hatodmagával megrohan egy támpontot és ezt kézitusában visszafoglalja. Itt egy orosz százados és 24 közember hullája mutatja, hogy — nem számítva az elmenekülteket — egy huszárra négy ellenség jutott.

Este 6 óra 10 perckor az „*Elek*“ és „*Lipcsey*“ század elől az ellenség rengeteg halott visszahagyásával teljesen visszavonult, mire a két hősiesszen küzdő század megszállja az elért vonalakat. Ebben az állásban maradunk este 6 óráig, amikor a 19. honvédlovasdandárparancsnokság rendelkezése arcvonalat változtatunk. Az új felállítás este 7 óra 40 perckor fejeződik be és az ezred a ○ 321., ○ 311. és ○ 286-tól délre mintegy 800 lépésre fekvő kúp által alkotott vonalat szállta meg, balra a 8. h.-h.-ezredhez csatlakozunk, jobbszárnyunk azonban — mert innen a II/5. honvédlovaslövészosztály

nagy fájdalmát“ — írja dr. Takáts főzsrvos — „és igen jól esik neki, hogy felismertem és foglalkozom vele.“

Simontsits Elemér zászlós és *Rapcsák János* szakaszvezető a lefolyt harcban rettenthetetlen bátorságuk és eredményes magatartásuk által különösen kitűntették magukat. Utóbbi a harcban súlyos fejlövést is szenvedett. Mindkettő maroknyi csapatával kézitusában verte ki a végsőkig védekező ellenséget állásunkból, melynek visszafoglalásában ekként az oroszlánrész nekik jutott. *Prónay* őrnagy mindkettőt arany vitézségi éremmel való kitüntetésre hozta javaslatba, azonban — sajnos — a felsőbb hatóság egyiket sem értékelte kellőleg és a jól megérdemelt kitüntetést nem kapták meg. Ám ha a vitézség látható jele — mint más esetben is oly gyakran — el is maradt, emlékünkből *Simontsits Elemér* zászlós és *Rapcsák János* szakaszvezető hősiessége él és hogy elmúlásunkkal el ne enyésszen, arról gondoskodjanak a sorok.

Június 29. Reggel 3 óra 40 perckor elérjük *Turka* község keleti kijáratát, ahol rövid pihenőt tartunk. 4 óra 10 perckor elindulunk az új vonal megszállására. Ez a 332-es hídtól kb. 1 km.-re nyugatra fekvő árok-elágazástól kezdve az északra levő 345-ös magassági pontig terjed. Ezredparancsnokság a vonal közepe mögött fekvő majorban helyezkedik el. A részünkre kijelölt védővonal fekvése igen kedvezőtlen. A terep teljesen sík és vonalunk vizes réten át húzódik. Az itt talált előkészített lövészárkok sekély, fedezetet alig nyujt, ezenkívül arasznyi víz van benne.

Ellenség délig nem mutatkozik, ekkor azonban *Turka* község előtt kisebb lovasjárőrök jelennek meg, délután 3 óra 10 perckor pedig *Elek Emil* százados a *Folw. Studlownál* nagyobb orosz lovascsapatot vesz észre. Jelentésére a saját tüzérség löni kezdi a jól látható lovasokat, mire meglepő gyorsasággal és imponáló merészséggel, fölünk legfeljebb 1500 lépésre, a sík terepen felvonul egy orosz üteg és tűz alá veszi a mögöttünk fekvő erdőt, valamint az ezred és 19. dandárparancsnokság álláspontját képező majorot. Az erdőben álló tüzérségünk lovai közé becsapódó gránátok súlyos veszteséget okoznak és két ágyú összes lovai elpusztulnak. Az erdőben dolgozó utászaink közé este 6 óra tájban bevágódó orosz srappnell halálosan megsebesíti *Szizgyártó* őrmestert, valamint súlyos sebesülést szenved 7 huszár. Egyidejűleg ismét heves tűz alá veszi ezredparancsnokságunk és a 19. lovasdandár álláspontját, melyre délután 6 órától 8 óra 20 percig 193 gránátot és srappnell lö. Az erős tűz dacára csak pár lovunk szenved könnyebb sérülést.

Este 9 óra 35 perckor a 19. lovasdandárparancsnokság elrendeli a visszavonulást. Ezredünk ennek fedezésére állásban marad, sőt átveszi a csatlakozó II/5. lövészosztály állásait is.

A parancs szerint reggel 4 óráig kell kitaratnunk és csak akkor indulhatunk *Slobodka Lesnára*. *Prónay* őrnagy a parancs értelmében este 10 órakor a II/5. lövészosztály állásainak átvételére a „*Lipcsey*“ századot rendeli ki, amely 10 óra 30 perckor kijelölt helyére érkezve, már a lövészosztálynak csak hült helyét találja, mert ez a felváltás bevéárása nélkül elvonult. *Lipcsey* százados megszállja a jobbszárnyunktól a 352-es hídig terjedő szakaszt, *Elek* százados pedig

Báró Lévy F. t. hdgy. felv.
Elek E. szds. és Hintz V. hdgy. a czechowai útközet előtt
1916 június 28-án.

századával az ezred eddig megszállva tartott vonalában terjeszkedik ki. Az új folyamán lassú csatártűz.

Június 30. Reggel 4 órakor csendben, az ellenség által észre nem véve megkezdjük a visszavonulást és *Gody—Kamionka Ml.-on* át *Slobodka Lesnára* menetelünk. Reggel 5 óra 10 perckor *Godynál* áthaladunk az utóvéd állásban levő „*Budiner ezredes*“ csoportján, 9 óra 10 perckor pedig beérkezünk *Slobodka Lesnára*, ahol hosszú pihenőt tartunk és kiosztjuk a reggelit.

Prónay őrnagy előrelövegol főrsével a hadosztályparancsnoksághoz, ahol parancsot kap, hogy az ezreddel *Molodylowra* menetelve, a templomnál mint tartalék álljon fel. A parancsot a továbbmenetelő századoknak *Ludmann* főhadnagy továbbítja és *Siedliska* nyugati kijáratánál adja át. Megérkezve *Molodylowra*, a századok a templomnál kijelölt helyen, egy-egy 10 főből álló táboriörsöt a *357 Hgh. Gajowka* és ettől délre a \odot *370-nél* felállítva, pihenőre térnek; útközvetvonalunk *Bednarowkára* és *Wynográdra* menetel. A *Molodylowtól* keletre húzódó előkészített és drótsövénnyel ellátott állásokat az I/5., II/5. lövészosztály, a 6., 7. és 8. honvédhuszárezred szállja meg. (Lásd a 42. sz. vázlatot.)

Július.

Június hó végén a *Czeremosz* völgyében egy igen erős orosz oszlop tört előre, melyet a magyar határnál sikerült szerencsésen feltartóztatni. Ezen felbuzdulva az újból rendezett magyar-osztrák hadsereg, — dacára annak, hogy csak gyenge erők felett rendelkezett — július hó elején *Kirlibabánál* támadásba ment át. Sikerült is neki az oroszokat a *Moldowa* mögé visszaszorítani, azonban a szüntelen érkező erősítések elől rövid idő múlva eredeti állásaiba, a *Capultól* és a *Moldowától* délre húzódó magaslatokra kényszerült visszavonulni.

A *Dnyeszter* és *Pruth* között előnyomuló orosz erők *Scianka* elérése után a német „*Bothmer-hadseregnek*“ *Buczacztól* északra kifejtett hősies ellenállása folytán megállani voltak kénytelenek, csakhamar azonban az *Obertyn—Kuty* és *Kolomea* között védekező magyar-osztrák hadsereg ellen fordultak ismét és egész *Kolomea*ig jutottak. Egyidőjűleg a *Czeremosz-völgyben* a *kolomea=delatyn=körösmező=máramarosszigeti* vasútvonal ellen lépnek fel nagyobb erővel és július elején a *Jablonica* hágót és *Delatynt* is fenyegetik. Egyik helyen sem érnek el azonban döntő sikert, mire *Tlumacson* át *Stanislau* felé, majd július végén a *Dnyesztertől* északra *Monasterzyska* irányában kezdenek újabb támadást, ezek azonban az olasz arcvonalról beérkezett erősítésekkel szemben eredményt elérni nem tudnak.

A *Luck* körül folyó harcokat június hó végén a sietve odavont német csapatok július hó elején a szövetségesek javára fordítják, sőt már július hó 1-én ellentámadást kezdve, az orosz vonalakat *Gubninál* és *Zubiluonál* 18 km. szélességben és 5 km. mélységben áttörik, amellyel július 3-án helyreállítják az egyensúlyt. Ezen a vonalrészén egész július hónapban át váltakozó szerencsével folyt a harc, az orosz 20-soros vonalban küldte helyenként tömegcél támadásra, elvesztett fölényét azonban visszaszerezni már nem tudta.

*

Július 1. *Molodylow.* A napok óta tartó fáradalmakat kipihelve, reggel korán hozzákezdünk a tartalékállások kiépítéséhez s ezt táboriörsökkel biztosítjuk. Teljes csend van, csak délfelé mutatkoznak táboriörseink előtt kisebb orosz lovasjárőrök. A 16. dandárparancsnokság a *J. H.* \odot *365-nél*, hadosztályparancsnokság *Neudorfon*. Az 1., 2. és 3. számú táboriörsöknek adott parancs szerint:

„Ma délután 2 óraker saját tüzérségünk zárótüze belövi magát a *Siedliska* úttal párhuzamos vonalon, továbbá fel északra a *Holoskow* „H“ betűjénél levő \odot *Gaj-Igriska* „a“ betűje által határolt vonalra. Ezért mindhárom táboriörs délután 2 óraker az előtte fekvő patak völgyében fedezi magát, de a megfigyelést folytatja. A belövés után a táboriörsök ismét eredeti felállítási helyükre visszatérnek. Felváltást illetőleg saját járőrcinket bevárják. Vona-link előtt saját lovasság felderít. *Prónay* s. k., őrnagy.“

Az egyik táboriörs parancsnoka *báró Léway Ferenc* hadapród volt.

Prónay Sándor őrnagy az ellenség előtt tanúsított kiváló magatartásának elismeréséül *báró Léway Ferenc* e. é. önkéntes, c. szakaszvezetőt címzetes őrmesterré lépteti elő.

A 160. számú hadosztályparancs a hadseregparancsnokság által az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartás elismeréséül adományozott következő kitüntetések közli, és pedig:

A II. osztályú ezüst vitézségi érem: *Zbóray Sándor* zászlósnak, *Décei Ferenc*, *Bori Lukács*, *Pavlow János* és *Virág József* szakaszvezetőknak, *Ciráf Lőrinc* járőrvezetőnek, *Ordonancz János*, *Kecskés Ferenc*, *Göröcz Ferenc* és *Kocsis János* huszároknak.

A bronz vitézségi érem: *báró Kohner Károly* zászlósnak, *Erős Mihály* fizedesnek, *Rátkai Lajos*, *Szentes Ferenc*, *Tóth Pál* és *Scheiling József* huszároknak.

Hadseregparancsnoki okirati dicséretben részesült: *Varsóczy János* fizedes.

Július 2. Molodylow. Teljes csend és nyugalom. Tartalékállásainkat építjük.

A 19. lovasdandárparancsnokságot a 23. lovasdandárparancsnokság váltja fel.

Az áthelyezett *Jóny* tábornok távozása alkalmából az ezredhez a következő búcsú-sorokat intézte:

„Nincs alkalmam személyesen mindenkitől búcsúzni, tehát ezúton fejezem ki köszönetemet az alám rendelt csapatok tisztikarának, altisztjei és legénységének azért a kiváló működésért, amelyet mindenkor parancsnokságom alatt kifejtettek. Szerencse fel! Az Úristen adjon nektek diadalt!“

Bossányi-Havass Tibor százados a 19. dandártól a dandár-vk.-fizti teendőik ellátására a 23. dandárhoz vezényeltetik.

Prónay Sándor őrnagy *Kovács Emil* (1915) egészségügyi hadapródot az ellenség előtt tanúsított kiváló szolgálatai elismeréséül 1915. május 15-iki ranggal egészségügyi zászlóssá; *Csathó Dénes* (1894) szakaszvezetőt c. őrmesterré, *Noszál József* (1901) fizedest szakaszvezetővé, *Szemők Ferenc* (1907) járőrvezetőt fizedessé lépteti elő.

Július 3. Molodylow. Nincs különösebb esemény, csend, nyugalom. A tartalékállások kiépítésén dolgozunk. *Simontsits Elemér* zászlós délután 4 óraker 22 fővel a \odot 357-es magaslaton álló táboriörs (*Hintz Vilmos* hadnagy) felváltására megy.

A 162. számú hadosztályparancs a hadseregfőparancsnokság Op. 18.895. számú rendeletét közli, mely szerint július 5-től a lovaknak kivétel nélkül csak a tartalék zabmeny-nyiség (kb. napi 2 kg.) szolgáltatható ki, ezzel szemben a szénaittelék napi 1 kg.-mal felemeltetik.

Július 4. Molodylow. A nap teljesen csendben telik el. Délben a hadosztályparancsnokság közli, hogy holnap előnyomulás várható; a szükséges intézkedések megteendőek. Az ezred előnyomulási irányának felderítésére *Prónay* őrnagy *Madarassy Andor* zászlóst egy erősebb járőrrel délután 2 óraker előrerendeli.

Július 5. Molodylow. Reggel 3 óraker a 23. honvédlvasdandár telefonon közli, hogy az előnyomulást megkezdi. És pedig: a *Czeremhow* $\ddot{\text{A}}$ 322-től délkeletre huzódó *Iwanow patak* vonalán a \odot 373-ra, innen a *Siedliska-Majdan Graniczny* \odot 416-os, — *W. H.* 395-ös, illetve a *Tysmienica patak* mentén a \odot 383-as és a *Slobodka Lesnától* északnyugatra levő forrás irányában. A felderítés után tüzérségi előkészítés. Ezredünk a *Gaj* \odot 325-ös magaslatnál hadosztálytartalék, hova reggel 4 óraker útbaindulunk. Kijelölt új helyünket elérve, a századok csoportba fejlődve állanak fel és a fegyvereket gúlába rakjuk. Pihenő. Az utánunk jövő hadosztálytörzs reggel 6 óraker megérkezik és előttünk mintegy

600 lépésre foglal helyet. Előttünk, valamint fölünk jobbra és balra erős harc folyik, az előnyomulás megakad, csapataink azonban itt jól tartják magukat, úgyhogy beavatkozásunkra szükség nincsen. Este 9 órakor ezredünket a hadosztályparancsnokság *Bednarowka* templomához rendeli, ahol a 23. lovasdandárparancsnokság rendelkezése alá lép. Ide este 10 óra 30 perckor érkezünk, ahol, miután a 42. gyaloghadosztály már megkezdte a visszavonulást, *Prónay* őrnagy az „*Elek-század*“ és $\frac{1}{2}$ géppuskásosztaggal azonnal megszállja *Bednarowka* déli szegélyét és a jobbra álló 53. gyalogezreddel felveszi az érintkezést, egyidejűleg két 15—15 főből álló járőrt felderítés és biztosítás végett előretol. 11 óra 55 perckor az „*Elek-század*“ felállítása be van fejezve és a balra fejlődő II/5. lövésosztállyal is érintkezésben van, „*Lipcsey-század*“ és $\frac{1}{2}$ géppuskásosztag tartalék az ezredparancsnokságnál *Neudorf* délkeleti szegélyén. Ellenség nem mutatkozik. (Lásd a 42. sz. vázlatot.)

Július 6. Az ezredparancsnokság és a „*Lipcsey-század*“ *Neudorfot* éjjel 1 órakor éri el. *Siedlika* falu kigyulladt és lobogó lánggal égve, bevilágítja az egész környéket. Hajnali 2 órakor a 23. lovasdandár telefonon arról értesíti az ezredparancsnokságot, hogy a tegnapi áttörési pont ellen (42. gyaloghadosztály állása) a *M. H. 365-ös* \ddagger (*Kubajowkától* 4 km.-re keletre) irányából öt gyalogzászlóalj fog ellentámadást kezdeni; ehhez *Glinki* felől csatlakozik az újra rendezett 42. gyaloghadosztály, amely a *Helia* \triangle 430-on át *Mariahof* ellen támad, valamint a *Bednarowkánál* álló „*Budiner-csoport*“ (53. gyalogezred), amely viszont *Wypichanowka* ellen megy támadásra. Utóbbihoz csatlakozik az „*Elek-század*“ és a II/5. honvéd-lovas-lövésosztály. Feladat: a régi állások visszafoglalása.

A támadás reggel 4 órakor kezdetét veszi, mire az ezredparancsnokság és a tartalékban álló „*Lipcsey-század*“ a $\frac{1}{2}$ géppuskásosztaggal *Bednarowka* templomához menetel. Hat óra 55 perckor a hadosztályparancsnokság telefonon tudatja, hogy az öt zászlóalj ellentámadása, miután a *Pruthtól* délre folyó harcban fel lettek használva, elmarad. Ennek folytán a már előnyomulásban levő csapatok is megállanak. Hét óra 28 perckor *Elek* százados jelenti, hogy elérte a *Kubajowka patak* vonalát és dacára az erős ellenséges tűznek, vesztesége nincs.

A 42. gyaloghadosztály a \triangle 430-as *Helia magaslat* és a *Koselon patak* vonaláig jutott, ahol a régi állásokat megszállotta. 8 órakor az ezredparancsnokság álláspontját *Bednarowka* keleti szegélyére helyezi át. 8 óra 50 perckor a 23. lovasdandár elrendeli, hogy az éj folyamán az „*Elek-század*“ kivonandó a rajvonalból, amely után az ezred, mint tartalék, *Molodylowon* régi állásaiban (mint 4-én) helyezkedjen el. Az új felállítás holnap reggel 5 órára befejezendő. Ezen parancs folytán éjjel 11 óra 30 perckor *Prónay* őrnagy az „*Elek-századot*“ visszarendeli és parancsot ad, hogy egyenesen *Molodylow* templomához vonuljon.

Július 7. Az ezredparancsnokság, a „*Lipcsey-század*“ és $\frac{1}{2}$ géppuskásosztag reggel 4 órakor *Bednarowkáról* *Molodylowra* menetel, ahol utóbbiak 4 óra 45 perckor elfoglalják a régi állásokat. *Molodylow* falu távollétünkben az orosz tüzérségi tűztől majdnem teljesen leégett. Most is alighogy megérkezünk, nehéz tüzérség löni kezdi a falut és a falutól keletre húzódó lövészárkokat, nálunk azonban veszteséget nem okoz. Hadosztályparancsnokság *Lipniken*. (Lásd a 42. sz. vázlatot.)

Délután 2 órakor a 23. lovasdandárparancsnokság telefonon arról értesít, hogy a hadosztály a mai naptól a *Károly* trónörökös *Ő Felsége* vezetése alatt álló 12. hadsereg kötelékébe lép. A hadseregcsoport parancsnoka: *Mackensen* német tábornagy.

A 163. számú hadosztályparancsnokság közli, hogy az ellenség előtt tanúsított kiváló szolgálatai elismerésül *Ő Felsége dr. Takáts Zoltán* törzsorvosnak a bronz, az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül pedig *szaploneczai Szaploneczay László* századosnak az ezüst katonai érdemérmét adományozta.

Július 8. Tartalékban *Molodylowon*. Dél előtt 9 óra 10 perckor az orosz füzérség nehéz gránátokkal lövi *Molodylowot* és környékünket. Veszteség nincs. 11 óra 40 perckor a dandárparancsnokság szóbeli rendeletére *Holoskow* templomától délre a *Tysmienica* és *Wibcze patak* összefolyásához menetelünk és itt is mint tartalék helyezkedünk el. Délután 2 óra 30 perckor fölünk északra kb. 800 lépésre egy tarack- és egy ágyúsüteg vonul fel. (Lásd a 42. sz. vázlatot.)

Július 9. Tegnap elfoglalt új helyünkön tartalékban állunk. A mai hadosztályparancs (165.) izgató és hadseregellenes (!!) magatartása miatt eltíltja a „*Népszava*“ című szocialista lap olvasását.

Az ellenség előtt tanusított kiválóan vitéz magatartásuk elismerésül a hadseregparancsnokság az alábbi legénységi kitüntetések adományozta (166. számú hadosztályparancs):

I. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Walter Károly* huszárnak.

II. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Kaincz József* szakaszvezetőnek, *Lajkó József*, *Valentin Ferenc* és *Pázmány Kálmán* tizedeseknek, *Orsányi János* járőrvezetőnek, *Wimni József* és *Spildner Mihály* huszároknak.

A bronz vitézségi érmet: *Egyed Lajos* tizedesnek, *Mészáros Ferenc*, *Mezei József*, *Kituliak János*, *Szabó Sándor*, *Zelenka Nándor*, *Csekei István*, *Kmela Jenő*, *Borsos Imre* és *Donáth Dénes* huszároknak.

Végül az ellenség előtt tanusított kiváló szolgálatai elismerésül:

az ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján: *Bulter Mihály* I. osztályú számvivőáltisztnak.

Július 10. *Holoskowtól* délre tartalékban. Semmi különös csemény nem történt. Délután 4 órakor báró *Orosdy Raoul*, *Szinyey-Merse József* és *Walter József* önkéntesek 10–10 huszárral a ○ 362-es, ○ 370-es és az ezektől keletre eső terület felderítése végett járőrbe mennek. Este 8 órakor az „*Elek-század*“ felc („*Szaplonczay-század*“) a 8. honvédhuszárezredhez megy éjjeli munkára. Este 9 és 11 óra között a járőrök bevonulnak és a következő helyzetet jelentik (lásd a 42. sz. vázlatot):

Walter önkéntes: *Majdan Granyczny* északi szegélye a ○ 424-estől ○ a 416-osig támpontszerűleg, de erősen meg van szállva, a vonal mögött egy orosz üteg; *Szinyey-Merse József* önkéntes: a ○ 416-ostól északkeletre a ○ 376-os felé húzódva erős orosz gyalogsági állások; báró *Orosdy* önkéntes: *Tysmienica* patak keleti partján a ○ 376-ostól húzódó erdő szegélyén erős ellenséges vonal. Utóbbi járőr egy sebesültet veszített.

Mindhárom önkéntes a kiváló felderítésért dícséretben részesült.

Július 11. *Holoskowtól* délre tartalékban. *Szaplonczay* százados felváltja *Elek Emil* századosot. Utóbbi a vezetékllovakhoz megy. A tegnapi helyzetben vagyunk. Semmi különös esemény. Este 7 órakor a „*Lipcsey-század*“ a 8. honvédhuszárezredhez megy munkára. Kilenc órakor a hadosztályparancsnokság elrendeli az állások állandó jellegű kiépítését.

A mai fizti felváltás után az osztály (ezred) tisztikara a következőképpen alakult:

Osztályparancsnok: *Prónay Sándor* őrnagy.

Osztálysegédtsízt: *Ludmann Gábor* főhadnagy.

Utászszakaszparancsnok: *Lenk Béla* százados.

Távírójárőr: *Strichula János* törzsőrmester.

Orvosfőnök: dr. *Pogány Kálmán* tart. segédorvos.

Beosztva: dr. *Füredi Jenő* segédorvos és *Kovács Emil* egészségügyi zászlós.

»*Lipcsey-század*«: *Lipcsey Márton* százados, *Baghy László* főhadnagy, *Förster Lajos* tart. hadnagy, *Simontsits Elemér* és *Endre László* zászlósok.

»*Szaplonczay-század*«: *Szaplonczay László* százados, *Jeszenszky Imre* főhadnagy, *Bay Kálmán*, *Ottlik László* tart. hadnagyok, báró *Hazai Béla* zászlós.

Géppuskásosztag: *Rády József* százados, *Bertényi István* hadnagy.

Az ellenség előtt tanusított kiválóan vitéz magatartásuk elismerésül az alábbi legénységi kitüntetések adományoztattak (167. hadosztályparancs):

II. osztályú ezüst vitézségi érem: *Böhm István* tisztihelyettesnek, *Hauser András* törzsőrmesternek, *Kovács János* járőrvezetőnek és *Bene József* huszárnak.

A bronz vitézségi érem először: *Török Lehel* zászlós, *Strichula János* törzsőrmesternek, *Székely József*, *Koháry János* és *Illés Sándor* huszároknak.

A bronz vitézségi érem másodszor: *Kiss Ferenc* őrmesternek.

Július 12. *Holoskowitz* délre tartalékban. Tartalékállás a tegnapi helyen. Este a „*Szaplonczay-század*“ munkára megy.

Július 13. *Holoskowitz* délre tartalékban. Este a „*Lipcsey-század*“ munkára megy. *Prónay Sándor* őrnagy *Lórenz Róbert* c. é. önkéntes-hadapródörmentest az ellenség előtt tanúsított bátor magatartása elismeréséül hadapróddá lépteti elő.

A mellettünk folyó patakban igen sok rák van. Szabad időben a legénység rákfogással szórakozik, melyeket sósvízben megfőzve azonnal el is fogyasztanak. A tiszték közül különösen *Szaplonczay* és *Rády* százados művelik ezt a sportot.

Július 14. *Holoskowitz* délre tartalékban. Éjjel az előttünk párszáz méterre húzódó rajvonalba heves járőrharc. A lövedékek táborhelyünkig hatnak, egy kocsis súlyosan megsebesül.

Július 15. *Holoskowitz* délre tartalékban. A nap csendben és nyugalomban telik el. *Lenk Béla* százados, mint tanár, az önkéntesiskolába vezényeltetett és Budapestre útbaindul.

Ő császári és apostoli királyi Felség az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményteljes magatartása elismeréséül *Kirchknopf Ervinnek*, az I/5. honvéddolvasólövészosztályhoz beosztott ezredbeli tart. hadnagynak a **hadidiszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet** adományozta.

Ellenséges támadást várva Czehowánál 1916 június 28-án.

Július 16. *Holoskowitz* délre tartalékban. Délután a dandárparancsnokság elrendeli, hogy az ellenség nyugtalanítása, valamint foglyok ejtése céljából a századok naponta járőröket küldjenek ki. *Mudris Balázs* és *Podmaniczky* szakaszvezetők a „*Szaplonczay-század*“=tól erre a feladatra önként jelentkeznek és este 8 órakor egy-egy 15 főből álló járőrrel elindulnak. Velük egyidejűleg munkára megy az első vonalba a „*Szaplonczay-század*“ is.

Július 17. *Holoskowitz* délre tartalékban. A tegnap este kiküldött „*Szaplonczay-század*“=beli két járőr reggel 8 óra 30 perckor bevonul. Jólléchet, a figyelmeztetés dacára a járőrök a 8. honvéddolvasólövészosztálytól hátban, valamint az ellenség felől is erős tűznek voltak kitéve, mégis sikerült nekik az ellenséges állást 400 lépésre megközelíteni, foglyot azonban nem ejtettek.

Este 8 órakor hasonló feladattal a „*Lipcsey-század*“=tól *Hanczkó Illés* őrmester és *Hordós* szakaszvezető mennek 15–15 emberrel járőrbe.

„*Szaplonczay-század*“ éjjeli munkán az első vonalban.

Július 18. *Holoskowitz* délre tartalékban. Reggel 6 óra 10 perckor a „*Szaplonczay-század*“ bevonul az éjjeli munkáról. 6 óra 30 perckor visszaérkezik *Hanczkó* őrmester és *Hordós* szakaszvezető is járőrével. Foglyot ejteni ezek sem tudtak, hanem *Siedliska* déli szegélyéig előnyomulva nyugtalanították az ellenséget. Délután hatalmas zápor. A víz előlki lakásul szolgáló gödröket.

Az ellenség előtt tanúsított kiváló magatartásuk elismeréséül *Prónay* őrnagy *Rabovszky József* c. őrmestert valóságos őrmesterré, *Bobák István* fizedest szakaszvezetővé, *Beke György* huszárt járőrvezetővé és *Pálffy Lajos* III. osztályú fegyvermestert c. őrmesterré lépteti elő.

Simontsits Elemér zászlós naplója szerint:

„*Prónay* őrnagy ezredkihallgatásra rendelte mindazon tisztjelölteket, kik a *Czehowai* útközétekből kifolyólag kitüntetésre voltak felterjesztve. Mindnyájuknak a szolgálat nevében köszönetét fejezte ki és tudatta, hogy

legnagyobb sajnálatára ezúttal kitüntetve nem lesznek, mert a hadosztályparancsnokság az erre vonatkozó beadványokat nem fogadta el."

Július 19. *Holoskowitz*ől délre tartalékban. Semmi esemény. Este a „*Lipcsey=szász*ad" megy munkára.

Ő császári és apostoli királyi Felsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a **Legfelsőbb dicsérő elismerés** *Thúry Tibor* főhadnagy és *Hintz Vilmos* ezredbeli tartalékos hadnagynak az *ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk* elismerésül tudtul adassék.

Július 20. *Holoskowitz*ől délre tartalékban. Szép, meleg idő. Délután a hadosztályparancsnokság arról értesít, hogy a mai naptól a *Kövess* vezérezredes parancsnoksága alatt álló 3. hadseregnek rendeltettünk alá. *Jeszenszky Imre* főhadnagy este 8 órakor a „*Szaplonczay=szász*ad" 30 emberével járőrbe megy. Feladata *Majdan Graniczny* és *Wypihanowka* környékéről foglyot ejteni, illetve az ellenséget ezen a tájon nyugtalanítani. A sötétség beálltával a tűzérzési tűz irányítására rakétákat próbálunk ki. Vörös színű rakéta: „zárótűzet kérek"; zöld színű: „a tűzet az ellenség irányába előre vinni". „*Szaplonczay=szász*ad" éjjeli munkán.

Július 21. *Holoskowitz*ől délre tartalékban. Délután 2 órakor a „*Lipcsey=szász*ad" megy munkára a 8. h.=h.=ezredhez. Este 8 órakor egy szakasz a „*Szaplonczay=szász*ad"-ból éjjeli munkára megy. 9 óra 30 perckor *Jeszenszky* főhadnagy járőrével bevonul és jelenti, hogy felkutatta *Wypihanowka* környékét, azonban ellenséges járőrrel vagy táboriőrrel nem találkozott. Egész nap *Wypihanowka* házaiból figyelte az ellenséges rajvonalat s megállapította, hogy drótakadályuk nagyjából lecsövekezett spanyol-lovasokból áll, mely mögött jól be vannak ásva. Egyes helyeken az orosz állás lépcsőzetesen egymás felett 2—3 sorban húzódik. Este 8 órakor megtámadta az ellenséges rajvonalat, mire az orosz erős puskatűzzel felelt. Az állásokba betörni és onnan foglyot hoznia nem sikerült.

Az *ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk* elismerésül a hadseregparancsnokság következő legénységi kitüntetéseket adományozta (172. számú hadosztályparancs):

A II. osztályú ezüst vitézségi érdmet másodsor: *Tenke András* egészségügyi szakaszvezetőnek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érdmet először: *Zsidai Vendel* szakaszvezetőnek, *Wolontér István* és *Németh Sándor* huszárnak.

A bronz vitézségi érdmet másodsor: *Oravecz József* és *Németh Sándor* huszárnak.

A bronz vitézségi érdmet először: *Orosz-Tóth Péter* tizedesnek, *Udvardi János*, *Pupos József*, *Durjanecz Mihály*, *Gályai József*, *Szigetfü András*, *Mayer Ferenc*, *Tóth Sándor* és *Nodin György* huszároknak.

Július 22. *Holoskowitz*ől délre tartalékban. Délután 2—8 óráig a „*Szaplonczay=szász*ad" a 8. h.=h.=ezred állásaiban dolgozik; este 8 órakor a „*Lipcsey=szász*ad" egy szakasza megy éjjeli munkára. Este 10 óra 20 perckor a hadosztálycligazításból megtudjuk, hogy 23-ról 24-re fel fogunk váltani.

Állásainkat a 6/3. és a 17. npflk.=zászlóalj veszi át.

Július 23. *Holoskowitz*ől délre tartalékban. Délclött nyugalom. Délután az orosz heves ágyúzást kezd rajvonalaink ellen s egyidejűleg kb. 2 század gyalogság is előnyomul. Tűzérsegünk válaszol és rövid tüzelés után az ellenséget visszavonulásra kényszeríti. Este 6 órakor a szállásainálók a dandárparancsnoksághoz mennek; később megérkezik a felváltásunkra rendelt gyalogság.

Báró Lévay F. t. hdgy. felv.

A tábor.

Skopowka, 1916 június 13.

Július 24. Reggel 3 órára a felváltás befejeződik és *Holoskowon* át *Grabicz* déli szegélyére menetelünk. Reggel 7 órakor elérjük és beszállásolunk.

Délután 4 órakor a hadosztály értesít, hogy *Hadfi* altábornagy a hadosztályt meg fogja szemlélni. A szemléhez 5 óra 30 perckor gyülekezünk, 6 órakor pedig megérkezik *Hadfi* altábornagy. A szemle után összehívott tisztikar előtt úgy eddigi működésünk, mint a csapatok kinézése felett a legnagyobb meglepedését fejezi ki, utal azonban arra, hogy a „*ránk váró feladatok még koránt sincsenek befejezve, de reméli, hogy az elkövetkező nehéz napokban s meg fogjuk helyünket állani*“.

Július 25. *Grabicz*. Délelőtt 10 órakor *Prónay* őrnagy az eligazítás átvétele végett a hadosztályparancsnoksághoz személyesen berendeltetett. Visszaérkezése után közli új feladatunkat, majd étkezés után a századparancsnokokkal *Bortnikire*, az új állások szemrevételezése végett előrelovagol. Az ezred *Lipcsey* százados vezetésével délután 4 órakor elindul és *Zakrzewce—Hostow—Przybilowon* át *Bortnikire* menetel. Ideérve, felváltjuk a főállásban

Báró Lévay F. t. hdgy. felv.

A tábor.

Skopowka, 1916 június 13.

levő 28. Landwehr-ezredet. Az előretolt állást előttünk, laza táboriörsszerű vonallal, a II/5. honvéddolvaslövészosztály szállja meg. Este 10 órakor az állások átvétele be van fejezve. A lövészárkok szép, szűk erdő szegélyén húzódnak és elég jól ki vannak építve. Előttük 4 soros drótakadály. „*Szaplonczay-század*“ balról, „*Lipcsey-század*“ jobbról foglal állást. Balszárnyunk a 6. dragonyosezredhez csatlakozik.

Prónay őrnagy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Gerstlmayer János* (1908) címzetes szakaszvezetőt és *Julián László* (1912) tizedest valóságos szakaszvezetővé, *Szilyártó János* (1913) és *Tököli András* (1912) járőrvezetőket címzetes tizedessé, *Körmendi József* (1913) címzetes járőrvezetőt címzetes tizedessé és *Mayer Ferenc* (1914) huszárt járőrvezetővé lépteti elő.

Július 26. *Bortniki*. Reggel megkezdjük az állásoknak ízlésünk szerinti kiigazítását. Helyenkint le kell a vizet csapolni. Délelőtt az orosz tüzérség lövi a II/5. lovaslövészosztály állásait. Egyébként nyugalom.

Július 27. *Bortniki*. Állásainkon dolgozunk. A „*Lipcsey-század*“ arcvonalán megkezdjük a második akadályöv építését. „*Szaplonczay-század*“ előtt az akadály egyharmada hiányzik.

A bortnikii ütközet.

(Lásd a 43. sz. vázlatot.)

Július 28. Északról egész éjjel erős ágyúzás hallatszik. Éjjel egy órakor egy orosz szökevény jelenti, hogy reggel megindul az általános támadás a tőlünk balra álló 6. lovas-hadosztály ellen. E hírre a dandárparancsnokság szigorú készültséget rendel el, a munkát beszüntetjük és minden ember helyére megy, a málhásállatokról kiosztjuk a lőszert és az ezredparancsnokság hátra küldi a mozgókonyhákat.

A támadás a 6. lovashadosztály ellen reggel 5 órakor tényleg megindul, valamint heves tüzérségi tűzben áll az előttünk levő II/5. lovaslövészosztály is. Egyéb adatok híján a harc

lcfolyásáról idézzük *Prónay* őrnagynak a hadosztályparancsnoksághoz betérjesztett harc= jelentését :

„ . . . Reggel 8 órakor az orosz tüzérség lassú tűz alá veszi a \odot 364-es körüli állásainkat, valamint *Bortniki* déli szegélyét. 9 órakor a 6. lovashadosztály felől igen erős ágyúzás és géppuskatűz hallható, a *Bortniki*-ben álló ütegek is megkezdik a tüzelést. Déli 12 óráig a harc váltakozó hevességgel folyik. Többszöri kérdezősködésre a dandárparancsnokság azt válaszolja, hogy a 6. lovashadosztály balszárnyát visszakanyarította, azonban négy zászlóalj ellentámadása folyamatban.“

„Délután 12 óra 50 perckor *Szaplonczay* százados jelenti (telefon), hogy az oroszok a hátunkban vannak. Ezt a dandárparancsnokságnak továbbjelente, a dandárparancsnokság szerint ez hihetetlen s elrendeli, hogy a század maradjon állásban. Nincs semmi baj.“

„Délután 1 óra 5 perckor (tehát 15 perccel *Szaplonczay* százados jelentése után) *Tóth* hadnagy, ki egy lovasjárórral, mint összekötő, a 6. lovashadosztályparancsnoksághoz volt rendelve, vágóban megérkezik s jelenti, hogy a 6. lovashadosztály vonalát áttörték, s az oroszok már *Bortniki* északkeleti szegélyén vannak.“

„1 óra 10 perckor álláspontunktól északkeletre — vagyis a hátunkban — élénk egyes tűz, majd oldalunkban erős „Urrá!“ ordítás — és a 6. lovashadosztály szétszórt csapatai menekülve rohannak el mellettünk.“

„1 óra 14 perckor mindezt a dandárparancsnokságnak jelente (hamarabb nem kaptam összeköttetést), *Weöres Sándor* vk. százados azt a parancsot adja, hogy „*kitartani*“ s egyúttal a II/5. lovászlövészosztály tartalékban levő „*Szilvássy-század*“-át rendelkezésemre bocsátja.“

„1 óra 20 perckor *Szilvássy* százados megérkezik és intézkedésem szerint *Bortniki* keleti szegélye irányában ellentámadásra indul.“

„1 óra 30 perckor a „*Szaplonczay-század*“ balszárnya *Jeszenszky* főhadnagy vezetésével már kézitusában áll az oldalába, illetve hátába rohamozó ellenséggel. Ezt jelenteni akarom a dandárparancsnokságnak, de az már kikapcsolt és összeköttetést nem kapok. Erre a „*Szaplonczay-század*“-nak parancsot küldök, hogy a „*Lipcsey-század*“ balszárnyára vonuljon vissza és az út mentén arccal keletnek foglaljon állást, „*Szilvássy-század*“-nak pedig, hogy a község délkeleti szegélyét tartsa, végül a „*Lipcsey-század*“-nak, hogy foglaljon állást *Bortnikitől* nyugatra az erdő szegélyén, arccal keletnek. Telefont leszereltem.“

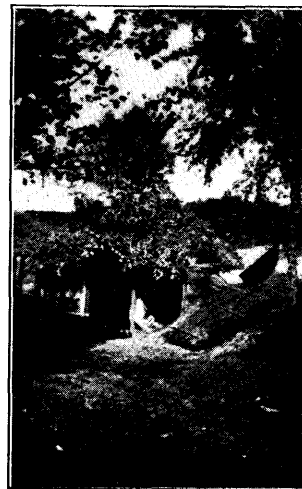
„Délután 1 óra 35 perckor összegyűjtöm a menekülő 6. lovashadosztály szétszórt részeit. Sikerül *gróf Vetter von der Lilie* dragonyosfőhadnagy parancsnoksága alatt álló, kb. egy századnyi erőt megállítani és azt a „*Szilvássy-század*“ balszárnyára elővinni. Így lett biztosítva, illetve fedezve a községben állásban levő ütegek elvonulása. A tüzérség elvonulása után, mely alatt az elől említett két század az előnyomuló ellenséges osztagokkal élénk tűzharcban állott, a 6. lovashadosztály egy másik visszavonuló csoportját *Pochhe* 2. dragonyos ezredbeli százados parancsnoksága alatt egyesítem és *Bortniki* északi szegélyére rendelem. Ugyanekkor látva, hogy az ellenség *Bortnikit* észak felől már túlhaladta, *Lipcsey* századosnak *Ludmann* főhadnagy által azon parancsot küldöm, hogy századával vegyen felvételi állást a *Przybilowtől* délkeletre fekvő *W. H. 320-as* és \triangle 381-es magaslati vonalon. Ide rendelttem a tüzérség elvonulása után az 5. lovashadosztály egyéb részeit is, hova a „*Szaplonczay-század*“ mint utóvéd, az ellenséggel állandóan érintkezést tartva, délután 3 óra 20 perckor szintén beérkezett.“

„Délután 2 óra 45 perckor a *W. H. 320-hoz* megérkezik *gróf Lubienszky* ezredes, kinek a helyzetet és intézkedéseimet jelente, s az utóbbiakat helybenhagyta.“

„3 óra 40 perckor a „*Lipcsey-század*“ és a 8. honvédhuszárezred közti hézagba beérkezik a „*Szaplonczay-század*“ *Jeszenszky* főhadnagy és *Ottlik László* tartalékos hadnagy által vezetett szakasza, melyek az ellenséggel állandóan harcolva vonultak vissza. Az ellenség ugyanezen időben megszállotta *Przybilow* községet és az ettől délre húzódó erdő szegélyét. Élénk puskatűz.“

„A délután 4 órai helyzetet a számú vázlat mutatja“ (Sajnos, ezen vázlat hiányzik.)

„5 óra 20 perckor a hátunkban levő erdőben *Hosztow* felé a 6. honvédhuszárezred csoportokban vonul vissza s *Hosztow* keleti szegélyén gyülekezik. Ugyancsak visszavonul a jobbszárnyunkhoz csatlakozó 8. honvédhuszárezred is (ezeket *Lipcsey* százados megállította és újra állásba vezette), *Przybilow* felől pedig az ellenség megkezd az előnyomulást, de géppuskáink tüze visszaüzi őket. Rövid idő múlva az ellenséges tüzérség gránát- és srappeltűz alá veszi rajvonalunkat, és különösen a jobbszárnyat lövi, melynek hatása alatt a 8. honvédhuszárezred ismét visszavonul, minek folytán jobbszárnyunk födetlenül marad és déli irányból rövid idő múlva gyalogsági

Báró Lévy F. t. hdgy. felv.

Szaplonczay L. szds. fedezéke
Skopowka, 1916 június 13.

fűzet kap. 6 óra 35 perckor *Fráter Tibor* hadnagy, a dandár parancsörtszije parancsot hoz, hogy a *Konstantinowkánál* előkészített állásokba vonuljunk vissza. *Lipcsey századost* felszázaddal utóvédül visszahagyva, magam az ezred zömével 7 óra 40 perckor a *konstantinowkai* előkészített állásokba beérkeztem.“

„Veszteség: báró *Orosdy Raoul* hadapród sebesült, legénységéből két halott, 18 sebesült, 1 eltűnt. Összesen 21 fő.“

Az egyes századok a harcra az alábbi részleteket jegyezték fel:

„*Szaplonczay=század*“:

„A század *Bortnikitől* délre a \odot 364-től keletre húzódo lövészárkokban, mint az ezred balszárny százada volt állásban. Balszárnya a 6. lovashadosztályhoz, jobbra a \odot 364-es magaslaton a „*Lipcsey=század*“-hoz csatlakozott. A reggel 5 órakor a 6. lovashadosztály és az elől levő II/5. lovaslövészosztály ellen megindult támadás a századot nem érintette és veszteség nem volt. Csak a \odot 364-es magaslatra adott le az orosz tüzéség pár lövést.

Délben kiosztott a rajvonalon az étkezés. Ennek elfogyasztása közben az eddig inkább csak tüzéséggel

Hadfi altábornagy szemléje *Girabiczán* 1916 július 24-én.

Keresztes szds., gr. Lubienszky tb. ddr.=par., br. Apor alb. ho.=par., Szaplonczay szds., Rády szds., Ludmann fhdgy., Hadfi alb. hads.=cs.=par., Baghy fhdgy., Bertényi és Ottlik hdgy.

folytatott harcot a 6. lovashadosztálynál élénk puska- és géppuskatűz váltotta fel. 12 óra 30 perckor az ellenség „Urrá!” ordítása jelzi, hogy a roham a 6. lovashadosztály ellen megindult; reá pár perc múlva pedig a balszárny szakasz jelenti, hogy az oroszok a dragonyosok állásaiba betörték, azok pedig visszavonultak. Erre *Jeszenszky* főhadnagynak parancsot adtam a balszárny visszahajlítására, aminek megtörténte után a tüzelés minden átmenet nélkül megszűnt. Egy, a helyzet felderítésére kiküldött járőr rövid idő múlva azzal a hírral tér vissza, hogy az ellenség a visszavonuló dragonyosokat követve, rajtunk túlhaladt és *Bortniki* felé nyomul. 1 óra tájban a balszárnyon lövések hallhatók és rögtön rá az itt álló *Jeszenszky* főhadnagy jelenti, hogy az ellenség oldalában és hátában támad. *Jeszenszky* főhadnagy itt csakhamar kézitusába keveredik és a túlerő elől visszavonulni kénytelen. Ugyanekkor a század közepe mögött is megjelenik az ellenség, amit a századparancsnoki fedezékben hagyott távirász és küldönc jelentenek. Erre elrendeltem az állások mentén a „*Lipcsey=század*“-ra való visszavonulást (1 óra 20 perckor).

A nyomon követő ellenséggel lövéseket váltva vonul vissza a század. A \odot 364-re érve azonban onnan a „*Lipcsey=század*“ már elment. Itt találkozom az előretolt állásaiból visszajövő II/5. lovaslövészosztály szétszórt részeivel, melyeket az ellenség sűrű rajvonala, valamint állandó tüzéségi tűz követ. A \odot 364-es magaslat megszállása már teljesen reménytelen, miért is továbbra a nyugatra álló 8. honvédhuszárezred felé folytatjuk a visszavonulást. Ám üres már a 8-asok állása is, *Bortniki* községben heves harc folyik, az utóvédül visszahagyott *Jeszenszky* főhadnagyot és *Ottlik* hadnagyot a század nyomában levő ellenség erősen szorongatja. Teljesen magamra hagyva, a század felével a *Hosztow* felé vezető út felé folytatom a visszavonulást, hova sűrű cserjés

1916 június 6-án hajnalban hosszú pihenő a kulcutzi majorban. *Menyhárt A. t.-őrm. felv.*

A Kulcutz körüli állásban 1916 június 6-án támadást várunk *Menyhárt A. t.-őrm. felv.*

erdőn vágva keresztül, délután 3 óra 40 perckor a velem levő félszázaddal beérkezem és *Prónay* őrnagy rendelkezésére bocsátom magamat. *Jeszenszky* főhadnagy és *Ottlik* hadnagy az utóvéddel (kb. 1 szakasz) 4 óra 20 perckor érkeznek be.“

A „*Lipcsey-század*“ (*Simontsits Elemér* zászlós naplójából):

„... Reggel 7 órakor bekövetkezik a már tegnap jelzett támadás, de ezt az előttünk álló II/5. lovaslövészosztály visszaveri. Dél előtt 11 órakor messzelátón át látom, hogy a főlünk jobbra levő 21. gyaloghadosztályt áttörték (közben még a 8. és 6. honvédhuszárezred volt rajvonalba) . . . , kevéssel utóbb a hátunk mögötti erdőből lövéseket kapunk s egyúttal jön a parancs a visszavonulásra (1 óra 35 perc). Mint utóbb kiderült, a bal szomszéd 6. lovashadosztályt is áttörték s az ellenség hátunk mögé került. Az ezred az elfogatás elől jobboldalt húzódik; a 8. és 6. honvédhuszárezred, minthogy őket ez a veszély nem fenyegette, helyben marad s két szárnyával kikaparodik. Az 1. honvédhuszárezred, hogy a vonat elindulását fedezze, megszállja a magaslatokat *Przybilowska* \triangle 381 és \bigcirc 362 között. A 6. és 8. honvédhuszárezred délután 3 órakor rendetlenül visszavonul, keresztútba kerülünk. A völgybe húzódunk és a \bigcirc 323-nál veszünk újabb állást. Az 1. és 8. honvédhuszárezred a műút két árkában egymásnak háttal állva alkot rajvonalat . . . Itt egy darabig kitarítottunk, de miután saját tüzéréseink eredményesen kezd bennünket löni, elrendelik a visszavonulást. Ezt emelkedő terepen, iszonyú ellenséges puska- és géppuskatűzben hajtjuk végre. Itt kap halálos lövést báró *Orosdy Raoul* hadapród, ki két nap múlva a *nyiregyházi* kórházban meghalt. — . . . *Konstantinowkát* elérve, az ezred a községtől délre húzódó állásokat este 8 órakor megszállja . . . Innen távozik *Endre László* zászlós, kinek régi lábbaja újult ki.“

† orosdi és bőri *Orosdy Raoul* tart zászlós.

A hadüzenet híre őt Angliában érte, honnan sok ügyel-bajjal került haza. 1915 májusban bevonult az 1. h. huszárezredhez. 1916 májusban ment ki az orosz harctérre, Okna vidékére mint hadapród. A Brusilow-offenzíva alatti visszavonulásban több ízben példás bátorsággal küzdött, míg 1916 július 27-én a bortniki-heslowi harcokban súlyosan megsebesült s mint zászlós 1916 augusztus 3-án sérüléseibe belehalt. Hősies magatartásáért halála után az I. oszt. ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve.

parancsnokság lehetetlennek tartja, de mégis átenged egy századot ellentámadásra s ezzel befejezvéen feladatát, megszakítja a telefonösszeköttetést, illetve álláspontját a csapatok értesítése nélkül elhagyja . . .

Július 29. Konstantinowka. Sötétedni kezdett, amidőn tegnap este a *Konstantinowka* és *Hosztow* között húzódó előkészített állásokat megszálltuk. Az ezred — megerősítve a II/5. lovaslövészosztálytól rendelkezésre bocsátott „*Szilvássy-századdal* — a *Konstantinowkától* délkeletre a \bigcirc 358-on át vezető úttól nyugatra levő védőszakaszt foglalja el. Balszárnyon: „*Szaplonczay-század*“ — középen: „*Lipcsey-század*“ — jobbszárnyon: „*Szilvássy-század*“. A II/5. lovaslövészosztály tartalék *Konstantinowka* délkeleti szegélyén. Védőszakaszunkhoz balról az I/5. lovaslövészosztály, jobbról „*Jármay Elemér* ezredes csoportja“ (6. és 7. honvédhuszárezred) csatlakozik. Ezredparancsnokság *Konstantinowkában* a templomnál, 23. dandárparancsnokság *Odajen*, hadosztályparancsnokság *Czarnoloszczen*.

A czechowai sáfortábor 1916 június 15-én.

Menyhárt A. t.őrm. felv.

Az „Elek-század“ Czehowánál 1916 június 16-án.

Menyhárt A. t.őrm. felv.

Az állások a szemre tetszetős módon vannak kiépítve, előttünk 2–3 soros drótkadály. A hely azonban rosszul van megválasztva, amennyiben a „*Szaplonczay-század*“ balról teljesen oldalazható.

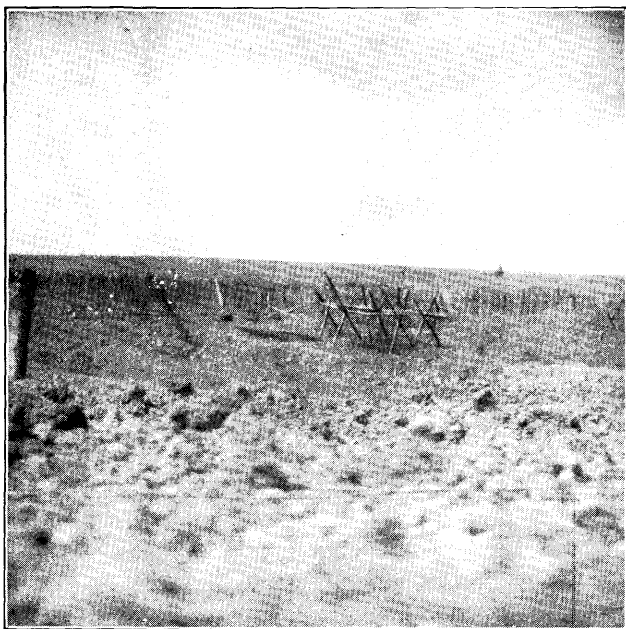
Az ellenség az éj folyamán nem követett, reggel korán azonban *Hosztow* és környékén orosz járőrök, majd nemsokára erősebb gyalogsági osztagok jelennek meg, melyekkel rajvonalunk lövéseket vált. A délelőtt folyamán az ellenséges tüzéség is dolgozni kezd és tűz alá veszi védővonalunkat, *Konstantinowka* falut és *Targowicza Polnát*.

A délelőtt az állások berendezésével telik el. Délután a „*Szaplonczay-század*“ a rendelkezésre bocsátott tartalékkal megkezdte a futóárkok kiépítését, valamint az ellenséges helyzet felderítése és foglyok szerzése céljából két 15–15 főből álló altiszti járőrt küld ki. A járőrök *Hosztow* északi és északkeleti szegélyén, valamint a községtől keletre levő majornál ellenséges ellenállásra találva — visszavonulnak.

Este a sötétség beálltával a drótkadály megerősítésén dolgozunk. Munkánkat az ellenség állandó tűzzel zavarja. Az orosz robbanó golyót használ.

Prónay Sándor őrnagy a tegnap súlyosan megsebesült báró *Orosdy Raoul* hadapródjelöltet a bortnikii ütközetben az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásának elismerésül zászlóssá lépteti elő.

Július 30. *Konstantinowka*. Az éj folyamán a tartalékban levő II/5. lovaslövészosztálytól *Déri Imre* és *Kalmár Ferenc* szakaszvezetők parancsnoksága alatt az ellenség részletesebb felderítésére *Prónay* őrnagy két járőrt küld előre. Ezek reggel 9 órakor bevonulva igen értékes jelentéseket hoz-

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Drótkadály. *Konstantinowka*, 1916 július 29.

nak és a velünk szemben álló ellenséges vonalat pontosan megállapítják. *Prónay* őrnagy mindkettőt kiténtetésre hozta javaslatba. *Simontsits Elemér* zászlós, felhasználva a sötétséget, saját elhatározásából felkutatja a szakasza előtt fekvő holt teret, ahol egy ellenséges tábori őrsöt állapít meg. Ennek elűzésére *Lipcsey* százados aknavetőt kér, amit meg is kap, és ezzel sikerült is később az orosz tábori őrsöt elűzni.

A nap az állások javításával és kiigazításával telik el. Éjjel az ellenség által belátható részekben dolgozunk.

Július 31. *Konstantinowka*. Az ellenség az éj folyamán a „*Szaplonczay-század*“ előtt visszaszorítva tábori őrcinket, rajvonalát előretolta és védőszakaszunkat 800–1000 lépésre közelítette meg. Hasonló kísérlet a „*Lipcsey-század*“ előtt nem sikerült és a géppuskák tűzésében az itt végrehajtott előnyomulás összcmlott. Egy huszár a századtól megsebesült, ezzel szemben az akadályokon dolgozó utászok elfogtak három orosz gyalogost.

A „*Szaplonczay*“ és „*Lipcsey-század*“ állásain átvezető utat az utászok átvágták és aláaknázták.

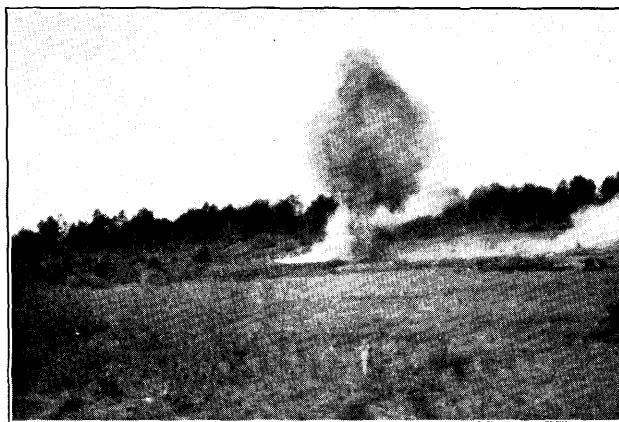
A nap folyamán az orosz tüzéség a „*Szaplonczay-század*“ állásaira belövést tart.

Prónay őrnagy *Rapcsák János* (1907—183) szakaszvezetőt az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásának elismeréséül c. őrmesterré lépteti elő. *Rapcsák* szakaszvezető a csehovai ütközetben (június 28) tüntette ki magát és súlyosan megsebesült.

A hadosztályparancsnokság 177. számú hadosztályparancsában közli, hogy a több oldalról beérkezett jelentések szerint az orosz parancsnokok elrendelték, hogy foglyokat nem kell ejteni, miért is a fogságba eső katonáinkat az oroszok lemészárolják. A hadosztályparancsnokság elrendeli ennek a legénység előtti kihirdetését, valamint azt, hogy az ily cselekményben bűnös és hatalmukba kerülő orosz foglyok haditörvényszék elé állítandók . . .

Augusztus.

Július hó végén az orosz offenzíva kimerült és az egész keleti arcvonalon rövid időre viszonylagos csend állott be. Bukovinában *Dorna Watra*, *Jakobeny*, valamint a *Tatár-szorosnál* álló gyenge szövetséges erők a magyar határ elérésére irányult minden kísérletet sikeresen visszavertek, de már augusztus 7-én (*Konstantinowka*) a *Tlumacz* és *Stanislautól* keletre álló szövetséges hadsereg ellen intéz *Letschitzky* tábornok újabb támadást. A lövés oly erős, hogy csapataink kénytelenek *Nisniow* és *Ottyniát*, rövid idő múlva pedig magát *Stanislaut* is az ellenségnek átengedni. A *Dnyeszter* és *Brody* között álló déli német hadsereg (báró *Bothmer*) és a 2. magyar-osztrák hadsereg (*Böhm-Ermolli*) ugyancsak engedtek a rájuk nehezedő orosz nyomásnak és a *Jesupol* — a *Zlota Lypa* nyugati partja — a *Monasterzyska* — a *Strypa* nyugati partja — a *Sereth* felső folyása és *Brodynál* előkészített állásokba vonultak vissza. Augusztus hóban *Bothmer* tábornok hadserege török csapatokkal erősített meg.

Dr. Kollarits J. t. fhdgy. felv.

Egy nehéz akna robbanása. Konstantinowka, 1916 július 29.

Wolhyniában a szövetségesek a *Kowel* ellen intézett minden támadást kivédtek.

A június óta jóformán megszakítás nélkül folyó harcok a magyar-osztrák keleti hadseregeket nemcsak erősen megapasztották, de ki is merítették és amidőn a magyar-osztrák hadvezetőség a veszteségek pótlására kénytelen volt az *Oláhországgal* szemben *Erdélyben* álló biztosítócsapatokat is igénybevenni, *Oláhország* elérkezettnek látta a pillanatot, hogy a háborúba beavatkozva, *Erdélyre* támasztott igényeit kielégítse és augusztus 27-én hadat üzent a *Monarchiának*.

Minden magyar ember előtt ismeretes, hogy *Oláhország* a háború kitöréséig a központi hatalmak szövetségese volt. Azt is tudja mindenki, hogy a háború kitörésekor semlegességi nyilatkozatot tett, de ez nem volt őszinte és *Károly* király halála után (1914 október 10) már csak súlyos anyagi áldozatok árán volt továbbra is megvásárolható. Hadvezetőségünk számolt ugyan *Oláhország* árulásával, de ennek dacára az orvtámadás mégis nemcsak készületlenül találta, de súlyos helyzet elé is állította a két harctéren nehéz harcokban álló *Monarchiát*. Keleti arcvonalunk az oláh beavatkozás által egyszerre és minden átmenet nélkül

főbszáz kilométerrel megnövekedett, a csatlakozó orosz hadsereget pedig 5 gyaloghadtest és 10 lovasdandárral szaporította meg, valamint tekintélyes erőt képviselt a francia, japán és orosz lövegekkel felszerelt oláh tüzérség, nemkülönb a tartalékalakulások, melyek négy hadseregbe tagozódva, kerekén és összesen 600.000 embert állítottak harcba. Ezekből egy hadsereg (3.) az oldalunkon küzdő és *Oláhországnak* hadat üzent *Bulgária* ellen a *Dobrudsában* vonult fel, három hadsereg pedig *Erdélybe* tört be. Utóbbiak következőképpen tagozódtak:

4. vagy északi hadsereg. *Preslan* tábornok parancsnoksága alatt *Moldvában*. Főereje a *Gyimesi szorosnál*, egy mellékoszlopa a *Tölgyesi szorosnál* vonult fel. Utóbbinak iránya volt a *Görgényi havasokon* át *Marosvásárhely*;

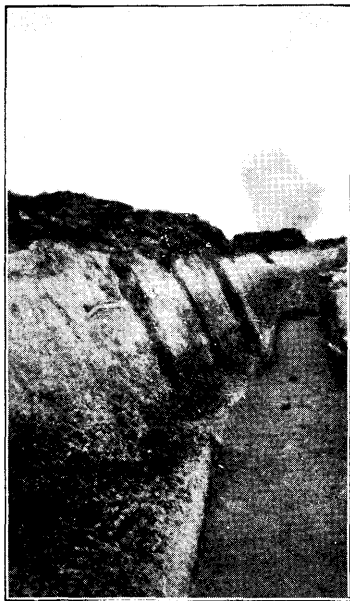
2. hadsereg — *Avarescu* tábornok parancsnoksága alatt — az *Ojtozi* és *Töröcsvári szorosok* közötti átjáróknál. Ez volt a fő támadó csoport és általános előnyomulási iránya *Brassó—Segesvár* felé mutatott;

1. hadsereg: *Culecz* tábornok parancsnoksága alatt a *Vöröstoronyi szoros* és *Vulkán hegység*nél *Nagyszeben*, *Hátszeg* és *Orsova* ellen irányítva; végül

a 3. hadsereg, egy orosz és egy szerb gyaloghadosztállal megerősítve, mint fentebb említettük, a *Dobrudsában*.

Az *Erdélyben* álló gyenge magyar-osztrák határőr csapatok parancsnokságát *Arz* gyalogsági tábornok vette át. Feladata volt a betört oláhokat döntő ütközetbe való bocsátkozás nélkül, amennyire gyenge erővel lehetett, az erősítések beérkezéséig feltartóztatni.

*

Br. Lévy F. t. hdgy. felv.

Az állás tűz alatt.
Konstantinowka, 1916 július 29.

Augusztus 1. *Konstantinowka*. Virradatkor a járőrök

csatározása megszűnik. Az ellenség behúzódik lövészárkaiba, tüzérsége azonban már reggel 8 órakor löni kezdi a „*Szilvássy-század*” vonalát, s egyidejűleg *Lipcsey* százados jelenti, hogy a *hosztowi* úton át kisebb-nagyobb időközökben ellenséges csoportok húzódnak át a *Huki* erdőbe. A tüzérségi tűz és *Lipcsey* százados jelentése *Prónay* őrnagyban azt a benyomást kelti, hogy az ellenség az erdőben a „*Szilvássy-század*” ellen támadást készít elő, miért is a dandárparancsnok-

ságtól tüzérségi tüzet kér a *Huki* erdőre. A dandárvezérkari tiszttel kételkedik (lásd *Bortniki*) a jelentésben és csak *Prónay* őrnagy erélyes fellépésére kezdi lövetni az erdőt. Közben az orosz tüzérségi tűz egész pergőtűzzé fajul. Saját tüzérségünk lövései láthatóan jók. Amint később az éj folyamán elfogott orosz sebesült jelentette, az oroszoknak tényleg támadó szándéka volt és főbb zászlóalj gyülekezett a *Huki* erdőben. Tüzérségünk azonban szétszórta őket, az ellenség súlyos veszteséget szenvedett, a támadás pedig elmaradt.

Délután az orosz tüzérség folytatta védőszakaszunk lövését és a „*Szaplonczay-század*” vonalában három 18 cm.-es találatot ért el. Veszteség: 1 halott, 5 sebesült.

A hadseregparancsnokság *Laki Bálint*, *Szücs András*, *Bulejka János* és *Bugyi János* huszárokat az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül **okirattal megdicsérte**. (178. számú hadosztályparancs.)

Augusztus 2. *Konstantinowka*. Az éj a szokásos erődítési munkálatokkal és csendben telik el. Reggel 4 óra 50 perckor a hadosztályparancsnokság ellenséges támadást jelez a *Mobila magaslat* ellen. A támadás azonban valószínűleg a tüzérségünk által az éj folyamán kétízben (este 11 órakor és reggel 2 órakor) is végrehajtott tűzzel való rajtaütése következtében elmaradt. Saját tüzérség ez alkalommal többször belelőtt a „*Szaplonczay-század*” állásaiiba és

Konstantinowka faluba. Ugyancsak kellemetlen helyzetbe hozta a drótakadályon dolgozó utászokat a hátunk mögött működő fényszóró is, mely az ellenség helyett bennünket világított meg.

Délelőtt *Szaplonczay* százados észreveszi, hogy védőszakasza közepc előtt az ellenség mintegy 300 lépésre egy előretolt állást készített. Az új állás oly kitűnően van leplezve, hogy észrevenni csak hosszabb megfigyelés után lehet. Benne mozgás nem észlelhető. *Szaplonczay* százados észlelteit jelentve, estére egy félszázad erőt kér a tartalékból, hogy azzal az ellenséget visszavesse és az állást befőnjc. A dandárparancsnokság hosszas tárgyalás után végre engedélyezi a vállalkozás végrehajtását és a II/5. lovaslövészosztálytól *Szabó* hadnagy vezetésével *Szaplonczay* századosnak 100 embert bocsát rendelkezésre. Este 9 óra 30 perckor *Szaplonczay* százados utasításai szerint *Szabó* hadnagy osztálgával a drótakadály előtt felfejlődik és megtámadja az ellenséget. A kért tüzérségi támogatás azonban elmarad, minek következtében az éber ellenség *Szabó* hadnagyot visszaveri. *Szaplonczay* százados erre századával és géppuskáival tüzzel való rajtaütést rendez és ennek hatása alatt próbálja a vállalatot végrehajtani, ami azonban ismét kudarcot vall. Erre felhagy a további próbálgatással és a tüzzel való rajtaütést az éj folyamán többször megismételve, igyekszik az oroszok éjjeli munkáját zavarni.

Augusztus 3. Konstantinowka. A „*Lipcsey-század*”-hoz beosztott aknavető éjjel 1 órakor a *Szaplonczay-század* közepére helyzetett át, ahonnan az előretolt ellenséges állást tűz alá vette. Ugyanide a hajnali órákban tüzérségünk több össztüzet adott, mindezek dacára azonban az előretolt orosz állást az oroszok reggelre mintegy 80 m.-rel meghosszabbították. A „*Lipcsey*” és „*Szilvássy*” század előtt az ellenséges vonal változatlan.

Szaplonczay százados, kinek védőszakaszából az ellenséges lövészárorendszer igen jól megfigyelhető, egy vázlatot terjeszt be, amely szembeszökően mutatja az ellenség szándékolt támadási irányát, nevezetesen azt, hogy ez százada ellen mutat. Az ezredparancsnokság a vázlatot tovább terjeszti és az előreugró állásban levő század visszavételét javasolja, amit azonban a hadosztályparancsnokság nem engedélyez, jóllehet ezzel az arcvonal tetemesen megrövidült volna, valamint az ellenség eddigi előkészületei is kárbavesztek volna . . .

A nap folyamán az ellenség a legelől levő vonalakban dolgozik. Jól látjuk, amint a földet a lövészárkokból lapáttal kiszóráják. A lapátolás azt is elárulja, hogy a vonal erősen meg van szállva és kb. 2 lépésre egy ember jut. A „*Szaplonczay-század*”-dal szemben 6–700 lépésre egy erősen megszállt tartalékállást, az idevezető futóárkokban pedig élénk közlekedést figyelünk meg.

Minden jel arra mutat, hogy a támadás időpontja rohamosan közeledik.

Este a mögöttünk levő *Targowica Polnára* beérkezik a 2. osztrák Landwehr-ezred. Ez lesz tartalékunk.

A ma kezünkhez jutott „Rendeleti Közlöny” (94. szám) szerint Ő császári és apostoli királyi Felsége az ellenség előtt tanúsított különösen kötelességű szolgálatai elismeréséül *Székely János* I. osztályú számvivő-altisztnek a vitézségi érem szalagján viselendő **koronás ezüst érdemkeresztet** adományozta.

Br. Lévy F. t. hdgy. felv

Posta érkezett.

Konstantinowka, 1916 július 29.

Prónay őrnagy az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásuk elismeréséül *Dunkl. József* (1876) szakaszvezetőt — őrmesterré, *György Károly* (1891—29) fizedest — szakaszvezetővé, *Czirka Gyula* (1914 — 54) járőrvezetőt, *Kiss László* (1892 — 282) és *Gál Géza* (1896 — 17) huszárt — fizedessé lépteti elő.

Augusztus 4. Konstantinowka. Ellenséges járőrök az éj folyamán munkálatainkat tüzelésükkel többször megzavarták. Tüzérségünk viszonzásul tűz alá vette az előretolt orosz állást, valamint a „*Szaplonczay=század*“ előtt levő orosz tartalékállást, továbbá *Hosztow* falut, ahol egy házat fel is gyújtott.

Reggelre a „*Lipcsey=*“ és „*Szilvássy=század*“ előtt az ellenség újabb lövészárkokat tolt előre és védőszakaszunkat mintegy 800 lépésre megközelítette.

A nap folyamán gránátmentes fedezékeket készítünk. Ezt anyag hiányában úgy oldjuk meg, hogy minden raj egy kb. 1 m. széles, 2—3. m. mély árkot váj magának a főállás mögött és ezt az állás felé futóárokkaal köti össze. Az ilyen keskeny árokban, ha gránátalátat folytán be is dől, a benne levő emberek épségben maradnak. Pár nap múlva a „*Szaplonczay=század*“ czekeknek köszönhetette, hogy feljessen meg nem semmisült.

A tartalékállások Konstantinowkánál 1916 augusztus 2-án.

Menyhárt A. I.-őrn. felv.

Augusztus 5. Konstantinowka. Az éj folyamán a dandárparancsnokság támadást jelez. Ennek megakadályozására este 10 óra 30 perckor és éjfél után 1 órakor mindhárom századnál tűzzel való rajtaütést rendezünk. Reggel észleljük, hogy az ellenség az éjjel szokatlanul keveset dolgozott és csak a „*Szilvássy=század*“ jobbszárnya előtt készített egy kisebb oldalállást, valamint a „*Lipcsey=*“ és „*Szaplonczay=század*“ előtt kb. 40—50 lépés hosszú vonalat. Este 6 óra 50 perckor ellenséges tüzérségi tűz. A „*Szilvássy=*“ és „*Szaplonczay=század*“ vonalában 1—1 nehézgránátalátat.

Varga István huszárt a hadsergparancsnokság az ellenség előtt tanúsított bátor magatartása elismeréséül okirati dícséretben részesíti.

Augusztus 6. Konstantinowka. Az ellenség az éj folyamán csak a „*Szaplonczay=század*“ előtt dolgozott, hol egy rövid futóárkot tolt előre és egész éjjel rakétákkal világította meg állásunkat.

Előretolt táboriörscink puskagránátokkal feleltek; az új állásba vitt saját fényszóró is többször világított.

A védőszakasz kiépítése ma befejezettek tekinthető. Maga a lövészárkok álló lövész részére ki van építve és a mögöttes tereppel kellőszámú futóárokkaal össze van kötve. Minden raj részére megvan a gránátmentesárok, kivéve a „*Lipcsey=század*“=ot, ahol

a talajvíz miatt mélyebbre leásni nem lehet. Ugyanígy ebből kifolyólag a lövészárkok mellvédjét is részben a talaj szintje felé kellett emelni. Védőszakaszunk 500 karabélyt, 6 géppuskát, 2 akna- és 2 gránátvetőt számlál.

A nap folyamán gyér ellenséges tűzérési tűz, egyébként nyugalom. Rémi Gyula c.é. önkéntes=szakaszvezető bevonult s beosztottat a távíró=járórhöz.

A konstanfinowkai ütközet.

(Lásd a 44. sz. vázlatot.)

Augusztus 7. Augusztus 6-án este 10 órakor az ellenség a balszárnyunk előtt előretolt állásból nagykaliberű akna- és légcavaros torpedóvetőkkel megkezdte a „Szaploneczay=század“

A megmaradt fisztikar Mykietincén 1916 augusztus 8-án.

Menyhárt A. L.ém. felv.

lövését. Kis, 9 cm.-es aknáinkból eleinte viszonyoztuk a tüzet és igyekeztünk elhallgattatni a kellemetlen fegyvereket, azonban úgy ez, mint tűzérésünk tüze teljesen meddőnek bizonyult. Utóbbinak gránátja nem volt és csak srappal lőtt. A kizárólag a „Szaploneczay=század“ ellen irányuló akna- és torpedótűz megszakítás nélkül reggelig tartott, elpusztította az akadályövet, több helyen bedöntötte a lövészárkot, egy legénységi fedezékben pedig teli falalatot érve el, megölte Zubor Sándor géppuskástizedest, valamint megsebesített 11 huszárt. A század reggelig 152 aknalövést kapott.

Reggel 5 órától 6 óráig minden átmenet nélkül nyugalom áll be, 6 óra 30 perckor azonban már mindinkább fokozódó tűzérési tűz veszi kezdetét és az ellenség tábori-, közép- és nehézgránátokkal hatásosan lövi mindhárom század állását, valamint az akadályövet. A tűzérési tűz különösen heves a „Szaploneczay=század“ egész vonalán és a „Lipcsey=század“ balszárnyán. Utóbbi helyen a föld szintje felé emelkedő mellvédet rövid félóra alatt teljesen elsöpörte. A fokozódó tűzérési tüzre Szaploneczay százados a legénységet a gránát-

mentesárcokba rendeli, az állásban csak a figyelők és felváltva 1—1 szakaszparancsnok marad vissza. Ugyanígy a gránátmentesárcokba húzódik a „*Lipcsey=század*“ két szakasza is. „*Szilvássy=század*“ az állásban marad.

Délelőtt 10 órára a tüzérségi tűz pergőtűzzé fajul, a „*Szaplonczay=század*“ állásában levő három géppuskát feli találat éri és megsemmisíti. Ezek kezelőlegénysége nagyjából megsebesül, illetve elesik. A századok, dacára a gránátmentesárcoknak, súlyos veszteséget szenvednek. Délelőtt 10 óráig *dr. Pogány* segédorvos és *Kovács* egészségügyi zászlós a segélyhelyen 84 sebesültet látnak el. A halottak száma aránytalanul nagy.

10 óra után az ellenséges gyalogság a „*Szaplonczay=század*“ egész vonalán és a „*Lipcsey=század*“ balszárnya ellen előnyomul. A súlyos veszteségek dacára azonban a rendíthetetlen hős védők megszállják a lövészárkok romjait és az előnyomulókat az akadályöv maradványai előtt megállítják, sőt részben tűzüikkel vissza is űzik. Az előnyomulás alatt szünetelt tüzérségi tűz most ismét elemi erővel tör ki. Az ezred egész vonala egy füst- és lángtengerben áll. A szünet nélkül egymást követő hatalmas robbanások állandó rezgésben tartják a földet és pokollá változtatják ezredünk egész környékét. A szenvedett veszteségek pótlására *Prónay* őrnagy a tartalékban levő II/5. lovaslövészosztályból két szakaszt a „*Lipcsey=*“, két szakaszt a „*Szaplonczay=század*“ sűrítésére rendel, amelyek kijelölt helyeiket már erősen megritkítva érik el.

10 óra 45 perckor a tüzérségi tűz a „*Szaplonczay=*“ és „*Lipcsey=század*“ érintkezési pontjánál a *hosztowi* útnál, ismét fokozódik és az ellenség az állások és *Konstantinowka* közt zárótűzet ad, egyidejűleg 8—10 géppuska megkezdi állásaink leszórását. *Prónay* őrnagy jelenti a helyzetet a dandárparancsnokságnak és egyben kéri, hogy a *Targowica Polnán* tartalékban levő gyalogzászlóalj szállja meg a mögöttünk levő második vonalat, valamint hogy saját tüzérség hatásosabban löje az akadályaink előtt fekvő fömött ellenséges sorokat. A dandárvezérkari tiszt azt válaszolja, hogy a zászlóaljval ők nem rendelkeznek, de rendelkezésre bocsátja a még *Konstantinowkánál* tartalékban álló II/5. lovaslövészosztálybeli századot, — a tüzérségnek azonban gránátja nincs és csak srappellel lő, ezzel pedig hatást alig ér el.

Délelőtt 11 óra 40 perckor *Prónay* őrnagy a „*Lipcsey=század*“ balszárnyán támadt rés kitöltésére a tartalékból két szakaszt rendel ki, mielőtt azonban ezek odaérkezhettek volna, az orosz tüzérség, illetve a *Huki* erdő felől oldalazó géppuskatűz által szétszórattak. Ugyancsen időben a Lir. 6. (Landwehr Inf. Reg. 6.) rendelkezésre bocsátott két géppuskáját *Prónay* őrnagy a „*Szaplonczay=század*“ mögött kb. 100 lépésre emelkedő, kissé uralgó magaslatra rendeli, de a kb. 15 perc múlva az ezredparancsnoksághoz beérkező két géppuska az ellenséges zárótűz miatt már állásba viheto nem volt.

Délután 12 óra 15 perckor a gyalogsági támadás ismét megindul, melynek kivédésére a „*Szaplonczay=század*“ még egy szakasz erősítést kap. A „*Lipcsey=*“ és „*Szaplonczay=század*“ előtt ritka rajvonal jelenik meg, ezt két sűrűbb rajvonal, utóbbiakat pedig a két *hosztowi út* mentén kb. 1—1 zászlóaljnyi zárt tömeg követi. A megfogyott védők tüze az első vonalakat visszaűzi, de a tüzérségünktől kért zárótűz későn érkezik, bár ennek hatása alatt a zárt tömegek szintén rajvonalba fejlődnek, illetve kisebb osztagokra tagozódnak. Amint utóbbiak az orosz állások vonalába érkeznak, innen is sűrű rajvonalak emelkednek ki és feltartóztathatatlanul előrehömpölyögve vetik rá magukat a maroknyira olvadt védőkre. A dandárparancsnokságtól erősítésül előreküldött Lir. 6.-beli két század már későn érkezik és már csak a *hosztow-targowicapolnai út* mentén tud felfejlődni. Ennek a „*Szilvássy=század*“ mögé jutott része is azonban az első reá irányított tűz hatása alatt visszavonult.

12 óra 30 perckor *Szaplonczay* százados az ezredparancsnokság álláspontjára érkezik és kéziratusában álló százada részére erősítést kér. Tartalék azonban már nincs és mire *Szap-*

lonczay százados fedezékéhez visszatér, ott már hátizsákján osztoznak az oroszok. Szaplanczay százados 10–15 emberrel az égő Konstantinowkára, majd onnan Targowica Polna északnyugati szegélyére vonul vissza és ugyancsak visszavonul Simontsits zászlós vezetésével a „Lipcsey=század“ megmaradt része is, melyet a „Szaplanczay=századot“ áttörő ellenség hátba támadott. . . . Mindkét század visszavonulási útja pokoli zárótűzövön át vezet, ami újabb áldozatokat követel. . . .

Prónay őrnagy a Targowica Polnánál álló Lir. 6. századnak felvételi állás elfoglalását rendeli el azzal a paranccsal, hogy addig is, amíg az ellentámadás kezdetét veszi, iparkodjék oldalazó tűzzel feltartóztatni az ellenség előnyomulását. Az osztrák Landwehrek azonban csak vonakodva tesznek eleget a parancsnak, még a visszavonuló századok beérkezése előtt elhagy-

A stanislaui utóvédállások.

Menyhárt A. t.őrm. felv.

ják helyüket és minden ellenséges behatás nélkül a kb. 2 km.-re hátrább levő védőállásba mennek vissza. Ily módon nem lévén kellő támaszpont, Prónay őrnagy sem tud eredeti szándéka szerint Konstantinowkától nyugatra megállani, hanem a második védővonalra vonul vissza, ahol Förster Lajos és Ottlik László tart. hadnagyok a szétszóródott embereket gyülekeztetik. Miután a szintén visszavonuló 30. gyaloghadosztály nem áll meg a második vonalban, hanem azon túlhalad, Prónay őrnagy az ezred maradványát Czarnolosczerá vezeti vissza.

A harcban különösen kitűnt hősies magatartásával Ottlik László hadnagy, valamint báró Lévy Ferenc zászlós. Utóbbi nemcsak állandóan lelkesítette legénységét, de a legnagyobb hidegvérrel úgy a rombadőlt és hullákkal eltorlaszolt állásokról, valamint a halálhozó gránátrobbanásokról sikerült fényképfelvételeket is készíttet.

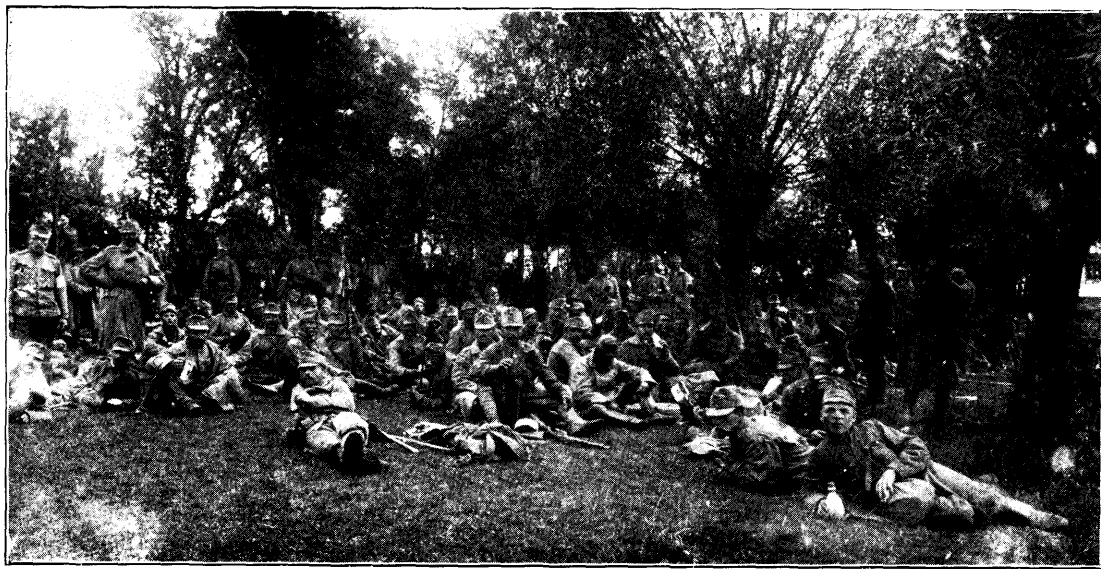
Az ezred vesztesége: Lipcsey Márton százados gránátzilánktól fején könnyebben megsebesült, a legénységből 42 fő elesett, 129 megsebesült, 54 fő eltűnt és 19 fő fogságba jutott. Összes veszteség tehát 1 tiszt és 244 fő legénység, ami az ezred (bele nem értve „Szilvássy=századot“) augusztus 6-iki állománya 80%-ának felel meg. A legnagyobb veszteség a

„Szaploneczay=századot“ és a „Lipcsey=század“ balszárnyát érte. Czarnolosczen este a létszám megállapításakor kitűnt, hogy a „Lipcsey=század“, mely még előtte való nap 170 főből állott, 80 főre, a „Szaploneczay=század“ 178-ról 62 főre apadt.

Augusztus 8. Czarnolosczeről reggel korán (4 óraker) az ezred maradványa *Mykietyncze*-be menetel. Ide délelőtt 9 óra 30 percker érkeziünk és beszállásolunk. Délután 1 óraker a megmaradt emberekből egy gyenge századot állítunk össze, mely *Jeszenszky Imre* főhadnagy parancsnoksága alatt egy kombinált lövészosztállyal együtt délután 4 óraker a stanislaui hídfőtől keletre utóvédállásban helyezkedik el. Alantofiszttúl a századhoz *Baghy László* hadnagy és *Szinyey=Merse József* önkéntes osztattak be.

Augusztus 9. A századot *Stanislaunál* visszahagyva, a be nem osztott fisztek az ütközetvonalhoz *Pawelczere* lovagolnak.

Augusztus 10. A „*Jeszenszky=század*“ *Stanislaunál* előtt rajvonalban — ezredtörzs *Pawelczen*.

Az ezred maradványa Czarnolosczen 1916 augusztus 8-án. *Menyhárt A. t-őrn. felv.*

A ma megjelent ezredparancs (57.) szerint *Prónay őrnagy* az ellenség előtt tanúsított eredményteljes szolgálatai elismeréséül *Sztrihula János* főzsermestert — fiszthelyettessé; bátor és önfeláldozó magatartásáért pedig *Németh Nándor* egészségügyi huszárt és *Bugyi János* (1914.) huszárt tizedessé lépteti elő.

Augusztus 11. A „*Jeszenszky=század*“ az általános helyzetből kifolyólag a lövészosztállyal együtt *Pawelczeről* keletre *Jannicánál* a vasúti föltés mentén húzódó előkészített állásokba vonul vissza.

A hadseregparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül az alábbi kitüntetéseket adományozza (182. hadosztályparancs):

Az I. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Hegedűs Dénes* zászlósnak és *Fényes Lóránd* őrmesternek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Simontits Elemér* és *Endre László* zászlósnak, *Zsilavec Antal* és *Horváth Imre* szakaszvezetőnek, *Sárosi Károly* és *Szemők Ferenc* járőrvezetőnek, végül *Benyő János* huszárnak.

A bronz vitézségi érmet másodszer: *Hamar István* és *Orsó István* tizedesnek, valamint *Gyarmati Imre* huszárnak

A bronz vitézségi érmet először: *Madarassy Andor* zászlósnak, *Hajdú Adolf* főzsermesternek, *Lórenz Róbert* e.-é. önkéntes-őrmesternek, *Varga Lajos* és *Dunkl József* szakaszvezetőnek, *Balla Ödön* tizedesnek, *Czirka Gyula* járőrvezetőnek, valamint *Randvek Alajos*, *Zugeber István*, *Szuromi András*, *Gregó Mihály*, *Pólya János*, *Diószeghi János*, *Tüszkő Lőrinc*, *Kiss László*, *Székely Sándor* és *Kiss István* huszárnak.

Augusztus 12. A *jammicai* állásokban levő századunk nappal pihen, éjjel a lövészárók mélyítésén dolgozik. A szemközti magaslatokon húzódó orosz vonal ugyanis rajvonalaikat teljesen uralja, ezért részünkről nappal minden mozgás lehetetlen. Az emberek a napot az árok fenekén, pipázva föllik. Gyér srappellőtűz.

A hadseregparancsnokság *Bay Kálmán* tart. hadnagynak a bronz vitézségi érmét adományozta. (183. sz. hadosztályparancs.)

Augusztus 13. *Szaplonczay László* százados felváltja *Jeszenszky Imre* főhadnagyot és átveszi a *Jammicánál* rajvonalba levő század vezetését, *Baghy László* főhadnagyot *Bay Kálmán* tart. hadnagy váltja fel, valamint a rajvonalba megy báró *Lévay Ferenc* hadapród is.

Menyhárt A. 1.-sím. felv.

A „Szaplonczay-század“ megmaradt része 1916 augusztus 8-án. Középen köpenyben br. Lévay Ferenc tart. zászlós.

A rajvonalba lassú, egyes tűz. Az ellenség a legcsekélyebb mozgásra már tüzel. Az emberek az intés dacára vigyázatlanok és naponta egy-két súlyos sebesült és halott veszteség van. Legtöbbje fejlövés. *Szaplonczay* százados első dolga volt gránátmentesárkok építését elrendelni.

A puha földben a munka gyorsan halad és reggelre készen vannak. Virradatkor a legénységet az állásból kivonja és a keskeny gránátmentesben helyezi el, a lövészárókban csak a figyelők maradnak. A védőszakaszparancsnok *Jármay Elemér* ezredes, kinck *Szaplonczay* százados az állás tarthatatlanságáról azonnal jelentést tesz és kéri, hogy a 200 lépésre hátrább levő műút-árok legyen védelemre berendezhető. *Jármay* ezredes a kérést tovább jelenti a hadosztályparancsnokságnak, amelyet az indokolás nélkül elutasít.

Augusztus 14. *Jammica*. A századnál a nap folyamán két sebesülés és egy halott. Saját német tűzéség belövést rendez, azonban majd minden gránát a mi állásunkban robban. Kérjük, hogy hagyja abba, amire nem hajlandó, mert „*neki ott ellenség van berajzolva a térképen*“. Miután az ellenség tűzésége is szorgalmasan lő, a legkellemetlenebb helyzetben vagyunk.

Hosszas telefonálásra a saját tűzéréség végre előbbre viszi tűzét és rögtön pontosan betalál az orosz vonalba.

Augusztus 15. Jamnica. Erős ellenséges osztagok az éjjel táboriőrscinket visszaszorítottak és fölünk 80—200 lépés távolságban beásták magukat. Egy halott és három sebesült.

Augusztus 16. Roskoványi Dezső őrnagy, ki eddig a II/5. lovaslövészosztály parancsnoka volt, bevonul az ezredhez és ismét átveszi az ezredparancsnokságot. A *Jamnicánál* rajvonalba fekvő századnál egy súlyos és egy könnyebb sebesült.

Augusztus 17.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül Prónay Sándor őrnagy *Márkus Ignác* (1912) őrmestert főzsrőmesterré, *Rigó Móric* (1912) szakaszvezetőt pedig c. őrmesterré lépteti elő.

A honvédelmi miniszter *Péchy Aladár* százados, gazdasági tisztet a *Budapesten* felállítandó távirőiskola gazdasági hivatalának főnökévé nevezte ki, minnek folytán kétévi szakadatlan harctéri szolgálat után ezredüktől megválnak. A kiváló szakember és bajtársi szeretettől áthatott, mindenki által osztatlanul nagyrabecsült „*Péchy bácsi*” távozását őszintén sajnáljuk, bár a nehéz időkben eltöltött értékes szolgálatait után a pihenésre való jogát ugyancsak kiérdemelte. Ő is nehéz szívvel válik meg fölünk és az ezredtől, akikkel hosszú háborús hónapok minden viszontagságában osztozott. Helyette ugyanazon rendelet *Eröss Béla*, a pót századhoz beosztott tart. főhadnagy, gt.-t rendelte a harctérre.

Báros Lévay F. t. hdgy. felv.

Jamnicai huszársírok. Tizenhárom I. honv. huszárezredbeli huszár nyughelye. 1916 augusztus 18.

Augusztus 18. Jamnica. A rajvonalba fekvő századnál *Szinyey-Merse József* önkéntes bal füdlővéssel megsebesült. *Szinyey* önkéntes reggel korán bejárta szakasza arcvonalát és e közben a balszárnyon levő figyelőlyukon az alig 50 lépésre húzódó ellenséges vonalat kémlelte. Erre a figyelőállásra az orosznál, úgy látszik, egy puska volt beállítva, mert mihelyt az, annak jeléül, hogy ott valaki áll, elsötétedett, rögtön odalöttek. Sajnos, kiváló lövész állhatott itt szemben velünk, mert *Szinyey* önkéntes volt már a harmadik áldozat. A sebesültet *Márkus Ignác* főzsrőmester karján vitte hátra a századparancsnoksághoz, ahol ideiglenes kötéssel ellátva *Szaplonczay* százados a segélyhelyre szállíttatta. Napokig feküdt itt élet és halál között *Szinyey*, míg annyira javult, hogy tovább lehetett vitézni. *Prónay Sándor* őrnagy és *Förster Lajos* tart. hadnagy megbetegszenek és *Babinból* eltávoznak.

Augusztus 19. Az ellenség *Jamnicánál* levő állásainkat meglepetésszerűleg megtámadja, azonban az egész vonalon súlyos veszteséget szenvedve, visszaveretik. A hadtestparancsnokság a támadás visszaverésében résztvevő csapatoknak teljes elismerését fejezi ki.

A harcban a „*Szaplonczay-század*”-nál **hősi halált haltak:**

Kátai István fizedes (1875/1896), *Taller Márton* (1886/1907) és *Német István* (1890/1911) huszárok. **Megsebesültek:** *Burunyi József* (1887/1908) huszár fejlővéssel, *Sz. Szabó Lajos* (1888/1909) huszár kézlővéssel, *Bordács II. András* (1895/1915) kézlővéssel, *Csutak János* (1881/1902) huszár felső karlővéssel.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül a 7. hadseregparancsnokság Töröcsik Péter (1913) szakaszvezetőnek az I. osztályú, *Rapcsák János* szakaszvezetőnek pedig a II. osztályú ezüst vitézségi érmet adományozza.

Az ezredparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Balla Odön* és *Hamar István* fizedeseket c. szakaszvezetőkké, *Nagy Lajos* (1914) járőrvezetőt pedig fizedessé lépteti elő.

Augusztus 20. Nincs esemény.

A „Szaploneczay-század” létszáma: 2 fiszt, 1 fisztjelölt és 142 legénység. Karabélylétszám: 124. Gyengélkedő 15 fő.

Augusztus 21. A ma megjelent 188. számú hadosztályparancsnoksági parancs az alábbi kitüntetések adományozását közli:

Az I. osztályú ezüst vitézségi érem: *Pálinkás Antal* tizedesnek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érem először: *Hajdu Adolf* törzsörmesternek, *Fehér István*, *Aranyi Gergely* és *Gyikó Gábor* szakaszvezetőknek, *Molnár Lajos* járőrvezetőnek.

A II. osztályú ezüst vitézségi érem másodszer: *Hanczkó Illés* és *Kovács Pál* őrmesternek, *Kovács Aladár* szakaszvezetőnek és *Gelmer György* huszárnak.

A bronz vitézségi érem másodszer: *Magyar Imre* huszárnak.

A bronz vitézségi érem először: *Tischler János* őrmesternek, *Rigó Móric*, *Hordós János*, *Somogyi Sándor* és *Tuska Mihály* szakaszvezetőknek, *Harcza János*, *György Károly*, *Szabó György* és *Pap József* tizedeseknek, *Czirka Gyula* és *Zsigri Sándor* járőrvezetőknek, *Fülöp Pál*, *Hasznosi Máttyás*, *Horváth István*, *Bori Adolf*, *Donkó Ernő*, *Kálmán Márton*, *Godo Joachim*, *Csupor József*, *Kapronczai Gáspár*, *Tatár Sándor*, *Fekete Máttyás* és *Somodi Ferenc* huszároknak.

Augusztus 22. A mai ezredparancs értelmében (62.) *Roskoványi Dezső* alezredes az ellenség előtt tanúsított bátor és eredményes magatartása elismeréséül báró *Lévay Ferenc* és *Szinyey-Merse József* hadapródjelölt őrmestereket hadapródokká lépteti elő.

A 7. hadseregparancsnokság az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásuk elismeréséül az alantiakat **dícsérő oklevéllel** tüntette ki:

Gál Géza (1915), *Ungi Ferenc* (1912), *Nagy Mihály* (1915), *Kiss Imre* (1896), *Tyer Miklós* (1914), *Varga István* (1914–16), *Pálya János* és *Nagy Dániel* (1913–19) huszárokat.

Szaplonczay László százados szabadságra távozik, a *Jamnicánál* rajvonalban levő századparancsnokságot *Ludmann Gábor* főhadnagy veszi át. Szakaszparancsnokok: *Baghy László* főhadnagy, *Bay Kálmán* tart. hadnagy, báró *Lévay Ferenc* és gróf *Strassoldó Ferenc* hadapród.

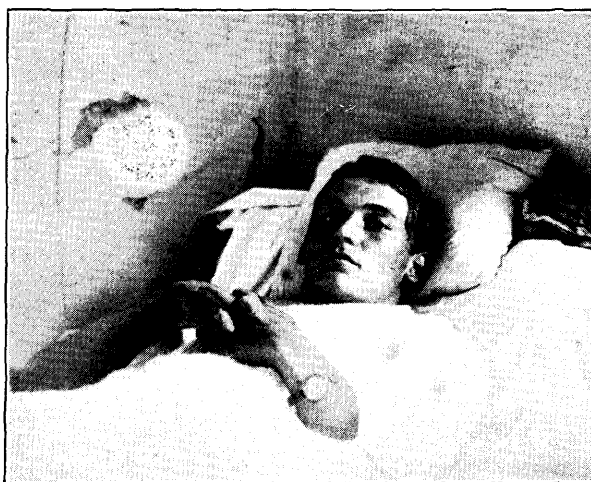
Augusztus 23. *Jamnica*. A századot az esti órákban egy bajor gyalogzászlóalj váltja fel. A század *Majdanra* megy vissza, ahol beosztatik az I/5. lövészosztályhoz és ezzel hosszabb időre elszakad az ezred főbbi részétől.

Augusztus 24. A század *Podmichaleról*, az ezredtörzs *Babinból* a *Jamielniczkán* levő vezetéklovakhoz mentel, ahol az ezred újra fog alakulni.

Augusztus 25. és 26. Menet a vezetéklovakhoz.

Augusztus 27. A század és az ezredtörzs megérkeznek *Jamielniczkára*. Az ismét egyesült ezred fisztikara a következőkből áll:

Roskoványi Dezső alezredes, *Bossányi-Havass Tibor* százados (ki a mai napon a hadosztályparancsnokságtól vonult be), *Ludmann Gábor* és *Baghy László* főhadnagy, *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy, *Bay Kálmán* és *Ottlik László* tartalékos hadnagy, *Madarassy Andor* zászlós, báró *Lévay Ferenc* és gróf *Strassoldó Ferenc* hadapródok, *Fényes Lóránd* önkéntes-őrmester, *Eröss Aladár* tart. főhadnagy gt., *Varsányi-Varga Dezső* tartalékos

A Jamnicánál súlyosan megsebesült *Szinyey-Merse József* tart. zls. a segélyhelyen. 1916 augusztus 18.

hadnagy gt., *Detrich Tibor* tartalékos hadnagy és *Handley Salamon* tartalékos állatorvos, végül *Hevesi Kornel* hadapród, a gyalogsági ágyúosztág parancsnoka.

Augusztus 28. Az oláh hadüzenet napja. A mai hadosztályparancs szerint (192. sz.): *Ő császári és apostoli királyi Felsege* legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy *az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül Biró László századosnak a Legfelsőbb elismerés újlag tudtul adassék*, valamint *az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű szolgálatai elismeréséül* adományozta a **koronás ezüst érdemkeresztet** a vitézségi érem szalagján *Matisz Károly* őrmesternek.

Augusztus 29. Jamielniczka. Az oláh hadüzenet folytán a hadvezetőség hadosztályunkat az erdélyi arcvonalra rendeli. Az előzetes menetintézkedés szerint vasúton fogunk odaszállíttatni. A berakás *Sinowuczka* állomáson szeptember 1-én veszi kezdetét. *Roskoványi* alezredes az ezredet ma kelt rendletével 4 szállítmányba osztja be. Az első szállítmány *Roskoványi* alezredes vezetésével szeptember 1-én reggel 4 órakor, 2. szállítmány *Ottlik László* tart. hadnagy vezetésével délután 2 órakor, 3. szállítmány (5 géppuska) *Czakó* hadnagy vezetésével szeptember 2-án reggel 4 órakor és 4. szállítmány (vonat) *Handley* állatorvos vezetésével délután 2 órakor indul. Az 1. és 4. szállítmány az úton vasúti élelmezésben részesül, a 2. és 3. mozgókonyhát magával viszi. A szállítmányok, ha vasúti torlódás nem áll elő, 4 napig lesznek úton. A rendelet végül intézkedik az újonnan bevonult „polgári” lóápolók clostzásáról.

Br. Lévy F. t. hdgy. felv.
Majdan. Szállítás autón.
1916 augusztus 23.

A mai ezredparancs értesítése szerint *Ő császári és apostoli királyi Felsege az ellenség előtt tanúsított különösen kötelességű szolgálatai elismeréséül Szücs Gábor I. osztályú számvivő* altisztnek a vitézségi érem szalagján viselendő **koronás ezüst érdemkeresztet** adományozta.

Augusztus 30. és 31. Jamielniczka. Az úti előkészületekkel telt el.

Szeptember.

Az oláh hadüzenet napján — augusztus 28-án éjjel 12 órakor — a déli határőrcsapatok az előre kiadott parancs alapján minden oldalról betörték Erdélybe. A gyenge magyar csendőrörsök hősiesség ellenállás után harcolva visszavonultak, ami az ortámadókat annyira meglepte, hogy csak tapogatódzva és lassan — 8—10 fő csendőr ellen 1—2 századot dobva harcba — mertek tovább nyomulni. A határhoz közel eső *Brassót* és *Kézdivásárhelyt* augusztus végén megszállva, az oláh előnyomulás megállott és bevárta az országban folyó mozgósítás befejezését. Szeptember 16-án a 2. oláh hadsereg folytatja előnyomulását, megszállja *Kőhalmot* és *Fogarast* és felveszi az összeköttetést a 4. hadsereggel. 17-én a 4. hadsereg megy át támadásba *Székelyudvarhelynél*, melyet, dacára a két zászlóaljnyi gyenge védőrségnek, csak 20-án tud megszállni. Most ismét szünet áll be és csak miután *Nagyszeben* is oláh kézre kerül, kezd a 2. és 4. hadsereg egyesült támadásba.

A *Vöröstoronyi szorosnál* előnyomuló 1. oláh hadsereg ellenállásra találva, csak augusztus 30-án tudja *Nagyszebent* elfoglalni, itt azonban meg is áll és szeptember 25-ig csak járőr-harcokat folytat. A *Vulkán* hegységben, augusztus 27-én átkelve a *Szurdok-hágón*, már 28-án oláh kézre kerül *Petrozsény*, de itt sem folytatják az előnyomulást, míg nem a szeptember 14-én

megindult magyar=osztrák és német csapatok támadása a határon túl visszakergeti őket. Ez a támadás az oláhok figyelmét a főtámadás helyétől elvonta és a 9. német hadseregnek sikerült Nagyszeben körül észrevétlenül felvonulnia, majd szeptember 25-én támadásba menve át, már 27-én áttöri az oláh vonalat és a 4. oláh hadsereget katasztrofálisan szétveri.

Bukovina és *Galiciában* szeptember hó folyamán nagyobb csemény nem fordult elő; a szövetségesek az augusztusban megszállt vonalat tartják és védelemre rendezik be.

*

Szeptember 1. és 2. Jamielniczka. Elindulásunk vasúti szerelvény hiányában később meghatározandó időpontra halasztatott.

Szeptember 3. A 194. sz. hadosztályparancsnoksági parancs az alábbi kitüntetéseket közli:

Adományoztatott:

I. oszt. ezüst vitézségi érem: *Viczián Antal* és *Endre László* zászlósoknak.

II. oszt. ezüst vitézségi érem másodszer: *Tóth Pál* szakaszvezetőnek és *Kovács János* huszárnak.

II. oszt. ezüst vitézségi érem először: *Lórenz Róbert* önkéntes-őrmesternek, *Barcza Lajos* szakaszvezetőnek, *Molnár Márton* tizedesnek, *Gulyás József*, *Kiss Gábor*, *Opoczki János* és *Szemök Imre* huszároknak.

Bronz vitézségi érem másodszer: *Szabados Albert* szakaszvezetőnek.

Bronz vitézségi érem először: *Dapp Lukács* fűszhelyettesnek, *Gombkötő Péter* őrmesternek, *Nagy József*, *Janek Géza* és *Nagy Lajos* szakaszvezetőknak, végül *Juhász László* tizedesnek.

Szeptember 4. Az ezred zöménél feljegyzésre méltó csemény nincs. Annál mozgalmasabb azonban az I/5. lövésosztályhoz beosztott és *Ludmann Gábor* főhadnagy parancsnoksága alatt álló gyalogosított századunk és géppuskásosztagunk sorsa.

„Az I/5. lovaslövészosztály ugyanis éjjeli megerőltetett menet után teljesen kimerülve, reggel 4 óra 45 perckor érkezik fel a „Prizlop”-ra — írja báró *Lévay Ferenc* zászlós. — Innen keskenyvágányú vasúton azonnal továbbmegyünk *Czokanestiére*, hol beszállásolunk. Este 7 óra tájban az orosz crös tüzéségi tűzzel árasztja el a falunál húzódó völgyet.“

Szeptember 5. Az ezred zömére nézve az ezredparancsnokság újabb menetintézkedéseket ad ki, melyek nagyjából megegyeznek az augusztus 29-én kiadott paranccsal. A hadosztályparancsnokság a változott viszonyokra való tekintettel minden szabadságolást beszüntet.

A II/5. lovaslövészosztályhoz beosztott századunkról *Ludmann Gábor* főhadnagy és báró *Lévay* zászlós a következőket jegyezték fel (lásd a 45. sz. vázlatot):

„*Czokanestiében* némileg kipihenve magunkat, az itteni arcvonalparancsnokságtól reggel arról értesülünk, hogy a 1205-nél betört oroszok kiverése lesz feladatunk. E végből ma este állásba megyünk, ahol felváltjuk a két nappal ezelőtt *Kirlibabáról* sürgősen hozott 316. honvédszázad egyik zászlóalját. A századparancsnokok korán reggel *Fördös Vilmos* őrnagy, lövésosztályparancsnok vezetésével a *Czokanestiétől* északra, a *Fundouí 1350-es* alatti völgyön át az *Obcina* gerincvonulaton fekvő állásokhoz lovagolnak az odavezető út szemrevételezése, valamint a helyzetről való tájékozódás végett.“

„Verőfényes szeptemberi reggelen, kb. 4 km. lovaglás után, délelőtt 9 óra körül a mély völgybe vezető taligaútról egy mállásállatcsapásra térve, kapaszkodunk fel a 316-os állásaihoz. Az *Obcina* gerincvonulatán az *Orata 1284-től* a 1205-ig, a 1228-on át a *Mesticanesti 1252-ig* kb. 6 km. hosszúságban húzódik hatalmas öserdőben a 8. lovashadosztály egyik dandárának vonala. Ők biztosítják északra *Kirlibabáig* s le délre *Dorna*

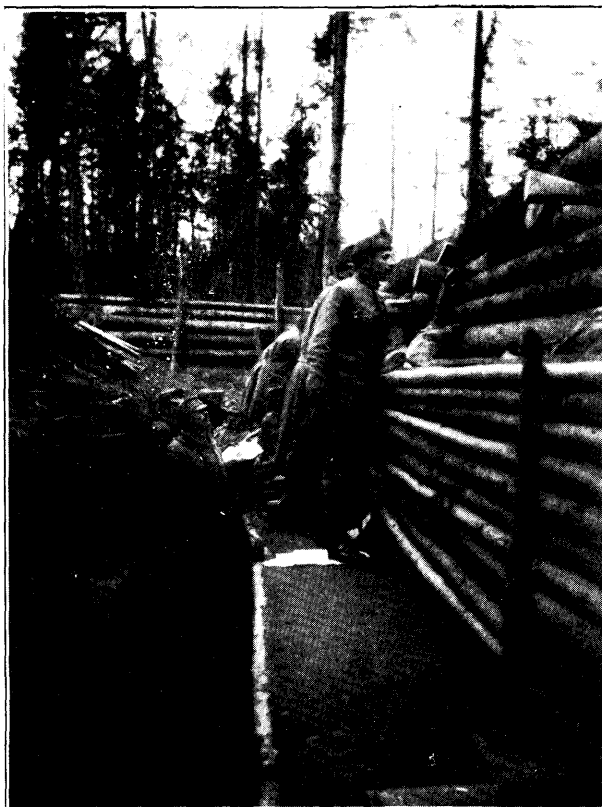

Domány M. t. hdgy. telv

Vendégeink *Podmichalén* 1916 augusztus 24-én.
Simontsits Elemér zls. és apja, id. báró *Lévay Lajos* és fia *Ferenc* zls.

Watrág az Aranyos-Beszterce völgyét, az ebben vezető nagyszerű műutat és tábori vasutat, azaz az utánszállító és rokadvonalakat. E vonal birtokolása tehát igen nagy fontosságú, mert elvesztése esetén már a magyar határ másfélszer méternél magasabb útnélküli rengetegébe kellene visszavonulnunk, miáltal az ellenség kitűnő utánszállító vonalak mellett éppen az oláh hadjárat megindulásakor veszélyes közelségbe jutna a radnai és borgói hágókhöz, valamint a Szamos völgyéhez. E nagyjelentőségű vonalat még a nyár folyamán munkásosztatok építették ki támpontszerűleg. Sajnos, az állások kulcsát képező és igen jól kiépített két támpontot (○ 1205-ös és ○ 1228-as), melyek orrszerűleg kiugorva, az ellenséges állásokat uralták, két nappal czelőtt a dragonyosoktól az orosz elfoglalta s további előnyomulását csak a sürgősen időhozott és fent említett honvédszászlóalj, valamint egy bajor zászlóalj tudta nagy véráldozatok árán megakadályozni.“

„A szemrevételezőkor a helyzet a következő volt: a ○ 1205-ön és ○ 1228-on levő erős állásunk

Czokonestie. Állásaink 1916 szeptember 5-én.

körülbelül 1 kilométer szélességben az ellenség birtokában volt. Ezen befészkelte ellenséggel szemben V alakban állottak idevetett csapataink, melyeknek hevenyészett állásai az ellenségtől 40, de legtávolabbi helyén is csak 150 méter távolságra feküdtek. A területet beborító őserdő fenyőóriásait a nehéz aknák és ágyúvédékek úgy elpusztították, hogy csak csonka, szállás töveik maradtak meg. Félméteres árokban gubbasztanak honvédeink, kiknek idegei az állandó géppuskaropogás, akna- és tüzérségi tüztől a végéig van feszítve. Lövésosztályunk a ○ 1205-ösessel szemben és ettől délre a V betű első szárát fogja kb. 250 lépés távolságra meg szállani, illetve innen a honvédeket felváltani. Tőlünk balra, vagyis északra az 1. bajor zászlóalj, jobbra pedig a V betű másik szárában az I/5. lovaslövészosztály csatlakozik. A két magaslat visszaszerzésére holnapra tervezett támadást a II/5. lovaslövészosztály, tehát mi és a bajor zászlóaljnak közvetlenül hozzánk csatlakozó része fogja végrehajtani, míg az I/5. csak tüzzel támogatja a rohamot. Hogy a helyzetről minden tekintetben tájékozva legyünk, végigbukdácsoltuk a 316-os állásait, az előterepet azonban — sajnos — csak pillanatokra vehettük szemügyre, mert a folytonos tűzben hosszabb szemlélődés nem volt tanácsos. Délfelé járt az idő, midőn Czokonestiébe visszavagoltunk. Én Biró századossal kissé hátramaradva — mondja Ludmann főhadnagy — tárgyaltam a látottakat és igyekeztünk egymást bizakodó hangulatra deríteni. A követ-

kező nap eshetőségeit és ehhez viszonyítva századaink erőállapotát, elnyűtt, rongyos felszerelését mérlegeltük, ami igen lehangolólag hatott reánk és mintegy előre megéreztük, hogy a holnapi nap sok derék emberünkre gyászos véget jelent. Biró százados azzal zárta le beszélgetésünket, hogyha a parancsnok példát mutat, akkor még az olyan elcsigázott csapat is, mint a miénk, sikert érhet el, hiszen mindnyájan magyarok.“

„Czokonestiébe visszaérkezve, Fördös Vilmos őrnagy felszólítására a századparancsnokok sorsot húztak, amelynek eredményeképpen az első vonalra a „Biró“ és „Lemberkovics-század“, mi („Ludmann-század“) és a „Krasznay-század“ pedig közvetlenül mögöttük mint tartalék foglaltunk majd állást.“

„Este 6 órakor indulunk el az állások felé s gyönyörű holdvilág mellett menetelünk, míg a sűrű erdőbe nem érünk. Az itt kezdődő meredek lejtőn csak igen lassan jutunk előre. Mennél feljebb hatolunk, annál sűrűbb lesz az erdő s végül is az egymás nyomában haladó embereknek egymás kezét kell megfogni, nehogy az összeköttetés megszakadjon. Lépten-nyomon hullákba botlunk, melyektől az egész erdőt irtózatos bűz tölti be. Jóval éjfél után érjük el rendeltetési helyünket, ahol a „Biró“ és „Lemberkovics-század“ azonnal állásba megy, a „Ludmann“ és „Krasznay-század“ pedig mint tartalék mögöttük foglal állást. Miután a tartalék helyén semmi fedezék sincs, azonnal lövészeknőkbe kell magunkat beásni. Ezek elkészültével a gödrökben összecuporodva, dideregve várjuk a napkeltét, amikor majd tájékozódhatunk. Nem lévén semmi melegebb felszerelésünk, a hidegtől igen sokat szenvedtünk.“

A czokanestiei ütközet.

(Lásd a 45. sz. vázlatot.)

Szeptember 6. és 7. Az czred zöméről e napon feljegyzést nem találunk. A napló ugyancsak nem emlékezik meg a Czokanestienél sorsdöntő órákat átélő „Ludmann=század” és géppuskás=századunkról sem, így ismét Ludmann főhadnagy és báró Lévy zászlós feljegyzéseire szorítkozunk. Ők a következőket adják elő:

„A délelőtt azzal telik el, hogy az egyes századok kiigazítják az éjjel vaktában elfoglalt vonalakat és kimélyítik a hevenyészett lövészetknöket. Állásaink körül mindenüft megszámlálhataatlan, részben friss, de legnagyobbbrészt már oszlásnak indult hullák hevernek. Ezek büztétől helyzetünk szinte elviselhetetlen. A terv szerint a 1205-ös és 1228-as visszafoglalására indítandó támadásunk déli 12 óraker veszi kezdetét. Ezt előbb két órán át két darab 24 cm.-es nehéz aknavető, 8 darab 12 cm.-es, 12 darab 9 cm.-es könnyű aknavető és 1 hegyi ágyúsüteg tüze fogja előkészíteni. A gyalogsági támadás a 1205-ös délre a V betű első szárából fog megindulni akként, hogy a „Biró” és „Lemberkovics=század” egymás mellett félszázadokra tagolt két hullámban tör előre, ezeket egész szélességükben a „Ludmann=század” követi mint harmadik hullám, azon feladattal, hogy az elfoglalt ellenséges állásokat megszállja és esetleges ellentámadásokkal szemben megtartsa. A 8. h.-h.-ezredből alakult „Krasznay=század”, mint negyedik hullám, a „Biró” és „Lemberkovics=század” kiindulóvonalát szállja meg s feladata ezt minden eshetőséggel szemben az utolsó csepp vérig megtartani. A bajorok egy százada balszárnyunkon hozzánk hasonlóan fog támadni.”

„Amidőn a támadási helyzetet felvesszük, újabb parancsot kapunk, mely szerint az délután két órára halasztott és az akna- valamint tüzéségi előkészítés 12 óraker veszi kezdetét. Bay Kálmán hadnagy megjegyzése szerint — aki jó kedélyt soha el nem veszítette — ezen parancsmódosítással életünk két órával meghosszabbodott. Hogy a nehéz terepen és a ledőlt fatörzsek között könnyebben mozoghassunk, minden felszerelést leraktunk és csak a szuronyos karabélyt és töltényeket tartva magunknál, halálos csendben vártuk az elkövetkezendőket.”

„A néma és idegölő várakozás után mindnyájan fellélekzettünk, midőn a pontban 12 óraker kilőtt akna fülsiketítő reccsenéssel az ellenség között szétrobbant. E jelre valamennyi aknavető és üteg egyszerre munkába kezdett és leírhatatlan pokoli lármától kísérve, füst- és lángtengerbe borították az orosz állásokat. A tüzelés első félórájában az ellenség teljes némasággal felel, de amidőn meglepetéséből magához tér, hasonlóképen válaszol és hatalmas légszavarral felszerelt aknáit bűgva, süvöltve szállnak át fejünk felett, hogy aknavetőinket leküzdjék. A nagy zaj egyenesen őrjítő, a levegő a folytonos robbanásoktól izzóan forró, egy-egy találatot innen is, onnan is a haldoklók végső sikolya és hörgése kísér. A hatalmas fenyősudarak, mint a gyufaszál, derékban kettéroppanva dőlnek egymásra, azzal fenyegetve bennünket, hogy akit az aknák meg nem ölnek, mázsányi súlyukkal nyomják agyon. Két óra hosszat tartott e borzalmakkal teljes bevezetés, mely után mindenkire megkönnyebbülést jelentett, amidőn pontban 2 óraker a fülsiketítő zajból a „Biró” és „Lemberkovics=század” hatalmas „Rajta” ordítását meghallottuk. A két század — dacára a nehezen járható és akadályokkal teli terepnek — pillanatok alatt eléri az orosz állásokat s az ellenségre veti magát. Aki még él, megadja magát és eldobja fegyverét. A két század czekekkel már nem törődik, hanem tovább nyomul, most már völgynek lefelé az ellenség tartalékállásai felé. A „Ludmann=század” nyomon követve a rohamozókat, megszállja az elfoglalt állást, amely azonban — dacára, hogy már a két rohamozó század ájtutott — nem megy simán, mert az itt maradt ellenség védekezni próbál. Pár jól irányított szuronydöfés azonban észretéríti őket és most már véglegesen megadják magukat. A 1205-ös tehát most már

Menyhárt A. t.őrm. felv.

Biró László százados sírja Czokanestieben 1916 szept. 7-én.

végleg a miénk! A „Ludmann=század“ egy része — bár ez nem tartozott már feladatához — az elért sikertől elragadtatva, a kijelölt vonalon túl nyomul a völgy felé.”

„Mennél mélyebben ereszkedünk a völgybe“ — írja báró Lévy zászlós — „annál sűrűbb lesz az erdő és a szálfákat bozótos cserjés váltja fel, melyben alig látni pár lépést előre. A ritkás részeken tömörülnek tehát az előnyomuló rajvonalak, az összefüggés az egyes részek között megszakad és e helyzetben ér bennünket az orosz tartalékok ellentámadása, mely különösen jobbszárnyunkat fenyegeti. Csakhamar heves oldalazó géppuska- és puska-tűzbe kerülünk, amitől helyzetünk tarthatatlanná válik. Az elvágatás veszélye fenyeget, miért is felhagyunk az üldözéssel és megkezdjük a visszavonulást. Ezt kritikussá teszi különösen az, hogy a bajorok és a 8. lovashadosztály állásaiból állandóan gépfegyverek szórják visszavonulási útunkat, úgyhogy egyszerre előlről, oldalról és hátulról kapunk tüzet. A három oldalról jövő tűzben a győzelmes csapatok óriási veszteséget szenvedve érkeznek vissza a „Ludmann=század“ által alkotott felvételi állásba (az elfoglalt orosz állás), ahol az oldalazó tűz nyomása alatt balra

† Biró László főhadnagy, később százados 1916 májusban fedezékében a Sloterián.

Kitüntetései: III. oszt. vaskorona-rend a hdm. és kardokkal, 3. oszt. katonai érdemkereszt a hdm. és kardokkal, ezüst és bronz katonai érdemérem a kardokkal, Károly-csapatkereszt és sebesülési érem. Az ezred egyik legytízébb, mindenki által szeretett és nagyrabecsült tisztje. Elestt mint lövész=századparancsnok Czekanestienél 1916 szeptember 6-án.

ahonnan heves puska- és géppuskatűzzel árasztanak el bennünket. Még szerencse, hogy a harántgátak valamelyest csökkentik a tűz hatását, mert a zsúfolt árokban óriási volna a veszteség. Olyan nagy az összekeveredett csapatok között a zavar, hogy lehetetlen a történetekről és a helyzetről tájékozódást szerezni. Az egész vonalon a bizonytalanság érzete vesz erőt, amelytől szabadulni vágyva, elhatározom, akármilyen nagy veszteséget szenvedek is, de a jobbszárny helyzetéről meggyőződést fogok szerezni.”

„Miután az árokban mozogni lehetetlen, kimászom és kúszva igyekszem a jobbszárny felé. A föld csak úgy porzik az orosz géppuskagolyóktól, melyek mint sűrű jégeső, kopognak körülöttem. Meglát Pálffy Elek hadnagy a 7. ezredtől s a szó szoros értelmében erőszakkal húz vissza az árokba. Ma is azt tartom, hogy ennek köszönhetem életemet, mert ha még tovább megyek, mulhatatlanul elpusztulok. Maradunk tehát továbbra is e leírhatatlan helyzetben, amennyire lehet, fedezzük magunkat és viszonzozzuk az ellenséges tüzet. A percek lassan telnek és a megváltó sötétség csak nem akar bekövetkezni. Végre lebukik a nap, s az esthomállyal együtt lassan elcsendesedik a gyilkos tűz s megkönnyebbülve lélegezhetik fel az, aki éppen s életben maradt. Sietünk rendezkedni és délelőtti helyünkön összeverődve, a kötelekeket helyreállítjuk. Veszteségünk egyenesen megdöbbentő. Maroknyi csapattá olvadtunk le. Sok-sok derék, jó huszáron kívül halálosan megsebesült haszlövessel Biró László százados, hősi halált halt a 8. h.-ezredbeli Krasznay Miklós hadnagy, balkezén súlyosan megsebesült Rády József százados, Kövess Miklós hadnagy, kinek egyik szeme kifolyt, Goldmann hadnagy nyaklövessel és tüdejében szűrt sebbel,

tolódnak el és legnagyobb részük a bajoroknál lyukad ki. A visszavonulók között két huszár hozza a számos sebből vérző Biró századost, akit — midőn már az állásokat elérik — újból lövés talál. Néhány óra múlva — a nélkül, hogy segíteni lehetett volna rajta — Biró László százados nemes lelkét visszaadta Alkotójának.”

„Ludmann főhadnagy a kritikus helyzetben segítséget kér a mögötte álló „Krasznay=századostól“, ahonnan, Krasznay hadnagy személyesen megy előre, hogy tájékozódjon. Amidőn visszatér, hogy századát előrevezesse, pont midőn az árokba ugrik, kapja a halálos lövést.”

„A bajoroknál összetorlódtott csapatok között leírhatatlan a helyzet — folytatja Lévy zászlós. — Itt az amúgy is szűk állások oly zsúfoltak, hogy bennük mozdulni sem tudunk. Az állás tele van halottal, sebesültekkel és haldoklóval. Mellettem egy őrmestert vezetnek el, kinek mindkét szeme kifolyt, lábaimnál pedig egy fejlődést kapott vonaglik. Kilocecsant agyvelejébe gázolnak a furakodók. Hogy valamelyest mozogni tudjunk, a halottakat ki kell az árokból dobni s ezeket annak peremére fektetjük. Bennünket követve az oroszok, régi állásukig nyomulnak előre,

továbbá *Bárdossy* főhadnagy és *Prenninger* hadnagy. Már teljesen besötétedett, midőn egy — valószínűleg búcsú-
lövésül szánt — nehéz akna közvetlen mellettem robbant fel. A rettentő légnyomás földhöz vágott s valósággal föld-
és kőzuhatag szakadt rám. Csodálatosképen súlyosabb bajom nem történt, bár a légnyomás hatását sokáig nem
tudtam kiheverni.“

Eddig báró *Lévay* zászlós emlékei, melyekből azonban, sajnos, nem lehet e harc teljes
képét megállapítani, ami pedig történetünk szempontjából már csak azért is igen fontos lett
volna, mert az ezred egy részének legsúlyosabb élményei közé tartozik. Itt ismét a csehek gyá-
vasága miatt hullott a magyar vér, kik néhány nappal előbb állásaikat feladták.

A gyalogosztag harcában különösen kitűnt *Freysinger István* tart. főhadnagy, aki osz-
tagának két géppuskájával a visszafoglalt támaszpontból oldalazó tűz alá fogta az oroszokat

Menyhárt A. t.őrm. felv.

Roskoványi Dezső alezredes a besztercenaszódmegyei *Pinták* községben megszemléli a Budapestről érkezett
pótlást 1916 szeptember 24-én.

és bennük nagy pusztítást vitt véghez. Itteni magatartásáért a másodsor adományozott **ezüst katonai érdemérmét** nyerte jutalmul.

A 196. számú hadosztályparancsnoksági parancs értelmében Ő *császári és apostoli királyi Felsége az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményteljes magatartása* elismeréséül legkegyelmesebben adományozni méltóztatott **a hadidiszítményes III. osztályú vaskorona-**
rendet díjmentesen: *tóprónai és blatniczai Prónay Sándor* őrnagynak.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása és kitűnő szolgálatai elismeréséül **a hadi-**
diszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet:

nagybossányi és kisprónai Bossányi-Havass Tibor századosnak.

Ugyanczen hadosztályparancs szerint a hadseregparancsnokság *az ellenség előtt tanu-*
sított vitéz magatartásuk elismeréséül adományozta:

a II. osztályú ezüst vitézségi érmet másodsor: *Noszlopi Géza* I. osztályú egészségügyi altisztnek, *Pod-*
maniczky András szakaszvezetőnek és *Lakatos József* huszárnak;

a II. osztályú ezüst vitézségi érmet először: *Borbás József* őrmesternek, *Bende Lajos* fizedesnek, *Szabó László*, *Szuromi András* és *Jógyugya János* huszároknak;

a bronz vitézségi érmet: *Podhraczy Balázs* szakaszvezetőnek és *Hegedüs László* fizedesnek.

Szeptember 8. és 9. Az ezredtörzsnél esemény nincs. A „*Ludmann=századnál*“ a kötelékek rendeztetnek. A veszteségre jellemző, hogy a négy századból álló lövésosztagból mindössze egy gyenge századot lehet összeállítani. A parancsnokságot az egész felett *Ludmann* főhadnagy veszi át, az egyes szakaszokat pedig *Bay Kálmán* hadnagy, báró *Lévay Ferenc* zászlós és *Papp Lukács* tiszthelyettes vezénylik.

A rendezkedés után homokzsákok védelme alatt megkezdik az előkészítést a \odot 1228-as felé.

Szeptember 10. Az ezred 1., 2. és 3. szállítmánya vasútra száll és elindul. Irány: *Lawoczne, Munkács, Csap, Zsibó, Deés*.

A 199. hadosztályparancsnoksági parancs szerint a 7. hadseregparancsnokság *Sziogyártó Ferenc* őrmesternek az az I. osztályú vitézségi érmet adományozta.

Szeptember 11. A szállítmányok reggel elindulnak. Az 1., 2. és 3. szállítmány vasúti szállítás alatt.

Ludmann főhadnagy feljegyzése szerint:

„... tiszt és legénységi küldöttség megy a trónörökös elé. Századomból engem jelölnek ki több altiszttel. *Czokanestieről* egyórai autótút után valahol *Kirlibaba* felé egy völgytorkolatnál gyülekeznek a mindenünnen idehozott és a véres hegyharokban magukat kitüntetett csapatok küldöttségei. \odot *Fensége* több német tábornok kíséretében érkezett és minden emberünket megszólítással tüntetett ki.“

Szeptember 12. Az 1., 2. és 3. szállítmány megérkezik *Deésre*. A kirakodás után azonnal menet *Kiskajánba*. Hadosztályparancsnokság *Dorna Kandrenyben* van és elrendeli a vasalások rendbehozatalát.

Ludmann főhadnagy feljegyzéseiből tudjuk, hogy *Czokanestienél*

„fenyegető előredolgozásunk folytán az oroszok kiűrik a \odot 1228-on az állást, lövésosztagunk erre azt megszállja. Itt jövünk rá jobbszárnyunk sikertelen támadásának nyitjára. Ugyanis innen állásaink felé egy előretolt igen erős orosz géppuskafélszket találunk rengeteg kilőtt hüvellyel, mely nagyszerűen volt leplezve s hátra fedett futóárokkaal ellátva. Közvetlen ez előtt találtuk, kezükben még kézigránáttal, két huszárunkat, egyikük a kis, zömök, szőke *Ecsér Mihály* volt, 1913. évi „*Antal*“ századbeli újoncom, kinek szegénynek — mint régi ismerősnek — a roham előtt még külön odaintettem és szóltam, „hogy azután megmutassátok, fiúk!“ Igen sok halottat szedünk össze, nemcsak sajátjainkból, hanem honvédekét, németekét keverve.“

Szeptember 13. Retablirozás *Kiskajánban*. Elhelyezés igen jó. Beérkezik a negyedik szállítmány.

Szeptember 14. *Kiskaján*. Az e napon megjelent 202. hadosztályparancsnoksági parancs közli, hogy *Ő császári és apostoli királyi Felsége az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk* elismeréséül *Martinovits Endre* őrnagynak és *tóti Apáthy László* főhadnagynak a **hadidíszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet** legkegyelmesebben adományozni méltóztatott, valamint megengedte, hogy *az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk* elismeréséül a **Legfelsőbb dicsérő elismerés újlag tudtul adassék:**

Baghy László és *hadusfalvi Ludmann Gábor* főhadnagynak, továbbá

a **Legfelsőbb dicsérő elismerés tudtul adassék:**

Ottlik István László, *Förster Lajos*, *Szathmáry Lajos István* és *Bertényi István* tart. hadnagyoknak.

Szeptember 15. *Kiskaján*. *Czokanestienél* a pihénésre szoruló *Ludmann* főhadnagytól *Bay Kálmán* hadnagy veszi át a századparancsnokságot. *Ludmann* a segélyhelyre megy pár napra. Az ellenség naponta kevés aknalövessel háborgat s mi az elfoglalt állások rendbehozatalán és kimélyítésén dolgozunk. Már két méter mélyek s a burkoláshoz fa van bőven.

„Lent a segélyhelyen hallom“, — írja *Ludmann* főhadnagy — „hogy *Bay Kálmán* fedezékére egy zászlót tűzött ki azon felírással, hogy: „Itt nyugszik az 1. honvédhuszárezred utolsó tisztje!“ Időközben t. i. betegen

Lévayt is elvitték. Ez a kitarás bizony nagy dolog volt, mert a többi századokhoz megjöött új fisztek is csaknem naponként változtak. Az ellenség rendkívüli közelsége (egyes helyeken 30 lépés), akna- és kézigránátharc gyorsan örölte az idegeket.

Roskoványi Dezső alezredes az ellenség előtt tanúsított különösen hű és eredményteljes szolgálatainak elismeréséül *T. Kovács Lajos* szakaszvezetőt c. őrmesterré lépteti elő.

Szeptember 16. Retablirozás *Kiskajánban*. *Czokanestienél* újra *Ludmann* főhadnagy veszi át a századparancsnokságot. A lövésosztályparancsnokságot *Kokotovics Domobran* 10. honvédhuszárezredbeli alezredes vette át.

Szeptember 17. A hadosztályparancsnokság rendelkezte alapján holnap a *beszterce-naszódmegyei Pinták* községbe menetelünk. Erre vonatkozólag az ezredparancsnokság a következő parancsot adta ki:

„ . . . a *Dögmező* községben elhelyezett alosztályok és pedig „*Lipcsey*“ és „*Illésy*“ századok, továbbá a géppuskásosztág akként legyenek menetkészen, hogy *Dögmező* község nyugati kijáratától holnap reggel 4 órakor *Kiskajánra* elindulhassanak és itt csatlakozzanak a már menetkész alosztályokhoz.

2. Törzs, utászszakasz, távirójárőr, „*Elek*“ és „*Szaplonczay-század*“ reggel 6 órakor, élével *Kiskaján* község nyugati kijáratánál, menetkészen áll.

3. Vonat *Varsányi* hadnagy gt. parancsnoksága alatt *Kiskaján* község nyugati bejáratától délre levő réten fejlődött vonalban akként álljon, hogy a csapat elindulása után az utolsó osztág végéhez közvetlenül csatlakozzék. Indulás *Kiskaján* községből reggel 6 órakor *Detrich* hadnagy parancsnoksága alatt. Menetképtelen lovak szerelvényei azonnal a csapatoszlophoz tartozó kocsikra teendőek és a lovak vezetékén az alosztály kötelékében menetelnek.

4. Beteglőkórház és rühes lovak *Handley* állatorvos parancsnoksága alatt a vonatoszlop után, 200 lépés távközön, mint önálló oszlop menetelnek.

5. Az ezredhez tartozó összes járművek (törzs, utászszakasz, az alosztályok kocsisai és az összes vonatjárművek) együtt menetelnek.

6. Reggeli kávé akként készítenőd, hogy a legénység az indulás előtt még az állomáshelyen elfogyaszthassa.

7. Következő naptól kezdve a felvételezés *Besztercén*, illetve *Felsőborgón* történik. Az 5. lovashadosztály vezetéklőparancsnoksága *Altdorfban*, 6. h.-h.-ezred *Zádon* és 8. h.-h.-ezred *Vuidán* lesz elhelyezve.

8. Szállások biztosítására a törzstől, utászszakasztól és távirójárőrtől és a többi alosztályoktól 1—1 altisztet vezényelek.

Szálláscsinálók holnap reggel 4 órakor *Matisz* törzsőrmester parancsnoksága alatt induljanak és *Somkeréken*, *Balázsfalván*, *Besztercén* át akként meneteljenek, hogy az ezred beérkezése alkalmával a szállások már készen legyenek, *Roskoványi* s. k., alezredes.“

Czokanestienél Ludmann főhadnagy naplója szerint:

„Az oroszok minden délután 4 órakor, fél 5-kor, illetve fél 6-kor támadásra nyomulnak elő kb. 1 órai aknafűzelés előkészítése után. Puska- és gp.-tűzzel mindhárom napon visszaverjük. Huszárjaink nagyszerűen viselik magukat. Állásaink kiválók, *Papp Lukács* kis utászosztága nagyszerűen dolgozik. A huszárok passzióznak a különféle kézigránátok használatában, melyet a már több napja elvonult németektől vettünk át s az oroszoktól zsákmányoltunk. Német tojásgránától a japán fehérkendős, tintásüveghez hasonló gránátig, mindegyik fajtát vígan hajigálják az ellenséges árkokba s különös élvezetnek örvend azon kis légi torpedó, melyet kézből sűtünk el s propellerrel repül. Veszteségeink aránylag csekélyek, miután az ellenséges aknáknak mindig állásaink mögött csapódnak be.“

Szeptember 18. Menet a tegnap kiadott intézkedések szerint.

A 204. hadosztályparancsnoksági parancs szerint a 3. hadseregparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül *Kakucsy László* hadapródnak és *Németh András* tiszthelyettesnek a **bronz vitézségi érmet** adományozta.

Szeptember 19. Az ezred megérkezik *Pintákra*. Szép, tiszta szász falu. A szállások igen jók.

Szeptember 20. *Pinták*. Az ezredparancsnokság intézkedése szerint naponta reggel 7—11 óráig gyakorlás lóháton, egyébként a vasalások megújítása és rendezkedés.

Szeptember 21. *Pinták*. *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy szabadságáról bevonult. *Roskoványi* alezredes *Rémi Gyula* c.-é. önkéntes-szakaszvezetőt c. őrmesterré lépteti elő.

Szeptember 22. Péntek. A 81. számú ezredparancs a „Lipcsey=század“ szolgálatvezető=örmesteri teendőivel *Benke Sándor*, a géppuskásosztág szolgálatvezető=örmesteri teendőivel pedig *Rabovszky József* örmezttert bízza meg.

A hadvezetőség zöldszínű tábori levelczölapokat hoz forgalomba. Ezen már nyomtatott szöveg van, amely arra szolgál, hogy a postazárlat idején is módunkban legyen a hozzátartozónkat hogylétünkről értesíteni.

A még mindig *Czokanestienél* levő századunkról e napon egy magánlevél ad hírt, melyet a szabadságon levő báró *Lévay* zászlóshoz intézett egy barátja. Ebből megtudjuk, hogy néhány nappal előbb mégis sikerült a 6-án hiába támadott oroszokat a betörési pontból kiszorítani

és az állásokat kiegyenesíteni. *Ludmann* főhadnagy százada a visszavett állásban van és azt az akkori sarkponttól kezdődve, kb. 400 lépésre jobbra tartja megszállva.

miskei és cserői dr. *Gajári Kálmán*
tart. hadnagy.

Külfutatói: bronz vit. érem, Károly=csapatkereszt, sebesülési érem. 1914 szeptember 12-én először, majd sérüléséből felgyógyulva, 1915 júniusában újra bevonult a tart.=fiszti=iskolába. 1916 szeptemberben ment ki az ezredhez a harc=térre. Résztvett a Jakobeny, Dorna Watra, Rusului, Kim=polung és Czernowitz körüli harcokban mint szakasparancsnok és gázfisz. 1917 májusban megbetegedvén, mint helyi=szolgálatos főbbé a harctérre nem került.

„Volt nagy öröm“, — tudatja a levél — „amikor a sikeres támadás után bent voltunk a muszka állásban! Rengeteg municiót, kézigránátot találtunk s előttünk a merdek domboldalba túrt számos fedezékben sok vásznat, sátorlapot, ásót, puskát zsákmányoltunk. Rengeteg volt a muszka sír. Aknavetőink úgy látszik, nagy pusztítást csinálhattak bennük. A zsákmányból felszerelkedtünk, a halottakról lehúztuk a jó csizmákat, ami már nagyon ránk fért, mert bizony nem kapunk semmit. Hátf így retabliroztuk magunkat! . . . “

„ . . . A mi századunk egyedül 350 eldobott puskát és 45 láda löszert szállított be. Ez mind mitőlünk való volt, de volt sok angol és japán kézigránátjuk is. Másnap a muszka már vissza akarta foglalni az állásokat, de ez nem sikerült, s erre nekiment a 1228-on kiugró támpontnak, ahonnan kizavarta az oláhokat. 17., 18. és 19-én innen árasztott el bennünket mindennap délután tüzérsegi és nehéz aknatüzzel. Bizony nehéz napok voltak! Jöttek a légítörpedők, mint a darazsak s volt sok idegsokk, meg gránátnyomás. Pokol volt! Szerencsénkre a muszka gyáva volt s rohamozó gyalogsága első lövéscinkre visszazaladt. Pedig alig vártuk szuronyvégre őket. Állásaink most jók és erősek. Az erdő úgy össze van drótozva előttünk, hogy ember azon át nem jön . . . Jobbszárnyunkon mindössze 40—50 lépésre van tőlünk az orosz, honnan tegnap spárgára kötött cukrot dobtak át hozzánk a gazemberek, mire mi egy kézigránáttal feleltünk. A gránát nem robbant, erre hangosan röhögtek, mi egy puskagránátot lőttünk rájuk. Ez már talált — s visszazaladtak, de előbb átkiált-

toftak, hogy: „büdös huszár!“ . . . Hátf így szórakozunk. . . Most egyedül vagyok. „Torzsa“ (alias *Bay* hadnagy) 2 napja betegen elment. Már ő sem állta tovább. Az utóbbi időben kész színház volt, hogy mit csinált. Folyton nyögött, hogy beteg — s rummal kínálta magát. Le nem tette a kulacsot a nyakából soha és még álmában is magához ölelte . . . Vérszomjas osztályparancsnokunk — *Kokotovics* alezredes — (Fördös őrnagytól vette át a lövészosztályparancsnokságot) folyton támadni akar, jóllehet arra most már semmi szükség sincs, s önkényes vállalatokba akar kezdeni. Egy ilyent akart 17-én is csináltatni, de szerencsére a muszka egy félórával megelőzőtt bennünket — s ő támadott . . . Tegnapelőtt kaptuk meg a szeretetadományokat. Volt nagy öröm! . . . Különösen a dohány=féleknék és a beretváknak, tükröknek, levélpapír és tollnak örültek. Vakarták is egész nap csak úgy szárazon a szórt az arcukról . . . s ma már alig lehet reájuk ismerni a sok torzonborz alakból — mind előkelő lord lett. A kapott málnaszörpöt, miután vizünk nincs, csak úgy fisztán isszák . . . de van is ám hatása . . . Ezt az újmódi pennát, ami vízbe mártva is ír — s amellyel én is e sorokat írom, — a huszárok csak úgy nyálazva használják, azonban így is szorgalmasan forgatják s halomra gyűl naponta a sok levél, melyet este a konyhások visznek magukkal . . . Tudod, az öreg *Torzsom=Borzsomot* nagyon sajnálom. Sokat veszekedtem vele, amiért a „vizet a pótlás

nehézsége miatt“ nemcsak ivásra, de még mosdásra sem használta. Kár, hogy elment, nem hiszem azonban, hogy soká kibírja otthon. . . .“

Szeptember 23. *Pinták.*

Roskoványi alezredes *Hajnali János* (1903) sebesültvivő huszárt c. fizedessé lépteti elő.

A 208. számú hadosztályparancsnoksági parancs szerint a „Hadi-hadseregcsoporthadparancsnokság“ a vitézségi érem szalagján viselendő **vasérdemkeresztet adományozta**: *Csordás Mihály* szakaszvezetőnek *Kemény János*, *Petre Pál* és *T. Kun Sámuel* huszároknak.

Szeptember 24. *Pinták.* *Topits Áajos* tart. hadnagy vezetésével *Budapestről* egy 100 lovasból álló pótlás érkezik. A pótlással bevonultak: *Cs. Szabó Kálmán* tart. hadnagy, *Gajári Kálmán* és *Keltz Jenő* önkéntesek. *Roskoványi* alezredes *Cs. Szabó* hadnagyot a géppuskásosztághoz osztotta be.

Szeptember 25.

Pinták. *Roskoványi* alezredes az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásának elismerésül báró *Lévay Ferenc* hadapródot zászlóssá lépteti elő és előlépteti továbbá *Gajári Kálmán* c.é. önkéntes-szakaszvezetőt őrmesterré és *Keltz Jenő* egyéves önkéntes-fizedest címzetes szakaszvezetővé.

Pinták, 1916 szeptember 24. *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagy a géppuskásosztaggal.

Szeptember 26.

Pinták.

Az ellenség előtt tanúsított bátor és eredményteljes magatartása elismerésül *Roskoványi* alezredes *Forrás Szele János* törzsőrmestert tisztihelyettségé lépteti elő.

Szeptember 27. *Pinták.* *Dr. Pogány Kálmán*, tart. segédorvos szabadságáról bevonult.

A 212. hadosztályparancsnoksági parancs szerint Ő Fensége *Károly* főherceg trónörökös által a II/5. Jovaslövészosztály felett megtartott szemle alkalmával az alábbi oda beosztott ezredbeli legénység részesült kitüntetésben:

az I. osztályú ezüst vitézségi érmét kapta másodszor: *Márkus Ignác* törzsőrmester.

Az I. osztályú ezüst vitézségi érmét először: *Macskó József* őrmester, *Fata István*, *Kelö István*, *Balla Odön* és *Sipos József* szakaszvezető és *Késmárky László* huszár.

A II. osztályú ezüst vitézségi érmét: *Horváth József* őrmester.

Ludmann főhadnagy századát dragonyosok váltják fel. A század *Czokanestie* faluba megy, ahova a hajnali órákban érkezik.

Szeptember 28. *Pinták.* Nincs csemény.

*Czokanestie*ben a teljesen lerongyolódott „*Ludmann-század*“ új ruházatot és felszerelést kap. A sokat szenvedett huszárok boldogan csinosítják magukat.

Szeptember 29. *Pinták.* *Roskoványi* alezredes délelőtt a századokat, délután a vonatot szemléli meg. A hadosztályparancsnokság rendelete szerint a vezetékllovakat és vonatot *Pintákon* visszahagyva, az ezred holnap reggel *Dorna Kandrenybe* útbaindul.

A „Ludmann-század“ a Czokanestietől 12 km.-re északra fekvő \odot 900=ashoz menettel, ahol a Besztercevölgy torkolatánál mint csoporttartalék helyezkedik el.

Szeptember 30. Pinták. Roskoványi alezredes reggel 8 napi szabadságra elutazik. Az ezred Bossányi-Havass Tibor százados vezetésével megkezdí a menetet Dorna Kandreny felé. Indulás délután 12 óra 30 perckor Felsőborgóra.

Október.

Szeptember 28-án a 2. és 4. oláh hadsereg egész vonalán egysílt támadást kezd, azonban csak a gyenge magyar-osztrák csapatokkal szemben tud eredményt elérni, amennyiben ezeket október 3-ig Szászrégenig szorítja vissza.

A 9. német hadsereg már szeptember 30-án az Olt völgyében indít újabb támadást,

Menyhárt A. 1-öm. felv.

A vezetéklóvaknál levő fisztikar Pintákon 1916 szeptember 29-én. Középen Roskoványi D. alezredes.

október 4-én visszafoglalja Fogarast és a 2. oláh hadsereget a Homoród mögé dobja vissza. Október 7-én veszi kezdetét a brassói csata, mely még e napon Brassó visszafoglalásával végződik, a Szepsiszentgyörgy felől megkísérlett oláh ellentámadás megghiusítása után pedig október 8. és 9-én megtisztítja a Háromszéket.

Fogaras visszafoglalása után Arz tábornok alatt álló magyar-osztrák csapatok is támadásba mennek át. Október 7-én magyar lovasság visszafoglalja Székelyudvarhelyt és a Maros völgyében Ratosnyát, 10-én pedig Csikszeredát szabadítjuk fel, valamint elűzzük a Kelemen havasokban álló oláh csapatokat.

Erdély megtisztítása után a szövetségesek hadműveleteikben rövid szünetet tartanak, mely alatt megtisztítják az előkészületeket Oláhország döntő leverésére.

Október 1. *Felsőbörgő.* Éjfélkor az órákat egy órával visszaigazítjuk, vagyis a rendes időszámítás ismét életbelép. Reggel 8 órakor folytatjuk a menetet *Dorna Kandrenybe*, hova délután 3 óra 30 perckor beérkezve, elszállásolunk.

Október 2. *Pihető Dorna Kandrenyben.*

Bulther Mihály I. osztályú számv. altisztnek az ellenség előtt tanúsított kiváló szolgálatai elismerésül a vitézségi érem szalagján viselendő **koronás vasérdemkereszt** adományoztatott.

A „*Ludmann-század*“ a *Botosul* heggyel szemben a „*Békéssy-csoportnál*“ a második védelmi vonal kiépítésén dolgozik.

Október 3. A 217. számú hadosztályparancsnoksági parancs értesítése szerint *Ő császári és apostoli királyi Felsege* legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása és kitűnő szolgálatai elismerésül *Kollarits József* tart. főhadnagynak a **Legfelsőbb dicsérő elismerés újólag**, az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül pedig *Kovács-Sebestény Miklós* tart. főhadnagynak a **Legfelsőbb dicsérő elismerés** tudtul adassék. Ugyanczen hadosztályparancs *péteri dr. Takáts Zoltán* törzsorvosról távozása alkalmával az alábbiak szerint emlékezik meg:

„*Dr. Takáts Zoltán* törzsorvos, ki a hadjárat kezdete óta megszakítás nélkül hadosztályom kötelékében részt mint az 1. honvédhuszárezred orvospfőnöke, részt mint az 5. honvédlövashadosztály egészségügyi intézetének főnöke működött, új beosztást kapván, a hadosztály kötelékét elhagyja.

Ittléte alatt kiváló szakismerete, nagy gyakorlati tudása, leleményes öntevékenysége és ernyedetlen szorgalma révén nagy szolgálatokat tett, melyeket távozta alkalmával elismerni és megköszönni kedves kötelességem.

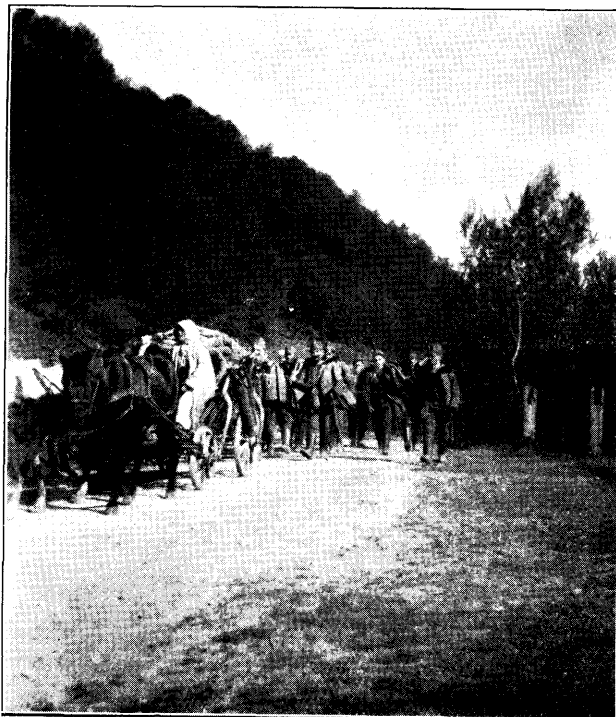
Kívánom, hogy új szolgálati állásában is kiváló eredmény és teljes elismerés kísérje működését. Báró Apor s. k., altábornagy.“

Október 4. *Szaplonczay László* százados szabadságáról bevonul és a hadosztályparancsnokság által a *Czokanestienél* álló II/5. honvédlövészosztály ezredbeli századának parancsnokául rendeltetik ki. Este *Szelke József* százados vezetésével bevonul a feloszlott „*Fráter-különítmény*“ és vele *Kölber Pál* tartalékos főhadnagy, valamint *Huszthy Imre* tartalékos főhadnagy gt.

Az „*Fráter-különítmény*“ az alakulóban levő kombinált lovaszrezdhez osztatik be. Ugyanítt kap beosztást a felváltott *Ludmann* főhadnagy is, ki az 1. század parancsnokságát veszi át.

Október 5. *Dorna Kandreny.* Nincs esemény.

Október 6. *Dorna Kandreny.* A 220. számú hadosztályparancs szerint *Ő császári és apostoli királyi Felsege* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott:

Útban Dorna Watra felé 1916 szeptember 30-án.

a hadidiszítményes III. osztályú vaskoronarendet: az ellenség előtt tanúsított vitéz és eredményteljes magatartása elismerésül szenci Fördös Vilmos őrnagynak; a hadidiszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet: az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül: kisjenci Jeszenszky Imre főhadnagynak; továbbá elrendelni méltóztatott, hogy az újlágos Legfelsőbb elismerés másodszor tudtul adassék: pazonyi Elek Emil és Lipcsey Márton századosnak, továbbá dr. Freysinger István tart. főhadnagynak.

Október 7. Az ezred ismét részekre van bontva. A gyalogemberek egy századba alakulva,

Menyhárt A. t.őrm. felv.

Altisztcink Dorna Kandrenyben 1916 október 8-án. Forrás Szele János és Sztrihula tiszthelyettesek.

Október 9. Dorna Kandreny. Ludmann Gábor és Thúry Tibor főhadnagyk szabadságra indulnak.

A „Szaplóczay=század“ tegnap este Dornavölgyön kirakodott s onnan megindult a 1619-es Hármashatárhegyen át a 1886-os D. Maiereselura. A századnapló feljegyzése szerint:

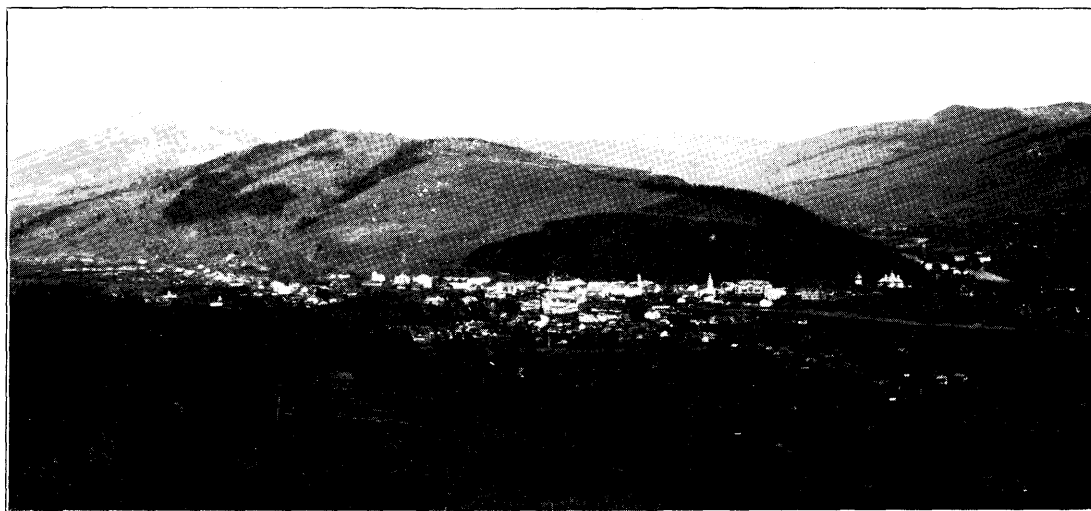
„Az út meredek, sziklás. Eleinte szép, szálas fenyveserdőben, felfelé azonban cserjésben, végül pedig egész kopár területen vezet. Ezer méteren felül pedig felhőbe kerül a század, s a völgy eltűnik szemünk elől. Teljesen kimerülve, este 7 óra tájban érjük el menetcélunkat, ahol egy kb. 2,5 km. széles védővonalat kell megszállani. A megszállás csak támpontszerűleg vihető keresztül. Igen hideg van, havazik és jeges szél fúj. A sziklába vágott gyatra fedezékeket elfoglalva, megfelelő biztosítás után térünk pihenőre. Az alattunk húzódnó hegygerincet az oláhok tartják megszállva.“ (Lásd a 46. sz. vázlatot.)

Szaplonczay László százados parancsnoksága alatt a II/5. honvédlovaslövészosztálynál teljesítetek szolgálatot és mint tartalék Czokanestienél állanak (1900-as); a volt „Fráter=különítmény“ tagjai lovasítva a kombinált egyideig „Virányi“, azután „Jankovich=huszárezred“ elnevezést viselő lovasrezredhez osztattak be, végül az ezredfőrs az utászszakasz és géppuskásosztaggal Dorna Kandrenyben táborozik. Mindhárom rész nyugalmas napokat él. Úgy az ellenségnél, mint nálunk az itt szeptember hó folyamán lefolyt nagy harcok után átcsoportosítás folyik. Szép, derült idő.

Október 8. Dorna Kandreny. Roskoványi Dezső alvezredes szabadságáról bevonul. Délután áthalad Dorna Kandrenyn a vasúton szállított II/5. lovaslövészosztály. A vonat az ezredparancsnokságnál áll meg és a „Szaplóczay=század“ot rövid időre viszontláthatjuk. Útjuk Dornavölgyre, onnan pedig a Hármashatárhegyre vezet.

Október 10–13. Az ezredfőrszénél és lovasszázadoknál semmi említésreméltó csemény. A „Szaploneczay-lövészszázad” a ○ 1886-os *D. Maiereselu* és ○ 1817-es *magaslat* között állásban. Jobbra fölük a 2102 méter magas, hóval borított *Petrosul*, szembe velük pedig a szintén 2000 méteren felül emelkedő *Kelemen* havas sziklás és hóval-jéggel fedett hatalmas főmbjé mered az égnek. A két gerinc között húzódó 8–900 m. mély völgy (○ 1099), meredek oldalaival szakadékszerűen, alig áthidalható akadályt jelent. Az ellenség — oláhok — a *D. Maiereselu*—*Vrf. Timaului* hegygerincen a századdal szemben, mintegy 5–600 lépés távolságra, kezdetleges szikladarabokból összetákolt fedezékben áll és állandóan felhőbe burkolva, nem látható. A század 3 km. hosszú védővonala támpontszerűleg van csak megszállva. A biztosítást az elágazó nyúlványokra előrefelt rajok végzik, a századparancsnokság a *D. Maiereselu* csúcsán foglalt állást.

„Az ellenség a néhány nap előtt balul kiütött támadási kísérlet óta teljes csendben és passzív viselkedett” — írja a századnapló — „és csekély erőnkre való tekintettel, mi sem háborgattuk. *Kokotovic*s ezredes, a 11/5.

Dorna Watra látképe 1916 október 19-én.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

lövészosztály parancsnoka ugyan 80 fő osztrák csendőrrel megerősítette a századot, ezek azonban teljesen használhatatlannak bizonyultak és oly gyáván viselkedtek, hogy még az egyes támpontok közötti összekötőjárőr-szolgálatra sem voltak alkalmazhatók. Kénytelen volt őket *Szaplonczay* százados a ○ 1886-os mögötti völgyben mint tartalékot összevonni, de még innen is 5–6 fő szökött el naponta. A század a nagy hidegtől és szélről sokat szenvedett, az élelmezésről a lövészosztályparancsnokság nem gondoskodott megfelelően és az emberek éheztek.“

Október 14. Helyzet a „*Szaplonczay-lövészszázad*”-nál változatlan, a támpontok közötti nagy távolság miatt a legénység állandóan járőrszolgálatban van.

A *Dorna Watrán* levő két lovasszázad ellenséges támadás hírére délután 4 óra 30 perckor *Rozutól* délre (*D. Watra* és *Dorna Kandreny* között) a ○ 908-as magaslatához mint tartalék rendeltetett ki.

Október 15. A lovasszázadtól *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy a ○ 1153-as magaslaton át *Sarul Dorneire* egy lovasjárőrrel kirendeltetik. *Sara Dornát* elérve, a járőr erős ellenséges tűzérégi tűzbe kerül és két halott hátrahagyásával kénytelen visszavonulni. Este 10 órakor a hadosztályparancsnokság ugyanczen járőrt ismét kirendeli. Most a sötétség leple alatt a *Neagra-völgyig* jut, ahol azonban ellenséges rajvonalba ütközik. Feladata ezzel meg is volt oldva, mert ellentétes hírekkel szemben megállapította, hogy a *Neagra-völgy* még meg van szállva.

A tegnap este *Kokotovics* ezredes által telefonon szóbelileg, majd írásban is kiadott intézkedés szerint a „*Szaplonczay-lövészszázad*“ reggel 6 órakor megkezdte előnyomulását az előtte elterülő völgy, onnan pedig a \odot 1099-es vadászház felé. (Lásd a 46. sz. vázlatot.)

„Az előnyomulási parancs szerint a vadászház az ellenség által meg van szállva, ellenben az előnyomulási utat képező völgyet az ellenség már kiürítette és a *Kelemen havason* át visszavonulóban van. A napok óta tartó borulat, mely szemünk előtt a völgyet eltakarta, eloszlott. A felkelő nap első sugaraira, mintha vérbe mártották volna, vörös reflexben ég a *Petrosul* hőkoronás feje. A sötét fenyvesektől borított völgyből fátyolszerű ritkás pára száll fel és felérkezésünk óta csak most pillantva meg először a völgy fenekét, jutunk feladatunk nehézségének tudatára; 800 métert a meredek és úttalan hegyoldalon leereszkedni nem könnyű és miután nem tudjuk még, mit rejt a fenyők komor árnyéka, nem is vonzó. Három járőr ereszkedik lassan a völgy felé s míg ezek jelt nem adnak, nem indulunk. A járőrök óvatosan sziklától szikláig lopódzva, közelítik meg az erdő felső határát, majd eltűnnek annak

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

Egészségügyi altisztjeink Dorna Kandrenyben 1916 okt. 8-án. *Veres* jv., *Menczer* huszár, *Kovács* és *Hajnali* tizedesek.

sötét mélyében. Csend van, lövés nem pukkan, tehát mehetünk. Gyorsan haladunk, hogy mennél előbb egyenes földön álljunk ismét. A ritkás bozótban hamar átvergődünk és bent vagyunk a csendes, kihalt erdőben, ahol iránytű segítségével haladunk tovább és reggel 8 órakor szerencsésen elérjük a völgyben csörgedező patakat. Útunk innen a patak medrében vezet tovább a \odot 1473-as és onnan a \odot 1099-es vadászház felé. Szikláról sziklára ugrálva haladunk egy darabon, majd derékszögben jobbra kanyarodva, felkapaszkodunk a \odot 1473-as magaslatra. Ezt déli 12 órakor érjük el. A század fáradt, pihenni kell. Egy órakor folytatjuk a menetet és 2 órakor a vadászházat körülvevő sűrű bozót elé érkezünk. A kiküldött járőrök tüzet kapnak, rövid puskatűz, majd megint néma csend. *Szaplonczay* százados egy szakaszt visszahagyva, három szakasszal a *Dorna Neagra* völgybe ereszkedik alá és erre a megkerülő mozdulatra az oláhok kiürítik a vadászházat és *Neagra Sarului* felé visszavonulnak a nélkül, hogy komolyabb harcra került volna a sor.”

„Délután 4 órakor az egész II/5. lovaslövészosztály a vadászháznál gyülekezik, ahol *Kokotovics* ezredes megbeszélést tart és elismerés helyett minden századparancsnoknak válogatlan kifejezésekkel kifogásolja a teljesítményt, viszont megdicsér egy járőrben volt x. ezredbeli tart. hadnagyot, akit szakaszával *Szaplonczay* százados elbűjva talált és feladata nem teljesítése miatt felelősségre is vont... Miután *Kokotovics* ezredes mindenkit lehetőleg leszólt, a II/5. lovaslövészosztály a *Diciorul Tiganelui* \odot 1525-ös felé folytatja előnyomulását. Élén a „*Szaplonczay-lövészszázad*“ halad, melyet *Kokotovics* ezredes személyesen irányít. Sikerül két ízben utat tévesztetni és

késő este lett, amikor *Kokotovics* ezredes belátja a további bolyongás céltalanságát s elrendeli az éjjelvezést. Egy erdőszélen ütünk tábort és teljesen kimerülve, korgó gyomorral hieveredünk le a sebtében rakott tüzek mellé pihenőre.

Október 16.

„Reggel *Kokotovics* ezredes átadja *Szaplonczay* századosnak a vezetést, aki csakhamar megtalálja a helyes utat, melyen a II/5. lovaslövészosztály a *La Patenibe* vezető völgyön át *Covercára* menetel. Az oláh földön levő *La Pateni* és *Coverca* teljesen lakatlan, fogunk néhány elhagyott disznót és tehenet, melyeket megérkezésünk után a legénység szétoszt egymás között. 36 órája nem ettünk és étlen-szomjan 26 órát út nélkül, 800 és 500 méteres emelkedéseken (viszonylagos magasság!) keresztül meneteltünk. Mindenki annyira ki van merülve, hogy *Kokotovics* ezredes kénytelen-kelletlen *Covercán* pihenőt rendel el.”

A lovasszázadoktól *Topits Alajos* és *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagyok *Covercára* járőrbe rendeltettek ki, ahol az esti órákban a II/5. lovaslövészosztállyal felvették az érintkezést.

Örszem. Mt. Rusului, 1916 október 20.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

A 89. számú ezrednapiparancs közli, hogy a 7. hadseregparancsnokság az ellenség előtt tanúsított kitűnő magatartásuk és hű szolgálataik elismeréséül *Bulther Mihály* főszámvivőt és *Gilevszky Gyula* őrmestert a vitézségi érem szalagján viselendő koronás vasérdemkeresztrel tüntette ki.

Október 17. A *Virányi* ezredes parancsnoksága alatt álló lovasczred, melyhez két lovasszázadunk is be van osztva, lóról száll és gyalog megszállja az ellenség által kiürített *Rozult*.

A „*Szaplonczay-lövészszázad*“ a II/5. lovaslövészosztály kötelékében a \triangle 1647-es *Mt. Calimanelre* nyomul előre és jobbra a *D. Vinat* hegyen álló gyalogság, balra a \bigcirc 1499-es *Mt. Jalowit* hegyen álló 11. honvédelovashadosztályhoz csatlakozva, beássa magát. Ellenség a \bigcirc 1500-as és \bigcirc 1631-es *Mt. Tunzariei*, \bigcirc 1520-as *Mt. Verde* és \bigcirc 1400-as *Vrf. Badei* vonalába vonult vissza.

A 90. számú ezrednapiparancs szerint *Roskoványi Dezső* alezredes *Detrich Tibor* tart. hadnagyot ideiglenesen az ezredsegédtségi teendők vezetésével bízta meg; az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül pedig előlépteti: *Hevesi Kornél* hadapródjelölt őrmestert zászlóssá; *Keltz Jenő* önkéntes szakaszvezetőt hadapródjelölt-őrmesterré; *Juhász István* címzetes őrmestert valóságos őrmesterré; *Dömötör Ödön* címzetes szakaszvezetőt valóságos szakaszvezetővé; *Galiotti Lajos* címzetes tizedest valóságos tizedessé; *Simon Gyula* járőrvezetőt (gép-

puskásosztag) fizedessé; *Kvárig Gyula* huszárt (géppuskásosztag) járőrvezető, címzetes fizedessé; végül közli, hogy *Ő Fensége Károly Ferenc József trónörökös Késmárki László géppuskásosztagbeli huszárt az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismeréséül az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntette ki.*

szaploneczai vitéz Szaploneczay László százados.

Kitüntetései: III. oszt. vaskorona-rend a hdm. és kardokkal, 3. oszt. k. é.-k. hdm. és kardokkal, ezüst k. é.-é. 2-szer és bronz k. é.-é. a kardokkal, Károly-csapatkereszt, sebessülési érem, 2. oszt. német vaskereszt. 1914 augusztus havában mint a géppuskásosztag alantisztizója vonult a harctérré, ahol a gorodoki lovasreham után Schmidt százados megsebesülése folytán a géppuskásosztag parancsnokságát vette át. Mint ilyen, résztvett 1914 november 2-ig az ezred összes harcaiban, míg nem november 2-án ázsiai kolerában megbetegedvén, Ungvárra a kolerabarakba szállítottatott. Felgyógyulása után 1915 március 16-ig Budapesten a pótszázadnál mint a lovas-géppuskáskeret parancsnoka teljesített szolgálatot. 1915 március 16-án egy géppuskás-pótlással ismét a harctérré vonult, ahol a 3. lovaszázad parancsnokságát vette át. Ez időponttól kezdve, 4 heti megszokást kivéve, melyet mint beteg a kolozsvári és debreceni kórházban töltött, 1917 február haváig mint lovaszázad- és lövészszázadparancsnok teljesített szolgálatot. 1917 február hóban a 308. honvédelmi gyalogezredhez vezényeltetett, ahol mint zászlóaljparancsnok ez év július 1-ig teljesített szolgálatot. 1917 július 1-én Brzezanyánál, midőn zászlóalját a betört orosz ellen ellentámadásra vezette — jobb alkarján és bal tüdején srappellgolyóval megsebesült. 1917 december 20-ig felülvizsgálat útján mint beteg szabadságot tartott, 1918 január 1-től a pótszázadnál mint parancsnokhelyettes és a hadtörténelmi csoport vezetője működött egész az összeomlásig. Utóbbi beosztásában vette meg alapját adatagyűjtésével jelen munkának. 1918 szeptemberében a honvédelmi minisztérium által kirendelve, egy hadtörténelmi bizottságot vezetett az 5. honvédelmi lovasadosztály csatlócseréire, nevezetesen Gorodok, Satanow és Dobrenoutzba. Az összeomlásig gyűjtött adatokat a forradalom alatt sikerült megmentenie és ezek felhasználásával állította össze az ezred történetét. Megalkotta az ezred rokkant-, özevgy- és árva-alapját, melyre az ezred hőgyeivel együtt rendezett operaházi hangverseny és a Ludevika Akadémia parkjában rendezett lovasünnepély által 366.000 korelát gyűjtött.

Burchard-Bélaváry Pál tart. százados és *dr. Ádám György* tart. hadnagy Budapestről egy pótlással bevonultak az ezredhez.

Október 18. „Szaploneczay-lövészszázad“ az 1647-es Mt. Calimanelen állásban, lovaszázadok Dorna Kandrenyben. Utóbbiakról Szaploneczay Oszkár tart. hadnagy egy lovasjárőrrel a 805-ös és 802-es magaslati pontokra kiküldetett. Roskoványi alezredes Pap Lukács tiszthelyettest megbizta az utászszakaszparancsnoksággal, Fényes Lóránd önkéntes-ör mestert pedig mint műszaki előadót beosztja az ezredtörzshöz.

A 230. számú hadosztályparancsnoksági parancs szerint *Ő császári és apostoli királyi Felsége* legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az ellenség előtt tanusított vitéz magatartása elismeréséül a Legfelsőbb dicsérő elismerés Lejtényi Gedeon hadnagynak tudtul adassék.

A Mt. Rusului és Vrf. Sarului elfoglalása.

(Lásd a 47. sz. vázlatot.)

Október 19. A lóról szállott „Virányi-lovas ezred“ mint tartalék Dorna Watrára előrevonatik.

A II/5. lovaslövészosztály reggel 6 órakor az 5. honvédelmi lovas ezred által felváltva a 1499-es Mt. Jalowit hegyen át a 1399-es magaslati pontra mentel. A „báró Apor-csoport“ (5. és 11. honvédelmi lovasadosztály és gyalogság) parancsnoksága által kiadott intézkedés értelmében a lövészosztály feladata a Mt. Rusului 1546-os és Vrf. Sarului 1521-es csúcsokat, melyeken az ellenség megismételt támadásainkkal szemben napok óta szívósan tartja magát, elfoglalni. A „Szaploneczay-lövészszázad“ által végrehajtott ezen feladatból folyó harc és győzelem egyike volt ezredünk legszebb haditényecinek.

A harc leírására idézzük a „Szaploneczay-lövészszázad“ szakaszparancsnokainak Szaploneczay László százados részére kiadott vitézségi bizonylat és haditény leírását:

„1916. október 19-én reggel 6 órakor a Mt. Calimanelen levő állásainkat a m. kir. 5. honvédelmi lovas ezred vette át, II/5. honvédelmi lovaslövészosztály pedig a 1499-es

menetelt, hol a „Szaplanczay“, „Tökéssy“ és „Czakó“ századok, valamint a m. kir. 13. honvédgyalozezred egy százada körülbelül délelőtt 10 órakor Kokotovics ezredes parancsnoksága alatt mint tartalék állott fel. Déli 12 órakor Szaplanczay századost Kokotovics ezredes magához hívatta, aki pár perc múlva visszatérve, parancsot adott az indulásra. A század a \odot 1399 felé vezető úton indult meg. Menetközben Szaplanczay százados az élre rendelte a szakaszparancsnokokat és körülbelül a következőket tudatta: „Az erdő által fedve a Mt. Rusului \odot 1546 déli lábához menetlünk, hol egy telefonállomás van. Itt kapjuk a további parancsokat. Helyzetről ott fog személyesen tájékozódni.“

„Délután 1 óra körül értük el a jelzett telefonállomást, hol egy m. kir. 13. honvédgyalozezredbeli hadnagy századparancsnokot találtunk. Szaplanczay százados századát visszahagyva, két küldönccel előre ment a tábori őrsre. Alighogy nevezett százados elindult, abból az irányból meg-megismérlődő ellenséges géppuskatűz kezdődött. Körülbelül 30–40 perc múlva visszatért hozzánk Szaplanczay százados; mielőtt azonban a lövésosztályparancsnokságnak tapasztalatait jelenthette volna, Kokotovics ezredes a közelünkben levő gyalogsági telefonállomás útján az azonnali támadást rendelte el. Ezen parancsot az ott parancsnokló gyalogsági hadnagy vette fel és közvettette. Szaplanczay százados erre az együtt lévő négy szakaszparancsnokával ismertette a helyzetet és a szándékot, nevezetesen azt, hogy az ellenséges állás a Mt. Rusului \odot 1546-os koronáján az erdő felé keleti irányban elhajlik és hogy századunknak a fölünk balra támadó „Tökéssy-század“ támadását kell támogatnia. A szakaszparancsnokoknak megjelölte az előnyomulás irányát és végül mindnyájunkat a legerélyesebb tevékenységre szólítva fel, hangsúlyozta, hogy a támadásnak feltétlenül sikerülnie kell.“

„A század azután a \odot 1399-ről a \odot 1333-ra vezető erdei út két oldalán rajvonalba fejlődött. Az én szakaszom (Muslayé) közvetlenül az úttól balra, főlem jobbra két szakasz, balra pedig egy szakasz fejlődött. Szaplanczay százados az én szakaszomnál tartózkodott. Általa adott parancsra kb. délután 2 órakor kezdtük meg az előnyomulást. Alig haladtunk 150–200 lépést előre, egy oláh osztagra bukkantunk. Szaplanczay százados az én szakaszomat (Muslayét) és a főlem balra levő szakaszt azonnal támadásra rendelte és személyes vezetésével megrohantuk az ellenséget. Ezek pár lövés után elmenekültek. Mi is nyomon követtük őket és a futókkal majdnem egy időben értük el az ellenséges főállást, honnan erős géppuska- és puskatűz kapva, szakaszom 5-6 fő veszteséget szenvedett. A roham egy pillanatra megakadt, Szaplanczay százados azonban előrerohant és példájával magávalragadta a szakaszokat, melyek az elkeseredetten védekező ellenségre vetik magukat. Heves kézitusa fejlődött ki, mely után az ellenség főbb halott, sebesült és fogoly hátrahagyásával a Mt. Rusului \odot 1546 és Vrf. Sarului \odot 1521 közötti nyereg és a \odot 1333 felé futva visszavonult. Foglyul esett a parancsnok, egy román hadnagy és körülbelül 18–20 fő sebesületlen legénység.“

Menyhárt A. 1-őrm. felv.

Táboriörs. Balról a 3. Gaál Frigyes őrm. 4. Ambrózy Gusztáv zászlós. Mt. Rusului, 1916 október 20.

„Támadásunk az ellenséget meglepetésszerűleg érte, amit bizonyít az a körülmény, hogy kiosztásra készített kenyeret, dohányt stb. hagyott hátra, valamint hogy az ellenséges katonák legnagyobb részének hátizsákja és derék-szíja sem volt felcsatolva, amik szintén zsákmányul estek.“

„Mialatt a kézítusa tartott, beérkezett a századnak az úttól jobbra előnyomuló két szakasza *Maderspach János* m. kir. 9. honvédszázadbeli főhadnagy parancsnoksága alatt. Ezeket *Szaplonczay* százados a \odot 1333 felé menekülő ellenség üldözésére rendelte, ő maga pedig az én (*Muslay*) szakaszom és *Benke Sándor* őrmester szakaszával a nyereg felé menekülőket vette üldözésbe. A nyeregre felérkezve, ott egy felénk háttal, lövész-teknőben fekvő és nyugatról támadó saját csapatainkkal (*Politzer* főhadnagy százada, 18. honvédszázad) harcban álló orosz rajvonalat pillantunk meg, melyet habozás nélkül megrohanunk. A teljesen meglepett ellenség alig védekezett és fegyverét, felszerelését elhanyagolva, a *Vrf. Sarului* \odot 1521-re menekült. Mielőtt az ellenséges rajvonal engedett, rohamra jött a vele szemben álló m. kir. 18. honvédszázadbeli század *Politzer József* főhadnagy parancsnoksága alatt, valamint ideérkezett *Nagy László* hadnagy (m. kir. 13. honvédszázad) körülbelül 30–40 emberrel és *Berczik László* m. kir. 7. honvédszázadbeli hadnagy 2 vagy 3 géppuskával. A géppuskák a fent leírt rohamunkat heves tüzzel támogatták. *Szaplonczay* százados az össztalálkozott csapatok

Menyhárt A. t. őrm. felv.

Maderspach, Ambrózy és Muslay zls. „Menyhárt fényképészalbumát“ nézik a Mt. Rusului-on 1916 októberben.

felett átvette a parancsnokságot, a kötelekeket gyorsan és a lehetőség szerint rendezte, majd a *Vrf. Sarului* \odot 1521 ellen új támadást indított. Ennél a gyalogsági csapatrészek egyenesen északi irányba nyomultak előre, a „*Szaplonczay-század*“ két szakasza és a géppuskák pedig *Szaplonczay* százados, *Berczik* hadnagy és az én (*Muslay*) vezetésem alatt az ellenséget délkeleti irányból átkarolva, támadott. Az ellenség heves géppuskafüzet bocsátott reánk, azonban a sűrű erdő védelme alatt alig szenvedve veszteséget, gyorsan elértük a rohamtávolságot, mely alkalommal itt újjól az ellenség hátába kerültünk. Rövid tűzharc fejlődött ki és mert embe-reink a nagy fáradtság folytán már csak lépésben tudtak előrehaladni, az ellenségnek ideje volt az erdő leple alatt elmenekülni, így is azonban két géppuskaállványt, sok löszert, fegyvert és felszerelési tárgyat hagyott vissza. Délután 4 óra 30 perckor a \odot 1521 *Vrf. Sarului* birtokunkban volt. Ezzel egyidőben foglalta el a „*Tőkény-század*“ a \odot 1546-os *Mt. Rusului* csúcsát.“

„Délután 4 óra 45 perc tájban érkezett fel a *Vrf. Sarului* \odot 1521-re a nyugati irányból támadó m. kir. 2. h.-ezred egy százada *Lévay Ferenc* főhadnagy parancsnoksága alatt, valamint az ugyanezen ezredhez tartozó *Pálffy Gábor* százados, továbbá *balázsfalvi Kiss Mihály* százados parancsnoksága alatt az északnyugati irányból támadó m. kir. 18. honvédszázad egy zászlóalja. *Szaplonczay* százados nevezettekkel konstatálta, hogy minket 1916 október 19-én délután 4 óra 45 perckor a *Vrf. Sarului* \odot 1521 birtokában találtak.“

„Miután sötétedett és embereink teljesen ki voltak merülve, az üldözést nem folytattuk, hanem *Szaplonczay* százados az elfoglalt állások megszállására és biztosítására adott parancsot.“

„*Szaplonczay László* százados személyes magatartására nézve kijelentjük, hogy ő az egész harc alatt a legbátrabban és legvittezebben viselkedett; állandóan elől és a támadók között tartózkodott, a harc minden mozzanatában részt vett, állandóan személyesen intézkedett a legénységet nemcsak folyton lelkesítette és

buzdította, hanem személyes példaadásával is kimagasló példát szolgáltatott. Meg vagyunk győződve, hogy Szaplanczay László százados fent jellemzett magatartásának, vezetésének és a helyzet gyors felismeréséből folyó helyes intézkedéseinek köszönhető és tulajdonítható az elért siker, vagyis az, hogy a főbb napon át eredménytelenül támadott és a Gura Negriből In Linisten és Panacin át Covercara vezető fontos utat uraló két hegycsúcs: a Mt. Rusului ○ 1546 és Vrf. Sarului ○ 1521 véglegesen birtokunkba került. Maderspach János tart. főhadnagy s. k., Muslay Sándor s. k. hadnagy a m. kir. 8. honvédhuszárezredben, Berczik Sándor tart. hadnagy s. k., Politzer József tart. főhadnagy s. k.

Muslay Sándor zászlós és Sipos József, a „Szaplanczay=lövészszázadhoz“ bcsoztott I. honvédgyalogezredbeli géppuskás=örmmester ezen támadásnál tanúsított magatartásukért Ő Fensége Károly Ferenc József trónörökös által személyesen lettek az arany vitézségi éremmel kitüntetve, Szaplanczay László százados pedig később a hadidíszítményes III. osztályú vaskoronarendet nyerte kitüntetésül. A harcban a „Szaplanczay=lövészszázad“ 18 seb-

Menyhárt A. t.-őrn. felv.

Ciéppuskásaink állásban a Mt. Rusului-on 1916 október 23-án.

szület és 2 halottat vesztett, valamint elűnt 27 fő legénység, mely utóbbiak egy része fogságba esett, főbb azonban az erdei harcban súlyos sebet szenvedve, elvérzett.

A Vrf. Sarului elfoglalása után az ott levő 5. lovashadosztálybeli csapatrészek felett a parancsnokságot Szaplanczay százados vette át és megszállta a Vrf. Sarului és Mt. Rusului hegycsúcsokat összekötő gerincvonalat. A sötétség bcálltával a harc megszűnt, az ellenség kb. 2–3 óláh gyalogzászlóalj és 1–2 lóról szállt orosz szotnya, 193 halott visszahagyásával a ○ 869-es és ○ 1078-as vonalába vonult vissza.

Október 20. Mt. Rusului. A hajnali órákban a „Szaplanczay=lövészszázad“ a Mt. Rusuluirra tolatott el és jobbról a ○ 1399-es felé a 11. lovashadosztály csapataival, balról a II/5. lovaslövészosztály „Tőkésy“ századával vett érintkezést. Táboriőrsei a ○ 1399-ről az ○ 1333-ra vezető út mentén állottak. Az esti órákban az ellenség kísérletet tett a Vrf. Sarului visszafoglalására, azonban rövid félórásig tartó harcban véresen visszavertett.

A 261. hadosztályparancs közli, hogy Ő Felsége legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, miszerint „az ellenség előtt tanúsított bátor magatartása“ elismerésül csepreghi Horváth Antal hadnagynak a Legfelsőbb dícsérő elismerés tudtul adassék.

A 92. számú ezrednapiparancs szerint „az ellenség előtt tanúsított kitűnő szolgálatai elismeréséül“ Rigó Gábor őrmestert a VIII. hadtestparancsnokság a vitézségi érem szalagján viselendő **koronás vaséremkereszttel** tüntette ki, ugyanezen ezredparancsral Roskoványi alezredes „az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartása elismeréséül“ Zugeber István (1901) npflk.-huszárt járőrvezetővé lépteti elő.

Október 21. Mt. Rusului. A rajvonalban levő „Szaploneczay=lövészszázad“ megkezdte a Mt. Rusului hegycsúcs megerősítését. Szaploneczay Oszkár tart. hadnagy beosztott mint szakasparancsnok a „Tőkéssy=lövészszázadhoz.“ Károly Ferenc József főherceg trónörökös holnap Dorna Kandrenyben a Mt. Rusului és Vrf. Sarului hegyek elfoglalásában magukat kitűntetett fisztek és legénység felett szemlét fog tartani. Kokotovics alezredes ezen kitűntetésre Szaploneczay századost és Muslay Sándor zászlóst hozza javaslatba, utóbbi ez alkalommal az arany vitézségi éremmel fog feldíszíttetni. Szaploneczay százados a parancs szerint Dorna Kandrenybe útbaindul és a századot ideiglenesen Burchard-Bélaváry

Domony M. t. hdgy. felv.

Lövészárók a Mt. Rusuliu-on 1916 október 23-án.

századosnak adja át. Előbbi már útban van, amidőn a parancs a hadosztályparancsnokság kívánságára oda módosul, hogy nem Szaploneczay százados, de Czakó-Diósgyörgy Kálmán főhadnagy lesz a trónörökösnek bemutatva. Szaploneczay százados tehát továbbra is a Mt. Rusuliuon marad.

Október 22. Mt. Rusului. A Vrf. Badesre visszavonult ellenség a nap folyamán több ízben lőtte rajvonalunkat, de eredmény nélkül.

Október 23. Mt. Rusului. Délben egy erősebb ellenséges osztag megtámadja a táboriörökös vonalát, melyek harcolva, a főállásba vonulnak vissza. Egy halottat veszünk. Az ellenséget a „Szaploneczay=század“ balszárnyán elhelyezett aknavető szétlövi és visszavonulásra kényszeríti. A később újból előreküldött táboriörökös elhanyagolt fegyvereket, lőszert és több véryomót találnak.

Október 24. Mt. Rusului. Reggel fölünk jobbra a Mt. Jalowitnél álló 9. h.-h.-ezredet az ellenség tüzéségi előkészítés után megtámadja és előretolt állásukat elfoglalja. Nálunk teljes csend.

Október 25. Mt. Rusului. Dél előtt a „Szaploneczay=század“ balszárnya és az ehhez csatlakozó „Tőkéssy=század“ ellen kb. egy század erejű orosz gyalogság támadást intéz. A támadás a drótakadályóvnnél megtörik és sok halott hátrahagyásával az orosz rövid tűzharc után visszavonul.

Október 26. Mt. Rusului. Táboriörökösünk a nap folyamán többször tüzelnek ellenséges felderítőosztagokra. Egybehangzó jelentések szerint az oláhokat oroszok váltották fel.

A 94. számú ezrednapiparancs szerint „az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül“ Roskoványi alezredes Lupszerusz Miklós (1889) npflk.-szakaszvezetőt címzetes őrmesterré léptette elő

Október 27. Mt. Rusului. Teljes csend és nyugalom.

A 236. számú hadosztályparancs közli, miszerint Ő császári és apostoli királyi Felsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a **Legfelsőbb dicsérő elismerés újjólag** tudtul adassék „*az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása és kitünő szolgálatai elismeréséül*“ *velikei és bessenyői Sklublics Mihály* egy honvédelvashadosztálynál beosztott 1. honvéd-huszárvezetdbeli századosnak, valamint az **újjólagos Legfelsőbb elismerés másodszer** tudtul adassék „*az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül*“ *Lenk Béla* századosnak.

Október 28. Mt. Rusului. Csend és nyugalom.

A 237. számú hadosztályparancs szerint a 7. hadseregparancsnokság „*az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül*“ az alábbi legénységet tüntette ki, és pedig:

II. osztályú ezüst vitézségi éremmel: *Kósa György* őrmester-czredtrombitást, *Kovács Márton* és *Jaksa Ferenc* szakaszvezetőket, *Ács József* tizedest, *Puskás Lajos* járőrvezetőt, *Kocsó Sándor* és *Téglás Lajos* huszárt;

Menyhárt A. t-őrn. felv.

Thúry Tibor fhdgy. és *Feri*, tisztiszolgája a Mt. Rusului-on a fűlhető sátrában 1916 október 27-én.

a bronz vitézségi éremmel másodszer: *Bagi István* szakaszvezetőt, *Józsa Sándor* tizedest, *Csontos István*, *Gólya Sándor*, *Simka Pál* és *Vas Ambrus* huszárt;

a bronz vitézségi éremmel először: *Somodí József*, *Mészáros Antal*, *Tóth Gábor*, *Bagi István* szakaszvezetőket, *Csobán Márton*, *Kókai József* és *Hegedüs András* tizedeseket, *Takács Lénárd*, *Odor János*, *Höflinger Lajos*, *Jász József*, *Háfra Gábor*, *Gránitz Antal*, *Eisenhauer Miklós*, *Csontos István*, *Botos István*, *Dalmadi Pál*, *Huszár János*, *Csordai János*, *Tarjányi Ferenc*, *Ferenczi János*, *Bencsik Pál*, *Molnár Sándor*, *Mátyus Lajos* és *Karancsi Lajos* huszárokat.

Október 29. Mt. Rusului. Csend.

Október 30. Mt. Rusului.

A 7. hadseregparancsnokság „*az ellenség előtt teljesített különösen kötelességű szolgálataik elismeréséül*“ *Szabó László* és *Kenyeres Ferenc* huszár-tisztiszolgákat a vitézségi érem szalagján viselendő **vasérdemkereszt**tel tüntette ki.

Roskoványi alezredes

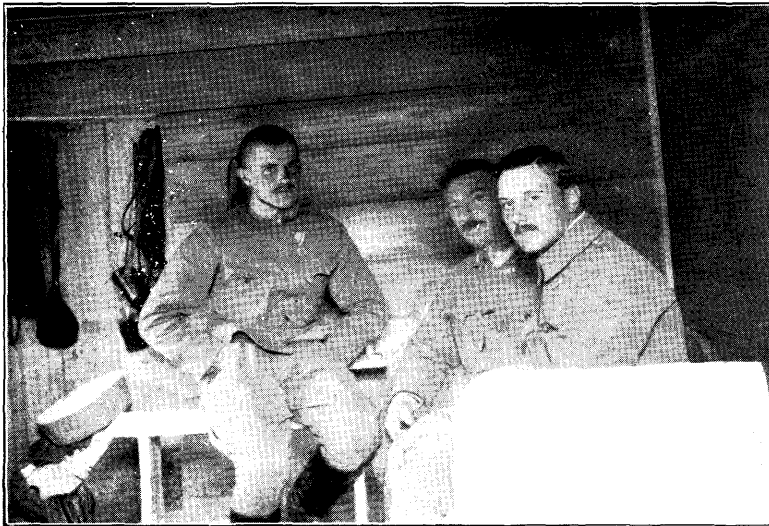
„*az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásuk elismeréséül*“ *Tóth P. Sámuel* (1897) „*Szaplonczay-Lövészszázadbéli*“ járőrvezetőt tizedessé, *Dömötör Lajos* (1914) kiságyusosztagbéli huszárt pedig járőrvezetővé léptette elő.

Október 31. Mt. Rusului. Csend és nyugalom.

November.

Az erdélyi oláh vereség ellensúlyozására az oroszok október végén *Wolhyniában*, valamint a *Kárpátok* ellen indítottak újabb támadást. Október 29–30-án *Lucktól* keletre és *Swininchytól* délre a *Sokal* irányában megindított főmegettámadás teljes vereséggel végződött, valamint ugyancsak kudarcot vallott a *Narajowka* nyugati partja ellen intézett előretörés is, sőt az ellentámadásba átment szövetségesek *Brzezanytól* délre benyomultak az orosz állásokba. November hó folyamán sikeres előretöréseket hajtottak végre a magyar-osztrák és német csapatok még a *Stochod* nyugati partján *Koweltól* keletre, az *Erdős Kárpátokban* és *Dorna Watránál*.

Az oláhok elleni hadműveletek részletes ismertetéséről a rendelkezésre álló szűk keretbe

Bertényi István hdgy., Nunkovich Béla t. zls. (6. h.-h.-c.) és Skublics Mihály százados.

való tekintettel sajnos le kell mondanunk. Röviden csak azt jegyezzük fel, hogy a *Falkenhayn* német tábornok parancsnoksága alatt álló magyar-osztrák és német csapatok október végén 15°-os hidegben és másfélméteres hóban győzelmes harcokban maguk előtt hajtva az oláh hordákat, átlépték a magyar határt. November 9-én kibontakozva a *Vöröstoronyi-szorosból*, az *Olt* keleti partján elfoglalják a *coziai* állásokat és 18-án a *Calimanescitől* északkeletre húzódó magasla-

tokat. A tulajdonképeni döntő csapás november 11-én, a „*Kühne-csoport*”-nak a *Vulkán hegyből* történt váratlan kitérésével vette kezdetét, amelynek nyugati oszlopa 13-án *Valari* környékét éri el és föbb heves ellentámadás dacára ott lábát megveti.

Most megindul az egész déli magyar határ mentén az általános támadás, mely az oláh hadsereget kétségbeesett védekezése dacára délkeleti irányban szorítja vissza. November 17-én a szövetségesek elfoglalják *Tergu Jiut*. A *Szivó* ezredes által vezetett „*orsovai csoport*” sikeres harcokban *Turnu Severin* ellen nyomul előre és a „*Kühne-csoporttól*” a szemben álló oláhok hátába küldött zászlóaljjal elvágja azok visszavonulási útját.

A *Schmettow* tábornok parancsnoksága alatt álló lovashadtest a *tergujiui* kijárat megnyitása után november 17-én *Coudulesci* és *Cetatean* át délkeleti irányban tör előre és a szétvert oláh csoportokat *Filiasu*—*Craiova* irányába szorítja vissza. Több kisebb harc után november 21-én egy német kürosszier-század — *Boske* százados felderítőkülönítménye — bevonul *Craiovába*; 23-án a lovashadtest elfoglalja *Caracalult*, tovább üldözi a visszavonuló ellenséget és megnyitja az utána jövő „*Kühne-csoport*” előtt az utat.

November 27-én a *slatinai* állások elfoglalása után a szövetségesek elérik az *Olt* folyó *caracalul-dragosanii* szakaszát, az oláhokat pedig északkeletre dobják vissza.

November 1. Mt. Rusului. A II/5. lovaslövészosztályparancsnokságot *Roskoványi Dezső* alezredes veszi át. Ennek kötelékébe tartozott a „*Szaplonczay-lövészszázad*“, valamint a mai naptól kezdve a „*Szelke*“ és „*Burchard-Bélaváry*“ lovasszázad. Természetesen utóbbiak is gyalog voltak és a *Mt. Rusului* és *Vrf. Sarului* közötti nyereg mögött mint tartalék állottak; „*Szaplonczay-lövészszázad*“ a *Mt. Rusului*-on állásban. A segédíszti teendőket *Bossányi-Havass Tibor* százados vette át. Gazdasági hivatal és ezredvonat *Dorna Kandrenyben*.

November 2–5. Mt. Rusului. Teljes csend, feljegyzésre érdemes eset nem fordult elő.

November 6. Mt. Rusului A 7. hadsergparancsnokság megengedi, hogy a hosszabb idő óta rajvonalban szolgáló fisztek négy napra üdülés céljából *Besztercére* távozhas-

Mt. Rusului, 1916 október 29. Telefon-fülke.

Menyhárt A. t.-őrm. felv.

sanak. Ezen eltávozás nem számít szabadságnak, a fisztek részére kétszeres hadtápváltság jár és a négy nap üdüléshez még három nap utazás számítható hozzá.

November 7. Mt. Rusului.

A 96. számú ezrednapiparancs szerint a 7. hadsergparancsnokság „*az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásának elismerésül*“ *Mátisz Károly* „*Szaplonczay-lövészszázadbeli*“ törzsőrmestert a **II. osztályú ezüst vitézségi éremmel** tüntette ki. Ugyanczen ezredparancsal a hasonló alkalomból előlépnek: *Macskó József* (1911–Tsz.) szakaszvezető, c. őrmester őrmesterré; *Aranyi Gergely* (1899) szakaszvezető c. őrmesterré; *Giál Géza* (1915), *Balogh József* és *Kiss Balázs András* tizedesek c. szakaszvezetővé; *Tőkőli András* (1914) járőrvezető c. tizedes c. szakaszvezetővé; *Bózsza József* és *Veres János* huszárok járőrvezető c. tizedessé; *Nagy Dániel* (1913–19), *Balog István*, *Klein János* és *Berta István* huszárok járőrvezetővé.

Ádám György tart. hadnagy *Budapestről* bevonult és megbízott a *Dorna Kandrenyben* levő lovak és emberek felctti parancsnoksággal.

November 8–9. Mt. Rusului. Nincs feljegyzés.

November 10. Mt. Rusului. A kombinált lovaszred feloszlott és a századok bevonultak ezredcikkhez.

November 11. Mt. Rusului. Nincs csemény.

érjük el, délután 4 órakor az elhelyezés és felváltás befejezést nyer. Férőhely kevés, egy része még építés alatt, a légénység egy része fedél nélkül maradt.

Szelke József főhadnagy és *Madarassy Andor* zászlós szabadságra távoznak, *Ádám György* tartalékos hadnagy és *Zsigmond István* zászlós áthelyeztetnek a 8. honvédhuszár-czredhez. *Ludmann Gábor* főhadnagy a 23. lovasdandárhoz parancsörtisztül vezényeltetett. Borult, enyhe idő.

Az ezred létszáma 310 fő.

Este 9 órakor a hadosztály táviratilag tudatja, hogy Ő Felsége I. Ferenc József meghalt.

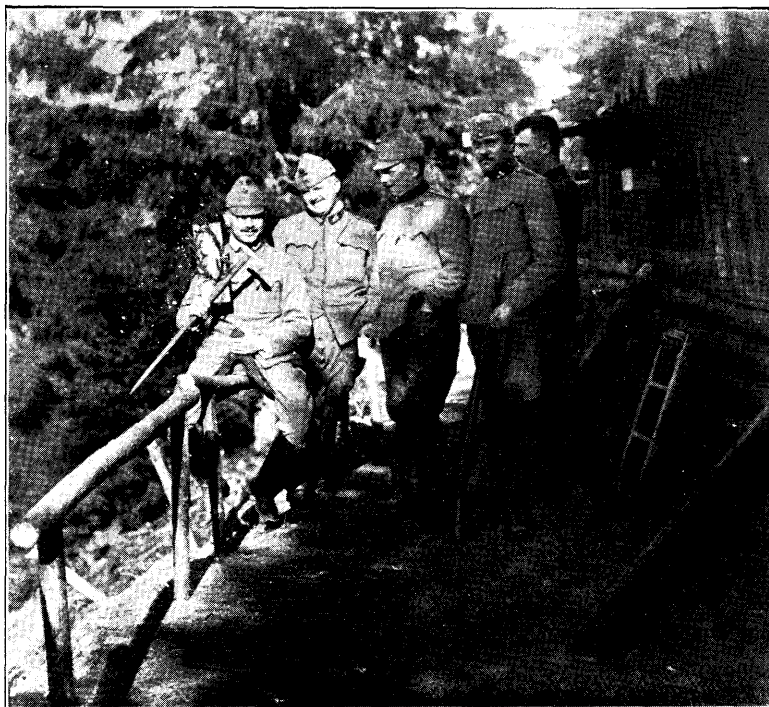
Mindnyájunkra megdöbbenően hat a szomorú hír, melynek kihatását hirtelen mérlegelni

sem tudjuk. Érezzük, hogy szeretett királyunk elhúnyta újabb erőt fog kölcsönözni a már-már csüggedő ellenségnek és a döntés ideje jó messze kitolódik.

A mai 258. sz. hadosztályparancs szerint a 7. hadseregparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismeréséül a következő kitüntetések adományozta:

a II. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Markovits Károly* őrmesternek, *Takáts István* és *Hideg János* fizesnek, *Kéki Gábor*, *Márkus József*, *Weigand Mihály*, *Nagy Dániel* és *Ábrahám Péter* huszárnak;

a bronz vitézségi érmet: *Földeák Béla* és *Kaszala József* huszárnak.

Menyhárt A. L. őrm. felv.

A fiszfkar egy része a tartalékállásban. Rusului, 1916 november 8. *Szelke* százados, *Gajári* tart. hadapródőrmester, *Burchard-Bélaváry* tart. százados, *báró Hellenbach* tart. hadapródőrmester és *Baghy* hadnagy.

Ő császári és apostoli királyi Felsége I. Ferenc József tegnap, november 21-én esti 9 óra 50 perckor elhúnyt.

A betegségéből felgyógyult és bevonult *Barabás Emil* tartalékos zászlóst a hadosztályparancsnokság a 6. h. h. czredhez osztja be.

November 23. Az *ulmului* védőszakaszon parancsnokló 23. lovasdandárparancsnokság rendeltére czredünk naponta egy-egy 70 főből álló századot vezényel a 6. és 7. h. h. czrednek állásaiba munkára. A munka délelőtt 6—11 óráig és délután 2—5 óráig tart. Délben az étkezés alatt az orosz tüzéség két srappellő lö a konyhák körül álló légéniségre. Egy huszár meghal, kettő súlyosan megsbesül. Miután teljesen fedett helyen állunk, a falát egyike a sors ama szeszélyeinek, mely elől menekvés nincsen. Idő borult, enyhe.

Létszám 314 csatár.

November 22. Ulmului. A király haláláról tegnap vett telefonértesítést ma az alábbi távirat egészítette ki: „7 óra 20 perc.

A 260. sz. hadosztályparancs *Ő Felsége IV. Károly* király által *Kövess* vezérezredeshez intézett alábbi táviratot közli:

„Szívvel köszönöm Nagyméltóságodnak a benső részvétről tanuskodó szavakat, melyeket a mindnyájunkat ért megrázó csapás alkalmával Hozzám intézett. Az Isten leggazdagabb áldása kísérje további diadalútján a hadsereget, melynek közvetlen vezetése ezután már nem áll módomban. *Károly.*“

November 24. Ulmului. Dél előtt 10 órakor gr. *Lubienszky* ezredes, a 23. lovasdandár parancsnokának jelenlétében felküsztünk *IV. Károly* királynak. Este *Kölber Pál* tart. főhadnagy szabadságáról bevonult.

A hadseregfőparancsnokság rendelete szerint az eddigi „*Károly főherceg hadseregcsoport*“ parancsnokságát, melynek kötelékébe mi is tartozunk, *József főherceg vezérezredes* *Ő Felsége* veszi át. Elnevezés: „*József főherceg hadseregcsoport.*“

November 25. Ulmului. *Roskoványi Dezső* alezredes *Szaplonczay László* századost és *Márkus Ignác* főrszörmestert az ezred képviselőjében *I. Ferencz József* *Ő Felsége* temetésére *Bécsbe* kirendeli. *Czakó-Diósgyörgy Kálmán* főhadnagy áthelyeztetett a 7. h.-h.-ezredhez.

Menyhárt A. t.-őrm felv.

Mt. Rusului, 1916 november 13.
Topits tartalékos hadnagy, *Thury* főhadnagy, *Gajári* t. hadapród-őrm.

Gajary K. t. hdgy felv.

Az oláh állásokra tüzelt 30 $\frac{1}{2}$ cm.-es mozsarunk gránátfőlesérje a Mt. Rusului-on 1916 november 14-én. A gránátfőlesér percmén: *Keltz* tart. hadapródmester, *Baghy* hadnagy és *Burchard* tart. százados, a gránátfőlesér alján *Szelke* százados.

A 101. számú ezredparancs szerint *Roskoványi* alezredes „az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásuk elismeréséül“ *Ambrózy Gusztáv* c.-é. önkéntes c. tizedest c. szakaszvezetővé; *Orvos Tóth Péter* (1911) c. tizedest — tizedes, c. szakaszvezetővé és *Hajnali János* (1883—1903) huszár c. tizedest — tizedessé lépteti elő.

November 26. Ulmului. *Szaplonczay* százados és *Márkus* főrszörmester elindulnak *Bécsbe*. Az orosz tüzérség egész délelőtt sűrűn lövi a rajvonalat, valamint tartalékállásunkat.

November 27. Ulmului. Ma is sűrű ágyútűzet kapunk. Szökevények bemondása szerint holnap *Dorna Watra* ellen az orosz támadni fog. — *Dr. Bukor* ezredorvos bevonul.

November 28. Ulmului. Dél előtt az állásokban dolgozunk. Az ellenséges tüzérség mérsékelten lövi a 6. és 7. h.-h.-ezred állásait. Délután a dandárparancsnokság beszünteti a munkát és elrendeli, hogy minden század próbariadót tartson. Ezt délután 3 órakor 8—12 perc alatt foganatosítjuk. Délután 4 órakor igen erős ágyútűz veszi kezdetét. *Thury* főhadnagy este bevonul *Besztercéről*.

November 29. Ulmului. Éjjel 12 óra 15 perckor vett parancs elrendeli, hogy vissza-

Iványi László tartalékos hadnagy.

déli torkolatánál levő házakban mint védőszakasz-tartalék helyezkedik el. Idő: borús, esős, nagy sár. *Hanusz László* tart. főhadnagy, *Förster Lajos* és *Bay Kálmán* tart. hadnagyok vezetés alatt egy 100 főből álló pótlás érkezett *Dorna Watrára*, azonban egyelőre nem vonul be. Vezetéklövaink *Nagykárolyba* (!) tolattak el.

Roskoványi alezredes „az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül” *Gaál Frigyes* (1915) és *Kajis András* (1914) „Szaploneczay-századbeli” fizedéseket e. szakaszvezetővé lépteti elő.

November 30. Breaza. Reggel 7 óra 10 perckor a géppuskásosztag és a *Szaploneczay-század* *Kölber Pál* tart. főhadnagy parancsnoksága alatt a 20. gyalogezred rendeletére *Czokanestieba* menettel és ott a 13. lovasdandárparancsnokság által a *Sz. Maria* kápolna közelében mint tartalék helyeztetik el.

Este 10 órakor a géppuskásosztag visszajön *Brezaba*, ahonnan azonban rövid pihenő után tovább megy a *Bisztricától* keletre levő *1350-es Fundui* heggyre. A késő esti órákban a tegnap érkezett *Hanusz László* tart. főhadnagy és *Bay Kálmán* tart. hadnagy bevonulnak az ezredhez.

hagyva a „*Szelke-századot*”, az ezred reggel 7 órára a *885-ös* magaslatról nyugatra menetteljen, hol mint csoporttartalék fog alkalmaztatni. Indulás reggel 5 órakor és 6 órakor elérjük rendeltetési helyünket. Délelőtt 11 óra 30 perckor riadó, mire a századok menetkész állapotba helyeztetnek, később parancs, hogy *Dorna Watra* vasútállomásra menetteljünk, hol a további parancsot kapjuk. 10 óra 45 perckor indulva, 12 óra 20 perckor *Gura Negrin* át *Dorna Watrára* érkezünk, ahol azonnal vasútra szállva, vonaton *Jakobeny* felé indulunk. Délután 2 óra 25 perckor elérjük *Jakobenyt*, ahol átszállunk a keskenyvágányú vasútra. *Roskoványi* alezredes a 8. lovashadosztály parancsnokánál, *Schnelzen* tábornoknál jelentkezve, azt a parancsot kapja, hogy *Breazaig* utazunk és ott a 20. gyalogezred parancsnoka, *Danyek* ezredes rendelkezési alá lépünk. A keskenyvágányú vonat délután 4 óra 45 perckor indul és 5 óra 10 perckor megérkezünk *Brezaba*. Itt kirakodva, a „*Thúry-század*” mint tartalék, a *Breaza-völgybe* a 20. gyalogezred mögé rendeltetik, „*Szaploneczay-század*” és a géppuskásosztag egyelőre a *Breaza-völgy*

Ambrózy Gusztáv tartalékos hadnagy.

Kitüntetései: I. oszt. ezüst vitézségi érem, Károly-eszkapkereszt és sebesülési érem. 1916 januárban vonult be mint önkéntes a 4. h.zh.-pótszázadhoz. A tartalékoskiszátskola elvégzése után az I. ezredhez lett áthelyezve és szeptemberben vonult be az ezredhez Romániába. Résztvett az ottani és később a bukovinai harcokban (*Czokanestie*, *Jakobeny*). *Jakobeny*nél, mint zászlós, félészázadparancsnok a nehéz harcokban hátrán küzdött, míg január 31-én láblövessel orosz fogságba került. 1918 májusban mint cserfegyely került haza.

December.

Amint *Falkenhayn* tábornok csoportja elérte az *Olt* folyót, elérkezett a *Dunától* délre álló „*Mackensen-csoport*” részére is az oláh területre való betörés pillanata. November 23-án a német-bolgár hadsereg sűrű ködben a szándékolt átkelési ponttól jó távol, több helyen színleges támadást intéz az oláh határőrcsapatok ellen, csalatt pedig *Svis-tovnál* jóformán veszteség nélkül átkel a *Dunán* és 25-én már megkezdte előnyomulását az *Arges* folyó irányába. November 30-án *Mackensen* tábornagy átvieszi az Oláhországban és a Dobruzsában küzdő német, magyar-osztrák, bolgár és török haderők felett a főparancsnokságot, melyek feltartóztathatatlanul és központiasan *Bukarest* ellen törnek előre. Már december 3-án a német nagy főhadiszállás jelenti, hogy a „*Duna-hadsereg*” balszárnya *Draganesti-Bukarest* irányában előretörve, a támadásra készülő oláh erőt megsemmisítette és a pánikszzerűen menekülő ellenséget az *Arges* balpartjára dobta vissza. Ezzel a vereséggel az oláh hadvezetőség minden ellentállási terve összeomlott és a szövetségesek által nyomon követeve, megkezdte a *Kelet-Oláhország* felé való visszavonulást, — *Bukarest* pedig jóformán harc nélkül birtokunkba jutott. Az oláhországi események részletes ismertetése túlmenne a munka keretein, miért is csak annyit jegyzünk fel, hogy december 10-én a „*Duna-hadsereg*” lovassága *Reviga* irányában áttörte az oláh

Tart László tart. százados.
Kitüntetései: ezüst és bronz k. é.é. a kardokkal, Károly-csapatkereszt.

Menyhárt A. t.őrn. felv.
Sarul Domei, 1916 november 19. Az ezredkiülőncök. Középen: *Károlyi László* szakaszvezető.

arcvonalat, 11. és 12-én Morgen tábornok hadteste *Mizilnél* nyert döntő csatát, 15-én cseszt *Buzen* és a „*Dobrudsza-hadsereg*“ elérte a *Cogealac—Carta—Harsova* vonalat, 24., 25. és 26-án a „*Dobrudsza-hadsereg*“ elfoglalta *Tulceat* és *Isacecat*, *Morgen* tábornok pedig a *Rimnicice—Sarat* vonalat, valamint eléri *Filipestit*, 27-én *Balaceanul*, 28–30-án a *Halaz—Fundeniu—Focsani*, majd 31-én a *Domnita—Martinesti—Bogza—Mechesti* és a *Rimna* felső folyása által alkotott vonal jutott a szövetségesek birtokába. A hadműveletek politikai eredményeken kívül nagyszámú foglyot és felbecsülhetetlen hadizsákmányt eredményeztek.

Menyhárt A. L. őrm. felv.

A Breaza-völgyben (1916 november 29). Egy fiszti tedezők. *Br. Hellenbach* t. hadapródörm., *Thúry* főhadnagy, *Szitányi* tart. zászlós.

küldöttség bevonulásakor tudtuk meg, hogy *Szaplonczay* százados és *Márkus* főrszörmeister szintén a gyorsvonatban voltak. Délclött *Dorna Watrán* az elhúnyt király lelkiüdvéért a hadosztálytörzs gyászistentiszteletet tartott.

A 268. számú hadosztályparancs közli, hogy a 7. hadseregpárancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Opalsik Lajos* szakaszvezetőt és *Lizák Ferenc* huszárt a II. osztályú czüst, *Domony Ede* önkéntes-örmeister, *Szigetfü János* és *Bézi Imre* huszárt pedig a bronz vitézségi éremmel tüntette ki.

December 2. Az ezred megosztva a *Breaza* és *Chilivölgyben*.

„Semmi különös“ — írja az ezrednapló. — „Nappal kölesönös lövöldözés hallható. Késő délután a rajvonatban heves csatazaj. A micink egy rajtaütést vertek vissza. Idő derült, hideg. A géppuskásosztag 2–7 óráig délután erős ágyútűzben állott.“

December 3. *Breazavölgy.* Az arcvonalban általában csend van. A *Chilivölgyben* levő „*Szelke-század*“=ról és a pótlásról semmi hír. *Papp Dániel* ezredes, arcvonalparancsnok meglátogatta *Roskoványi* alezredest. *Ébner=Rupp Béla* hadapród bevonult. A hadosztályparancsnokság megengedi, hogy az ezredtől 11 fő legénység — olyanok, akik a háború kezdete óta megszakítás nélkül kint vannak — szabadságot kérjenek. Az ezrednél még mindig 39 fő van igényjogosult. Nehéz közülük választani!

Az oláh hadszíntér eseményeinek következtében az *Erdős Kárpátokban* álló orosz haderők a magyar határ ellen intézett heves és egymást követő támadásokkal igyekeztek az oláh hadsereg helyzetén könynyíteni és december hó folyamán a nélkül, hogy számottevő eredményt tudtak volna elérni, a támadások egész sorozatát indítják *Dorna Watra*, *Jakobeny*, *Kirlibaba* és a *Tatár-hágó* ellen.

Az 5. honvédelovashadosztály ezen harcokból veszi ki részét.

Harcok Czokanestie és Mesticanestie körül.

December 1. Reggel 7 órakor a géppuskásosztag ismét *Czokanestie*be a *St. Maria* kápolnánál levő „*Szaplonczay-század*“=hoz megy. A géppuskásosztagot ide való menete alatt az ellenséges tüzéség erősen lövi. Délután a „*Szelke-század*“, valamint a még el nem osztott pótlás a *980-as Chilia* magassági ponthoz rendeltetik ki tartalékol.

Este értesülünk, hogy a király temetéséről *Bécsből* jövő gyorsvonat és a gráci személyvonat *Buda-pest* előtt *Herceghalomnál* összecütöközött. A katasztrófának sok halottja és sebesültje van. Később, a

December 4. Este 7 órakor a „Szaploneczay“ és „Thúry-század“ kijelölt körlettükbe rajvonalba rendeltetnek. Idő derült, hideg.

Létszám: 247 karabély és 4 géppuska.

December 5. Czokanestienél a gyalogság támadása sikeresen halad előre, aminek következtében az ottlevő „Thúry-század“ és a Kölber Pál tart. főhadnagy parancsnoksága alatt álló „Szaploneczay-század“ is előbbre megy és a támadó rajvonalt mögött 50—250 lépésre helyezkednek el.

A Dorna Watrán álló pótlásunk — Förster és Topits hadnagyok parancsnoksága alatt — a várostól keletre húzódó második állásban mint tartalék állíttatnak fel azon feladattal, hogy a 805-ös kápolnánál a Bisztricza völgyét, az országút és folyómeder között, zárják le és legyenek készen arra, hogy adandó parancsra megszállják Ciura Negrit.

December 6. Ködös, hideg idő. Czokanestienél a harc váratlanul hevesen fellobban. Értesülünk, hogy Bukarest és Ploesti elesett. Roskoványi alezredes Szitányi Gyula hadapródörrmestert az ellenség előtt tanusított vitéz és bátor magatartása elismerésüül a 103. számú ezrednapiparancsral zászlóssá lépteti elő.

December 7. A Czokanestienél álló századokat, de különösen a géppuskásosztagot az orosz tüzéség erősen lövi. Az ellenség az egész vonalon igen éber és a legkisebb mozgásra erős tüzzel felel. Este 10 órakor vett parancs Ottlik László tart. hadnagyot egy páncélvonatparancsnokság átvételére rendeli ki. Idő derült, hideg.

December 8. Kora reggel az ellenség az egész vonalon sűrű srappnell és gránáttüzzel köszönt reánk. Különösen heves a tűz a czokanestiei szakaszon, ahonnan csakhamar az a jelentés érkezik, hogy az orosz elvágja drótakadályait, tehát támasdásra készül. A tüzet saját tüzéségünk hevesen viszonozza. A támadás délelőtt 9 órakor kezdetét is veszi, mire a czokanestiei védőszakaszparancsnokság a „Szaploneczay-század“=ot Kölber Pál tart. főhadnagy vezetésével erős tüzéségi tűzön keresztül a Mesticanestie hegyen levő tãmpontra rendeli.

A század ide történt előnyomulása alatt 6 sebesültet veszít, a géppuskásosztagnál becsapódó gránátok pedig egy géppuskát megrongálnak, 2 huszárt megölnek, 5-öt pedig megsebesítenek. A „Thúry-század“=nak a 1160-as és 1243-as közötti szakaszán, reggel 7 órától az ellenséges tüzéségi tűz szintén fokozódik és később pergőtüzzé fajul. Déli 12 órakor itt kilencsoros orosz rajvonalt nyomul a század ellen, mire az eddig a gránátmentes fedezékekben tartózkodó század megszállja a löállásokat, melyeket a 20. gyalogezred 6. és 7. százada lövésnélkül elhagyott és visszaveti a támadást. A támadás visszaverésében Nagy őrmester a saját gyalogság által visszahagyott géppuskával igen sikeresen működött közre. A sikertelen támadás után az orosz tüzéség tüze a derék „Thúry-század“ és a 1243-as magaslat ellen irányul. Utóbbi az

Báró Hellenbach Gottfried dr. t. hadnagy.

Kitüntetései: I. és II. oszt. ezüst vitézségi érem pánttal, Károly-csapatkereszt. 1915-ben vonult be mint önkéntes a pótszázadhoz. 1916-ban ment ki az ezredhez a harctérre. 1917. január 27-én Mesticanestienél (Bukovinában) a „alagút tãmpont“ visszaszerzése alkalmával súlyosan megsebesült. 1917. év őszén szabadságotlák és 1918. őszén szerelt le.

ennek eredményeként megismételt támadásra az ellenség kezébe jut és az erős zárótűzőn át előrendelt 8 h.-h.-ezred már későn érkezik. Meggerősíti tehát a „*Thúry-század*“-ot, mely percnként 160—170 gránátot és srappellt kap.

Az est beálltáig a harc változatlan hevességgel és meg-megújuló erővel tart, az ellenség azonban az elért eredményt kiszélesíteni nem tudja. Az est beálltával csend lesz. *Ezredünk vesztesége 4 halott és 17 súlyos sebesült.*

A harc alatt báró *Hellenbach Gottfried* hadapród különösen kitüntette magát, aminck elismerésül *Roskoványi* alezredes a helyszínen zászlóssá léptette elő.

Dr. Ébner-Rupp Béla tart. hadnagy.

nal felváltandók és az ezred reggel 8 órakor mint hadtesttartalék, *Jakobenyben* vonandó össze. Miután a századok mindenütt harcban állanak, a parancsot csak este 5—6 óra között, a támadások visszaverése után lehet teljesíteni. Az ezred este 8 órakor a *Breaza-völgyben* gyülekezik, étkezik, utána sűrű hóesésben este 9 órakor *Jakobenybe* menetel. A menet alatt bevonul *Szaplonczay László* százados, ki *Wienben* a király temetésén az ezredet képviselte.

E napi összveszteség 8 halott és 24 sebesült.

Jakobenybe beérkezve a hadseregparancsnokság következő dícsérő sürgönyét vettük:

„*An allen Stationen!*

Allen Kommandanten und Truppen, welche die Abschnitte Mesticanestie bis nun so erfolgreich und heldenmütig den russischen Massenstürmen zu trotzen erstanden,

A 104. számú ezrednapiparancs szerint a XI. hadtestparancsnokság az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásuk elismerésül az alábbi kitüntetéseket adományozta:

a II. osztályú ezüst vitézségi érmet: *Nagy János* őrmesternek, *Szekeres András* szakaszvezetőnek, *Onódi Lajos* tizedesnek, *Kassa Elek*, *Bocskai János*, *Jakab József* és *Balogh József* huszároknak;

a bronz vitézségi érmet: *Tatár László* járőrvezetőnek, *Horesni Gáspár*, *Szabó János*, *Kiss István*, *Kiss Mihály*, *Szentiványi Károly*, *Bési Imre* és *Jakab János* huszároknak, végül

dícsérő elismerésben részesültek: *Ábrahám Péter* és *Hermann István* „*Szaplonczay-lövészszázad*“-beli huszárok.

Botár Dávid állatorvos a 275. számú hadosztályparancsnoksági parancs rendelkezése szerint ezredüktől a 23. lovasdandárparancsnoksághoz helyeztetett át.

December 9. Alig virrad, a tegnap este abbamaradt harc az egész vonalon ismét megindul. Éppúgy, mint tegnap, a harc központja a *czokanestie=mesticanestiei* szakasz. Itt az orosz tüzéségi tűz egyes pontokon pergőtűzzé fokozódik. Géppuskásosztagunk délelőtt 9 órától délután 2 óráig állandó gránáttűzben áll és 8 halottat, 6 sebesültet veszít, valamint gránát-találat hasznavehetetlenné tesz 2 géppuskát is. A legádázabb harc közben kapja az ezredparancsnokság a parancsot, hogy a századok azonnal

spreche ich meinen Dank und meine vollste Anerkennung aus. Ich bin überzeugt, dass durch kräftiges zusammenwirken allen Gruppen auch weitere russische Angriffe abgewiesen werden. General-Oberst von Kövess.“

December 10. Mint a XI. hadtest tartaléka *Jakobenyben* vagyunk. Az Ő Felsége temetéséről visszajött *Szaplonczay* százados átvette a lövészsorozat parancsnokságát. Szállásaink elég jók és nyugalom lévén, kipihenhetjük a kétnapos harc fáradalmait. Délután 2 óra 10 perckor riadó! és az egyidejűleg kapott telefonparancs értelmében megindulunk az ○ 1177 felé. A *Schwefelbad* magasságába érve, az itt táborozó gróf *Gudenus* alezredes útján azon parancsot kapjuk, hogy visszafordulva — gyorsított menetben a *Breaza-völgybe* a ○ 902-as magassági ponthoz siessünk, ahol az erős harcban álló védőszakasz tartalékát fogjuk képezni. Új rendeltetési helyünket sűrű srápnellűzben délután 4 óra 25 perckor érjük el. Az orosz az előttünk húzódó vonalakat hevesen támadja, azonban este 11 órára — anélkül,

Menyhárt A. 1.-őrm. felv.

Ciálagsági ágyúnk állásban. 1916 december 17 *Jakobeny* 1177-es magaslat.

hogy beavatkozásunkra sor került volna — nagy veszteséggel visszavertett. A harc megszüntével újabb parancs a *Breaza-völgy* nyugati bejáratához rendeli ezredünket, ahova éjfél-tájban megérkezve, 8–10⁰-os hidegben szabad táborba szállunk.

Létszám: 210 karabély.

December 11. A *Breaza-völgy* nyugati bejáratánál táborozunk. Délelőtt mérsékelt tüzezés *Jakobeny* irányában. Délután nyugalom. Este 7 órakor a védőszakaszparancsnokság táviratilag arról értesít, hogy orosz szökevények bementése szerint holnap — 12-én — hajnalban az ellenség tüzérségi előkészítés nélkül rajtaütésszerű támadást tervez a *breazai* védőszakasz ellen.

Éjjel 11 óra 40 perckor *Jakobeny* felől ágyúzás hallatszik.

December 12. *Breaza-völgy.* Éjjel 12 óra 48 perckor a ○ 1177-es felől erős tüzérségi tűz hallható. Egyidejűleg riadó! Az ezred pár perc alatt menetkészen áll. 1 óra 40 perckor a szakaszok szálláskörleteikbe vonulnak, de készenlétben maradnak. 2 óra 45 perckor erős tüzérségi tűz a ○ 931-es irányában, hol az ellenség rajtaütést kísérelt meg. Riadó! és

3 óra 15 perckor a századok *Szaplonczay* százados vezetése alatt futólépésben crós zárótűzőn át a \odot 902-hez vonatnak előre és megszállják az ittlevő völgyzáró védműveket. Reggel 5 órára a támadás az egész vonalon vissza van verve — teljes csend. 7 óra 30 perckor az orosz tűzéség két irányból tűz alá veszi a *Breaza-völgy* nyugati kijáratánál levő elhagyott táborhelyünket, ahol azonban csak az ezredparancsnokság van. Ennek épületét több telitalálat éri. 8 óra 20 perckor a tüzelés megszűnik, a századok odahagyva a \odot 902-es völgyzárót, visszajönnek eredeti helyükre. A nap további része teljes nyugalomban telik el, a nap kisüt, erősen olvad.

Veszteség: 3 sebesült.

Este 6 órakor béke hírekről kapunk hírt, melyet a legénységnek azonnal kihirdetünk. *Kölber Pál* tart. főhadnagy a nap folyamán kórházba ment.

December 13. *Breaza-völgy.* Egész nap nyugalom. Állítólag a szembenálló és crós veszteséget szenvedett orosz csapatok felváltás alatt vannak. Este *Papp Dániel* ezredes nálunk vacsorál. A tegnapi béke hírekről megtudjuk hivatalosan is, hogy *Ő Felsége IV. Károly* király népei iránt érzett szeretetétől vezettetve, trónralépése alkalmából békeajánlatot tett az ellenséges nagyhatalmaknak.

December 14. *Breaza-völgy.* Nyugalom. Ruhafelvételezés és kiosztás. *Baghy László* főhadnagy bevonul.

December 15. *Breaza-völgy.* Nyugalom. Idő: derült, cnyhc.

A 279. számú hadosztályparancs értelmében „az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül” *Györi István* huszárnak a II. osztályú ezüst vitézségi érem adományoztatott.

December 16. *Breaza-völgy.* Délután 1 óra 45 perckor parancs a menekészültsegre. 2 óra 10 perckor *Jakobenyba* menetelünk, ahol gróf *Gudenus* alezredes rendelkezési szerint dandártartalékként szerepelünk.

Erősen havazik. Este érkezett rendelet *Bossányi-Havass Tibor* századost tanukihallgatás végett *Budapestre* rendeli.

Létszám: 201 karabély és 2 géppuska.

December 17. Délig *Jakobenyban* tartalékviszonyban. *Bossányi-Havass Tibor* százados elutazik. Délután 3 órakor gróf *Gudenus* alezredes parancsára *Szaplonczay* százados a lövészs századdal és a „*Thúry-lovasszázad*”-dal, valamint két géppuskával a \odot 1177-es magaslatra megy, ahol mint a „*Papp-dandár*” tartaléka helyezkedik el. A kirendelték helyüket este 10 óra 30 perckor érik el.

A 281. számú hadosztályparancs szerint *Dömötör Lajos* járőrvezetőnek az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a bronz vitézségi érem adományoztatott.

December 18. Ezredparancsnokság és egy lovasszázad *Jakobenyban*, lövészs század és „*Thúry-lovasszázad*” két géppuskával — *Szaplonczay* százados parancsnoksága alatt — a \odot 1177-en.

Barcza és *Bencze* hadnagyok vezetésével *Budapestről* a géppuskásosztag részére pótlás érkezett.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Szél István* tizedesnek, *Horváth János* és *Józsa János* huszároknak a bronz vitézségi érem adományoztatott.

December 19. Helyzet változatlan. Az \odot 1177-es magaslaton tartalékban álló századok gyér tűzéségi tüzet kapnak.

Az ellenség előtt teljesített kiváló szolgálataik elismerésül a 283. hadosztályparancs értelmében a vas érdemkereszt adományoztatott: *T. Kun Samu*, *Petró Pál* és *Csordás Mihály* huszároknak.

December 20. Helyzet, mint tegnap. Csend és nyugalom.

A 284. számú hadosztályparancs szerint az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül az alábbi kitüntetések adományoztattak:

I. osztályú ezüst vitézségi érem : *Markovits Károly* őrmesternek.

II. osztályú ezüst vitézségi érem : *Szítányi Gyula* zászlósnak, *Fata Ferenc* őrmesternek, *Orsó István* tizedesnek és *Szemes Albert* huszárnak.

A bronz vitézségi érem másodszor : *Szabó József* huszárnak.

December 21. Teljes csend és nyugalom. Az \odot 1177-es magaslaton álló századok a tartalékállásokat javítják, a tisztek lejárják tájékozódás végett az első vonalat.

December 22., 23. Eseménytelen.

December 24. Karácsonyest. Helyzet változatlanul nyugodt. A \odot 1177-es magaslaton a „*Szaplonczay-lövész*” és „*Thúry-lovasszázad*” szép karácsonyestét tart. Mindkét század hatalmas karácsonyfát állít a legénységi barakban és köréje gyűlve, áhitattal énekelik a karácsonyi énekeket. *Jakobenyban* ugyancsak szép és ünnepélyes hangulatban telt el — immár harmadik harctéri karácsonyunk.

A 286. sz. hadosztályparancs közli, hogy *Vukovics Dezső* huszárnak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a bronz vitézségi érem adományoztatott.

December 25., 26., 27., 28. Teljes csend és nyugalom. Semmi ujság, 27-én *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy kórházba megy.

December 29. Teljes csend és nyugalom. Délután 5 órakor a \odot 1177-es magaslaton tartalékban álló két század és két géppuska *Szaplonczay* százados vezetésével felváltja a *Valeputna* felé vezető műút két oldalán álló IV/100. gyalogzászlóalját mintegy 1200 lépés kiterjedésben. A felváltás 8 órára befejezést nyer. A felváltás közben egy sajnálatos szerencsétlenség történt. Egy öreg népfölkelő huszár oldalán csüngő kukoricagránát gyújtózsínórja ugyanis — amidőn az emberek a fedezékekben elhelyezkedtek — becsakadt a fekvőpad deszkája közötti résbe és a szerencsétlennek az oldalán robbant fel. Ő maga azonnal szörnyet halt, két mellette levő huszár pedig súlyosan megsebesült.

A 289. sz. hadosztályparancs szerint az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül *Hajós András* és *Balogh István* tizedeseknek a II. oszt. ezüst vitézségi érem adományoztatott.

Bossányi-Havass Tibor százados *Budapestről* visszaérkezik.

December 30. Nyugalom. Ő *Felsege IV. Károly* király koronázása *Budapest*en. A hadseregparancsnokság kiadja a *Károly-csapatkereszt* alapszabályait.

December 31. Délután 5 órakor *Szaplonczay* százados csoportját egy csendőrzászlóalj váltja fel. Este 7 órakor a felváltás befejeződik és mindkét század a \odot 1177-es magaslatra, a 28-án elhagyott tartalékállásokba megy vissza és ott ünnepli *Szilveszter* estjét és köszönti az *Uj évet*.

III. A) FEJEZET

FRÁTER EZREDES LOVASKÜLÖNÍTMÉNYE

1916

JÚNIUS HÓ 9-TŐL OKTÓBER HÓ 4-IG.

(LÁSD A 48. SZ. VÁZLATOT.)

Június.

Mint az 1916. évi június havi eseményeknél láttuk, az *Okna* körül folyó súlyos harcok a bukovinai hadseregnél kedvezőtlenül alakultak és június hó 6-án az arcvonal áttörésével végződve — egész bukovinai arcvonalunkat megingatták és báró *Pflanzer-Baltin* lovassági tábornok hadseregét visszavonulásra kényszerítették. Az áttörési ponton át, mint a gátat szakított folyó, zúdult visszavonuló csapatainkra az orosz lovasság, mely a főbbnapos harcban kimerült, megtizedelt gyalogságunknak pihenést nem engedve üzte, hajtotta, vágta, pusztította annak sorait, úgyhogy a *Pflanzer-Baltin* hadsereg teljes bomlásnak indult. Igyekezett ugyan elérni a *Pruth—Czeremosz* vonalat, hogy azok mögött rendezkedve, üldözőivel szembeszálljon, azonban a gyorsan mozgó kozáktömegek erre időt engedni nem voltak hajlandók; az egyidejűleg részünkről indított oláh offenzíva pedig a számbajöhető tartalékokat úgyannyira lekötötte, hogy az említett vonalakban — bár ott jól előkészített állások álltak rendelkezésre — felvételi állás elfoglalásáról szó sem lehetett. Kénytelen volt tehát, amikor *Czernowitz* is rövid ellenállás után szintén elesett, — a hadseregparancsnokság *Bukovinát* feladva — a *Dnyeszter-től* délre eső arcvonalát a *Kárpátokig* visszavenni.

Ezen visszavonulás alatt a hadvezetőség végzetesen érezte a lovasság hiányát, ám lovas-hadosztályai — lóról szállítva, lovaiktól 80—100 km. távolságban — a visszavonuló gyalogság között és gyalogosan küzdöttek; az orosz lovassággal sikeresen szembeállítható lovascsapat tehát rendelkezésre nem állott. Ez pedig győzelmesen és gyorsan tört előre s nap=nap mellett diadalmas rohamokat lovagolva, ezrével ejtette a foglyokat.

Mi, szegény, lovainktól megfosztott magyar huszárok irigykedve láttuk és hallottuk az orosz lovasság diadalmas és a lovasság felhasználását illetőleg iskolapéldául szolgáló lovas-rohamait és mély keserűséggel szívünkben állapítottuk meg, hogy minő másként alakulna a bukovinai hadsereg helyzete, ha mi is lovainkon száguldozva vehetnénk fel a kozákkal a harcot és — úgy alkalmazva, mint ahogy neveltünk — újabb és újabb babérrel növelhetnénk a magyar huszárság legendás hírnevét. Ám a sors ezt nekünk — a hadvezetőség szűkkeblűsége folytán — nem adta meg és ezredünknek végig kellett gyalogolnia hátrafelé egész *Bukovinát*.

A teljesen reménytelen helyzetben a hadseregparancsnokság, úgyszólván az utolsó pillanatban, mentő elhatározásra jutott és miután, ha a föld alól is, de „lovasság“-ra volt szüksége, a lovashadosztályok vezetéklóvainál visszamaradt tisztok és légénységből igyekezett magának lovascsapatokat teremteni. Így született meg az 5. honvédlovashadosztály vezetéklő-csoportjából a „*Fráter-lovaskülönítmény*“, egy — négy századból álló — lovasezred, mely ugyan lovasharcban nem vett részt, hanem a 3., 6. és 8. lovashadosztályokból hasonlóan alakított ezreddel együtt egy lovasdandárt alakítva, hol itt, hol ott tűnván fel — elég volt arra, hogy az orosz lovasságot óvatosságra és tartózkodásra intse.

Június 9. E napon a déli órákban érkezett a Czeremosz melletti *Czartoriában* tartózkodó vezetéklóparancsnokságunkhoz a rendelet, mely elrendelte, hogy az ottlévő „*Lópartó*” huszárokból ezredünk egy kb. 140 lovasból álló századot alakítson, mely a 6., 7. és 8. honvédhuszárezredekéből hasonlóan alakított századokkal ezredparancsnokunk, *Fráter Jenő* ezredes parancsnoksága alatt egy huszárezredet alkotva és *Fluck* tábornok vezetése alatt álló dandárba olvadva, a „*Hadfi-csoport*”-hoz nyer majd beosztást.

E rendeletre még az esti órákban ezredünk összes vezetéklóvai *Czartorián* egyesítették és századonként 1–2 tisztet és altisztet, továbbá 8–10 huszárt visszahagyva, az ezred összes emberei lovasítottak.

Június 10. Reggel 7 órakor az ezredünk által alakítandó század készen áll és nyeregbe száll, majd *Waschkoutzra* menetel, hol az 5. honvédlövashadosztály kombinált ezredre: a „*Fráter-lovaskülönítmény*” az alábbiak szerint megalakul:

Ezredparancsnok: *Fráter Jenő* ezredes.

Ezredsegédtiszt: *Szelke József* százados.

Ciász. hivatalfőnök: *Huszthy Imre* tart. főhadnagy gt.

Ciász. hivatallhoz beosztva: *Dr. Kelemen Pál* c.é. önkéntes.

Orvosfőnök: *Dr. Ehrlich Jakab* ezredorvos.

Állatorvos: *Horváth Nándor* állatorvos.

1. h.-h.-ezred százada:

Századparancsnok: *Illéssy Ferenc* százados.

Beosztva: *Szathmáry-Király Pál* százados, *Thúry Tibor* főhadnagy, *Kölber Pál* tart. főhadnagy és *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy.

Útközletlétszám: 5 tiszt és 125 lovas.

Élelmezési létszám: 5 tiszt, 132 fő és 148 ló.

8. h.-h.-ezred százada:

Századparancsnok: *Krasczenics Árpád* főhadnagy.

Beosztva: *Tóth János* hadnagy, báró *Podmaniczky Attila* és *Szabó László* zászlós, *Kacsovich Lajos* hadapródőrmester.

Útközletlétszám: 5 tiszt és 122 lovas.

Élelmezési létszám: 5 tiszt, 130 fő és 138 ló.

6. h.-h.-ezred százada:

Századparancsnok: *Gaál Jenő* főhadnagy.

Beosztva: *Kuchinka István* tart. főhadnagy, *Schwändtner Pál* hadnagy, *Barabás Emil* zászlós.

Útközletlétszám: 4 tiszt és 110 lovas.

Élelmezési létszám: 4 tiszt, 121 fő és 129 ló.

7. h.-h.-ezred százada:

Századparancsnok: *Sibrik Sándor* százados.

Beosztva: *Takács Gyula* főhadnagy, *Saáry Tibor* és *Rakovszky György* zászlós.

Útközletlétszám: 4 tiszt és 122 lovas.

Élelmezési létszám: 4 tiszt, 131 fő és 142 ló.

Az ezred összlétszáma tehát:

Útközletlétszám: 24 tiszt és 479 lovas.

Élelmezési létszám: 24 tiszt, 531 fő és 557 ló.

Az 1., 7. és 8. ezredek századai az elrendelt időre *Waschkoutzra* beérkeztek, a 6. h.-h.-ezred százada azonban, mivel elhelyezésük (*Kuty-Wiznitz*) igen messze volt, a parancs szerint csak 11-én csatlakozott az ezredhez.

A 3 századdal megalakult ezred *Waschkoutzról* délelőtt 9 órakor *Jasienow Polnyra* menetel, hogy ott *Fluck* tábornoknál jelentkezzen. Útjában a „*Fráter-lovaskülönítmény*” áthalad *Sniatynon* és *Stecowán*. Utóbbi helyen hosszú pihenőt tart, zabol és étkezik, majd

ennek végeztével továbbmenetel és délután 4 órakor megérkezik *Jasienow Polnyra*, honnan azonban rövid tartózkodás után, *Fluck* tábornok rendelkezésére, továbbmegy *Horodenkára*, melyet este 8 óra 30 perckor elérve, ettől kezdve „13. lovasdandár“ elnevezés alatt egyesül a 3., 6. és 8. lovashadosztályok már ott levő különítményeivel és helységi táborba száll.

Június 11. Reggel 4 óra 30 perckor riadó és gyorsan lóra ülve, a 13. lovasdandár ütközetmenetben *Jasienow Polnyn* és *Stecowán* át *Malatynecre* menetel és *Malatynec—Stawcan* között megszállja a keletre fekvő magaslatokat. A dandár balszárnyával az 5. honvédlovashadosztály már rajvonalba álló csapataihoz csatlakozik. „*Sibrik-század*“ az ezred tartaléka.

„Kijelölt helyünket szakadó esőben elfoglalva, a sáros, agyagos talajban fedezékeket ásunk és várjuk a nem messze levő ellenséget; a nap azonban eltelik a nélkül, hogy 1–2 ágyúlovás és apróbb kozákjárőrökön kívül egyebet észleltünk volna. Az eső egész nap szünet nélkül esik. Este 8 óra 30 perckor bevonul *Gaál Jenő* főhadnagy vezetésével a 6. h.-h.-ezred százada, röviddel utána pedig éjjel 10 óra 30 perckor zuhogó esőben, igen rossz és nehéz úton, csánkig érő sárban, *Stecowán* át visszavonulunk *Krasnostawcére*. *Stecowán* éjjel 1 óráig pihenő. Lovaink zab helyett babot kapnak, amit persze nem esznek meg. Emberek konzervet kapnak.“

Június 12. *Krasnostawcét* reggel 5 óra 30 perckor érjük el. Idevaló menetünkben alig tudtunk a visszafelé özönlő gyalogság és vonatok között előrejutni. Reggel 6 órakor *Fluck* tábornok *Szaploneczay O.* hadnagyot 6 lovassal *Slobodka Polnára* kiküldi az ott sejtett 5. lovas-hadosztályparancsnoksággal való összeköttetés felvételé végett. *Krasnostawcén* 7 óráig pihe-nünk, majd lóra ülve, továbbmenetelünk *Albinowkára*, honnan a megváltozott parancs folytán azonban vissza kell fordulnunk és *Zadubrowcére* menetelünk. A dandár feladata megszállani a keletre fekvő magaslatokat. A „*Fráter-lovaskülönítmény*“ *Krasnostawce* vonalát foglalja el. A községtől északra a „*Krascsenics-század*“, a községet magát és az attól délre húzódó magaslatokat a többi század szállja meg, $\frac{1}{2}$ „*Sibrik-század*“ *Takács Gyula* főhadnagy parancsnoksága alatt tartalék lóháton.

A délelőtt tüzéségi és gyenge járőr-csatározással telik el, délután 2 órakor pedig lóra ülve, a *Hankovcén* át való visszavonulásra kapunk parancsot. „*Sibrik-század*“ mint utóvéd menetel.

Délután 5 órakor elérjük *Slobodka Polnát*, ahol éppen a táborbaszállásra teszünk előkészületeket, amidőn parancsot kapunk a községtől keletre fekvő \odot 321-es magassági pont körüli dombot megszállani és megakadályozni az ellenség további előnyomulását. Dandárunk állásaihoz északon az 5. honvédlovashadosztály, délen a 21. Landwehr-gyaloghadosztály csapatai csatlakoznak.

A dandár, a „*Fráter-lovaskülönítményt*“ kivéve, állásba is jutott, különítményünk azonban kijelölt helyét már el nem érte, mert a gyorsan előnyomuló oroszok már a megszállandó vonalat birtokukba vették és osztagainkat heves tűzzel feltartóztatták, úgyhogy a különítmény csak a község keleti szegélyén fészkelhette be magát.

Az éjszaka az elfoglalt állásokban és teljes csendben telt el.

Június 13. Hajnalban riadó, mert állítólag erős ellenséges rajvonala közeledik. Szerencsére még idejében felismerjük az 5. honvédlovashadosztály embereit, kik felváltásunkra jönnek. Ezek reggel 7 órakor átveszik állásainkat, mi pedig *Winograd—Roschochan* át orkánserű szélben *Hanczarowra* lovagolunk, melyet délben elérve, ott mint csoporttartalék nyerünk beosztást.

Délután a 7. és 8. ezredbeli századok *Sibrik Sándor* százados vezetésével az 5. lovas-hadosztály megerősítésére előrerendeltettek, hova óriási jégesőben indultak meg. Ezek végleg ott is maradtak és a „*Fráter-különítményből*“ kiváltak.

Június 14. Éjfélkor érkezett parancsra a dandár azonnal lóra ül és *Jakobowkán* keresztül *Obertynre* menetel, ahova reggel 5 órakor megérkezve, táborba szállunk és mert egyelőre mint tartalék szerepelünk, clindulásunk óta először végre lenyergelhetünk.

Június 15.

„Nagyobb orosz lovasfőmegek előnyomulásának hírére délben lóra ülünk és *Balaharowkára* menetelve, a \triangle 366-os magaslati pontnál húzódó völgyben lovasrohamra készülünk, azonban az orosz kitér előlünk és csak pár srappelt lő ránk. Egy kozákszásadnak gyalogságunk ellen intézett rohama részben erős tüzéségi tűzünkben, de főleg az ingoványos terep miatt, teljes kudarcra végződött. Mindkét részről a nap folyamán erős tüzéségi tevékenység; a nap azonban elmúlik a nélkül, hogy harcbalépni és többször megázva, éjjelre a szabadban és elfoglalt készütségi állásunkban maradunk.“

Június 16. Az ellenséges lovasság elfoglalásának hírére délelőtt 11 órakor a dandár a *Czenawa-völgyben Hanczarowra* menetel és ennek keleti szegélyén ismét lovasrohamhoz készül. Az orosz lovasság előttünk kb. 1 km.-re gyalogságunkat megtámadja, azonban rohama ennek tűzében véresen összeomlik, mi azonban nem veszünk részt a harcban és csak járőreink ütköznek az orosz járőrökkel össze. A tüzéségi tevékenység mindkét részről igen erős. Az idő hűvös, a nap folyamán többször erős zivatarban és jégesőben volt részünk. Éjjelre a szabadban szigorú készütségi állásunkban maradunk.

Június 17. Délután 2 óráig tegnap helyünkön szigorú készütségi állásunkban vagyunk, ekkor bevonulunk *Jakobowkára*. *Fluck* tábornok innen délután 6 órakor a 3. és 8. lovashadosztály különítményével *Kolomeán* keresztül a *Brudermann-hadtesthez* megy, az 5. és 6. lovashadosztály századai pedig „*Fráter ezredes lovaskülönítménye*“ elnevezés alatt önállósulnak. A 6. lovashadosztály századait báró *Rohn Adolf* 11. dragonyosrezdbeli alezredes vezényli.

Este 9 órakor érkezett parancs szerint a „*Fráter-különítmény*“ hajnali 2 órára menetkész állapotba helyezendő.

Június 18. Két órakor reggel *Jakobowkáról Netrebowka* és *Obertynen* keresztül a *Haraszymowtól* délre fekvő *Fw. Dobenekre* menetelünk. *Obertynen* áthaladva, *Kuchinka* 6. honvédhuszárezdbeli főhadnaggal egy szakaszt a *Hadfi* altábornagy csoportjánál, mint törzslovasszakaszt visszahagyunk.

Reggel 6 órakor elérve *Fw. Dobenekt*, a különítmény parancsot kap, hogy *Nierwiskán* át *Horodenkára* nyomuljon elő és erőszakos felderítést hajtson végre. A felderítés keresztülvitelére *Fráter* ezredes *Szaplonczay Oszkár*, *Schwändtner Pál* hadnagyokat, *Barabás Emil* zászlóst, valamint egy dragonyostisztet egy-egy erősebb járőrrel előrendeli, azonban ezek az *Obertynen-Nierwiskán* át északi irányba vezető úttól keletre alig párszáz lépésnyire tudnak csak előrejutni, mert az ellenség minden irányból erős tűzzel fogadja őket, mire mindegyik járőr, többkevesebb veszteséget szenvedve, kénytelen megállni. *Szaplonczay Oszkár* hadnagy megállapítja, hogy az orosz helyenkint már drótkadályokat készített és azok mögött állásain dolgozik. A járőr feladata teljesítése közben többször ellenséges tüzet kap, de csak *Jász* huszár lovasbeszél meg.

A továbbmenetelő különítmény reggel 8 órakor *Haraszymow* déli szegélyén megállásra kap parancsot, miután feladata, az erőszakos felderítés, már végre nem hajtható. Ezzel egyidejűleg értesülünk *Czernowitz* elestéről.

Haraszymownál délután 3 óráig állunk, majd parancs folytán *Zabokrukira* a 6. lovashadosztályhoz bevonulunk, ahol a különítményhez még négy Landwehr-ulánusszásad osztatik be és a különítmény *Fráter* ezredes parancsnoksága alatt — de elnevezését megtartva — lovasdandárrá alakul át. A dandárnak *Fw. Zielona* utaltatik ki szálláskörletül. Idérvé azonban, a majort még az 1914. évi harcokból kifolyólag földig rombolva találjuk. Ezrével röpködnek fejünk felett a golyók. Tekintve, hogy itt elszállásolni nem lehet, az 5. és 6. lovashadosztály századai az esti órákban báró *Rohn* alezredes vezetésével *Chozimierzre* menetelnek éjjelre, a Landwehr-ulánusszásadok és a dandártörzs pedig *Zabokrukin* marad és laktáborba száll. *Chozimierz*en kapunk elindulásunk óta először postát.

Június 19. Éjjel a tegnap adott parancs megváltozik, amennyiben a „*Fráter=lovaskülönítmény*“ a négy Landwehr-ulánusszázadot visszahagyva, kiválik a „*Hadfi=csoport*“ kötelékből és a „*Benigni=csoport*“=hoz való bevonulásra kap parancsot, hol délután 1 órakor *Czeniawán* már jelentkeznie kell. Reggel 6 órakor a századok megindulnak új beosztásukba, előbb azonban egy újabb parancsra a 6. lovashadosztály alakulataiból még egy századot a „*Hadfi=csoport*“=nál visszahagynak, ezzel szemben azonban *Obertynen* áthaladva, visszakapják a *Kuchinka* főhadnaggyal ott tegnap visszahagyott 6. honvédhuszárezredbeli szakaszt. *Kamionka WK.—Fetowce* és *Turkán* átlövagolva érik el *Czeniawát*, ahol újabb parancs alapján egy dragonyosszázadot *Fráter* ezredes a *Kolomeán* levő „*Benigni=csoport*“ parancsnokságához különíti ki. Délután 3 óráig pihenő, azután a különítmény továbbmenetel *Korniczon* át *Pererowra*, ahol átkel a *Pruth* déli partjára és *Troscianka—Kropiwiszcczen* átmenve, *Traczon* beszállásol. Megtett út 70 km.

Június 20. Éjjel beérkezik az 51. honvédgyaloghadosztálytörzs és be akar szállásolni *Traczon*, ami a századokban nagy zavart és sok kellemetlenséget okoz. Hajnalban a különítmény, feladatához képest, öt 20—20 lovasból álló fiszti hírszerzőjárőrt küld ki keleti irányban. És pedig:

1. sz. hírszerzőjárőr *Roznow* irányában és
2. sz. hírszerzőjárőr *Nowosielica* irányában, egy-egy dragonyostiszt parancsnoksága alatt,
3. sz. hírszerzőjárőr *Thúry Tibor* főhadnagy vezetésével *Dzurow*,
4. sz. hírszerzőjárőr *Schwändtner Pál* hadnagy vezetésével *Rudniki* és
5. sz. hírszerzőjárőr *Barabás Emil* zászlós vezetésével *Zablatow*, illetve a *Pruth* vonal felderítésére.

A különítmény *Traczon* marad.

Szathmáry=Király Pál tart. százados 3 havi gazdasági szabadságot kapván, elutazik.

Június 21. Kiküldött járőrünk elsőrangúan működnek és igen értékes és pontos jelentéseket küldenek. Nagy kár, hogy a különítmény naplója az augusztus 28-iki menekülés alkalmával veszendőbe ment, így a járőrök kiváló tevékenységét ma már nem állapíthatjuk meg részletesen.

A nap folyamán *Traczra* bevonulnak az 51. honvédgyaloghadosztály és a „*Habermann=csoport*“ csapatai. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy az 51. gyaloghadosztály egy parancsával *Cuculin* és *M. H. Trojczán* át *Troscieniecre* kiküldetik.

Június 22. Különítményünk közvetlen a „*Haberman=csoport*“=nak rendeltetik alá. Hajnalban *Kölber Pál* tart. főhadnagy felváltja a járőrben levő *Thúry* főhadnagyot. Délután a *Traczra* érkező *Pflanzer=Baltin* vezérezredes, hadseregparancsnok a tábornokokkal és ezredesekkel értekezletet tart és megbeszéli a helyzetet. Délután 2 órakor *Fráter* ezredes *Szaplonczay Oszkár* hadnagyot két lovassal *Chomczynen* át a ○ 376-os, ○ 381-es, ○ 378-as és ○ 383-as magassági pontok szemrevételezése végett kiküldi.

Délután 5 órakor azon hírre, hogy az oroszok a 8. lovashadosztály vonalát déli irányban áttörték, különítményünk az áttörés helyére rendeltetik és elindul. Este 6 órakor elérjük a *Ploskoviec=völgyet*, ahol a különítmény a *Klein* ezredes parancsnoksága alatt álló 9. gyalogdandárnak rendeltetik alá. Ennek rendelkezése alapján egy felderítőjárőr *Hasny—Czeremosz*, egy másik *Roznow* irányába rendeltetik ki, a *Solotwina—Czerniatyn* magaslati vonalon pedig négy figyelőjárőrt állít fel.

Éjjelezés szabadtáborban a *Ploskoviec=völgyben*.

Június 23. Különítményünk reggel a *Foglár* tábornok parancsnoksága alatt álló 51. honvédgyaloghadosztálynak rendeltetik alá. Itt is járőrszolgálatot végzünk. Délután az újonnan vett parancs értelmében *Hrebenink 295-es* hidhoz menetelünk, hol a 9. gyalogdandár egy

zászlóalja tartalékban áll. A dandár többi része *Chomczyntól* délre a \odot 381-es magaslatra mentel. A csoportnak az a feladata, hogy erélyes ellentámadással zavarja az ellenség *Kuty* felé várható támadását. Különítményünk számos kintlevő apró járőrci igen értékes jelentést küldtek a nap folyamán. *Szaplonczay Oszkár* hadnagy 15 lovasal a \odot 378-as magassági pontra, mint megfigyelő járőr volt kirendelve.

Június 24. Helyzet mint tegnap délután. Járőreink előnyomuló orosz járőrökkel több helyen heves harcot vívtak.

Június 25. Délután több újabb járőrt küldünk ki, majd délután 6 órakor a gyalogság által *Roznow* irányában erőszakos felderítésre kirendelt két félzászlóaljhoz 1—1 fél századot adunk *Illéssy* százados és *Gaál* főhadnagy parancsnoksága alatt, valamint a még visszamaradó dragonyos század 60 lovasát a *Habermann*-csoporthoz adva, a „*Fráter-lovaskülönítmény*”-nek annyi járőrre és apróbb különítményre van szétküldve, hogy a parancsnokság teljesen csapat nélkül maradjon.

A *Pruth* és *Czeremosz* folyók mentén egész *Kuty*—*Wiznitz* vonaláig működő járőrcink és különítményeink kiválóan dolgoznak és az ellenség tevékenységéről igen fontos jelentéseket küldenek. Úgy e kiváló, mint a június 20-iki *Tracsról* kiküldött járőrök teljesítményeikért az elismerés sem maradt el, amennyiben a „*Benigni-csoport*” parancsnokságtól délután a „*Fráter-különítmény*” felderítő osztagainak tevékenységéért oly távirati dícsértet kapott, amilyennel nem sok alakulat dicsekedhetik. Ebben a csoportparancsnokság elismerését és köszönetét fejezi ki, elrendelve, hogy a sürgöny másolatban az összes kintlevő felderítő osztagnak is megküldessék és minden huszár és dragonyos tudomására hozassék. Fájdalom, ezen eredeti távirat is augusztus 28-án a napló sorsára jutott, s másolat sincs belőle, így annak szövege szó szerint nem közölhető.

Június 26. Erős tűzérési s helyenkint gyalogsági harc. A felderítést az egész vonalon megkettőztetett figyelemmel folytatjuk. Délután a 305. gyalogezred 1. századát az ellenség *Roznow*-ból kiveri. A vele levő *Szaplonczay Oszkár* hadnagy járőrre az *Iwanowa Gorára* vonul vissza.

Június 27. Az oroszok gyalogságunk ismételt bátor előretörése és tűzérésünk jól irányzott tüzelése folytán helyenkint visszavonulni kénytelenek.

Június 28. Járőrcinktől az éj folyamán beérkezett több és egybehangzó jelentés szerint az oroszok tegnap délután és este nagy erősítéseket kaptak. Nálunk már semmi tartalék sem áll rendelkezésre. Reggel 7 órakor az orosz heves támadást intéz gyalogságunk ellen és azt *Hrebenink* délkeleti szegélyéig visszaszorítja. A kellő pillanatban azonban megérkezik *Benke* tábornok parancsnoksága alatt a 201. honvéddyalogdandár, melynek segítségével délelőtt 11 órára a \odot 353-as *Mereved* magaslat ismét kezünkbe kerül, az ellenség pedig hatásos zárótűzünkben nagy veszteséget szenved és visszavonul.

Délután 1 órakor mindkét fél heves tűzérési támogatása mellett megújul az elkeseredett harc, ami az orosz tartalékok bevetésével — dacára gyalogságunk hősi ellenállásának — az ellenség győzelmével végződik. Mindkét részen halott, sebesült és foglyokban igen nagy a veszteség és kintlevő lovasjárőrcink is érzékeny veszteséget szenvednek.

Délután 2 órakor az 51. honvéddyaloghadosztályparancsnokság elrendeli az általános visszavonulást. A szétszórt csapatok *Ploszcza* \triangle 455-ös magaslaton gyülekeznek és innen *Mykietynce Hgh.*-hoz menetelnek éjjelzés céljából.

Június 29. A *Hgh.*-t a csapatok éjjel 1 órakor érik el. Itt rövid rendezkedés után a „*Fráter-lovaskülönítmény*” *Pystin*—*Stopczatowon* át *Kolomeára* menetel és azt délben elérve, pihenőt tart. Délután 6 órakor különítményünket a „*Benigni-csoport*” parancsnokság a *Pruth*-tól északra fekvő *Flehbergre* rendeli a 42. honvéddyaloghadosztályhoz, melynek parancsnokától, *Snjarics* altábornagytól fogunk további parancsokat venni.

Új rendeltetési helyünket, *Flehberget* este 7 óra tájban érjük el, ahol rohamra készülünk. Miután azonban megtudjuk, hogy velünk szemben egy orosz lovashadtest áll, a harc elől ki kell térnünk és aközben a 42. honvédegyalghadosztályhoz érkezett távirat értelmében különítményünk visszafordul és átkelve a *Pruthon*, bevonul az attól délre működő „*Habermann-csoport*”-hoz. Esti 8 órakor indulunk meg újra és átmenetelve *Kolomeán*, éjjelkor *Peczenizynbe* érkezünk, ahol — a reggel 3 óra óta tartó és csak rövid időre megszakított ide-oda való menetelés után — beszállásolunk.

A 22-én kiküldött *Barabás Emil* zászlós járőréről a mai napig nincs semmi hír.

Június 30. Reggel 7 órakor lóra ülve, *Peczenizynből Rungoryn-, Sloboda-Ungarsokin* át *Berezow wz.-re* menetelünk, ahol bevonulunk a „*Habermann-csoport*”-hoz és a község déli szegélyén helységi táborba szállunk. Előbb azonban a csoport rendelkezése a gróf *Pascotini* százados parancsnoksága alatt álló dragonyos századot *Fráter* ezredes *Tekuczára* különíti ki. Ezen század feladata: megszállva a *Tekuczától* keletre fekvő terepet, az előterepen, valamint az átvezető utakon sűrű lovasjárőrmeneteket berendezni.

A 24. gyalghadosztályparancsnokságot (*Urbarz* tábornok) *Berezow wz.-n* találjuk. Csapatái a keletre húzódó *Zanoga — Debowy — Struty — Sekatura — Ruszow* magaslat vonalát tartják megszállva. Ezekhez délre — *Kosmacznál* — a 8. lovashadosztály csatlakozik.

Dr. Ehrlich Jakab ezredorvos, különítményünk orvosfőnöke, tüdőgyulladásban megbetegszik és kórházba megy.

Kaiser A. t. mérnök-hadnagy felv.

Út a *Holtzschlaghaus* felé Rogodzen keresztül. 1916. aug. 29.

Július.

Július 1. Délelőtt a helyzet változatlan. Délután 2 órakor a „*Benignicsoport*” parancsára báró *Rohn* alezredes, kivel együtt az elmúlt három hét alatt annyi viszontagságban volt részünk, igaz sajnálatunkra, a két dragonyos századdal kiválik a „*Fráter-lovaskülönítményből*” és *Delatynba* menetel. A *Tekuczán* levő dragonyos századot (gróf *Pascotini* százados) *Gaál Jenő* főhadnagy váltja fel a 6. h.-ezredbeli századdal. Délután 6 órakor a két 5. honvédegyalghadosztálybeli századnál is menetkészültség rendeltek el. *Tekuczán* a „*Gaál-század*”-ból a járőrök kiküldése után csak 1 szakasz marad. Este 8 órakor a különítmény *Luckiba* érkezve, a „*Habermann-csoport*”-tól azt a parancsot kapja, hogy amilyen gyorsan csak lehet, az északra fekvő *Bgw. Ropához* lovagoljon és ha az ottlevő vasútállomás még nem lenne saját csapataink által elzárva, úgy azt és az azon keresztülvezető utat, valamint a szomszédos magaslatokat szállja meg. Az esetben, ha saját csapataink a megszállást már végrehajtották, úgy a különítmény még az éj folyamán *Oszlow Czarnyra* vonuljon be.

Nehéz és ingoványos öserdön keresztülvezető dorongúton haladunk a Bgw. petrólcumforrások felé, hová sok üggyel=bajjal megérkezve, ott már a 300. honvédegyalozezredet találjuk, miért is az éjjelezésre kijelölt *Oszlow Czarnyba* menetelünk.

Július 2. *Oszlow Czarny*t éjfél után 1 óraker éjjük el és ott helysége táborba szállunk. Dél előtt 11 óraker az „*Illésy=század*“-ot felsőbb rendeletrre *Fráter* ezredes a Bgw. *Ropára* különíti ki, hol a század a 2. Landwehrgyalozezred tartalékát képezi.

Barabás Emil 6. h.=h.=ezredbeli zászlósról és járőréről, kiről június 22=ike óta semmi hírünk sem volt, ma végre értesítés jön, mely szerint a járőr, mint törzslovas szakasz a 129. porosz gyalozezredhez osztatott be.

Július 3. A *lucki* orosz áttörés következtében — valamint, mert az orosz *Bukovinában* is mind nagyobb erővel lépett fel — a *Pflanzer=Baltin=hadserenek* is folytatnia kellett rövid időre megszakított visszavonulását. Az erre vonatkozó parancsot dél előtt 11 óraker vesszük és *Oszlaw Bialyra* vonulunk vissza, hol az „*Illésy=század*“ megszállja a \triangle 770=es *Ostapuk* magaslatot, innen azonban csakhamar visszavonulva, a templomnál gyülekezünk és utunk a vágóban, pánikszerűleg menekülő vonatok között *Zarzycebe* vezet, melyet a különítmény egyrésze délután 6 óra 30 percker ér el. Az „*Illésy=század*“ megszállja a 644=es \bigcirc magaslatot, ahonnan rövid harc után *Dobrotowra* vonul vissza. A községeket, melyeken áthaladunk, nehéz orosz tűzéréség lövi, a házak égnek, a lakosság és a megriadt vonatok, hadtápcsapatok pánikszerűleg menekülnek hátra, minduntalan útját állva az olasz harctérről érkezett és előnyomuló segélycsapatoknak. Az orosz soha nem látott tömegekben támad, tűzérésége minden talpalattnyi területet telestör. Az egyenkint harcavetett segélycsapatok — bár az *Oszlaw Bialyól* *Zarzycebe* vezető út mindkét oldalán felvonult tűzéréségünk fömértelen löszert lö el — egymásután morzsolódnak fel, az ellenség előnyomulását pedig csak félóraker, óraker akadályozhatják meg.

Július 4. Dél előtt a különítményhez bevonul az „*Illésy=század*“. *Illésy* százados jelentéséből megtudjuk, hogy a *Ropán* volt saját gyalogságunk az orosz túlerő elől visszavonulni volt kénytelen és az orosz tömegtámadástól annyira megrendült, hogy a hátrábblevő előkészített védelmi vonalakban sem lehetett őket megállítani. *Illésy* százados felismerve a veszélyt, századát gyorsan lóról szállította és az üldöző ellenséges élcsapatokat tegnap heves tüzeléssel megállította, majd ezután saját gyalogságunk elé vevve magát, azt a hátsó védelmi vonalak megszállására kényszerítette. *Illésy Ferenc századost ezen elszánt és eredményes fellépéséért úgy a 2. Landwehrgyalozezred, mint a „Habermann=csoporrt“-parancsnokság írásbeli dicséretben részesítette.*

Habermann altábornagy e napon a XI. hadtest parancsnokává neveztetvén ki, a csoport vezetését az új parancsnok: *Felix* tábornok bevonulásáig *Urbarz* tábornok veszi át.

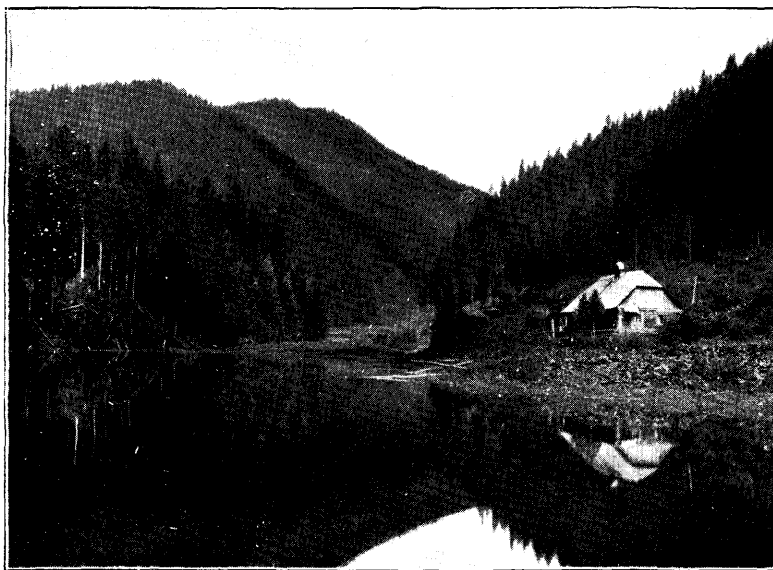
Július 5. Kora reggel az orosz a *Dilhegy* \bigcirc 570=es és *Oszlaw Bialy* délkeleti szegelye ellen nagy erővel támadást kezd és heves harcok közben sikereket is ér el, azonban járőreinknek és tűzharchoz lóról szállt századainknak — valamint a beérkező tartalékcsoportoknak — sikerül a régi állásokat ismét visszafoglalni, mire a huszárokat a rajvonalból kivonva, ismét lovainkhoz megyünk.

Felix tábornok parancsára reggel 5 óraker *Schwändtner* hadnagyot *Fráter* ezredes egy járőrrel annak megállapítására küldi ki, hogy a *czarnypotoki* templom még elérhető-e? Miután *Schwändtner* hadnagy azon jelentése, hogy a falu ellenségtől mentes, nem felel meg az értesüléscknek — a jelentés ellenőrzésére *Szaplonczay Oszkár* hadnagy megy ki egy járőrrel. A járőr *Czarny Potok* előtt már tüzet kap, összes lovai és 1 huszár megsebesül. Erre bevonul.

Július 6. Reggel 6 óraker *Thúry* főhadnagy, mint összekötő járőr, 20 lovassal déli irányban azon feladattal rendeltetik ki, hogy a *Malawa* hegyen át *Jaworowa* \triangle 1001=re,

onnan *Jaworowa* \triangle 1011-re lovagoljon és keresse meg az összeköttetést a 93. gyalogezred III. zászlóaljával. Alig lovagol el *Thúry* főhadnagy, jelentés érkezik, mely szerint a 93/III. zászlóalj visszavonult, mire az egész „*Fráter-lovaskülönítmény*“ *Klewa* \circ 987-es magaslatra, a *Hellebronth* ezredcs parancsnoksága alatt álló 6. hegyidandárhoz irányítatik azon feladattal, hogy csnnek a *Jaworowa* \triangle 1011-es magaslat visszafoglalásában segítsek. Hihetetlen rossz és meredek, sziklás úton, egy igazi őserdőn keresztül a lovakat kézen vezetve értünk a \triangle 1001-es magaslatra, hol egy a \triangle 1011-es magaslat ellen támadásra készülő gyalogzászlóaljat találtunk. Alig indul meg azonban a támadás, parancs érkezik a visszavonulásra, aminek oka az, hogy az orosz minden erőnk felülmúló vehemenciával támadja *Oszlaw Bialyt*, majd *Zarzyct*. Az első parancs szerint különítményünknek egy „*hadosztály-lovasság*“ 3 századával addig kellett volna a *Pruth* keleti partján domináló magaslatokat tartani, amíg a gyalogság a *Pruth* hídján át nem kel; erre azonban nem került a sor, mert a kivétel közben érkező újabb parancs az összes erőnknek a *Pruth* nyugati partjára való mielőbbi visszavonását rendelte el. Itt *Dobrotow* mellett este a különítmény táborba száll.

Július 7. Reggel 5 óra 30 perckor a különítmény *Oblacon* át a *nadwornai* útkeresztezéshez menetel. A „*Ciaál-század*“ a 9. gyalogdandárhoz nyer beosztást, melynek kötelékében százada zömével a helységtől nyugatra levő \circ 661-es magaslatot szállja meg, 20 lovas a \circ 872-es *Swiniarka* magas-

Kaiser A. I mérnök-hadnagy felv.

A Holtzschlaghaus. 1916 augusztus 29.

latra küld előre, több kisebb járőrrel pedig az előtcrepen cirkál, „*Illésy-század*“ a községben van készenlétben, majd este 10 órakor az északnyugatra levő \circ 614-es magaslatra megy és a felderítésben működik közre.

Július 8. Általában csend van és csak elvétve ad le hol egyik, hol másik ütegünk 1—1 lövést. A géppuskás páncélvonat többször kifut *Delatynból*, de működésbe lépnie nem sikerül. Délután 4 órakor *Lubizma* faluba a hídra vonulunk, este 10 órakor az „*Illésy-század*“ megszállja a falu keleti kijáratát.

Július 9. Ma is csend van. Az orosz időnkint a *lojawai* utat lövi. Az „*Illésy-század*“ részben felderít, részben lóról szállva, rajvonalba rövid harcot vív a \circ 538-as mélyedéssel szemben az út felett.

Július 10. Különítményünk századai tegnapi és tegnapelőtti felderítő tevékenységüket folytatják.

Feljegyzésre méltó csemény nem fordul elő. Este parancsot kapunk, mely szerint a különítmény holnap *Nadwornára* menetel. *Schwändtner Pál* hadnagy vakbélgyulladásal kórházba megy.

Július 11. A különítmény — kivéve a „*Gaál-századot*“, mely elfoglalt helyén egyelőre megmarad — délelőtt 9 órakor *Lojowa* északi kijáratától megindul *Nadwornára*, hova dél-előtt 11 órakor érkezik. *Fráter* ezredes a VIII. hadtest (volt „*Benigni-csoport*“) parancsnokságánál jelentkezik, amely tekintettel különítményünk kimerültségére, egyelőre pihenőt ad és a vasalások megújítását rendeli el.

Július 12. A „*Gaál-század*“ még mindig a 9. gyalogdandárnál van állásban, a különítmény főbbi százada *Nadwornán* pihen és lovait vasalja.

Július 13. Az „*Illésy-század*“ harc képtelen lovai kicserélés végett a *Dolinán* levő vezetékllovakhoz küldetnek. *Gaál Jenő* főhadnagy századával bevonul. Délután 5 órakor *Kölber Pál* főhadnagy 40 lovassal *Pasziecznára*, 20 lovas pedig egy altiszt parancsnoksága alatt *Pniowra* rendeltetik az ottani csapatok részére való felderítés végett.

Július 14. Semmi különös esemény. Különítményünk pihen.

Július 15. *Barabás Emil* zászlós — aki június 22-ike óta fürzslouvasszakaszával a 129. porosz gyalogezrednél működött — bevonul. A „*Gaál-század*“ harc képtelen lovai kicserélés végett *Dolinára* mennek az ott lévő vezetékllovakhoz. *Schwändtner* hadnagy pótlására *Tassy Kristóf* 6. h.-h.-ezredbeli főhadnagy a különítményhez bevonul.

Július 16--22. A különítmény *Nadwornán* pihen és vasal. Semmi különös esemény sem fordul elő ezen idő alatt, csupán 16-án, a „*Fráter-különítmény*“ megalakulása óta először nyílt alkalom arra, hogy misét hallgassunk. A római katolikus fisztek, altisztek és a legénység teljes számban jelentek meg, mely alkalommal *Thúry Tibor* főhadnagy főkélcet orgonajátékában is gyönyörködhettünk.

Július 23. Délután 2 órakor a *Pasziecznán* levő *Kölber Pál* főhadnagy és osztaga felváltására *Tassy Kristóf* főhadnagy 60 lovassal elindul. Délután 5 órakor a VIII. hadtestparancsnokság szóbeli rendeletére a különítmény *Nadwornáról* elmenetel. A különítményparancsnokság az „*Illésy-századdal*“ *Zielonán* éjjelezik, hol az 5. gyaloghadosztálytól (*Felix* tábornok) holnapi feladatára kap rendeletet, a „*Gaál-század*“ továbbmenetel *Zielonicára* és ott a 6. hegyidandár rendelkezésére áll.

Július 24. Az 5. gyaloghadosztály rendelkezése értelmében a különítményparancsnokság és az „*Illésy-század*“ *Persowanice* menetel, hol az 59. gyaloghadosztály (*Kropa* tábornok) rendelkezésére bocsátja magát. Feladata az összeköttetést a szomszédos csoportokkal felkeresni és a *Bisztricza-Nadwornianszka* völgyét lezárni. Ezen célból egy rész az állandó készenlétségben van, ezenkívül *Kölber Pál* főhadnagy egy járőrrel a 34. gyaloghadosztályhoz *Körösmezőre*, *Kovács* őrmester a 8. lovashadosztályhoz *Polnicára*, végül *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy egy járőrrel báró *Rohn* alezredes csoportjához *J.-H.-Ilmára* lovagolnak és ezekkel az összeköttetést felveszik. Mindezeket kívül *Fráter* ezredes altiszt parancsnoksága alatt még három figyelőjárórt rendel ki és pedig *Klausura Dosina*, *Donha* ○ 1373-as és ○ 1306-os *Pod Polomaminra*. A járőrök útnélküli, merdek, sziklás, részben ingoványos és őserdővel borított terepen, patakok medrében, lovaikat kézen vezetve haladnak céljuk felé. Teljesítményeik a lehető legnagyobbak, amire csak egy lovasjárőr hasonló viszonyok között képes, csakhamar valamennyi célhoz is ér és amidőn nem várt rövid idő alatt a kívánt összeköttetések felvételéről jelentéseik is megérkeznek, — az előjáró parancsnokságoktól őszinte elismerésben részesülnek.

Július 25. Semmi különösebb esemény sem fordul elő.

Július 26. Az összekötőjárőrök, a *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy járőre kivételével, bevonulnak.

Július 27. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy járőre bevonul, azonban a nehéz terep miatt feladatát megoldani nem tudta. Ingoványban elsüllyedve, majd szikláról lezuhanva, több

sebesült lóval és teljesen kimerülve érkezik vissza. Délután *Thúry Tibor* főhadnagy egy járőrrel a *J.-H.-Illmával* való összeköttetés felvételére egy bennszülött vezetővel elindul és célját rövidesen és szerencsésen el is éri.

Július 28. Délután *Thúry Tibor* főhadnagy bevonul. Kitűnő teljesítményéért az 59. gyaloghadosztályparancsnokság sürgönyileg a legmesszebbmenő elismerésben részesíti.

A „*Gaal-század*“ *Nadwornára* megy tartalékba.

Július 29., 30. és 31. Az eddigi állandó figyelőszolgálat és az összekötőjárőrök kiküldetésének folytatása.

Augusztus.

Augusztus 1. Különítményünk délután 4 órától a hegyidandárnak rendeltetik alá és az eddigi feladatán kívül még *Zielonán* és *Ploskán* jelentéstovábbító állomást állít fel. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy, *Kölber Pál* főhadnagy járőrének felváltására, *Körösmezőre* egy járőrrel elindul.

Augusztus 2—9. Járőr- és összekötő-, valamint jelentéstovábbítószolgálat.

Augusztus 10. A VIII. hadtest — mellyel közvetlen távbeszélőösszeköttetésünk van — értesít, miszerint *Nadwornáról Solotwinára* vonult vissza, hova a „*Gaal-század*“ szintén bevonult. Egyszersmind megtudjuk, hogy az orosz nyomás elől kitérendő, a meggyengült VIII. hadtest 10-ről 11-re virradó éjjel a *Bisztricza-Nadwornianszka* mögé fog visszavonulni.

Augusztus 11. Reggel 8 órakor *Poljanec Bogumil* 10. honvédhuszárezredbeli százados 92 lovasból álló századával bevonul különítményünkhöz. A század *Hután* és *Jabloncán* 1—1 levélküldőncállomást állít fel. A 6. hegyidandár egy gyalogszázada (az 50. gyalogezred 14. százada) *Foramiti* százados parancsnoksága alatt, a megteendő kis távolság és dacára annak, hogy a visszavonulást már éjfél 12 órakor kezdték meg, csupán 3 órakor érkezik be.

A félzászlóalj másik ide irányított gyalogszázada még ily hosszú idő alatt sem tudott a terep óriási nehézségeivel megbirkózni, s erről még semmi hír sincs.

Délután 6 órakor a 6. hegyidandárparancsnokság a *Czorczin* ○ *1178-as* magaslatra megy. Éjjel utászaink a *zielonai* hidakat felégetik.

Augusztus 12. Reggel 7 órakor *Thúry Tibor* főhadnagy egy szakasszal, mint lövegfedezet, egy tarackezredet kísér át a ○ *1136-os Rogodze* hegyen *Királymezőre*. *Persowanien* keresztül rengeteg vonat vonul vissza a *Rogodze* hegyen át vezető dorongúton *Magyarországra*.

Délután 1 órakor előzetes értesítést kapunk arról, hogy a „*Fráter-lovaskülönítmény*“ kilép a 9. gyalogdandár kötelékéből és egyenesen a VIII. hadtest alá lesz rendelve. Ennek részletes intézkedéseit egy vezérkari tiszt fogja hozni.

Délután 5 órakor a bevonuló „*Gaal-századdal*“ együtt megérkezik, egy írásbeli parancsot hozva, a hadtestparancsnokság kiküldöttje: *Kriegelstein*, vezérkarhoz beosztott ulánusszázados, kitől örömmel értesülünk, hogy különítményünk meg lesz erősítve és ezentúl külön feladattal megbízva, mint „*Gruppe Oberst von Fráter*“ fog szerepelni.

Az írásbeli parancs *Fráter* ezredesnek az 50. gyalogezred 14. századát is alárendeli, mely 11-ike óta a *Donha* △ *1368-as* magaslatot tartja megszállva, továbbá *Heckl* őrnagy parancsnoksága alatt még három századot ugyanczen gyalogezredtől és végül a 2/26. hegyi-üteget. Ezek szerint különítményünk mostantól kezdve 3 lovasszázadból („*Illésy-*“, „*Gaal-*“, „*Poljanec-század*“), 1 gyalogzászlóaljából és 1 hegyiütegből áll.

Főfeladatunk a *Körösmezőn* levő 34. gyaloghadosztály (*Krausz* tábornok) nyugati szárnyának és az innen △ *1815-ös Siwula* hegyig terjedő terepet, de különösen a *Rogodzén*

át *Holzschlaghaus* mellett elvezető királymezői utat ellenséges behatás ellen megvédeni; a 34. és 59. gyaloghadosztály között az összeköttetést a lehető legtovább fentartani, végül felügyelni és szabályozni a *Rafailowán* levő katonai raktár kiürítését, mely célra főbb kocsi- lépcső *Fráter* ezredesnek alárendeltetett.

A Királymező felé vezető utat biztosítandó, *Fráter* ezredes a IV/50. gyalogzászlóalj 13., 15. és 16. századával *Heckl* őrnagy parancsnoksága alatt a *Bisztricza-Nadwornianszka* völgyét *Zielonánál* elzárhatja, a *Foramiti* százados parancsnoksága alatt álló 14. századdal pedig még \triangle 1368-as *Donha* magaslaton kívül a *Pod Polomamin* magaslatot is megszállatja. A 2.26. hegyiüteg *Persowanietől* északra a *Bisztricza-Nadwornianszka* völgyében foglal állást. A lovasszázadok a felderítést és összeköttetést eszközlik, az ezen felül megmaradt szakaszok pedig mint tartalék szerepelnek a csoportparancsnokságnál.

Az ellenséggel az érintkezés e napon még felvéve nincs.

Augusztus 13. Az éjjel érkezett telefonparancsra a „*Gaál*” és „*Poljanec*” lovaszázadok reggel 6 órakor *Hután* keresztül a *Bisztricza-Solotwinszka* völgyében fekvő *Pryuslupra* menetelnek. Ezek helyett már éjjel után 1 órakor az I/6. közös gyalogzászlóalj 3. és 4. százada *Kosarew* százados parancsnoksága alatt és a 3.26. hegyiüteg nyer csoportunkhoz beosztást. Az újonnan beosztott 6/3. gyalogszázadot *Fráter* ezredes négy géppuskával együtt *Heckl* őrnagy alá rendelve, *Zielonánál* rendeli állásba (ebből 1 szakasz tartalék a *persowanie-zielonai* úton), a 6/4. századot mint tartalékot *Rafailowán* állítja fel, végül a 3/26. hegyiüteg a *Maxynec-völgynél* vesz felállítását.

Dél előtt *Zielona* környékén ellenséges lovasjárőrök, délután főbb oldalról gyalogjárőrök tűnnek fel. A 3/26. hegyiüteg *Körösmezőről* a *Ploska* hegyen átkelve, az éj folyamán érkezik be. Vele együtt bevonul dr. *Philipescu Oktavián* segédorvos. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy délután a *Zielonán* levő gyalogság előtt felderít.

Augusztus 14. *Fráter* ezredes parancsára *Foramiti* százados megszállóvonalát a *Donha* \triangle 1373-as irányában előbbre tolja. Ennek végrehajtása után 3 szakasszal a két *Donha* (1368-as és 1373-as) közötti terepet, egy szakasszal pedig a *Pod Polomamin* (1306-os) hegyet tartja megszállva. A „*Foramiti*” és „*Heckl*-csoport” között, dacára a rendkívül nehéz terepnek, az összeköttetés a kora reggeli órákban létrejött és zavartalanul működik.

Dél előtt a *Levida* és *Góra Ardeluzna* hegyek vonalában egy orosz zászlóalj (3 százada az első vonalban, 1 század mint tartalék a második vonalban) jelenik meg és *Zielonát* délről elhagyva, a *Maxynec-völgy* felé látszik igyekezni. Nehogy a „*Heckl*-csoport” visszavonulási útja elvágassék, *Heckl* őrnagy *Fráter* ezredes parancsára egy századot *Zielonán* visszahagyva, három századdal visszavonul. *Fráter* ezredes parancsa értelmében ezen századoknak északkeleti arcvonallal a *Maxynec-völgynél* kellene állást foglalnia, azonban az érezhetővé váló orosz nyomásnak engedve, *Heckl* őrnagy ezen állásokban csak két tüntetésre szolgáló szakaszt hagy vissza s századaival a legnagyobb csendben a *Bisztricza-Nadwornianszka* völgyébe vonul, ahol a „*Persowanie*” írástól északkeletre foglal állást.

A gyalogsággal összhangban dél előtt a füzérség is fokozatosan visszavonul és a 2.26. két ágyúja, valamint a 3/26. négy ágyúja a *Rafailowától* északnyugatra levő gerincen vesz felállítását és csak 2 ágyú (2/26.) marad előbbre, mely 2 ágyú dél előtt 11 óra körül szintén visszavonva, a *Rafailow-völgyben* a \odot 807-esen vesz állást.

A déli órákban a VIII. hadtesttel a telefonösszeköttetés már nem volt fenttartható, miért is csoportunk most már a 34. gyaloghadosztálytól kapja a további parancsokat.

Délután 4 órakor *Fráter* ezredes elhatározza, hogy a terep jobb kihasználása céljából fővédelmi vonalul a *Salatruk—Douszyniec* patakok vonalát fogja kiépíttetni, azaz *Rafailowától* északkeletre vesz állást. E végből új csoportosítás válik szükségessé.

Este 11 órakor a 34. gyaloghadosztály elrendeli, hogy az összes erők egy vonalban egyesítve, a *Bisztricza=Nadwornianszka—Salatruk—Douszyniec=* és *Rafailow=völgyeket* zárja le. Ezen parancs általában megegyezik *Fráter* ezredesnek a délután folyamán végrehajtott átcsoportosításával és a rendelkezésre álló erők a \odot 1109-es, \odot 928-as magaslatok között állanak, egy gyalogszakasz a *Persowanienél* levő hidat biztosítja, mindkét üteg pedig a \odot 757-nél levő vadászlaktól északra vonul fel.

Fráter ezredes a nap folyamán az állásokban tett szemleútján lovával felbukott és több erős zúzódáson kívül jobb kezén csontrepedést szenvedett olyannyira, hogy karját felkötvé volt kénytelen hordani.

Augusztus 15. Kora reggel minden irányban gyalog- és lovasjárőröket küldünk ki, egy kisebb gyalog- és lovasságból álló különítmény pedig *Kölber Pál* főhadnagy parancsnoksága alatt a \triangle 1815-ös *Siwula* magaslatra küldetik.

A járőrök csakhamar nagyobb orosz erők előnyomulásáról küldenek jelentést, mire *Fráter* ezredes a *Bisztricza=Nadwornianszka Persowanienél* levő két hidját felrobbantatja. A jelentések szerint a \odot 857-es magaslaton egy ellenséges táboriőr, mögötte 400 lépésre pedig nagyobb gyalogsági tömeg állapított meg; 12 órakor egy járőrünk a *Maxyniec=völgy* északkeleti lejtőjén egy nagyobb ellenséges lovasosztagot figyelt meg.

Délután 1 órakor beérkezik *Foramiti* százados helyzetjelentése. E szerint a *Pod Polomamin* hegyen 2 és fél szakasz, a \odot 1164-es magaslaton 1 raj, a \triangle 1368-as magaslaton 2 raj, a \odot 1372-es magaslaton 1 raj, a \triangle 1373-as és \odot 1079-es magaslatokon egy-egy járőr áll, fél szakasz pedig a 34. gyaloghadosztállyal tartja fenn az összeköttetést.

Augusztus 16. A nap folyamán a *Douszyniec=völgyben* kisebb orosz járőr tűnik fel. Délután 4 órakor a 3/26. hegyiüteget felsőbb parancs elszólítja csoportunktól, azonban már este 7 órakor visszaküldik hozzánk *Rafailowára*.

Délután 5 óra 15 perckor az ellenség megtámadja a *Bisztricza=Nadwornianszka* völgyében álló táboriőrünket, a támadást azonban visszaverjük, sőt a völgyet megtisztítandó, *Heckl* őrnagy 1 és fél századdal ellentámadásba is átmegy. Az orosz túlerővel szemben ez azonban megakad és a támadó csoport balszárnyát átkarolással is fenyegeti, mire azok eredeti állásaikba térnek vissza. Az ellentámadásban a 2/26. üteg is hathatósan közreműködött.

Egy fiszti járőr megállapítása szerint a *Leorda* magaslatot egy ellenséges gyalogszázad több géppuskával, az *Okonyt* egy szakasz, a *Jawor* magaslatot pedig kb. 40 kozák szállotta meg. Általában a beérkezett jelentésekből minden jel arra mutat, hogy az ellenség északról akar támadni és ezáltal el akar bennünket vágni az egyedüli visszavonulásra alkalmas

Kausser A. t. mémsk-hdgy. felv

A Turbat patak völgye, 1916 augusztus.

és a *Rogodzen* át vezető úttól. Délután *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy egy járőrrel a *J. H. Solotrukhoz* rendeltetik ki.

Augusztus 17. Reggel 3 óra 30 perckor a *Douszyniec-völgyben* álló jobbszárnyunkat az orosz megtámadja, a támadás azonban gyalogságunk ellenállásán megtörik. Reggel 7 óra 15 perckor *Persowanietől* északra a felrobbantott hídnál gyülekező ellenséget tüzéségünk tüze szétszórja.

Délelőtt 10 óraker egyik figyelőjárőrünk jelenti, hogy a *Maxyniec* hegyháton kb. másfél század ellenséges gyalogság nyomul elő, a *Maxyniec-völgyben* pedig nagyobb csapat gyülekezik. A *Siwula* magaslaton álló különítményünk a *Maxyniec-völgyben* levő *Hutáig* előnyomul, de ott ellenséget nem észlel.

Délután 2 óra 30 perckor a \odot *1109-es* ponton álló szakaszunk ellen az ellenség főbb oldalról támadást intéz, de előrendelt tartalékunk segítségével a támadást visszaveri.

Délután 5 óraker a tegnap este visszaérkezett *3/26.* hegyiüteg régi állásában felvonul. Hat óraker *Foramiti* százados balszárnyát az ellenség kisebb erőkkel megtámadja, de visszaveretik.

A szürkület beálltával a *Douszyniec-völgyben* lovasjárőreink élénk orosz mozgólódást észleltek.

Az esti órákban jön a telefonértesítés, mely szerint a 3. lovashadosztály vasúton *Rafailowa* környékére irányított s a 17. lovasdandár parancsnoka, *Kirsch* ezredes be fog érkezni a helyzetről tájékozódni.

Augusztus 18. Ő *Felsége* születésnapja. Tüzéségünk a reggeli órákban lötte a *Douszyniec* völgyet s azt az ellenségtől megtisztította. A völgybe benyomuló járőreink sok tábortüz nyomát találják. *Foramiti* százados délelőtt jelenti, hogy *Piekun Dobrocankán* kb. egy szakasz orosz beássa magát, később *Kölber Pál* főhadnagy a *Siwuláról* jelenti, hogy *Hutával* az összeköttetést már fentartani nem tudja, mert erősebb kozák járőrök cirkálnak a völgyben. Ugyanezen járőr délkeleti irányból erős tüzelést is hallott.

Este 9 óra 15 perckor a sötétség leple alatt az orosz ismét megtámadja a \odot *1109-es* magaslaton álló balszárnyunkat, de kb. 20 perces heves harc után a tegnap idercendelt tartalékszázad által visszaveretett. Éjjel csend volt.

Augusztus 19. Reggel 6 óraker beérkeztek a 17. lovasdandár csapatai és a 14-én történt felbukása folytán megbetegedett *Fráter Jenő* ezredes helyett a csoportparancsnokságot *Kirsch* ezredes veszi át, aminek éppen ideje volt, mert sem a felkötött karral járó *Fráter* ezredes, sem segédtszjtje, *Szelke József* százados a nehéz harcok alatti fárasztó éjjeli=nappali állandó telefon- és egyéb szolgálatokat egyedül úgysem tudta volna már hosszabb ideig ellátni.

Hét óra 30 perctől 10 óráig az orosz tüzéség erősen lövi főállásunkat, közben járőreink megállapítják, hogy az éj leple alatt az orosz a *Persowanietől* északra felrobbantott vasúti hídtól déli irányban húzóóó és a *Douszyniec* patakig terjedő vonalban beássa magát.

Délután a *Douszyniec-völgyből* egy orosz gyalogszázad előnyomulását jelentik a *J. H. Rafailowától* délkeletre levő \odot *1094-es* magaslat felé. *Kirsch* ezredes *Berzeviczy* alezredes vezetésével két ulánusszázadot (jobbcsopórt) küld ez ellen, egyidejűleg a 6. gyalogezered két századát — *Kosarew* százados (balcsopórt) és az 50. gyalogezeredbeli zászlóaljat (középcsoport) — *Heckl* őrnagy vezetésével megindítja azon feladattal, hogy a három csoport az ellenséget *Zielonáig* nyomja vissza. A 3. lovashadosztálytól beosztott lovasszázad, valamint az „*Illésy*“, „*Gaál*“ és „*Poljanec*“ lovasszázadok *Fráter* ezredes irányítása szerint továbbra is felderítenek.

Augusztus 20. Reggel 7 óra 15 perckor az orosz tüzéség erősen lövi *Rafailowát*, ahol pár ház megrongálódik.

Dél előtt 11 órakor a tegnap előrendelt jobbcsoport hosszabb füzérségi előkészítés után, mely alkalommal ágyúink 40—40 lövést adtak le percenkint, eléri a \odot 1162-es, a bal csoport pedig a \odot 1144-es magaslatot; mire a völgyben álló oroszok nyomon kövctve a közép-csoporttól, szintén visszavonulnak. Az előnyomuló csapataink által a *Douszyniec—Solotruk-völgy* keresztezésénél elhagyott völgyzáró állásokat a 17. lovasdandár századai szállják meg.

Augusztus 21. Azon hírc, hogy a *Berezowacka-magaslatot* beásott orosz gyalogság tartja megszállva, az 50-es bakák egy része czek ellen nyomul és az ellenséget rövid harc után állásából kiveri.

E napon a különböző csoportok 112 foglyot ejtettek és két géppuskát zsákmányoltak.

Kauser A. t. mérnök-hadnagy felv.

A bisztrikowi táborban éhező lovaink. 1916 szeptember 3.

Augusztus 22. Általában csend volt és semmi feljegyzésre érdemes esemény nem fordult elő.

Augusztus 23. A *siwulai* és a *Douszyniec-völgyben* a *J. H. 791-nél* levő lovasszakszainkat felváltjuk.

Délután orosz túlerők előnyomulásáról érkezik jelentés. Az első hírek szerint egy orosz gyalogzászlóalj a *Jaworow*, egy pedig a *Maxyniec* magaslati vonalon észleltetett. Sőt az utóbbi a *Solotruk-völgybe* kezd leereszkedni. Balszárnycsoportunk — a 6. gyalogezred két százada — igen erős, elkeseredett harcot vív, a pusztító füzérségi és géppuskatűzben azonban képtelen állásait megtartani, mire mindhárom csoport a visszavonulásra kap parancsot. Hat órakor *Thúry Tibor* főhadnagy egy járőrrel az ottani helyzet megállapítása végett a *Siwula-magaslatra* kirendeltetik. Éjjel beérkező jelentése szerint ott csend és nyugalom van.

Kölber Pál főhadnagy betegsége miatt a *máramarosszigeti* kórházba útbaindul.

Augusztus 24. Az éjszaka csendben telik el. A nap-nap mellett megismétlődő és mind hevesebbé váló orosz támadásokból az ellenség újabb erősbödésére lehet kövctkeztetni, miért is megerősítésül a 3. lovashadosztály is arcvonalunkra vonatik. Ez a

Ploska hegyig szállja meg a terepet és *Foramiti* százados csoportjával együtt közvetlenül a 34. gyaloghadosztálynak rendeltetik alá.

Miután parancsnokságunk eddigi álláspontját, a *J. H. 757-et* az ellenséges tűzéréség erősen lövi, reggel 6 órakor a 17. lovasdandárparancsnokság és *Fráter* ezredes is *R. Rafailowába* költözik át.

A 6. gyalogezredbeli csoport, mely veszteségei folytán körülbelül felére olvadt le, most a *Solotruk-völgyet* a \odot 840-es magassági pontig, az 50-es zászlóalj pedig a \odot 1366-os *Tanpiszarka—Talpusarka* magaslati vonalat szállja meg és lezárja a *plajszkai* völgyet.

Délelőtt 10 óra 30 perckor *Fráter* ezredes, ki 14-én az állások lelovaglása közben lovával egy benőtt árokban felbukva, jobb kezefején csontpedést és testén több helyen crós zúzódásokat szenvedett, orvosfőnöki javaslatra kénytelen mindnyájunk mély sajnálatára kórházba menni. Távozásával megszűnik a „*Fráter-lovaskülönítmény*“, azonban ezredünknek *Illésy Ferenc* százados parancsnoksága alatt álló százada, mint „1. honvédhuszárlovas-század“ továbbra is a 17. lovasdandárnál marad, ahol felderítő szolgálatot végez. A század fedél hiányában az erdőben sátrak alatt táborozik. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy délelőtt a *Siwulán* álló *Kölber Pál* főhadnagy járőrét felváltja.

Augusztus 25. A nap majdnem teljes csendben telik el.

Délután a *Siwulán* kb. 50 orosz tészel otflövő járőrünk. Ezek délután 5 óra tájban az itt álló gyalogszakaszt megtámadják és visszaszorítják. A közelben levő *Szaplonczay Oszkár* tartalékos hadnagy ezt észreveszi, járőrét lóról szállítja és átvéve a parancsnokságot a gyalogosok felett is, rajtaüt az oroszokon és rövid, de heves harc után visszafoglalja az eredeti állást. *Szaplonczay Oszkár* tartalékos hadnagyot ezen tettéért *Kopecek* tábornok, a 3. lovas-hadosztály parancsnoka — ki kevéssel a harc után a *plajszaki* gáthoz érkezett — különösen megdicsérte. Sajnos, *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy még e nap este újabb és túlerőben levő ellenséges támadás elől a *plajszkai* gáthoz kénytelen visszavonulni.

Augusztus 26. Az egész vonalon egész nap heves gyalogsági és tűzéréségi tűz folyik.

Augusztus 27. A csoportparancsnokság az „*Illésy-század*“=nak külön feladatot szán, miéért is elrendeli a kintlevő járőrök bevonását.

Augusztus 28. Délelőtt értesülünk a román hadüzenetről.

Délután 1 órakor jelentés érkezik, mely szerint az 50-es bakákat az orosz *Tanpiszarkáról* elűzte, miáltal egyedüli visszavonulási útunk: a *Rogodzen* át vezető szerpentina, veszélyeztetve van. E hírre a csoportparancsnokság az „*Illésy-század*“=ot a szerpentinút aljához rendeli azon feladattal, hogy a *Rafailowa-völgyet* lezárva, akadályozza meg az ellenségnek odaváló benyomulását és azt, hogy onnan védővonalunkat hátra fogja. *Szelke József* százados a terep megszemlélése végett a jelzett helyre azonnal előrelovagol, röviddel utána pedig megindul a század is. A *Thúry Tibor* főhadnagy parancsnoksága alatt beérkező elővédet *Szelke József* százados a szerpentinúton felállítva, maga a fedetten álló századhoz lovagol, hogy azt a kijelölt állásba vezesse. Alig indul meg azonban a század, a *Rafailowa-völgyből* gyalogsági tűzet kap, mire *Szelke József* százados ismét takarásba vezet, tűzharchoz lóról szállítja és a völgyben levő ellenség clúzására támadásba megy át. *Illésy* százados és *Thúry Tibor* főhadnagy, kik az elővéddel a századtól e közben elszakadtak, a szerpentinút szállják meg. A *Szelke József* százados által megindított támadás eleinte igen szépen halad előre, azonban a túlerővel szemben megakad. Erre *Szelke József* százados a szerpentin felé igyekvő 7. ulánuszezredtől kér segítséget, mely két századot bocsat rendelkezésre. *Szelke József* százados a három századdal sikeresen nyomul előre, de most a sűrű erdőben húzódó ellenséges fővonaltra bukkan, s annak sűrű kézigránát-tűzében kénytelen az előnyomulást beszüntetni. Miután a helyzetet a 17. lovasdandárnak jelentette, a visszavonulásra kap parancsot, melyet egy ulánus-

század fedezete alatt sikeresen végre is hajt. Délután 6 órakor *Szelke* százados parancsot kap, hogy a *Rafailován* és a *Rafailowa* völgyében álló összes járművek lovai kifogandók, amit lehet, fel kell a lovakra málházni és a csapat visszahagyva a mozgókonyhákat és szekereket, a málháslovakkal vonuljon vissza a déli irányban levő *Pantyr* hágóra, ahol a csapatok gyülekezni fognak.

A parancsot végrehajtva, délután 7 óra 30 perckor a század *Szelke József* százados vezetésével a *Rafailow* patak völgyéből a \odot 807-es és *J. II. 757-es* magassági pontok között lovait kézen vezetve, szitáló esőben nekivág a posványos őserdőnek. Schol emberi nyom, schol egy keskeny ösvény, így teljesen út nélkül, helyenkint térdig érő posványban gázolva, a viharok által kidöntött és keresztben fekvő hatalmas fenyők törzsein átvérgődve, kapaszkodnak fel a meredek gerincre, közben zuhogva szakad az eső, ami még súlyosabbá teszi helyzetüket, mert koromsötét lesz és minduntalan átfól kell tartani, hogy elveszítve a helyes irányt, az ellenség közé keverednek.

Később, amikor az oroszok felgyűjtják *Rafailowát*, az égő házak az utat is megvilágítják.

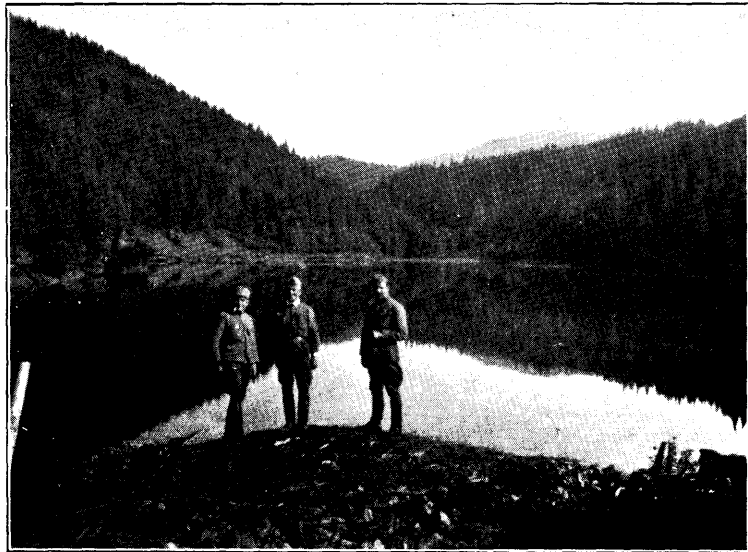
Azon kevés „kiválasztott” tiszt között, kik ezen rémes utat megtették, volt *Kölber Pál* tart. főhadnagy is, ki augusztus 28-át így írja le:

„Ezt a dátumot valóban nem fogom elfelejteni soha!”

„Még most is magam előtt látom a szűk völgyben a sűrű sorban egymás mögött álló szekereket, amint vigyorgó katonák részben örömmel, részben állatias rémülettel arcukon dobálták a legkülönbébb élelmi- és harci anyagot a köves *Rafailow* patakba és mohón itták a meglékelt hordókból vastag sugarakban kiömlő bort és rumot.”

„Senki sem tudta: mit miért csinál, de mindenki ösztönszerűen igyekezett pusztítani, hogy mentől kevesebb használható anyag jusson az ellenség kezébe. Gyötrő kétségek kínoztak mindannyiunkat, nem tudtuk mit hoz a következő perc: szabadulást-e vagy fogságot? Később csendes rezignáció vesz rajtunk erőfés a percek lomha lassúsággal gördülnek. Harsány vezényszó, s ismét visszatér izmainkba az erő és szívünkbe a remény. Nekivágunk az úttalan, erdős hegyoldalnak, de alig vagyunk annak felén, halljuk a minden oldalról a községbe bevonuló oroszok örvendő kiáltásait. A szitáló eső mind erősebb cseppekben kezd hullani és az éjjel is ránkborítja fekete szárnyait, ami az úttalan erdőben hatványosan megnehezíti visszavonulásunkat. A veszély tudata megacélozza izmainkat és így sikerül elérnünk a gerincet, melyen elhúzódó tisztást *Otto* főhercegnek az oroszok által felgyűjtött vadászkastélyából feltörő lángok világítanak meg.”

Augusztus 29. Egész éjjel emberfeletti küzdelmek között menetelve, reggel 6 órakor, 12 óras szakadatlan menet után, felérkezünk a gerincre. Reggel 7 óra 30 perckor pedig teljesen kimerülve elérjük a *Pantyr* hágót. Az ég megsajnált bennünket — kiderült és melegén süt le ránk a nap, mely agyonázott ruháinkat és teljesen átázott lábbelieinket hamarosan megszáradtja. Lenyergeljük lábukon alig álló lovainkat és leheveredve az ázott talajra, igyekszünk erőt gyűjteni a további megpróbáltatásokra.

Kauser A. t. mérnök-hadnagy felv.

A Klausura Turbat tava. 1916 szeptember 4. Az előtérben: *Kauser A.* tart. mérnök-hadnagy és *Kölber P.* tart. huszárfőhadnagy egy társukkal.

Szelke József százados első gondja volt a 17. lovasdandárral érintkezést keresni, ami sikerült is és megtudja, hogy *Illésy* százados és *Thúry Tibor* főhadnagy közvetlen az oroszok odaérkezése előtt még a *rogodzei* szerpentinen az elővéddel ellovagoltak ugyan, azonban az ellenség mögöttük már megszállta az utat — így ők a *Holzschlaghausnál* maradtak. A századot — miután némileg kipihente magát — délután a 17. lovasdandár mint tartalékot alkalmazza. Este bevonul *Illésy* százados és *Thúry Tibor* főhadnagy is, kik a *Holzschlaghausból* a századhoz hasonló módon törték maguknak utat. Hoznak magukkal ember és ló részére élelmet is, azonban élelmezési lépcsőnk: a felmálházott lovak, a tiszt étközde és az egész szakácsszemélyzet a sötét viharos éjben teljesen elveszett. Később megtudtuk, hogy ezek fogságba estek.

Augusztus 30. A 17. lovasdandár a *Pantyr hágóról* lovainkat a *Turbat*, illetve *Taracka* völgyébe rendeli. A lovakkal *Szelke József* százados és *Thúry Tibor* főhadnagy megy vissza, akik az elől maradt tisztekkel úgy állapodnak meg, hogy 3 napos időközökben fel fogják egymást váltani. A visszaküldött vezetéklő-csoport délből *Turbacilba* érkezik, ott cset, azután továbbmenetel a *Taracka* völgyében fekvő *Bisztrikowra*, hova délután 6 órakor érkezve, egy majorban szállásol el. *Szaplonczay Oszkár* tart. hadnagy, ki atyja halálos betegségéről értesül, szabadságra távozik.

Augusztus 31. Jól megérdemelt nyugalomban van részünk, pihenünk. Semmi feljegyzésre méltó esemény nem fordul elő.

Szeptember.

Szeptember 1. Nyugalom. Csend.

Örömmel látjuk, hogy kimerült csapataink támogatására a 2. német kerékpárosdandár jól felszerelt osztagai mind nagyobb számmal vonulnak előre a *Holzschlaghaus* felé.

Szeptember 2. *Szelke József* százados reggel 6 órakor a vezetéklókkal előremegy *Turbacilra*, hova a század *Kopecek* tábornok parancsára vissza fog jönni és lóra száll. Az egyesülés után a század *Bisztrikowra* menetel, hova délután 6 órakor érkezik és 3 szakasszal mint tartalék szerepel. Egy szakasz *Kölber Pál* főhadnagy parancsnoksága alatt a *Klausura Plajskához* különítetik ki, és 25 lovassal az ott levő német kerékpárosdandárhoz nyerc mint felderítő osztag beosztást.

Szeptember 3. Reggel 7 órakor a század a 3. lovashadosztály parancsára a *Bisztrikowtól* északkeletre fekvő \odot 702-es és \odot 720-as közti keresztnél táborba száll, s miután az éjjelek már elég hűvösek, nagy szorgalommal hozzálátunk az istállók építéséhez.

Szeptember 4. Délre istállóink készek. Már éppen csak a *Bruszturáról* hozott kátrány-papírt hajtjuk fel a tetőre, midőn délután 3 órakor a 3. lovashadosztály a századot *Turbacilen* keresztül a *Turbat* patak völgyébe, *Klausura Turbatra* rendeli azon feladattal, hogy ott a *Hladni p.* és *Turbatski p.* völgyet zárja le, valamint a *Klausura Turbattól* délkeletre fekvő *Okola* \odot 1203-as magaslaton keresztül *Körösmezőre* vezető utat szállja meg. A feladat szellemében az utak és völgyek kisebb járőrökkel zártnak el, *Thúry Tibor* főhadnagy pedig egy szakasszal az *Okola* magaslattól északkeletre fekvő szép kilátótoronnyal ellátott menházhoz — ahol a *Fekete Tisza* ered — rendeltetik ki és a 3. lovashadosztály parancsára összeköttetést tart a magyar határon húzódó rajvonalunkkal.

Szeptember 5. és 12. Járőrszolgálat minden nevezetesebb esemény nélkül.

A *Turbat* patak völgyében vezető út hídjait javítjuk és szorgalmasan építjük lovaink részére az óvófedeleket.

Szeptember 13. Nap=nap mellett esik. Lovaink a fenyőgallyakból összetákolt félszerekben az esőtől sokat szenvednek. Az esőnél még nagyobb baj az, hogy az egész környék talaja iszapos, úgyhogy lovaink állásait nem győzzük eléggé fenyőágakkal bealjazni, nehogy azok csüdjéit a nedves talaj kikezdje. A hőmérő higánya is mind lejjebb száll, úgyhogy lovaink sorsa sok aggodalomra ad okot.

Szeptember 14. Nagy zivatar és egész nap szakad az eső. Erős fagy. Reggelre a hegyeket hó borítja.

Szeptember 15. és 18. Semmi különös csemény, csupán hogy *Illésy* százados fájó foga kezelése végett *Máramarosszigetre* utazott.

Szeptember 19. A 30. gyaloghadosztály a 3. lovashadosztálytól átveszi a *Fekete Tisza* forrásáig terjedő terepszakaszt. *Thúry Tibor* főhadnagy szakaszával a *Klauzura Turbathoz* bevonul.

Szeptember 20. A *Pantyr* hágónál támadólag fellépő orosz csapatainkat kissé visszanyomta, mire századunk délután 6 órakor a *Turbacil-völgy* lezárására rendeltetik ki. *Turbacilig* lovon, onnan szakadó esőben, bokáig érő sárban, gyalog menetelve a \odot 930-as magaslati ponthoz érkezünk, ahol megszálljuk a völgy-szorost.

Szeptember 21. Dél előtt *Kopecek* tábornok áthalad állásainknál és értesít, hogy délután a *Pantyr* hágóra egy vadászzászlóalj fog beérkezni, mely után századunk bevonulhat. Ez a vadász-

zászlóalj beérkezése után megtörtént és *Turbacilban*, a vonatnál éjjelcélunk, hová *Illésy* százados is *Máramarosszigetről* beérkezett.

Szeptember 22. Dél előtt lóra ülve, *Klauzura Turbathoz* menetelünk, hova délelőtt 11 órakor érkezünk. Egész nap zuhog a hideg, őszi eső.

Szeptember 23. Derült, meleg idő. A *Pantyr* hágó és *Körösmező* között crös ágyúzás.

Szeptember 24. Semmi csemény. *Thúry Tibor* főhadnagy szabadságra megy.

Szeptember 25. Az ellenség elől levő állásainkat hevesen támadja. Századunk készütségben.

Szeptember 26. Dél előtt a század parancsot kap, hogy holnap *Tarackközre* menetelve, ott vagonirozzon be. Onnan vasúton *Felsőborgóra* fog szállítani és bevonul az 5. lovashadosztályhoz.

Szeptember 27. A század reggel 7 órakor *Bruszturán*, hol *Kauszer Andor* mérnök-hadnagy látja igaz magyar vendégszeretettel a fiztikart vendégül, továbbá *Királymezőn* keresztül *Dombóvára* loval, hova délután 3 óra 30 perckor érkezik és laktáborba száll.

Szeptember 28. Menet *Kökényesre*, ott elszállásolva — éjjelzés.

Kauszer A. t. mérnök-hadnagy felv.
Bruszturán a „Fráter-különmény“ megmaradt fiztjei. 1916 szeptember 27.
Szelke százados, *Illésy* százados, állatorvos, *Huszthy t.* hadnagy gt.,
Philipescu t. segédorvos, *Kölber P. t.* főhadnagy.

Szeptember 29. Délelőtt 10 órakor *Tarackközre* érkezünk. Itt *Philipescu Oktavián* segédorvos, ki augusztus 13-ika óta a különítményhez volt beosztva, elbúcsúzik és bevonul az ottlevő egészségügyi intézethez. *Tarackközön* századunk parancsot kap, hogy *Máramarosszigetre* meneteljen, mert október 1-én ott lesz bevonulva. Azonnal indulva *Máramarosszigetre* lovagolunk, ahol helységi táborba szállunk.

Szeptember 30. Pihenő *Máramarosszigeten*.

Október.

Október 1. Reggel 6 órakor bevonulunk. *Illésy* százados megbetegedett és a *máramarosszigeti* kórházba felvételre, a század és vonata felett *Szelke József* százados veszi át a parancsnokságot. Szállítmányunk délelőtt 11 órakor elindul és *Szatmárnémetin, Zsibón* át halad célja felé.

Október 2. Délután 5 óra 30 perckor érkezés *Deésre*, hol a szállítmány kettéoszlik.

Október 3. Éjjel után az első, reggel 4 órakor a második szállítmány *Felsőborgóra* érkezik. Nagy hidegben kivonulva, reggel 6 órakor indulás *Marosborgón* keresztül *Pojana Stampira*. Érkezés délután 1 óra 30 perckor. — Laktábor.

Október 4. Délután 12 óra 30 perckor *Dorna Kandrenybe* érkezünk, ahol *Szelke József* százados jelentkezik az ott levő 5. lovashadosztályparancsnoknál. A század a „*Jankovich*“ lovasezredbe nyer beosztást és ezzel a „*Fráter lovaskülönítmény*“ szereplése véget ért.